

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗ
ΔΙΟΙΚΗΣΗ & ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ
ΜΟΝΑΔΩΝ**

Διπλωματική Εργασία

**ΟΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ
ΩΣ ΜΕΣΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΣΕ ΜΑΘΗΤΕΣ/ΤΡΙΕΣ
ΛΥΚΕΙΩΝ Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ**

της

ΜΑΥΡΟΣΚΟΥΦΗ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια
Γεωργία Φέρμελη

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του μεταπτυχιακού διπλώματος
ειδίκευσης στη Διοίκηση & Οργάνωση Εκπαιδευτικών Μονάδων

Θεσσαλονίκη – Φεβρουάριος 2020

Η παρούσα Διπλωματική Εργασία καλύπτεται στο σύνολό της νομικά από δημόσια άδεια πνευματικών δικαιωμάτων CreativeCommons:

Αναφορά Δημιουργού - Μη Εμπορική Χρήση - Παρόμοια Διανομή

- Μπορείτε να:
 - Μοιραστείτε: αντιγράψετε και αναδιανέμετε το παρόν υλικό με κάθε μέσο και τρόπο
 - Προσαρμόστε: αναμείξτε, τροποποιήστε και δημιουργήστε πάνω στο παρόν υλικό
- Υπό τους ακόλουθους όρους:
 - Αναφορά Δημιουργού: Θα πρέπει να καταχωρίσετε αναφορά στο δημιουργό, με σύνδεσμο της άδειας, και με αναφορά αν έχουν γίνει αλλαγές. Μπορείτε να το κάνετε αυτό με οποιονδήποτε εύλογο τρόπο, αλλά όχι με τρόπο που να υπονοεί ότι ο δημιουργός αποδέχεται το έργο σας ή τη χρήση που εσείς κάνετε.
 - Μη Εμπορική Χρήση: Δε μπορείτε να χρησιμοποιήσετε το υλικό για εμπορικούς σκοπούς.
 - Παρόμοια Διανομή: Αν αναμείξτε, τροποποιήσετε, ή δημιουργήσετε πάνω στο παρόν υλικό, πρέπει να διανείμετε τις δικές σας συνεισφορές υπό την ίδια άδεια CreativeCommonsόπως και το πρωτότυπο.

Αναλυτικές πληροφορίες νομικού κώδικα στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/legalcode>

Υπεύθυνη Δήλωση

Με ατομική μου ευθύνη και γνωρίζοντας τις κυρώσεις που προβλέπονται από τον Κανονισμό Σπουδών του Μεταπτυχιακού Προγράμματος στη Διοίκηση & Οργάνωση Εκπαιδευτικών Μονάδων του Διεθνούς Πανεπιστημίου της Ελλάδος, δηλώνω υπεύθυνα ότι:

- Η παρούσα Διπλωματική Εργασία αποτελεί έργο αποκλειστικά δικής μου δημιουργίας, έρευνας, μελέτης και συγγραφής.
- Για τη συγγραφή της Διπλωματικής μου Εργασίας δεν χρησιμοποίησα ολόκληρο ή μέρος έργου άλλου δημιουργού ή τις ιδέες και αντιλήψεις άλλου δημιουργού χωρίς να γίνεται σαφής αναφορά στην πηγή προέλευσης(βιβλίο, άρθρο από επιστημονικό περιοδικό, ιστοσελίδα κλπ.).

Θεσσαλονίκη, 08 Φεβρουαρίου 2020

Η Δηλούσα: Βασιλική Μαυροσκούφη

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η αξιοποίηση των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας (Τ.Π.Ε.) στον τομέα της Συμβουλευτικής Επαγγελματικού Προσανατολισμού είναι υπεύθυνη για μεταβολές στις παρεχόμενες υπηρεσίες, οι οποίες με τη σειρά τους επιφέρουν αλλαγές και προσαρμογές στην εκπαίδευση και κατάρτιση των Συμβούλων Σταδιοδρομίας. Κύρια αρμοδιότητα ενός Συμβούλου ΣΕΠ εξακολουθεί να είναι η ποιότητα της προσφερόμενης υπηρεσίας Συμβουλευτικής, ανεξάρτητα από τα μέσα ή τις τεχνικές που ενδείκνυνται ή/και χρησιμοποιούνται. Η ενσωμάτωση των ΤΠΕ στη Συμβουλευτική Επαγγελματικού Προσανατολισμού δεν συνεπάγεται αυτομάτως και άριστη ποιότητα συμβουλευτικών υπηρεσιών, μία σύγχρονη όμως και επιτυχημένη εφαρμογή της συμπεριλαμβάνει και κυρίως αξιοποιεί τις νέες τεχνολογίες, προσφέροντας ευελιξία, αποτελεσματικότητα, αμεσότητα και πολυμορφία σε όσο το δυνατόν περισσότερους συμβουλευόμενους.

Στη διεθνή βιβλιογραφία συναντώνται κυρίως μελέτες που αφορούν στις στάσεις και αντιλήψεις των Συμβούλων Σταδιοδρομίας σχετικά με την ενσωμάτωση των Τ.Π.Ε. στη Συμβουλευτική διαδικασία Επαγγελματικού Προσανατολισμού. Η απουσία μιας αντίστοιχης μελέτης από την πλευρά των συμβουλευόμενων-Ελλήνων μαθητών ήταν φανερή και αποτέλεσε το πρώτο έναυσμα για τη διεξαγωγή αυτής της έρευνας.

Η παρούσα έρευνα εστιάζει στη σχέση ανάμεσα στις Τ.Π.Ε. και τη διαδικασία επαγγελματικής συμβουλευτικής. Το ερευνητικό πρόβλημα είναι η χρήση των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας ως μέσο στήριξης της Συμβουλευτικής διαδικασίας Επαγγελματικού Προσανατολισμού για μαθητές/τριες Λυκείων σε σχολικές μονάδες του Νομού Ιωαννίνων. Σκοπός της έρευνας είναι η μελέτη των στάσεων και των απόψεων των συμβουλευόμενων/μαθητών-τριών σχετικά με την ενσωμάτωση των Τ.Π.Ε. στη διαδικασία επαγγελματικής συμβουλευτικής που παρέχεται από τα Κέντρα Εκπαιδευτικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης (συγκεκριμένα το ΚΕΣΥ Ιωαννίνων) με στόχο να γίνει κατανοητός ο τρόπος πραγματοποίησης της Συμβουλευτικής με τη χρήση Τ.Π.Ε., να παρουσιαστούν τα εργαλεία με τα οποία υλοποιείται, να αποσαφηνιστούν οι παρεχόμενες υπηρεσίες και η προσφορά των Νέων Τεχνολογιών στους τομείς της διερεύνησης και γνώσης του εαυτού, της παροχής πληροφόρησης για σπουδές και επαγγέλματα και της υποστήριξης στη λήψη επαγγελματικής απόφασης ούτως ώστε η Συμβουλευτική

διαδικασία να οδηγείται σε επιτυχή έκβαση.

Λέξεις κλειδιά: Συμβουλευτική Επαγγελματικού Προσανατολισμού, Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνίας, Διαδικασία Επαγγελματικής Συμβουλευτικής, Σύμβουλος Επαγγελματικού Προσανατολισμού

ABSTRACT

The use of information and communication technologies (ICT) in the field of career guidance is responsible for changes in the services provided, which in turn bring about changes and adaptations in the education and training of career counsellors. The main responsibility of a professional guidance consultant is still the quality of the counselling service offered, irrespective of the means or techniques that are appropriate and/or used. The incorporation of ICT in career guidance does not imply automatic and excellent quality of consulting services, but a modern and successful implementation includes and mainly utilizes new technologies, offering flexibility, efficiency, immediacy and diversity to as many as possible.

The international bibliography mainly focuses on the attitudes and perceptions of career counsellors regarding the integration of ICT in the counselling process. The absence of a corresponding study on the part of the consulting-Greek pupils was obvious and was the first impetus for conducting this research.

This research focuses on the relationship between ICT and the professional counselling process. The research problem is the use of information and communication technologies as a means of supporting the counselling process for vocational guidance for students in school units in the prefecture of Ioannina. The aim of the research is to study the attitudes and opinions of the consulting/pupils regarding the incorporation of the ICT in the professional counselling process provided by the Centers of educational and counselling support (specifically the Center of Ioannina) with the aim to understand how counselling is carried out using ICT, presenting the tools to be implemented, clarifying the services provided and offering new technologies to Areas of self-exploration and knowledge, information provision for studies and professions and support in making a professional decision so that the advisory process is led to a successful outcome.

Key words: *Professional Guidance Counselling, Information and Communication Technologies, Professional Counselling Procedure, Career Guidance Consultant.*

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Εισαγωγή.....	1
1. Συμβουλευτική.....	6
1.1. Η έννοια της Συμβουλευτικής.....	6
1.2. Χαρακτηριστικά Συμβουλευτικής.....	7
1.3. Στάδια συμβουλευτικής διαδικασίας.....	7
1.4. Η συμβουλευτική σχέση	8
1.5. Τεχνικές στη Συμβουλευτική διαδικασία.....	9
1.6. Χαρακτηριστικά-Δεξιότητες Συμβούλου.....	10
2. Επαγγελματική συμβουλευτική & Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός.....	11
2.1. Έννοιες.....	11
2.2. Στόχοι Επαγγελματικής Συμβουλευτικής – Στόχοι Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού	11
2.3. Βασικές Αρχές Συμβουλευτικής - Προσανατολισμού	12
2.4. Δεξιότητες – Χαρακτηριστικά Επαγγελματικού Συμβούλου.....	13
2.5. Λειτουργίες Εκπαιδευτικής – Επαγγελματικής Συμβουλευτικής. Επαγγελματική Ανάπτυξη – Επαγγελματική Απόφαση.....	14
2.6. Η διαδικασία στην Επαγγελματική Συμβουλευτική	15
2.7. Βασικοί Άξονες Επαγγελματικής Συμβουλευτικής	16
2.7.1. Η Αυτογνωσία στην Επαγγελματική Συμβουλευτική.....	16
2.7.2. Η Πληροφόρηση στην Επαγγελματική Συμβουλευτική	17
2.7.3. Η Πληροφόρηση ως Κριτική Κοινωνιογνωσία.....	18
3. Οι Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνίας (Τ.Π.Ε.).....	20
3.1. Ορισμός και Περιγραφή.....	20
3.2. Ιστορική αναδρομή εφαρμογών των Τ.Π.Ε. στην Επαγγελματική Συμβουλευτική.....	20
3.3. Έρευνα για τη χρήση των Τ.Π.Ε. στη ΣΥΕΠ.....	22
3.4. Τομείς παροχής υπηρεσιών των Τ.Π.Ε. στην Επαγγελματική Συμβουλευτική	24
4. Τ.Π.Ε. και εργαλεία παροχής υπηρεσιών ΣΥ.Ε.Π.....	26
4.1. Παγκόσμιος Πληροφοριακός Ιστός – Διαδίκτυο	26
4.2. Βάσεις Δεδομένων	26
4.3. Έντυπα υποβολής αιτημάτων – ερωτημάτων.....	28
4.4. Θεματικές ομάδες Συζητήσεων και Φόρουμ.....	29
4.5. Τηλεδιάσκεψη.....	29
5. Οι Τ.Π.Ε. ως μέσο διερεύνησης του εαυτού στην Επαγγελματική Συμβουλευτική.....	31
5.1. Ψυχομετρική Αξιολόγηση – Επαγγελματική Αξιολόγηση.....	31
5.2. Ψυχομετρικά μέσα και τεστ στην Επαγγελματική Συμβουλευτική	31
5.3. Εργαλεία Αξιολόγησης στην Επαγγελματική Συμβουλευτική. Τεστ Επαγγελματικού Προσανατολισμού	33
5.3.1. Ψηφιοποίηση – Αυτοματοποίηση των τεστ από τον ΕΟΠΠΕΠ.....	34

5.3.2	Άλλα ψηφιακά εργαλεία στην Πύλη του ΕΟΠΠΕΠ	35
5.4	Πλεονεκτήματα της χρήσης των Τ.Π.Ε. στη διαδικασία διερεύνησης του εαυτού.....	36
5.5	Μειονεκτήματα – κίνδυνοι χρήσης των Τ.Π.Ε. στη διαδικασία διερεύνησης του εαυτού....	37
6	Οι Τ.Π.Ε. ως μέσο Πληροφόρησης στην Επαγγελματική Συμβουλευτική	40
6.1	Προϋποθέσεις αξιοποίησης των Τ.Π.Ε. ως μέσα Πληροφόρησης στη ΣΥ.Ε.Π.....	40
6.2	Οι Τ.Π.Ε. ως μέσο Πληροφόρησης στον Σχολικό Επαγγελματικό Προσανατολισμό	42
6.3	Πλεονεκτήματα της χρήσης των Τ.Π.Ε. στην πληροφόρηση.	44
6.4	Μειονεκτήματα της χρήσης των Τ.Π.Ε. στην πληροφόρηση.....	45
7	Θέματα Δεοντολογίας στη χρήση των Τ.Π.Ε. στη Συμβουλευτική.....	49
8	Προβληματική της Έρευνας.....	55
9	Ερευνητικό πρόβλημα – Σκοπός της Έρευνας	61
10	Μεθοδολογία Υλοποίησης της Έρευνας	63
11	Αποτελέσματα	65
	Α. Δημογραφικά στοιχεία	65
	Β. Στοιχεία πριν την έναρξη της επαγγελματικής συμβουλευτικής διαδικασίας.....	66
	Γ. Μετά την ολοκλήρωση της επαγγελματικής συμβουλευτικής διαδικασίας.....	72
12	Ανάλυση και Σχολιασμός Αποτελεσμάτων.....	78
	Α. Δημογραφικά στοιχεία	78
	Β. Στοιχεία πριν την έναρξη της επαγγελματικής συμβουλευτικής διαδικασίας.....	81
	Γ. Μετά την ολοκλήρωση της επαγγελματικής συμβουλευτικής διαδικασίας.....	91
12.1	Περιορισμοί της έρευνας.....	112
13	Συμπεράσματα - Προτάσεις	113
	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	116
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ – ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ	122

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

Σχήμα 1- Η αρχική σελίδα εισόδου στη βάση δεδομένων του πλοηγού.....	28
Σχήμα 2 - Η βάση δεδομένων του «Πλοηγού» για αναζήτηση	28
Σχήμα 3 - Η Πύλη εφήβων του ΕΟΠΠΕΠ	36
Σχήμα 4 - Τα τεστ επαγγελματικού προσανατολισμού στην πύλη Εφήβων.....	36

ΠΙΝΑΚΑΣ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ

Γράφημα 1 - Ερώτηση: "Για ποιους σκοπούς χρησιμοποιείται τις ΤΠΕ στη Συμβουλευτική;".....	23
Γράφημα 2 - Ερώτηση: "Ποιος είναι για εσάς ο σημαντικός ρόλος των ΤΠΕ;"	24
Γράφημα 3 – Φύλο των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων.....	79
Γράφημα 4 – Τάξη φοίτησης των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων	79
Γράφημα 5 – Τύπος σχολικής μονάδας από την οποία προέρχονται οι συμβουλευόμενοι/ερωτώμενοι	81
Γράφημα 6 – Θέμα συζήτησης συμβουλευτικής διαδικασίας και προσδοκίες από αυτήν των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων	82
Γράφημα 7 – Ικανότητες/Δεξιότητες των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων	83
Γράφημα 8 – Στοιχεία προσωπικότητας των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων	84
Γράφημα 9 – Προσωπικές αξίες των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων.....	85
Γράφημα 10 – Επαγγελματικές αξίες των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων.....	86
Γράφημα 11 – Βαθμός εξοικείωσης των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων με τις ΤΠΕ πριν την έναρξη της συμβουλευτικής διαδικασίας (χρήση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου))	87
Γράφημα 12 - Βαθμός εξοικείωσης των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων με τις ΤΠΕ πριν την έναρξη της συμβουλευτικής διαδικασίας (αναζήτηση πληροφοριών στο Διαδίκτυο).....	88
Γράφημα 13 - Βαθμός εξοικείωσης των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων με τις ΤΠΕ πριν την έναρξη της συμβουλευτικής διαδικασίας (δημιουργία προφίλ σε online εφαρμογές).....	89
Γράφημα 14 - Βαθμός εξοικείωσης των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων με τις ΤΠΕ πριν την έναρξη της συμβουλευτικής διαδικασίας (χρήση online εφαρμογών).....	89
Γράφημα 15 - Βαθμός εξοικείωσης των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων με τις ΤΠΕ πριν την έναρξη της συμβουλευτικής διαδικασίας (χρήση εφαρμογών αυτοματισμού γραφείου).....	90
Γράφημα 16 - Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με τη συμβολή του ψυχομετρικού εργαλείου στη λήψη απαντήσεων για τον εαυτό τους.....	92
Γράφημα 17 - Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με τη συμβολή του ψυχομετρικού εργαλείου στην καλλιέργεια αυτογνωσίας/καλύτερη κατανόηση του εαυτού	92
Γράφημα 18 - Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με το βαθμό υποστήριξης από το Σύμβουλο Επαγγελματικού Προσανατολισμού πριν τη χρήση του ψυχομετρικού εργαλείου	93
Γράφημα 19 - Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με το βαθμό ικανοποίησης της ερμηνείας των αποτελεσμάτων του ψυχομετρικού εργαλείου από το Σύμβουλο Επαγγελματικού Προσανατολισμού	94
Γράφημα 20 - Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με τη συμβολή της περαιτέρω διερεύνησης των αποτελεσμάτων του ψυχομετρικού εργαλείου στην καλύτερη κατανόηση του εαυτού τους.....	95
Γράφημα 21 - Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με τη συμβολή του Συμβούλου Επαγγελματικού Προσανατολισμού στη διερεύνηση των αποτελεσμάτων του ψυχομετρικού εργαλείου.....	95

Γράφημα 22 - Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με το βαθμό άγχους/ανασφάλειας λόγω αναζήτησης πληροφοριών στο Διαδίκτυο για σπουδές/επαγγέλματα.....	96
Γράφημα 23 - Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με το βαθμό δυσκολίας αναζήτησης πληροφοριών στο Διαδίκτυο για σπουδές/επαγγέλματα (λόγω έλλειψης χρόνου)	97
Γράφημα 24 - Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με το βαθμό δυσκολίας αναζήτησης πληροφοριών στο Διαδίκτυο για σπουδές/επαγγέλματα (λόγω έλλειψης κατάλληλου εξοπλισμού ή αστοχία αυτού)	97
Γράφημα 25 - Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με το βαθμό δυσκολίας αναζήτησης πληροφοριών στο Διαδίκτυο για σπουδές/επαγγέλματα (λόγω μεγάλου όγκου πληροφοριών).....	98
Γράφημα 26 - Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με το βαθμό δυσκολίας αναζήτησης πληροφοριών στο Διαδίκτυο για σπουδές/επαγγέλματα (λόγω πληροφοριών που δεν ήταν επαρκώς ενημερωμένες)	98
Γράφημα 27 - Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με το βαθμό δυσκολίας αναζήτησης πληροφοριών στο Διαδίκτυο για σπουδές/επαγγέλματα (λόγω φυσικής απουσίας του Συμβούλου Επαγγελματικού Προσανατολισμού).....	99
Γράφημα 28 - Άποψη ερωτώμενων/συμβουλευόμενων σχετικά με το βαθμό υποστήριξης από το Σύμβουλο Επαγγελματικού Προσανατολισμού ως προς την αξιοποίηση πληροφοριών από το Διαδίκτυο.....	100
Γράφημα 29 - Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με το βαθμό δυσκολίας στη συμβουλευτική διαδικασία λόγω έλλειψης λεκτική επικοινωνίας με το Σύμβουλο Επαγγελματικού Προσανατολισμού	101
Γράφημα 30 - Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με τη σημασία των διά ζώσης συναντήσεων.....	102
Γράφημα 31 – Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με το βαθμό ευχαρίστησης από τη διαδικασία επαγγελματικής συμβουλευτικής (συναντήσεις και χρήση τεχνολογίας)...	102
Γράφημα 32 – Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με το βαθμό που η διαδικασία επαγγελματικής συμβουλευτικής (συναντήσεις και χρήση τεχνολογίας) ανταποκρίθηκε στις προσδοκίες τους.....	103

ΠΙΝΑΚΕΣ

Πίνακας 1 – Φύλο των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων	65
Πίνακας 2 – Τάξη φοίτησης των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων	65
Πίνακας 3 – Τύπος σχολικής μονάδας από την οποία προέρχονται οι συμβουλευόμενοι/ερωτώμενοι	65
Πίνακας 4 – Θέμα συζήτησης συμβουλευτικής διαδικασίας και προσδοκίες από αυτήν των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων.....	66
Πίνακας 5 – Ικανότητες/Δεξιότητες των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων.....	66
Πίνακας 6 – Στοιχεία προσωπικότητας των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων	68
Πίνακας 7 - Προσωπικές αξίες των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων	69
Πίνακας 8 - Επαγγελματικές αξίες των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων.....	70
Πίνακας 9 - Βαθμός εξοικείωσης των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων με τις ΤΠΕ πριν την έναρξη της συμβουλευτικής διαδικασίας (χρήση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail)).....	70
Πίνακας 10 - Βαθμός εξοικείωσης των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων με τις ΤΠΕ πριν την έναρξη της συμβουλευτικής διαδικασίας (αναζήτηση πληροφοριών στο Διαδίκτυο).....	70
Πίνακας 11 - Βαθμός εξοικείωσης των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων με τις ΤΠΕ πριν την έναρξη της συμβουλευτικής διαδικασίας (δημιουργία προφίλ σε online εφαρμογές).....	71
Πίνακας 12 - Βαθμός εξοικείωσης των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων με τις ΤΠΕ πριν την έναρξη της συμβουλευτικής διαδικασίας (χρήση online εφαρμογών).....	71
Πίνακας 13 - Βαθμός εξοικείωσης των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων με τις ΤΠΕ πριν την έναρξη της συμβουλευτικής διαδικασίας (χρήση εφαρμογών αυτοματισμού γραφείου)	71
Πίνακας 14 - Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με τη συμβολή του ψυχομετρικού εργαλείου στη λήψη απαντήσεων για τον εαυτό τους.....	72
Πίνακας 15 - Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με τη συμβολή του ψυχομετρικού εργαλείου στην καλλιέργεια αυτογνωσίας/καλύτερη κατανόηση του εαυτού.....	72
Πίνακας 16 - Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με το βαθμό υποστήριξης από το Σύμβουλο Επαγγελματικού Προσανατολισμού πριν τη χρήση του ψυχομετρικού εργαλείου.....	72
Πίνακας 17 - Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με το βαθμό ικανοποίησης της ερμηνείας των αποτελεσμάτων του ψυχομετρικού εργαλείου από το Σύμβουλο Επαγγελματικού Προσανατολισμού.....	73

Πίνακας 18 - Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με τη συμβολή της περαιτέρω διερεύνησης των αποτελεσμάτων του ψυχομετρικού εργαλείου στην καλύτερη κατανόηση του εαυτού τους.....	73
Πίνακας 19 - Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με τη συμβολή του Συμβούλου Επαγγελματικού Προσανατολισμού στη διερεύνηση των αποτελεσμάτων του ψυχομετρικού εργαλείου	73
Πίνακας 20 - Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με το βαθμό άγχους/ανασφάλειας λόγω αναζήτησης πληροφοριών στο Διαδίκτυο για σπουδές/επαγγέλματα	74
Πίνακας 21 - Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με το βαθμό δυσκολίας αναζήτησης πληροφοριών στο Διαδίκτυο για σπουδές/επαγγέλματα (λόγω έλλειψης χρόνου).....	74
Πίνακας 22 - Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με το βαθμό δυσκολίας αναζήτησης πληροφοριών στο Διαδίκτυο για σπουδές/επαγγέλματα (λόγω έλλειψης κατάλληλου εξοπλισμού ή αστοχία αυτού).....	75
Πίνακας 23 - Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με το βαθμό δυσκολίας αναζήτησης πληροφοριών στο Διαδίκτυο για σπουδές/επαγγέλματα (λόγω μεγάλου όγκου πληροφοριών).....	75
Πίνακας 24 – Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με το βαθμό δυσκολίας αναζήτησης πληροφοριών στο Διαδίκτυο για σπουδές/επαγγέλματα (λόγω πληροφοριών που δεν ήταν επαρκώς ενημερωμένες).....	75
Πίνακας 25 - Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με το βαθμό δυσκολίας αναζήτησης πληροφοριών στο Διαδίκτυο για σπουδές/επαγγέλματα (λόγω φυσικής απουσίας του Συμβούλου Επαγγελματικού Προσανατολισμού).....	76
Πίνακας 26 – Άποψη ερωτώμενων/συμβουλευόμενων σχετικά με το βαθμό υποστήριξης από το Σύμβουλο Επαγγελματικού Προσανατολισμού ως προς την αξιοποίηση πληροφοριών από το Διαδίκτυο	76
Πίνακας 27 – Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με το βαθμό δυσκολίας στη συμβουλευτική διαδικασία λόγω έλλειψης λεκτική επικοινωνίας με το Σύμβουλο Επαγγελματικού Προσανατολισμού	76
Πίνακας 28 - Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με τη σημασία των διά ζώσης συναντήσεων	77
Πίνακας 29 - Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με το βαθμό ευχαρίστησης από τη διαδικασία επαγγελματικής συμβουλευτικής (συναντήσεις και χρήση τεχνολογίας)	77

Πίνακας 30 - Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με το βαθμό που η διαδικασία επαγγελματικής συμβουλευτικής (συναντήσεις και χρήση τεχνολογίας) ανταποκρίθηκε στις προσδοκίες τους	77
--	----

Εισαγωγή

Σε μια εποχή η οποία χαρακτηρίζεται από ραγδαίες αλλαγές και ιδιαίτερη πολυπλοκότητα, εμφανής γίνεται όλο και περισσότερο η ανάγκη εύρεσης και ανάπτυξης υποστηρικτικών διαδικασιών, οι οποίες, με συστηματικό και οργανωμένο τρόπο, θα υποβοηθήσουν τους μαθητές να ασκηθούν στη λήψη αποφάσεων, έτσι ώστε όταν απαιτηθεί η μετάβαση από το ένα στάδιο της ζωής τους στο επόμενο, η προσαρμογή να συμβεί με τη μεγαλύτερη δυνατή ευκολία. Ο όγκος και ο τρόπος διάχυσης της πληροφορίας, συχνά αποτελεί εμπόδιο προκαλώντας σύγχυση και αποπροσανατολίζοντας τους δέκτες, που δυσκολεύονται να αφομοιώσουν και να ελέγξουν τα επιμέρους στοιχεία. Η υπεύθυνη διαχείριση και διάχυση των πληροφοριών σε εκπαιδευτικούς χώρους, για μαθητές που επιθυμούν και χρειάζονται ιδιαίτερη βοήθεια, προκειμένου να διευκολυνθούν σε τομείς εκπαιδευτικών και επαγγελματικών επιλογών και να προσεγγίσουν τις πληροφορίες με οργανωμένο και συστηματικό τρόπο, είναι μάλλον επιβεβλημένη.

Η Επαγγελματική Συμβουλευτική στοχεύει, με ενεργοποίηση του ιδίου του ατόμου, στη δημιουργία επαγγελματικού και εκπαιδευτικού σχεδίου με τρόπο εποικοδομητικό, ο οποίος να διευκολύνει την αλλαγή στην ατομική όσο και στην εξωτερική του πραγματικότητα, στη βελτίωση της σχέσης του συμβουλευόμενου με το περιβάλλον και με τον εαυτό του, στην προσωπική του δραστηριοποίηση για τη σχεδίαση της σταδιοδρομίας του και τέλος στην εκπαίδευση και άσκησή του στις τεχνικές έρευνας και διαχείρισης της εκπαιδευτικής και επαγγελματικής πληροφορίας.

Η συμβουλευτική ως επαγγελματική δραστηριότητα επηρεάστηκε, όπως κάθε άλλη, από την ευρεία διάδοση των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας (Τ.Π.Ε.). Διεθνώς διεξάγονται διαρκώς έρευνες που εξετάζουν πώς οι υπολογιστές και το Διαδίκτυο επηρεάζουν το επάγγελμα του συμβούλου καθώς και τους τρόπους με τους οποίους οι σύμβουλοι επιλέγουν να χρησιμοποιήσουν το Διαδίκτυο για να εξυπηρετήσουν τους συμβουλευόμενους. Ακόμα και αυτή η άσκηση της Συμβουλευτικής επηρεάστηκε από τις Νέες Τεχνολογίες, ώστε μπορεί να διεξάγεται και από απόσταση.

Στη διαδικασία σχεδιασμού σταδιοδρομίας ιδιαίτερη κρισιμότητα έχει η χρήση διαδικτυακών συστημάτων επαγγελματικού προσανατολισμού και ιστότοπων και

ιδιαίτερα στην περίπτωση συμβουλευόμενων οι οποίοι καθίστανται ικανοί να χειριστούν πληροφορίες και έχουν την ευκαιρία να μάθουν μέσω της νέας τεχνολογίας.

Για να είναι αποτελεσματικός ο Σύμβουλος στο μέγιστο βαθμό, δεν αρκεί να χρησιμοποιεί τις Νέες Τεχνολογίες, αλλά υποχρεούται να γνωρίζει άριστα τους ιστότοπους και τα συστήματα που υποδεικνύει στους συμβουλευόμενους καθώς και να παρακολουθεί συστηματικά τη διαδικασία χρήσης των μέσων αυτών. Όταν επιλέγει να αναθέσει εργασίες, στους συμβουλευόμενους του θα πρέπει να είναι επικεντρωμένες στις ανάγκες τους, ενώ παράλληλα πρέπει να εξακολουθεί να παρέχει συνεχή συμβουλευτική υποστήριξη ώστε να τους εκπαιδεύει να μετατρέπουν τις πληροφορίες που συγκεντρώνουν σε χρήσιμα βιώματα και συμπεράσματα που θα συμβάλλουν στη λήψη αποφάσεων.

Παρόλο που στη διεθνή βιβλιογραφία συναντώνται μελέτες που αφορούν στις στάσεις και αντιλήψεις των Συμβούλων Σταδιοδρομίας σχετικά με την ενσωμάτωση των Τ.Π.Ε. στη Συμβουλευτική διαδικασία Επαγγελματικού Προσανατολισμού απουσιάζει μία αντίστοιχη μελέτη από την πλευρά των συμβουλευόμενων-Ελλήνων μαθητών γεγονός που αποτέλεσε το κίνητρο για τη διεξαγωγή αυτής της έρευνας.

Οι στόχοι της Συμβουλευτικής Επαγγελματικού Προσανατολισμού εστιάζονται σε τρεις διαδικασίες που μπορεί να επαναληφθούν για όσο απαιτηθεί: (Δημητρόπουλος, 2004)

- ✓ Καλλιέργεια αυτογνωσίας στον συμβουλευόμενο. Η διαπίστωση από το συμβουλευόμενο του «Ποιος είμαι;» εστιάζεται σε τέσσερις άξονες: *Αναγνώριση δεξιοτήτων* δηλ. πράγματα που έχει μάθει να κάνει, *Αναγνώριση επαγγελματικών αξιών* δηλ. τι είναι σημαντικό για αυτόν στον επαγγελματικό χώρο, *Αναγνώριση ενδιαφερόντων* δηλ. πράγματα που του αρέσει να κάνει και τέλος *Αναγνώριση χαρακτηριστικών του γνωρισμάτων* δηλ. ποια είναι τα στοιχεία της προσωπικότητάς του. Η προσέγγιση αυτή επιτυγχάνεται μέσω συζήτησης και χρήσης ψυχομετρικών εργαλείων που είναι κατάλληλα και ελεγμένα για το σκοπό αυτό.
- ✓ Παροχή πληροφόρησης κάνοντας εκτεταμένη χρήση του Διαδικτύου μέσω αξιόπιστων ιστοσελίδων ασφαλούς πλοήγησης.
- ✓ Υποστήριξη στη λήψη απόφασης σχετικά με το επάγγελμα που θα ασκήσει ο συμβουλευόμενος και τις σπουδές που θα τον οδηγήσουν σε αυτό.

Το ερευνητικό πρόβλημα που προέκυψε από τη μελέτη της βιβλιογραφίας, έγκειται στην εξακρίβωση και μελέτη των στάσεων και των απόψεων των συμβουλευόμενων-μαθητών Λυκείων σχετικά με τη χρήση των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας ως μέσο στήριξης της Συμβουλευτικής διαδικασίας Επαγγελματικού Προσανατολισμού που παρέχεται από τα Κέντρα Εκπαιδευτικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης θέτοντας τα εξής ερωτήματα:

- i. Πιστεύουν οι συμβουλευόμενοι ότι η χρήση ψυχομετρικών εργαλείων βοηθάει στην καλλιέργεια και ενίσχυση της αυτογνωσίας τους;
- ii. Πιστεύουν οι συμβουλευόμενοι ότι η εκτεταμένη χρήση του Διαδικτύου μέσω πλοήγησης σε ιστοσελίδες τους παρέχει την απαραίτητη πληροφόρηση στη λήψη και υποστήριξη απόφασης για σπουδές ή/και επαγγέλματα;
- iii. Πιστεύουν οι συμβουλευόμενοι ότι μπορούν να αξιολογήσουν ή/και να αξιοποιήσουν αποτελεσματικά τον όγκο εκπαιδευτικών ή επαγγελματικών πληροφοριών που τους παρέχει η χρήση Τ.Π.Ε. και κυρίως η χρήση του Διαδικτύου;
- iv. Ποιος είναι ο ρόλος του συμβούλου επαγγελματικού προσανατολισμού στην ερμηνεία, ανάλυση και περαιτέρω διερεύνηση των αποτελεσμάτων των ψυχομετρικών εργαλείων και στην αξιοποίηση των πληροφοριών μέσω Διαδικτύου;
- v. Οι συμβουλευόμενοι πιστεύουν ότι η απουσία λεκτικής επικοινωνίας που τους διατηρεί σε απόσταση από το σύμβουλο ενδέχεται να εμποδίσει την ανάπτυξη μιας πιο προσωπικής και δημιουργικής σχέσης;

Προκειμένου να υποστηριχθούν ο σκοπός και οι στόχοι της παρούσας ποσοτικής έρευνας χρησιμοποιήθηκαν τα ευρήματα που έχουν συλλεχθεί μετά την ολοκλήρωση επαγγελματικής συμβουλευτικής διαδικασίας που έχει πραγματοποιηθεί με μαθητές/τριες Λυκείων του Ν. Ιωαννίνων την τελευταία σχολική χρονιά (2018-2019) στους χώρους του ΚΕΣΥΠ Ιωαννίνων και πλέον ΚΕΣΥ Ιωαννίνων.

Το πρώτο μέρος της έρευνας αποτελεί το θεωρητικό πλαίσιο και περιλαμβάνει τα επτά πρώτα κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο αποσαφηνίζονται οι έννοιες της Συμβουλευτικής, των χαρακτηριστικών αυτής, των σταδίων και των τεχνικών της συμβουλευτικής διαδικασίας και των δεξιοτήτων που απαιτείται να διαθέτει ένας Σύμβουλος. Στο δεύτερο κεφάλαιο περιγράφονται οι έννοιες της Επαγγελματικής Συμβουλευτικής και του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού (στόχοι, βασικές αρχές, δεξιότητες/χαρακτηριστικά επαγγελματικού συμβούλου, η διαδικασία

επαγγελματικής συμβουλευτικής καθώς και οι βασικοί άξονες αυτής). Στο τρίτο κεφάλαιο εισάγονται οι έννοιες των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας (Τ.Π.Ε.). Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα βασικότερα εργαλεία για την αξιοποίηση των Τ.Π.Ε. στην επαγγελματική συμβουλευτική. Στο πέμπτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα ψηφιακά εργαλεία που σχετίζονται με τη χρήση των Τ.Π.Ε. στη διαδικασία διερεύνησης του εαυτού. Στο έκτο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι δυνατότητες των Τ.Π.Ε. ως μέσο Πληροφόρησης στην Επαγγελματική Συμβουλευτική. Τέλος, στο έβδομο κεφάλαιο γίνεται συζήτηση για τους κανόνες και τους κώδικες δεοντολογίας σχετικά με τη χρήση των Τ.Π.Ε. στη Συμβουλευτική.

Το δεύτερο μέρος της έρευνας αποτελεί το ερευνητικό πλαίσιο και περιλαμβάνει το όγδοο, το ένατο και το δέκατο κεφάλαιο. Το όγδοο κεφάλαιο παρουσιάζει την προβληματική της έρευνας. Το ένατο κεφάλαιο το ερευνητικό πρόβλημα, τον σκοπό, τους στόχους και τα ερευνητικά ερωτήματα της μελέτης. Το δέκατο κεφάλαιο παρουσιάζει τη μεθοδολογία υλοποίησης της έρευνας δηλαδή το δείγμα, τις διαδικασίες συλλογής δεδομένων, τα εργαλεία συλλογής δεδομένων καθώς και το λογισμικό στατιστικής ανάλυσης των δεδομένων καθώς και το σχεδιασμό της έρευνας προκειμένου να εξασφαλιστούν η αξιοπιστία και η εγκυρότητα αυτής.

Το τρίτο μέρος παρουσιάζει τα αποτελέσματα της έρευνας σε πρωτογενή μορφή (με τη μορφή πινάκων) και περιλαμβάνει το ενδέκατο κεφάλαιο. Οι συμμετέχοντες προκειμένου να απαντηθούν τα ερευνητικά ερωτήματα της παρούσας μελέτης κλήθηκαν να συμπληρώσουν ένα ανώνυμο γραπτό ερωτηματολόγιο λίγο μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας επαγγελματικής συμβουλευτικής καθώς θεωρείται ότι πλέον έχουν μία ολοκληρωμένη εικόνα των στόχων και σκοπών αυτής.

Το ερωτηματολόγιο (διαθέσιμο στο Παράρτημα – Ερωτηματολόγιο Έρευνας) αποτελούνταν από τρία μέρη. Στο πρώτο μέρος συλλέχθηκαν δημογραφικά στοιχεία των συμμετεχόντων (όπως φύλο, τάξη φοίτησης, γεωγραφική θέση σχολικής μονάδας). Στο δεύτερο μέρος συλλέχθηκαν στοιχεία που αφορούν στην προσδοκία/στόχο της συμβουλευτικής διαδικασίας, στην εμπειρία και εξοικείωση με τις ΤΠΕ πριν την έναρξη αυτής, στο βαθμό αυτογνωσίας των συμβουλευόμενων εστιάζοντας σε ικανότητες-δεξιότητες, προσωπικές αξίες, χαρακτηριστικά προσωπικότητας, επαγγελματικές αξίες. Στο τρίτο μέρος συλλέχθηκαν στοιχεία που αφορούν σε αξιολόγηση εργασιών-μεθόδων, δηλ. στοιχεία που σχετίζονται με το περιεχόμενο της συμβουλευτικής διαδικασίας, την πληροφόρηση για

σπουδές/επαγγέλματα, τη δυσκολία υλοποίησης, τη σαφήνεια και την αποτελεσματικότητα του συμβούλου και απαντώνται τα ερευνητικά ερωτήματα.

Τέλος, στο τέταρτο μέρος της εργασίας, που αποτελείται από τα δύο τελευταία κεφάλαια, και συγκεκριμένα στο δωδέκατο κεφάλαιο παρουσιάζονται αρχικά τα ευρήματα που προκύπτουν από την ανάλυση των ποσοτικών δεδομένων (που παρουσιάστηκαν σε πίνακες στο προηγούμενο κεφάλαιο) του Α', Β' και Γ' μέρους του ερωτηματολογίου και στη συνέχεια τα κυριότερα ευρήματα ανά ερευνητικό ερώτημα τα οποία προκύπτουν από την ανάλυση των πρωτογενών δεδομένων του Γ' μέρους του ερωτηματολογίου και τα οποία παρουσιάζονται πλέον με τη μορφή γραφημάτων. Επιχειρείται μία σύγκριση με το θεωρητικό μας πλαίσιο ώστε να ενσωματωθούν με κριτικό τρόπο στη θεωρία και να την ενημερώσουν καθώς και να εξαχθούν συμπεράσματα ανά ερευνητικό ερώτημα της παρούσας μελέτης. Ακολούθως, παρουσιάζονται οι περιορισμοί της έρευνας και στο δέκατο τρίτο κεφάλαιο επιχειρείται μία σύνοψη γενικών συμπερασμάτων και των προτάσεων που προέκυψαν από την ανάλυση των ποσοτικών δεδομένων που παρουσιάστηκε στο δωδέκατο κεφάλαιο.

Ακολουθώντας τις δύο βασικές προϋποθέσεις, α) την εξασφάλιση της ποιότητας και της αξιοπιστίας της παρεχόμενης από το Διαδίκτυο πληροφορίας και β) το συνδυασμό του Διαδικτύου με παραδοσιακές μεθόδους συμβουλευτικής, εξάγεται ως συμπέρασμα ότι η χρήση των νέων τεχνολογιών αποτελούν χρήσιμο εργαλείο τόσο για τον συμβουλευόμενο μαθητή όσο και τον σύμβουλο της επαγγελματικής συμβουλευτικής. Ο επαγγελματίας σύμβουλος οφείλει επίσης να ενημερώνεται και να αξιολογεί τους κανόνες δεοντολογίας που διέπουν τη συμβουλευτική με τη χρήση των νέων τεχνολογιών, ώστε να είναι βέβαιος για την αποτελεσματικότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών με τη χρήση αυτού του μέσου.

Εν κατακλείδι, στη σημερινή εποχή η αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών στον τομέα της συμβουλευτικής αποτελεί μονόδρομο, καθώς προσδίδει στην παραδοσιακή διαπροσωπική αλληλεπίδραση μια μοναδική ώθηση προς μία επικοινωνία με τελείως διαφορετικούς και αναβαθμισμένους ορίζοντες.

1. Συμβουλευτική

1.1. Η έννοια της Συμβουλευτικής

Η Συμβουλευτική είναι η επιστήμη της βοήθειας του ανθρώπου είτε στις δύσκολες καταστάσεις που ζει και χρειάζεται μια στήριξη προκειμένου να επεξεργαστεί καλύτερα αυτό που τον απασχολεί και να βρει την καλύτερη για τον ίδιο λύση, είτε βρίσκεται σε μια κομβική στιγμή στη ζωή του και πρέπει να πάρει μια σημαντική απόφαση. Είναι η επιστήμη που βοηθά τον ενδιαφερόμενο να απαντήσει στην κυρίαρχη ερώτηση: «τι να κάνω;». Σύμφωνα με τη Σιδηροπούλου–Δημακάκου (2008): *«Είναι μια διαδικασία σταθερών & συστηματικών βημάτων κατά την οποία ο Σύμβουλος βοηθά τον πελάτη του να κατανοήσει τα θέματα που τον αφορούν και να δράσει πάνω σ' αυτά»*. Κατά το Δημητρόπουλο (1999) *η Συμβουλευτική είναι η διαδικασία κατά την οποία είτε με τρόπο ατομικό, είτε κατά τρόπο ομαδικό ένας ειδικός, που υπό ορισμένες προϋποθέσεις λέγεται Σύμβουλος, συνεξετάζει με ένα άτομο (ή κάποια άτομα) θέματα ή προβλήματα που απασχολούν το άτομο (ή τα άτομα) και διευκολύνει τη λύση τους*.

Ως προς την έννοια της Συμβουλευτικής πολλοί θεωρητικοί, όπως αναφέρει η Μαλικιώση–Λοϊζου (1999), την προσεγγίζουν δίνοντας έμφαση στη **Συμβουλευτική σχέση**, Rogers (1942), Tolbert (1959), Brammer και Shostrom (1982), Boy και Pine (1982) κ.ά. Κατά τον Tolbert, όπως αναφέρει η Μαλικιώση – Λοϊζου (1999), *«Συμβουλευτική είναι μια προσωπική «πρόσωπο με πρόσωπο» σχέση μεταξύ δύο ατόμων, στην οποία και μέσω της οποίας ο σύμβουλος ψυχολόγος παρέχει ένα περιβάλλον μάθησης όπου στο συμβουλευόμενο παρέχεται βοήθεια προκειμένου να γνωρίσει τον εαυτό του, καθώς και την τωρινή αλλά και τις πιθανές μελλοντικές καταστάσεις στις οποίες πρόκειται να βρεθεί, έτσι ώστε να μπορεί να χρησιμοποιεί τα χαρακτηριστικά και τις δυνατότητές του κατά τρόπο που να ικανοποιεί τον ίδιο και την κοινωνία γενικότερα...»* Tolbert (1959).

Άλλοι πάλι θεωρητικοί τονίζουν το στοιχείο της **διαδικασίας**, όπως ο Tyler, *«είναι μια διαδικασία που στοχεύει, όχι στο να αλλάξει τον άνθρωπο, αλλά να τον βοηθήσει να χρησιμοποιήσει τα προσόντα που διαθέτει για να αντιμετωπίσει με επιτυχία τη ζωή...»*, (Tyler 1961), προσέγγιση που ακολουθούν και πολλοί άλλοι, κυρίως συμπεριφοριστικής κατεύθυνσης. Τέλος άλλοι εστιάζουν στους **στόχους** της συμβουλευτικής και προσεγγίζουν την έννοια της συμβουλευτικής ως *αναδιοργάνωση της προσωπικότητας ή προσαρμογής στο περιβάλλον, αποδέσμευση /ανακούφιση από*

ψυχικό πόνο, ψυχολογική υποστήριξη κ.λπ. (Μαλικιώση, 1999). Από τις παραπάνω διαφορετικές προσεγγίσεις εκτός από την ποικιλία των ορισμών διαφαίνονται και κάποια βασικά χαρακτηριστικά της Συμβουλευτικής.

1.2.Χαρακτηριστικά Συμβουλευτικής

Στη συμβουλευτική πάντα συνυπάρχουν τα εξής στοιχεία: 1) το άτομο που ζητά να βοηθηθεί, 2) ο Σύμβουλος που ως ειδικός θα στηρίζει το άτομο, 3) το πρόβλημα που φέρνει το άτομο στον ειδικό, 4) η συμβουλευτική σχέση που αναπτύσσεται ανάμεσα στο άτομο και το Σύμβουλο, 5) το πλαίσιο (χώρος, συνθήκες) για να λειτουργήσει η συμβουλευτική διαδικασία, 6) η μεθοδολογία που εφαρμόζεται, 7) η θεωρία της Συμβουλευτικής που ακολουθείται, 8) η αξιολόγηση της όλης διαδικασίας και 9) οι αρχές και ο κώδικας δεοντολογίας που εφαρμόζονται (Δημητρόπουλος 1999).

Ανεξάρτητα από τη θεωρία που πρεσβεύει ο Σύμβουλος και τις όποιες διαφορές μεταξύ τους, σε κάθε περίπτωση η Συμβουλευτική στηρίζεται στη φιλοσοφία της βοήθειας. Βασικό χαρακτηριστικό και κοινό σημείο όλων των θεωριών είναι η *πεποίθηση ότι ο άνθρωπος μπορεί να βοηθηθεί*. Σε κάθε συμβουλευτική διαδικασία κοινό χαρακτηριστικό αποτελεί η ύπαρξη σκοπού, που παρότι μπορεί να διαφοροποιείται σε διατύπωση, σε όλους τους λειτουργούς και σε όλες τις θεωρίες συγκλίνει στη στήριξη του ατόμου που αντιμετωπίζει κάποια δυσκολία να την ξεπεράσει, να εξελιχθεί, να αλλάξει συμπεριφορά. Ένα ακόμα σημαντικό χαρακτηριστικό της Συμβουλευτικής είναι ότι *ακολουθείται πάντοτε κάποια μεθοδολογία παρέμβασης*. Στο σημείο αυτό εντοπίζονται οι κυριότερες διαφορές ανάμεσα στους λειτουργούς, αλλά και πάλι εδώ συγκλίνουν όλοι στη *βασική τεχνική των ατομικών συνεντεύξεων που στις περισσότερες περιπτώσεις είναι παραπάνω από μια*. Αυτές οι πρόσωπο με πρόσωπο, κατά Rogers, επαφές προϋποθέτουν ως όρο και επιφέρουν ως αποτέλεσμα τη συμβουλευτική σχέση, πράγμα που αποτελεί και ένα ακόμα βασικό χαρακτηριστικό της Συμβουλευτικής (Δημητρόπουλος 1999).

1.3.Στάδια συμβουλευτικής διαδικασίας

Η Συμβουλευτική διαδικασία ως διαδοχική αλληλουχία γεγονότων που συμβαίνουν μέσα στο χρόνο εμπεριέχει σειρά σταδίων που ακολουθούν το ένα το άλλο στην πορεία υλοποίησης του στόχου. Όταν με τη Συμβουλευτική επιδιώκεται η λήψη απόφασης (όπως στη Συμβουλευτική Επαγγελματικού Προσανατολισμού) ακολουθούνται πέντε στάδια:

- 1) **το στάδιο της έναρξης της συζήτησης και δόμησης της σχέσης**, όπου τίθενται οι βάσεις της συμβουλευτικής σχέσης, αναπτύσσεται η εμπιστοσύνη, η αίσθηση ελευθερίας και άνεσης. Ταυτόχρονα ο σύμβουλος επεξηγεί τη φύση και τη δομή της Συμβουλευτικής διαδικασίας,
- 2) **το στάδιο του καθορισμού του προβλήματος**, στο στάδιο αυτό επιδιώκεται να γίνει σαφές το πρόβλημα, η δυσκολία που απασχολεί το συμβουλευόμενο,
- 3) **το στάδιο της οριοθέτησης των στόχων**, όπου προσδιορίζεται με συμφωνία Συμβούλου – Συμβουλευόμενου τι θέλει να πετύχει ο τελευταίος, ποιος ή ποιοι θα είναι οι στόχοι του.
- 4) **το στάδιο της αναζήτησης και παραγωγής εναλλακτικών λύσεων**, όπου η βοήθεια επικεντρώνεται στην αναζήτηση δυνατοτήτων για την επίλυση του προβλήματος και
- 5) **το στάδιο της γενίκευσης**, κατά το οποίο ο συμβουλευόμενος αναλαμβάνει να μεταφέρει όσα έμαθε και γνώρισε στη συμβουλευτική διαδικασία στην καθημερινή του ζωή (Μαλικιώση, 2001).

1.4. Η συμβουλευτική σχέση

Η Συμβουλευτική σχέση έχει ως κάθε σχέση, τα στοιχεία της ψυχικής, συναισθηματικής και πνευματικής επαφής μεταξύ δύο ατόμων, αλλά με ιδιαίτερο τρόπο, καθώς Σύμβουλος και Συμβουλευόμενος συναντώνται με σκοπό να βοηθηθεί το άτομο και να αντιμετωπίσει το πρόβλημά του. Δεν είναι μια σχέση τυχαία, αλλά οργανωμένη και λειτουργεί θεραπευτικά, προληπτικά, ως ψυχολογική στήριξη και ως σχέση ασφάλειας (Δημητρόπουλος, 1999).

Ως σχέση ανθρώπινη και διαπροσωπική η Συμβουλευτική σχέση στηρίζεται στην επικοινωνία ανάμεσα στον πομπό και στο δέκτη, στην προκειμένη περίπτωση ανάμεσα στο Σύμβουλο και στο Συμβουλευόμενο και αντίστροφα. Αναπόσπαστα από τη Συμβουλευτική σχέση είναι και άλλα βασικά στοιχεία κάθε ανθρώπινης επικοινωνίας, όπως τα μηνύματα που ανταλλάσσονται μεταξύ πομπού και δέκτη και το μέσο για τη μεταβίβαση των μηνυμάτων. Ακόμα, όπως σε κάθε σχέση έτσι και στη Συμβουλευτική η επικοινωνία υλοποιείται λεκτικά, μη λεκτικά και συνδυαστικά των παραπάνω.

Η διαδικασία της Συμβουλευτικής στηρίζει την αποτελεσματικότητά της σε μεγάλο βαθμό στη σχέση που αναπτύσσεται ανάμεσα στο Συμβουλευόμενο και στο Σύμβουλο. Όπως αναφέρει ο Rogers στο βιβλίο του: «Πρόσωπο με Πρόσωπο» η

αποτελεσματικότητα του έργου του Συμβούλου εξαρτάται κατά κύριο λόγο, από το βαθμό ποιότητας της Συμβουλευτικής Σχέσης, την οποία αναπτύσσει με το Συμβουλευόμενο και δευτερευόντως από την καταλληλότητα της μεθόδου προσέγγισης ή το μέγεθος της επιστημονικής του κατάρτισης. (Rogers, 1967). Κάτι ανάλογο υποστηρίζουν οι Boy και Pine, όπως αναφέρει η Μαλικιώση (1999), ότι δηλαδή ο συμβουλευόμενος ανταποκρίνεται στη συμβουλευτική σχέση και συμμετέχει στη συμβουλευτική διαδικασία όταν ο σύμβουλος αναπτύσσει με τον πελάτη του σχέση γνήσια και αυθεντική.

Η φυσική παρουσία των δύο βασικών μερών, πομπού και δέκτη, για την επίτευξη μιας επιτυχημένης επικοινωνίας είναι σημαντική, όχι μόνο διότι τότε δύνανται να εκπληρωθούν όλοι οι παραπάνω όροι της, κάτω από τις καλύτερες προϋποθέσεις, αλλά και διότι έτσι όλες οι ειδικές τεχνικές και δεξιότητες που προτείνονται ως μεθοδολογία παρέμβασης - βοήθειας στη Συμβουλευτική από τις διάφορες «σχολές», μπορούν να αξιοποιηθούν κατάλληλα και να εφαρμοστούν, όποτε επιλεγούν κατά την κρίση του Συμβούλου.

1.5. Τεχνικές στη Συμβουλευτική διαδικασία

Ο Σύμβουλος στην προσπάθειά του να βοηθήσει τον συμβουλευόμενο του χρησιμοποιεί διάφορες τεχνικές. Όλες σχεδόν οι θεωρητικές προσεγγίσεις επιλέγουν και χρησιμοποιούν τεχνικές ανάλογα με την κατεύθυνσή τους. Ο Σύμβουλος, κατά το Δημητρόπουλο (1999), καλό θα είναι να διαθέτει πολύ καλή γνώση όλων των θεωριών και των τεχνικών που προτείνουν και στηριζόμενος ιδιαίτερα στη θεωρία που υιοθετεί, θα μπορεί να επιλέξει εκείνες τις τεχνικές που κρίνει καταλληλότερες κατά περίπτωση.

Οι θεωρητικοί της Συμβουλευτικής για να ομαδοποιήσουν τις τεχνικές, ακολουθούν διαφορετικά κριτήρια (όπως τη θέση τους, το σκοπό τους, το ρόλο τους στη συμβουλευτική σχέση ή με τη χρήση της τεχνικής ή την έκταση και το βάθος της παρέμβασης), ως εκ τούτου ταξινομούνται με πολλούς τρόπους.

Η Μαλικιώση (1999) κατατάσσει τις τεχνικές που χρησιμοποιούν οι Συμβουλευτικοί Ψυχολόγοι σε τρεις ομάδες ανάλογα με τις θεραπευτικές προσεγγίσεις, σ' αυτές που χρησιμοποιούν οι οπαδοί της Ψυχαναλυτικής θεωρίας (ελεύθερους συνειρμούς, μεταβίβαση, ανάλυση ονείρων κ.λπ.), σ' αυτές των Συμπεριφοριστικών θεωριών (ενίσχυση, απευαισθητοποίηση κ.λπ.) και σ' αυτές των Γνωστικών θεωριών (άδεια καρέκλα, παιγνίδι ρόλων κ.λπ.)

Κατά το Δημητρόπουλο (1999) εντάσσονται σε δύο κύριες ομάδες, με κριτήριο την αποστολή και τον προσανατολισμό της καθεμιάς: α) στις τεχνικές που σχετίζονται με τη δημιουργία, συντήρηση και εξέλιξη της Συμβουλευτικής σχέσης και β) σ' αυτές που σχετίζονται με τη διάγνωση, τη θεραπεία, την επανόρθωση ή την αλλαγή της συμπεριφοράς. Ενδεικτικά αναφέρουμε στην πρώτη ομάδα τις τεχνικές: υποβολή ερωτήσεων και διατύπωση απαντήσεων, παρατήρηση, ακρόαση, παράφραση, χρήση στοιχείων μη λεκτικής επικοινωνίας, αναγνώριση – αντανάκλαση συναισθημάτων, αποσαφήνιση, αποδοχή, ενθάρρυνση – στήριξη, εστίαση, κ.λπ. (Δημητρόπουλος, 1999, σελ. 207-240). Ενδεικτικά πάλι από τη δεύτερη ομάδα, εκείνες δηλαδή που χρησιμοποιούνται στη θεραπευτική συμβουλευτική, αναφέρουμε: τεχνικές συγκέντρωσης ατομικών πληροφοριών, ψυχόγραμμα, θεραπεία μέσω τέχνης, μίμηση προτύπων, προσωρινή απομάκρυνση, αμοιβαία επίσχεση, απόσπαση προσοχής κ.λπ. (Δημητρόπουλος, 1999, σελ.240 - 277).

1.6. Χαρακτηριστικά-Δεξιότητες Συμβούλου

Ανεξάρτητα από την εξειδίκευση που έχει ακολουθήσει, τη θεωρία που υιοθετεί, τη μεθοδολογία, το πλαίσιο που εφαρμόζεται η Συμβουλευτική, όλοι οι Σύμβουλοι θα πρέπει να συνδυάζουν ένα σύνολο χαρακτηριστικών που θα τους καθιστά ικανούς να υλοποιούν το σύνθετο έργο τους. Αυτά τα χαρακτηριστικά που διαφοροποιούν έναν καλό από έναν κακό Σύμβουλο είναι σχετικά με α) την προσωπικότητά του, β) την αγάπη του προς το συνάνθρωπο, γ) την παρώθησή του προς το επάγγελμα του Συμβούλου, δ) το σύστημα των προσωπικών και γενικότερων αξιών του, ε) την εμπιστοσύνη του προς το συνάνθρωπο, στ) τον τρόπο θεώρησης της ζωής, του κόσμου του ανθρώπου, ζ) την αντίληψή του για τον τρόπο άσκησης της συμβουλευτικής και η) τις διαπροσωπικές και ανθρώπινες σχέσεις του (Δημητρόπουλος, 1999). Όπως αναφέρει η Μαλικιώση (1999) όλες οι συμβουλευτικές – ψυχοθεραπευτικές θεωρίες συμφωνούν ότι η ενσυναίσθηση, η μη κτητική ζεστασιά ή η ανεξάρτητη θετική εκτίμηση και η γνησιότητα του συμβούλου είναι από τα σπουδαιότερα χαρακτηριστικά του. Επίσης όλοι συμφωνούν ότι ο άνευ όρων σεβασμός του άλλου, η αποδοχή του άλλου και η ετεροσυναίσθηση αποτελούν βασικές δεξιότητες του Συμβούλου (ΕΚΕΠ, 2007). Πολλοί άλλοι αναφέρουν κι άλλα χαρακτηριστικά που θα πρέπει να διαθέτει ο Σύμβουλος, όπως ο Carkhuff (1969) (όπως παρατίθεται στη Μαλικιώση, 1999) την σαφήνεια, την κατανόηση, το σεβασμό, τη γνησιότητα, την αντιμετώπιση κατά πρόσωπο και την αμεσότητα.

2. Επαγγελματική συμβουλευτική & Σχολικός

Επαγγελματικός Προσανατολισμός

2.1. Έννοιες

Η Συμβουλευτική που ως έργο της έχει να βοηθήσει το άτομο να αναπτυχθεί επαγγελματικά και να αντιμετωπίσει δυσκολίες σχετικές με την επιλογή επαγγέλματος και ένταξη στην αγορά εργασίας λέγεται **Επαγγελματική Συμβουλευτική** (Κασσωτάκης, 2004). Ο όρος αναφέρεται στην υποστήριξη του προσώπου στο εγχείρημά του να διαλέξει το πλέον ταιριαστό επάγγελμα για τον ίδιο ή ακόμα να δώσει λύσεις σε προβλήματα του ψυχολογικού του κόσμου που εξαρτώνται από το επάγγελμα, δηλαδή περιγράφεται ο επιστημονικός κλάδος που αφορά την επαγγελματική εξέλιξη του ατόμου. Με άλλα λόγια είναι η διαπροσωπική διαδικασία που στρέφει το ενδιαφέρον της στο να βοηθήσει το άτομο να λάβει μια ικανοποιητική επαγγελματική απόφαση.

Ως **Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός**, ορίζονται το σύνολο των υπηρεσιών που παρέχονται στους μαθητές στο πλαίσιο του σχολείου με σκοπό να τους βοηθήσουν να επιλέξουν την κατεύθυνση των σπουδών τους. Δεδομένου ότι η επιλογή της εκπαιδευτικής κατεύθυνσης συνδέεται με την επαγγελματική επιλογή ο Σχολικός Προσανατολισμός συνδέεται με τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό.

2.2. Στόχοι Επαγγελματικής Συμβουλευτικής – Στόχοι Σχολικού

Επαγγελματικού Προσανατολισμού

Οι απόψεις σχετικά με τους στόχους της **Επαγγελματικής Συμβουλευτικής** είναι διαφορετικών κατευθύνσεων ανάλογα και με τους ορισμούς που δίνονται και την οπτική προσέγγιση. Από πολλούς θεωρείται ότι αυτοί είναι ατομοκεντρικοί καθώς έχουν ως αφετηρία το άτομο και την ικανοποίησή του μέσα από την προσαρμογή του στο περιβάλλον του. Άλλοι θεωρούν ότι στόχος είναι η αρμονική λειτουργία του κοινωνικού συνόλου, αφού θέτουν ως προτεραιότητα την ισορροπία του, που θα έλθει ως αποτέλεσμα της αρμονικής κατανομής του εργατικού δυναμικού (Κασσωτάκης και Μάνος, 2004). Συγκεράζοντας τις παραπάνω προσεγγίσεις μπορούμε να πούμε ότι στόχος της Επαγγελματικής Συμβουλευτικής είναι **να στηρίζει το άτομο να αναπτυχθεί, να ολοκληρωθεί, να αυτοπραγματοωθεί και έτσι να επιτύχει καλύτερη προσαρμογή**. Στο άτομο παρέχεται υποστήριξη για να γνωρίσει τον εαυτό του, το δυναμικό του, να αναπτυχθεί επαγγελματικά, να αξιοποιήσει κατάλληλα πληροφορίες σχετικές με τις

σπουδές και το επάγγελμα, να προσαρμοστεί στο περιβάλλον εργασίας, να πάρει τις κατάλληλες αποφάσεις.

Όσον αφορά το **Σχολικό Προσανατολισμό**, στόχος είναι η ανάπτυξη της προσωπικότητας των μαθητών, η πληροφόρησή τους για εκπαιδευτικές και επαγγελματικές διεξόδους, η παροχή βοήθειας σ' αυτούς ώστε να αποκρυσταλλώσουν τα επαγγελματικά τους ενδιαφέροντα και τις αξίες, με βάση τις οποίες θα προσδιορίζουν τις επιλογές τους. Η Συμβουλευτική διαδικασία στους μαθητές εστιάζει στην ανάπτυξη θετικής αυτοαντίληψης και ενδυνάμωση της αυτογνωσίας, στην άσκηση στη λήψη απόφασης, στην κριτική προσέγγιση της πληροφορίας και στη μετάβαση. (ΕΚΕΠ, 2007). Σύμφωνα με το Νόμο 2525/97, άρθρο 10§1, που αναδόμησε συνολικά το θεσμό του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού «ο Σ.Ε.Π. στοχεύει στην παροχή βοήθειας προς τους μαθητές κατά τα διάφορα στάδια της ανάπτυξής τους, ώστε να συνειδητοποιήσουν τις κλίσεις τους, να αναπτύξουν τις δεξιότητές τους και να διεκδικήσουν τη συμμετοχή τους στο κοινωνικό γίγνεσθαι».

2.3. Βασικές Αρχές Συμβουλευτικής - Προσανατολισμού

Σύμφωνα με τον Δημητρόπουλο (2000), η εφαρμογή της Συμβουλευτικής στον Επαγγελματικό Προσανατολισμό στηρίζεται σε πολλές αρχές εκ των οποίων οι βασικότερες είναι:

- Η ολική ανάπτυξη του ατόμου, χωρίς να απομονώνεται καμία πλευρά της προσωπικότητας.
- Η συνεργασία με τον ενδιαφερόμενο και όχι η επιβολή απόψεων, η συνεξέταση του προβλήματος και η στήριξή του για τη διαμόρφωση και υλοποίηση των στόχων του.
- Η αναγνώριση της ελευθερίας επιλογής, ανάμεσα από τις εναλλακτικές λύσεις που διαθέτει.
- Η αρχή της ατομικότητας, με έμφαση στο άτομο και όχι στο κοινωνικό ή οικονομικό σύστημα.
- Η δημιουργική σχέση ανάμεσα στο Σύμβουλο και Συμβουλευόμενο.
- Η αρχή της ισότητας των ατόμων, ώστε ο λειτουργός να παρέχει σε όλους χωρίς εξαίρεση τις υπηρεσίες του.
- Ο αυτοκαθορισμός, η δυνατότητα να αποφασίζει καθένας για τον εαυτό του και να μην προκαθορίζεται η πορεία του.
- Ο Προσανατολισμός είναι δημιουργικός και προληπτικός όχι θεραπευτικός (εκτός εξαιρέσεων, όπως προβληματικά παιδιά).

- *Κυρίαρχος στόχος είναι η ωφέλεια του ατόμου.*

2.4. Δεξιότητες – Χαρακτηριστικά Επαγγελματικού Συμβούλου

Σύμφωνα με την Κοσμίδου-Hardy (ΕΚΕΠ, 2007), ο Σύμβουλος Επαγγελματικής Συμβουλευτικής εκτός από την επιστημονική γνώση που οφείλει να διαθέτει, χρειάζεται να αναπτύξει και ειδικές δεξιότητες όπως **γνωστικές** (ενεργό αναζήτηση πληροφοριών, κριτική ανάγνωση πληροφορίας, συσχετισμός & οργάνωση πληροφοριών), **διαπροσωπικές** (ενεργός ακρόαση, ενσυναίσθηση, θετικό ενδιαφέρον για τους άλλους, γνησιότητα), **αποτελεσματικότητας** (ανάληψη ρίσκου για νέους προσανατολισμούς, οργάνωση στρατηγικού σχεδίου ενεργειών) και **δικτύωσης** (εντοπισμού και χρήσης σύγχρονων πληροφοριακών δικτύων, εντοπισμός δικτύων διαπροσωπικής επιρροής).

Ο Εθνικός Σύνδεσμος Επαγγελματικής Ανάπτυξης (National Career Development Association, NCDA) έχει προσδιορίσει τις δεξιότητες που απαιτούνται στην επαγγελματική Συμβουλευτική και θα πρέπει να αποκτήσει ο λειτουργός της (Amundson, Harris Bowlsbey, Niles, 2009).

Τις κατατάσσει σε 11 τομείς:

- **Θεωρίες Συμβουλευτικής, επαγγελματικής ανάπτυξης.**
- **Δεξιότητες ατομικής και ομαδικής Συμβουλευτικής.**
- **Αξιολόγηση ατόμων/ομάδων, εντοπισμός, επιλογή, χρήση, μέσων αξιολόγησης, ανάπτυξη προσωπικών παραγόντων (αξίες, ενδιαφέροντα, κ.α.).**
- **Πληροφορίες/πηγές, καλή γνώση και χρήση διαφόρων πληροφοριών.**
- **Προώθηση, διαχείριση και εφαρμογή προγραμμάτων επαγγελματικής ανάπτυξης.**
- **Καθοδήγηση, διαβούλευση και βελτίωση απόδοσης, ώστε να ακολουθείται η διαδικασία επαγγελματικής συμβουλευτικής και ανάπτυξης.**
- **Ανομοιογενείς πληθυσμοί.**
- **Εποπτεία:** γνώσεις για την αξιολόγηση απόδοσης του Συμβούλου, διατήρηση και βελτίωση δεξιοτήτων.
- **Δεοντολογικά/νομικά ζητήματα.**
- **Έρευνα/αξιολόγηση:** γνώσεις αναγκαίες για τη διεξαγωγή έρευνας στην επαγγελματική Συμβουλευτική και αξιολόγηση.
- **Τεχνολογία:** αξιοποίηση της τεχνολογίας στην παροχή υποστήριξης ατόμων για τον επαγγελματικό τους σχεδιασμό.

Ιδιαίτερα όσον αφορά το χώρο του Επαγγελματικού Προσανατολισμού, όπως αυτός υποστηρίζεται στην εκπαίδευση και απασχόληση, το μοντέλο που επικρατούσε παλιότερα στην Ευρώπη εστίαζε κυρίως στην ενημέρωση των ενδιαφερόμενων για την επιλογή σπουδών και επαγγέλματος. Ανάλογες επομένως ήταν και οι απαιτήσεις εκπαίδευσης και κατάρτισης των ειδικών (conventional training model). Τα τελευταία χρόνια η εκπαίδευση των λειτουργών δεν μένει μόνο στο πεδίο της πληροφόρησης, αλλά στην ανάπτυξη όλων εκείνων των δεξιοτήτων που είναι αναγκαίες για μια πιο σύνθετη αλληλεπίδραση με τους Συμβουλευόμενους. Έτσι περνάμε από το Ενημερωτικό, στο Συμβουλευτικό μοντέλο Προσανατολισμού, όπου οι λειτουργοί του εμβαθύνουν σε θέματα επαγγελματικής ανάπτυξης και μεθόδους υποστήριξης, ώστε οι ενδιαφερόμενοι να γνωρίσουν τον εαυτό τους, τα ενδιαφέροντά τους, τις κλίσεις τους. Απολύτως αναγκαία είναι η θεωρητική και πρακτική γνώση, η εξοικείωση με τη μεθοδολογία, η συνεχής επαφή με τα σύγχρονα επιστημονικά δεδομένα. Παράλληλα οι Σύμβουλοι Επαγγελματικού Προσανατολισμού με την εκπαίδευσή τους καθίστανται ικανοί να αντιλαμβάνονται και να αξιολογούν ανάλογα το ρόλο διαφόρων κοινωνικών παραγόντων, όπως των «σημαντικών άλλων», των διαδικασιών κοινωνικοποίησης, αλλά και οικονομικών παραγόντων, ώστε να κατανοούν αντίστοιχες έννοιες, μεταβολές και επιδράσεις τους στην επαγγελματική απόφαση. Τέλος απολύτως αναγκαία είναι η ανάπτυξη δεξιοτήτων συλλογής, αξιολόγησης, ταξινόμησης και διάδοσης πληροφοριών, ιδιαίτερα με τη χρήση των Τ.Π.Ε. (Κασσωτάκης και Μάνος, 2004).

2.5. Λειτουργίες Εκπαιδευτικής – Επαγγελματικής Συμβουλευτικής.

Επαγγελματική Ανάπτυξη – Επαγγελματική Απόφαση

Η θεωρία της επαγγελματικής Συμβουλευτικής σχετίζεται με δύο επιμέρους λειτουργίες: 1) την **επαγγελματική ανάπτυξη** του ατόμου και 2) τη **λήψη εκπαιδευτικών & επαγγελματικών αποφάσεων**. Λέγοντας **Επαγγελματική Ανάπτυξη** εννοούμε την εξέλιξη της όψης εκείνης της προσωπικότητας του ατόμου που σχετίζεται μ' αυτήν που εκλαμβάνεται ως επαγγελματική του συμπεριφορά γενικά (Δημητρόπουλος, 2000). Όπως αναφέρει η Σιδηροπούλου-Δημακάκου (2008) «Είναι μια διά βίου διαδικασία με την οποία επιδιώκονται να αναπτυχθούν όλες εκείνες οι πλευρές της ανθρώπινης προσωπικότητας που σχετίζονται με τις προσωπικές επιλογές, την είσοδο και την πρόοδο στις εκπαιδευτικές, επαγγελματικές και ερασιτεχνικές ενασχολήσεις». Η διαδικασία της επαγγελματικής ανάπτυξης συμβάλει στη διαμόρφωση των επαγγελματικών αξιών, των επαγγελματικών προτύπων, της επαγγελματικής ταυτότητας και ωριμότητας, στη λήψη

επαγγελματικής απόφασης.

Η άλλη σημαντική λειτουργία της επαγγελματικής συμβουλευτικής είναι η λήψη εκπαιδευτικών και επαγγελματικών αποφάσεων. Ως **απόφαση, γενικότερα, ορίζεται** (κατά τους Thorensen & Mehrens, όπως αναφέρεται στο Δημητρόπουλο, 2000) *μια διαδικασία επιλογής κατεύθυνσης δραστηριοτήτων ανάμεσα σε έναν αριθμό εναλλακτικών λύσεων. Η λήψη εκπαιδευτικών και επαγγελματικών αποφάσεων αποτελεί σημαντικό στόχο στον επαγγελματικό προσανατολισμό, ο οποίος όμως βασικά στοχεύει στην ολική ανάπτυξη του ατόμου. Μέσα από μια συνολική διαδικασία ωρίμανσης και με παράλληλη εκπαίδευση στη λήψη αποφάσεων η Επαγγελματική Συμβουλευτική υλοποιεί τον παραπάνω στόχο.*

2.6. Η διαδικασία στην Επαγγελματική Συμβουλευτική

Όλες οι διαστάσεις της συμβουλευτικής διαδικασίας, όπως εφαρμόζεται σε κάθε άλλο πλαίσιο, αφορούν και την επαγγελματική Συμβουλευτική, επιπλέον όμως προστίθενται οι εκπαιδευτικές και επαγγελματικές πληροφορίες (Σιδηροπούλου-Δημακάκου, 2008). Περιλαμβάνει και η επαγγελματική Συμβουλευτική στη διαδικασία της τα βασικά στάδια μιας συμβουλευτικής διαδικασίας, όπως περιγράφηκαν παραπάνω (δόμηση σχέσης, αξιολόγηση προβλήματος, καθορισμό στόχων, παραγωγή εναλλακτικών λύσεων, επιλογή & εφαρμογή σχεδίου δράσης, αξιολόγηση διαδικασίας και τερματισμός).

Για να φθάσει στο σημείο το άτομο να πάρει τις καλύτερες αποφάσεις πρέπει να συνθέσει με τον καλύτερο τρόπο πληροφορίες για τον εαυτό του (αυτογνωσία) και για τις εκπαιδευτικές και επαγγελματικές ευκαιρίες που διατίθενται. Αυτή η αρωγή μπορεί να παρασχεθεί με τη χρήση εξειδικευμένων τεστ, καθώς και με τη σχέση που θα δημιουργηθεί μεταξύ του συμβούλου και του συμβουλευόμενου και τις τεχνικές που θα εκμεταλλευτεί ο πρώτος για να βοηθήσει το δεύτερο, ενώ υπαρκτή είναι η δυνατότητα να χρησιμοποιηθούν και τα δύο συγχρόνως. Κατά τη διάρκεια της συνάντησης ανάμεσα στον εξειδικευμένο σύμβουλο και το συμβουλευόμενο ή μια ομάδα ατόμων, προγραμματίζεται η επαγγελματική και εκπαιδευτική πορεία των ενδιαφερομένων. Η πορεία αυτή δεν αποπερατώνεται εφάπαξ, με τη λήψη δηλαδή μεμονωμένων εκπαιδευτικών - επαγγελματικών αποφάσεων, αλλά αντίθετα συνιστά μια σταδιακή δια βίου διαδικασία, με μεταβολές και επιρροές ποικίλων παραγόντων, ψυχολογικών και περιβαλλοντικών (Καπογιαννόπουλος κ.ά., 2009).

2.7. Βασικοί Άξονες Επαγγελματικής Συμβουλευτικής

Η Επαγγελματική Συμβουλευτική, η οποία στηρίζεται στην αμφίδρομη επικοινωνία μεταξύ του συμβούλου και του συμβουλευόμενου, εστιάζει σε τρεις αλληλεξαρτούμενους άξονες: την αυτογνωσία, την πληροφόρηση και τη λήψη απόφασης (Δημητρόπουλος, 2004). Ο ρόλος του εκπαιδευτικού-συμβούλου είναι να βοηθήσει τους μαθητές να γνωρίσουν όσο το δυνατόν καλύτερα τον εαυτό τους, τα ατομικά τους χαρακτηριστικά, τις κλίσεις και τις ικανότητές τους, δηλαδή να μπορέσουν να πετύχουν την αυτογνωσία (Μπρούζος, 2003). Ειδικότερα, τέτοιου είδους συνεδρίες δύναται να αφιερωθούν στη διερεύνηση και επέκταση των ατομικών ενδιαφερόντων, των κλίσεων, των δυνατοτήτων, των κινήτρων ή των αξιών, των στοιχείων αυτών δηλαδή που συγκροτούν τη γνώση του εαυτού, αλλά και στην ανάπτυξη ικανοτήτων αναγκαίων για την επικράτηση του ατόμου στην αγορά εργασίας.

Συγχρόνως, σκόπιμο είναι να ερευνώνται πληροφορίες που εξαρτώνται από το εκπαιδευτικό και εργασιακό περιβάλλον, όπως ο προσανατολισμός σπουδών, οι προοπτικές των ποικίλων επαγγελματικών κλάδων, οι καινούργιοι τύποι εργασιακών σχέσεων, οι πολιτικές μεταβάσεις, κ.ά. Ο Συμβουλευόμενος αναζητά πληροφορίες για τον εαυτό του, αλλά και για τα επαγγέλματα και την αγορά εργασίας.

Όλες αυτές οι συγκεκριμένες πληροφορίες, είτε σκιαγραφούν το προφίλ του συμβουλευόμενου (εαυτογνωσία), είτε προέρχονται από το περιβάλλον στο οποίο αυτός ενεργεί (περιβαλλοντογνωσία), συνυπολογίζονται και αξιολογούνται με σκοπό να οδηγήσουν σε απόφαση. Η αναζήτηση είναι κυρίως του ενδιαφερόμενου και η καθοδήγηση προς τις κατάλληλες πηγές, η κριτική προσέγγιση, η ερμηνεία των πληροφοριών γίνεται και με τη στήριξη του Συμβούλου. Η χάραξη και η επιλογή της εκπαιδευτικής και επαγγελματικής πορείας αποτελεί το ζητούμενο κατά τη σύμπραξη του συμβούλου με τον συμβουλευόμενο.

2.7.1. Η Αυτογνωσία στην Επαγγελματική Συμβουλευτική

Η έννοια αναφέρεται στη γνώση του εαυτού, σε όλα εκείνα τα ιδιαίτερα γνωρίσματα της προσωπικότητας μας, στην ψυχοσυναισθηματική μας υπόσταση και στις βαθύτερες επιθυμίες μας (Γκάστας κ.ά., 2000). Επίσης αφορά τη διαδικασία με την οποία το άτομο θα υποστηριχθεί προκειμένου να εντοπίσει τα χαρακτηριστικά του, τις ικανότητές του, τις κλίσεις του, τις δεξιότητες του, τα ταλέντα του, τα ενδιαφέροντά του, καθώς η εικόνα που θα διαμορφώσει για τον εαυτό του θα καθορίσει σημαντικά τις επιλογές του. Σημαντικό βήμα προς την αυτογνωσία είναι η αυτοαντίληψη, δηλαδή η ιδέα, η γνώμη

που έχει ένα άτομο για τον εαυτό του, ο βαθμός που εκτιμά τα προσωπικά του χαρακτηριστικά (αυτοεκτίμηση) (Χαροκοπάκη κ.ά., ΕΚΕΠ 2007).

Η αυτογνωσία αποτελεί βασικό στόχο της Επαγγελματικής Συμβουλευτικής στον ευρύτερο σκοπό της που είναι η ολοκλήρωση, η αυτοπραγμάτωση και η επιτυχής προσαρμογή. Απαιτείται η γνώση του εαυτού ώστε ο ενδιαφερόμενος να προχωρήσει σε αξιοποίηση αυτού του δυναμικού και παράλληλα με καλή γνώση του περιβάλλοντος, να οδηγηθεί στις επιλογές του. Στο πλαίσιο αυτό παρέχεται στο άτομο βοήθεια να γνωρίσει τον εαυτό του, να διαμορφώσει ευνοϊκότερη αυτοαντίληψη, να αποδεχθεί τα χαρακτηριστικά του, να διαμορφώσει πιο θετική στάση ζωής και να όλα αυτά να τα διατηρεί και να τα βελτιώνει δια βίου.

Η υλοποίηση των παραπάνω μπορεί να γίνει με εκπαίδευση του ατόμου στην αυτοαξιολόγηση και με ετεροαξιολόγηση. Ως αυτοαξιολόγηση εννοείται η εκπαίδευση στην παρατήρηση και ανάλυση του εαυτού, στη σύγκριση με τους άλλους και στην ανατροφοδότηση από αυτή. Η ετεροαξιολόγηση είναι η διαδικασία διαπίστωσης αυτών των χαρακτηριστικών από κάποιον ειδικό, με τη χρήση εργαλείων και της ανάλογης μεθοδολογίας.

2.7.2. Η Πληροφόρηση στην Επαγγελματική Συμβουλευτική

Πληροφορία είναι κάθε στοιχείο που ενδιαφέρει κάποιον και αφορά πρόσωπα, καταστάσεις, συνθήκες, προϋποθέσεις κ.λπ. (Γκάστας κ.ά., 2000). Είναι το σύνολο των γνώσεων με τις οποίες καθιστά κάποιος γνωστό κάτι. *Πληροφόρηση* όμως είναι οι διαδικασίες που αναφέρονται στη συγκέντρωση, αξιολόγηση, οργάνωση και διάδοση της πληροφορίας τόσο στους ενδιαφερόμενους όσο και στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο. (Σιδηροπούλου-Δημακάκου, 2008).

Οι πληροφορίες που θα αξιοποιηθούν στην Επαγγελματική Συμβουλευτική είναι σε δύο βασικές κατευθύνσεις, αυτές που αφορούν το Άτομο και αυτές που αφορούν το Περιβάλλον. Με τις Ατομικές πληροφορίες το άτομο γνωρίζει καλύτερα τον εαυτό του. Οι πληροφορίες οι σχετικές με το περιβάλλον, αναφέρονται σε πληροφορίες Κοινωνικές, Εκπαιδευτικές, Επαγγελματικές και άλλων ειδών (Δημητρόπουλος, 2000). Οι Κοινωνικές αναφέρονται σε διάφορες πλευρές της κοινωνικής ζωής που αφορούν και το ίδιο το άτομο και το επηρεάζουν, οι Εκπαιδευτικές αναφέρονται σε κάθε επιλογή σπουδών, στο εκπαιδευτικό σύστημα, στην πρόσβαση στις σπουδές, στα προγράμματα κ.λπ., και οι επαγγελματικές στο επάγγελμα, στην αγορά εργασίας, στην απασχόληση, την εργασιακή νομοθεσία κ.λπ. (Γκάστας κ.ά., 2000).

Στην Επαγγελματική Συμβουλευτική η πληροφόρηση για σπουδές και επαγγέλματα παίζει καθοριστικό ρόλο, ιδιαίτερα για τα μικρότερα σε ηλικία άτομα (μαθητές Γυμνασίου – Λυκείου), καθώς αυξάνει τις γνώσεις τους για τα αντίστοιχα θέματα και αυτό συμβάλλει στην αύξηση της αυτοπεποίθησής τους, επηρεάζει τις σκέψεις τους και τη συμπεριφορά τους, τους βοηθά να ξεκαθαρίσουν και να διευρύνουν τους στόχους τους και τις εναλλακτικές τους και εντέλει να πάρουν τις αποφάσεις τους. (Γκάστας κ.ά., 2000). Μπορεί το άτομο να κάνει τις καλύτερες για το ίδιο εκπαιδευτικές και επαγγελματικές επιλογές, εάν έχει καλές, ποιοτικές πληροφορίες σχετικά με σπουδές και επαγγέλματα.

Για να είναι ποιοτικές οι πληροφορίες θα πρέπει να είναι έγκυρες, ακριβείς και σαφείς, δηλαδή να ισχύουν, να είναι αληθείς, ύστερα να είναι έγκαιρες, δηλαδή να διατίθενται την κατάλληλη στιγμή, είναι σημαντικό να είναι επίκαιρες, άρα πρόσφατες και παράλληλα να είναι εξειδικευμένες, που σημαίνει ότι θα πρέπει να αφορούν το συγκεκριμένο θέμα, ακόμα θα πρέπει να είναι πρακτικά εύχρηστες και προσβάσιμες σε όλους και τέλος να προέρχονται από αξιόπιστες πηγές δηλαδή να μπορεί να ελεγχθεί η ακρίβεια και η ορθότητά τους (Δημητρόπουλος, 2000 & Γκάστας κ.ά., 2000).

Η διαδικασία της αξιολόγησης των πληροφοριών ώστε να διαπιστωθεί ότι φέρουν τα πιο πάνω χαρακτηριστικά είναι δύσκολη, ιδιαίτερα αν θα πρέπει να γίνει από τον ίδιο τον ενδιαφερόμενο, πόσο μάλλον όταν πρόκειται για μαθητές Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Όταν δεν εξασφαλίζονται τα χαρακτηριστικά αυτά, τότε δημιουργούνται σοβαρά προβλήματα στην πληροφόρηση. Το πρόβλημα γίνεται εντονότερο όταν οι πληροφορίες είναι πολλές και το άτομο καλείται να επιλέξει από πληθώρα διαθέσιμων πηγών, κυρίως των ηλεκτρονικών μέσων.

2.7.3. Η Πληροφόρηση ως Κριτική Κοινωνιογνωσία

Η Πληροφόρηση στον Εκπαιδευτικό και Επαγγελματικό Προσανατολισμό κατά την Κοσμίδου (2005), νοείται ως **Κριτικής Κοινωνιογνωσίας**, δηλαδή, «ενεργού αναζήτησης πληροφοριών, αλλά και κριτικής τους ανάγνωσης, οργάνωσης και εφαρμογής». Στο κριτικό αναπτυξιακό μοντέλο στον επαγγελματικό προσανατολισμό που προτείνει η Κοσμίδου (1996), όλες εκείνες οι συνθήκες και οι παράγοντες που επηρεάζουν και διαμορφώνουν την ανάπτυξη του ατόμου γίνονται αντικείμενο προβληματισμού με στόχο το άτομο να αξιοποιήσει το δυναμικό του έτσι ώστε να αναπτυχθεί και να οδηγηθεί σε αυτογνωσία. Οι τέσσερις βασικοί στόχοι του

επαγγελματικού προσανατολισμού, αυτογνωσία, πληροφόρηση, απόφαση, μετάβαση, προσεγγίζονται με την παραπάνω οπτική.

Συγκεκριμένα στον ειδικό στόχο της πληροφόρησης η επικοινωνία δεν νοείται ως διαδικασία στατική κατά την οποία ο πομπός μεταφέρει ενεργητικά τα μηνύματα και ο δέκτης παθητικά τα λαμβάνει. Αντίθετα είναι μια διαδικασία πολύπλοκη και περιέχει βασικά στοιχεία της την πληροφορία, την εξωτερική πραγματικότητα και το ίδιο το άτομο. Η εξωτερική πραγματικότητα δημιουργεί το πλαίσιο στο οποίο συντελείται η επικοινωνία, καθορίζοντας αρκετά και τους όρους που το άτομο αντιλαμβάνεται τον εαυτό του και την πληροφορία. Βασικός όμως παράγοντας της επικοινωνιακής σχέσης ατόμου, περιβάλλοντος (σχέση που διαμορφώνεται με τις πληροφορίες που συγκεντρώνει το άτομο για περιβάλλον) είναι το ίδιο το άτομο που λαμβάνει και επεξεργάζεται την πληροφορία ανάλογα με το δυναμικό του. Τονίζεται η αξία της στήριξης του ατόμου ώστε να μπορεί να αναζητά ενεργά μέσα στο πλήθος των πληροφοριών και να τις επεξεργάζεται κριτικά, διαφορετικά μπορεί να αισθανθεί ακόμα και αρνητικά ή αμυντικά απέναντι στις πληροφορίες.

Ειδικά στον Επαγγελματικό Προσανατολισμό, ο ρόλος του Συμβούλου είναι να βοηθήσει το συμβουλευόμενο του, που στη σχολική πραγματικότητα είναι ένα νέο άτομο, να μάθει να διακρίνει τα είδη και τις μορφές των πληροφοριών και να αντιλαμβάνεται πως μπορεί να αξιοποιηθούν στο σχεδιασμό της εκπαιδευτικής και επαγγελματικής του πορείας. Δεν είναι αποτελεσματικό να του υποδεικνύει που θα ψάξει, αλλά να τον στηρίζει ώστε να σχεδιάζει το ίδιο το άτομο την έρευνά του, να εντοπίζει τις πηγές του και να αναζητά τις πληροφορίες που τον ενδιαφέρουν. Ταυτόχρονα πρέπει να συμβάλλει ώστε οι συμβουλευόμενοι του να αναπτύσσουν την ικανότητα επεξεργασίας των πληροφοριών και να μπορούν να διαπιστώνουν την καταλληλότητά τους για τους σκοπούς που θέτει (Κοσμίδου-Hardy, ΕΚΕΠ, 2008).

3 Οι Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνίας (Τ.Π.Ε.)

3.1 Ορισμός και Περιγραφή

Μιλώντας για *Νέες Τεχνολογίες* εννοούμε τα σύγχρονα επιτεύγματα στο χώρο της Πληροφορικής, όλες τις εφαρμογές που επεξεργάζονται την πληροφορία με τη χρήση της τεχνολογίας. Στις μέρες μας πλέον, όταν αναφερόμαστε σε Τ.Π.Ε. εστιάζουμε στον ηλεκτρονικό υπολογιστή. Αποτελεί το βασικότερο εργαλείο διότι συνδυάζει πλήθος λειτουργιών. Λειτουργεί ως πολυμέσο (multimedia), δηλαδή μπορεί κανείς να καταγραφεί, επεξεργάζεται και αποθηκεύει κείμενο, ήχο εικόνα και βίντεο (Sanders, 2010). Ταυτόχρονα προσφέρει δυνατότητες τηλεπικοινωνίας και πρόσβαση σε βάσεις δεδομένων, τράπεζες πληροφοριών, δίκτυα υπολογιστών (Δρόσος κ.ά., 2015)).

Οι ΤΠΕ είναι ένας όρος που καλύπτει ένα ευρύ φάσμα υπηρεσιών, εφαρμογών, τεχνολογιών, εξοπλισμού και λογισμικών, δηλαδή εργαλεία όπως η τηλεφωνία και το διαδίκτυο, η εξ αποστάσεως μάθηση, η τηλεόραση, οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές, τα δίκτυα και τα λογισμικά που είναι αναγκαία για τη χρήση των εν λόγω τεχνολογιών. Παραδείγματα νέων Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών αποτελούν τα κινητά τηλέφωνα, το Διαδίκτυο, το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, οι ευρυζωνικές συνδέσεις (broadband connections), τα μηχανήματα αυτόματης ανάληψης χρημάτων στις τράπεζες (ATM) και άλλες τραπεζικές υπηρεσίες και πολλές άλλες λεγόμενες έξυπνες συσκευές (gadgets).

Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (Τ.Π.Ε.) ανοίγουν νέους ορίζοντες για τη βελτίωση της παροχής υπηρεσιών Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού, τόσο από την πλευρά του ειδικού που ασκεί Συμβουλευτική, όσο και από την πλευρά του συμβουλευόμενου. Λαμβάνοντας υπόψη την τεράστια εξέλιξη στα ηλεκτρονικά και διαδικτυακά συστήματα σήμερα, οι σύμβουλοι σταδιοδρομίας, έχουν αξιοποιήσει τις Τ.Π.Ε. στην εργασία τους αξιολογώντας όμως σε κάθε περίπτωση αν θα ενσωματώσουν τις Τ.Π.Ε. στη συμβουλευτική διαδικασία, τι είδους παρέμβαση θα χρησιμοποιήσουν, ποιες ακριβώς τεχνολογίες θα επιλέξουν και με ποιο τρόπο και κατά πόσο αυτή η επιλογή θα καταστεί ωφέλιμη απέναντι στο συμβουλευόμενο.

3.2 Ιστορική αναδρομή εφαρμογών των Τ.Π.Ε. στην

Επαγγελματική Συμβουλευτική

Η είσοδος των ηλεκτρονικών υπολογιστών ως ένα σημαντικό τεχνολογικό εργαλείο στον κλάδο της επαγγελματικής συμβουλευτικής πραγματοποιήθηκε στα τέλη της

δεκαετίας του 1960. Ιδιαίτερα από το 1966 και μετά με την ανάπτυξη της επιστήμης της Πληροφορικής, η Συμβουλευτική Σταδιοδρομίας αναπτύχθηκε μέσω Υπολογιστών. Ο Super ήταν από τους πρώτους που δημιούργησε συστήματα Συμβουλευτικής από απόσταση με τη χρήση Η/Υ. Τότε για να γίνει η επικοινωνία χρησιμοποιούνταν μια ελεύθερη φόρμα γραφής ή μέσω της συμπλήρωσης ερωτήσεων πολλαπλής επιλογής (Τσέργας, 2007).

Εκείνη την εποχή δημιουργήθηκαν συστήματα επαγγελματικού προσανατολισμού από πολλούς ειδικούς ανάπτυξης εφαρμογών – Donald E. Super κ.ά., 1970 – τα οποία σχεδιάστηκαν με σκοπό να αναπαράγουν όσα θα έκανε και θα έλεγε ένας καλά εκπαιδευμένος σύμβουλος σταδιοδρομίας, προκειμένου να βοηθήσει έναν συμβουλευόμενο να επιλέξει ένα επάγγελμα, να μάθει λεπτομέρειες γι' αυτό και να ακολουθήσει μία σχετική εκπαιδευτική διαδρομή (Super, 1970). Παραδείγματα ενός συνόλου δυνατοτήτων των συστημάτων αυτών είναι η αξιολόγηση μέσω διαδικτύου, η αναζήτηση σε βάσεις δεδομένων για επαγγέλματα και εκπαίδευση, η τήρηση προσωπικών αρχείων χρήστη με αποθηκευμένα δεδομένα μαθητών και τα αποτελέσματα της χρήσης του συστήματος από αυτούς. Με τη βοήθεια των εν λόγω αρχείων οι μαθητές ανακαλούσαν πληροφορίες από τις προηγούμενες χρήσεις τους και οι επαγγελματικοί σύμβουλοι συγκέντρωναν αναφορές ώστε να μπορούν να παρακολουθήσουν μαζί με τους μαθητές τους τη χρήση που έκαναν στο σύστημα. Αρχικά αναπτύχθηκαν συστήματα για μαθητές λυκείου. Παρόλα αυτά υπήρξε συνέχεια. Η προσπάθεια στράφηκε αυτή τη φορά στην ανάπτυξη συστημάτων με σκοπό την κάλυψη των ιδιαίτερων αναγκών των μαθητών των μεσαίων σχολικών τάξεων, καθώς και των φοιτητών πανεπιστημίων και άλλων σχολών. Τέλος αναπτύχθηκαν συστήματα και για τον ενήλικο πληθυσμό. Όλα σχεδόν τα παραπάνω συστήματα χρησιμοποιήθηκαν και ως αυτοβοήθεια και για την υποστήριξη της κλασικής συμβουλευτικής. Η μελέτη όμως της πορείας αυτών των προσπαθειών καταδεικνύει ότι, ενώ η τάση ήταν τα συστήματα που θα αναπτυχθούν να αλλάζουν τη συμβουλευτική διαδικασία, οι Συμβουλευτικοί Λειτουργοί εκείνης της περιόδου συστηματοποίησαν τη διαδικασία και συμπεριέλαβαν στοιχεία όπως η αυτοαξιολόγηση, η δημιουργία εναλλακτικών, η σχεδίαση εκπαιδευτικών – επαγγελματικών πλάνων (Τσέργας, 2007).

Κατά τη δεκαετία του 1970, η Εθνική Συντονιστική Υπηρεσία Επαγγελματικής Πληροφόρησης (National Occupational Information Coordinating Committee, NOICC), μια ομοσπονδιακή υπηρεσία των Η.Π.Α., είχε ως σκοπό την προώθηση της συνεργασίας ανάμεσα σε φορείς, της ανάπτυξης και της χρήσης συστημάτων παροχής

επαγγελματικών πληροφοριών και πληροφοριών αγοράς εργασίας, ώστε να ωφελούνται οι Πολιτείες και οι ενδιαφερόμενοι πολίτες στην προσπάθεια χάραξης της καριέρας τους. Τα κυριότερα συστήματα που αναπτύχθηκαν ήταν 1) **Occupational Information Systems (OIS)**, Συστήματα επαγγελματικής πληροφόρησης και 2) **Career Information Delivery Systems (CIDS)**. Συστήματα παροχής πληροφοριών σταδιοδρομίας.

Τα συστήματα αυτά είχαν πολλά κοινά σημεία με τα προαναφερθέντα συστήματα επαγγελματικού προσανατολισμού και πρόσφεραν πληροφορίες για την αγορά εργασίας, για παράδειγμα περιείχαν στοιχεία για τους μισθούς και την προοπτική του κάθε τομέα απασχόλησης. Υστερούσαν όμως στην αποθήκευση στοιχείων του χρήστη και στην προσφορά ολοκληρωμένων υπηρεσιών επαγγελματικού προσανατολισμού. Εστίαζαν περισσότερο στην ποιότητα, πληρότητα και γεωγραφική κατανομή των επαγγελματικών και εκπαιδευτικών πληροφοριών (ΕΚΕΠ, 2009). Το περιεχόμενο της αξιολόγησης μέσω διαδικτύου δεν περιλαμβάνονταν στα περισσότερα συστήματα, υπηρεσία που παρείχαν όμως τα πρώτα συστήματα επαγγελματικού προσανατολισμού.

Τα δύο προηγούμενα είδη συστημάτων είχαν τη μορφή λογισμικού το οποίο εγκαθίστατο σε ένα αυτόνομο μηχάνημα ή σε ένα δίκτυο υπολογιστών, πρώτα σε τεράστιους κεντρικούς υπολογιστές, έπειτα σε μίνι υπολογιστές και τελικά σε μικροϋπολογιστές, κατά τη δεκαετία του 1980. Στη δεκαετία του 1990 η εξέλιξη των υπολογιστών, με τη δημιουργία της τρίτης και νεότερης γενιάς ηλεκτρονικών υπηρεσιών κατέστησε το διαδίκτυο κυρίαρχο μέσο εκπαιδευτικής και επαγγελματικής πληροφόρησης.

3.3 Έρευνα για τη χρήση των Τ.Π.Ε. στη ΣΥΕΠ

Η ανάπτυξη των Τ.Π.Ε και η διάδοση της χρήσης των ψηφιακών υπηρεσιών και στο χώρο της Επαγγελματικής Συμβουλευτικής δεν σήμαινε πως οι συγκεκριμένες δυνατότητες αξιοποιήθηκαν στο βαθμό που θα μπορούσαν ιδιαίτερα στη χώρα μας. Το Νοέμβριο του 2009 το Εθνικό Κέντρο Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΕΚΕΠ), πραγματοποίησε στα πλαίσια του συνεδρίου «Σύγχρονες Προκλήσεις και Συμβουλευτική – Προσανατολισμός» της Ελληνικής Εταιρείας Συμβουλευτικής & Προσανατολισμού, (ΕΛ.Ε.ΣΥ.Π.), έρευνα σχετικά με τη χρήση των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνίας στις υπηρεσίες της Συμβουλευτικής και του Επαγγελματικού Προσανατολισμού και με τη στάση απέναντι στις ΤΠΕ των λειτουργών Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού και στη χρήση

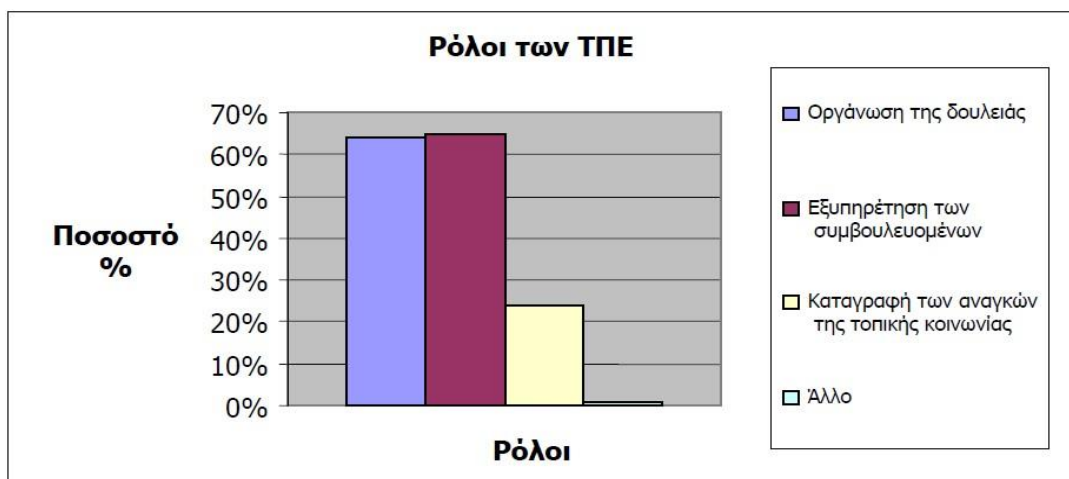
τους κατά την άσκηση του επαγγέλματός τους. Δείγμα της έρευνας ήταν 135 άτομα της ΣΥΕΠ.

Από την παραπάνω έρευνα προέκυψε ότι η πλειοψηφία των λειτουργών Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού είναι εξοικειωμένοι με την έννοια όχι όμως το ίδιο καλά με τη χρήση και εφαρμογή των Νέων Τεχνολογιών στην εργασία τους. Κυριότεροι σκοποί χρήσης, σύμφωνα και με το είναι: η πληροφόρηση (80%), η επικοινωνία (52%) και η δημιουργία εργασιών (49%).

Γράφημα 1 - Ερώτηση: "Για ποιους σκοπούς χρησιμοποιείται τις ΤΠΕ στη Συμβουλευτική;"

Οι λειτουργοί ΣΥΕΠ σύμφωνα με το ερωτηματολόγιο χρησιμοποιούν το διαδίκτυο και σχετικές ιστοσελίδες για πληροφόρηση σε ποσοστό (94%). Οι ιστοσελίδες που χρησιμοποιούν συνήθως για πληροφόρηση είναι δημόσιων φορέων, όπως πανεπιστημίων, εταιρειών και φορέων που ασχολούνται με ΣΥΕΠ, ιστοσελίδες πληροφόρησης για αγορά εργασίας και εκπαίδευση. Η αξιολόγηση των ιστοσελίδων έγινε, από του χρήστες με βάση κυρίως την εγκυρότητά των πληροφοριών τους (65%), την τακτική ενημέρωση των σελίδων (63%), ενώ αξιολογούν λιγότερο την καλή πλοήγηση (40%) και τις διαδραστικές εφαρμογές τους (13%). Για τους εργαζόμενους στις δομές ΣΥΕΠ ο ρόλος των Τ.Π.Ε. στην καθημερινή τους εργασία είναι σημαντικός σε ποσοστό 65% για την εξυπηρέτηση των συμβουλευόμενων, για την οργάνωση της δουλειά τους (64%) και 24% για την καταγραφή των αναγκών της τοπικής κοινωνίας (**Οι δράσεις του ΕΚΕΠ για την ενίσχυση του έργου των στελεχών ΣΥΕΠ**).

Γράφημα 2 - Ερώτηση: "Ποιος είναι για εσάς ο σημαντικός ρόλος των ΤΠΕ;"

3.4 Τομείς παροχής υπηρεσιών των Τ.Π.Ε. στην Επαγγελματική Συμβουλευτική

Όπως ήδη αναφέρθηκε οι εξελίξεις στο χώρο των νέων τεχνολογιών ασκούν μεγάλη επίδραση σε κάθε τομέα της ζωής τον κοινωνικό, επιστημονικό, οικονομικό, επαγγελματικό και βέβαια στο χώρο της Επαγγελματικής Συμβουλευτικής, καθώς αλλάζουν τα δεδομένα στην άσκηση των υπηρεσιών της και συμβάλουν καθοριστικά στην επίτευξη των στόχων της. Εκτός από εργαλείο διεκπεραίωσης οργανωτικών εργασιών, προσφέρουν με διάφορους τρόπους είτε ως μέσα για την εκπαίδευση των Συμβούλων, είτε ως πηγές πληροφόρησης σε θέματα επαγγελμάτων και σπουδών και εργαλεία διάχυσης πληροφοριών (διαφοροποιώντας πλήρως την πρόσβαση στις πληροφορίες και στην επικοινωνία) είτε ως συστήματα για την υλοποίηση ψυχολογικών δοκιμασιών. Οι νέες Τεχνολογίες συνέβαλλαν καθοριστικά στην εξέλιξη των ψυχομετρικών εργαλείων και δια μέσου αυτών μπορούν να συμβάλλουν στην αποτύπωση των χαρακτηριστικών των ενδιαφερόμενων, στη σύνδεσή τους με το περιβάλλον των επαγγελμάτων και στην κομβική για τον επαγγελματικό προσανατολισμό, διαδικασία της λήψης απόφασης.

Επίσης οι Τ.Π.Ε. άλλαξαν ακόμα και τις μορφές άσκησης της Συμβουλευτικής, προσφέροντας τη δυνατότητα της εξ' αποστάσεως Συμβουλευτικής (τηλεσυμβουλευτική). Με τον τρόπο αυτό διεύρυναν σημαντικά τις δυνατότητες συμβουλευτικής παρέμβασης, παρακάμπτοντας εμπόδια γεωγραφικά και χρονικά. Σύμφωνα με τον Watts (1986 και 2002), όπως αναφέρει ο Ν. Τσεργάς (2008) οι Τ.Π.Ε. μπορούν να αποτελέσουν υποστηρικτικό εργαλείο σε μια πρόσωπο με πρόσωπο συμβουλευτική παρέμβαση, ή μια εναλλακτική μορφή συμβουλευτικής σε περίπτωση

που η άμεση σχέση και επικοινωνία με το Σύμβουλο ή η πρόσβαση σε αντίστοιχες υπηρεσίες είναι αδύνατη.

Συγκεντρωτικά μπορούμε να πούμε οι τομείς στους οποίους οι Τ.Π.Ε. μπορούν να προσφέρουν αποτελεσματικές υπηρεσίες είναι οι ακόλουθοι:

- (1) διαδικτυακή αξιολόγηση ενδιαφερόντων, δεξιοτήτων, εργασιακών αξιών και τύπου προσωπικότητας σε σχέση με τις επαγγελματικές επιλογές,
- (2) αναζητήσεις σε εκτεταμένες βάσεις δεδομένων για τον εντοπισμό πιθανών εναλλακτικών επιλογών και
- (3) πληροφορίες για απεριορίστες δυνατότητες και θέματα που αφορούν την επιλογή και το σχεδιασμό της σταδιοδρομίας (ΕΚΕΠ, 2007).

4 Τ.Π.Ε. και εργαλεία παροχής υπηρεσιών ΣΥ.Ε.Π.

Βασικότερα εργαλεία για την αξιοποίηση των Τ.Π.Ε. στην επαγγελματική Συμβουλευτική είναι: το Διαδίκτυο - ιστοσελίδες πληροφόρησης, οι φόρμες αναζήτησης πληροφοριών, τα συστήματα πληροφόρησης (βάσεις δεδομένων), τα ηλεκτρονικά έντυπα υποβολής αιτημάτων – ερωτημάτων, οι θεματικές ομάδες συζητήσεων μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, τα φόρουμ, η τηλεδιάσκεψη.

4.1 Παγκόσμιος Πληροφοριακός Ιστός – Διαδίκτυο

Οι Νέες τεχνολογίες συνέβαλλαν τα μέγιστα στον τρόπο που επικοινωνούμε και στο πως προσεγγίζουμε τις πληροφορίες. Κυρίαρχο μέσο ως προς αυτά είναι το διαδίκτυο που έχει τη δυνατότητα να συνδέει τους χρήστες του με κάθε κέντρο πληροφορίας παντού στον κόσμο. Το Διαδίκτυο επηρέασε ακόμα και την προσφορά και τη ζήτηση εργασίας, αλλά και την ίδια την εργασία ως προς τους όρους άσκησης της, όπως τηλεεργασία και πολλά άλλα είδη εργασίας που ασκούνταν με παραδοσιακό τρόπο, όπως η Συμβουλευτική. Διάφορες εφαρμογές και λειτουργίες του διαδικτύου μπορούν να φανούν χρήσιμες στην άσκηση της Συμβουλευτικής όπως: το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, η τηλεδιάσκεψη, διάφορες ιστοσελίδες για πληροφόρηση, σελίδες για την συμπλήρωση ψυχομετρικών τεστ και ερωτηματολογίων, forum συνομιλιών (ΕΚΕΠ, 2007).

Όσον αφορά την αναζήτηση πληροφοριών στο διαδίκτυο, χρησιμοποιούνται οι μηχανές αναζήτησης (search engines) και οι θεματικοί κατάλογοι. Στις μηχανές αναζήτησης αναζητά κανείς με λέξεις κλειδιά πληροφορίες που έχουν αποθηκευτεί σε τεράστιες βάσεις δεδομένων. Από τα αρχεία που συγκεντρώνονται δημιουργείται ευρετήριο, με βάση τον τίτλο, το κείμενο, το μέγεθος κ.λπ. Οι θεματικοί κατάλογοι είναι ευρετήρια με κατηγορίες θεμάτων και δίνουν τη δυνατότητα στον ενδιαφερόμενο να φυλλομετρήσει (browse) θεματικούς καταλόγους από τοποθεσίες. Διακρίνονται σε ακαδημαϊκούς και εμπορικούς (Παπαδάκης & Χατζηπέρης, 2005). Υπάρχουν και οι μεταμηχανές που είναι μηχανές αναζήτησης που ερευνούν ταυτόχρονα τα ευρετήρια πολλών μηχανών, χωρίς να διαθέτουν δική τους βάση δεδομένων. Είναι χρήσιμες ιδιαίτερα όταν ψάχνουμε για έναν μοναδικό όρο ή φράση.

4.2 Βάσεις Δεδομένων

Η οργάνωση, αποθήκευση, διαχείριση, ανάκληση, διάχυση των πληροφοριών γίνεται εύκολα μέσα από συστήματα πληροφόρησης (βάσεις Δεδομένων). Καθώς είναι εύχρηστα και απλά διευκολύνουν ιδιαίτερα την πρόσβαση των ενδιαφερόμενων σε

έγκυρες πληροφορίες. Παράλληλα χαρακτηρίζονται από πλήθος άλλων πλεονεκτημάτων, χωρίς να στερούνται όμως και μειονεκτημάτων. (Τάμπασης & Τούμπας, 2007).

Συγκεκριμένα ως πλεονεκτήματα περιγράφονται:

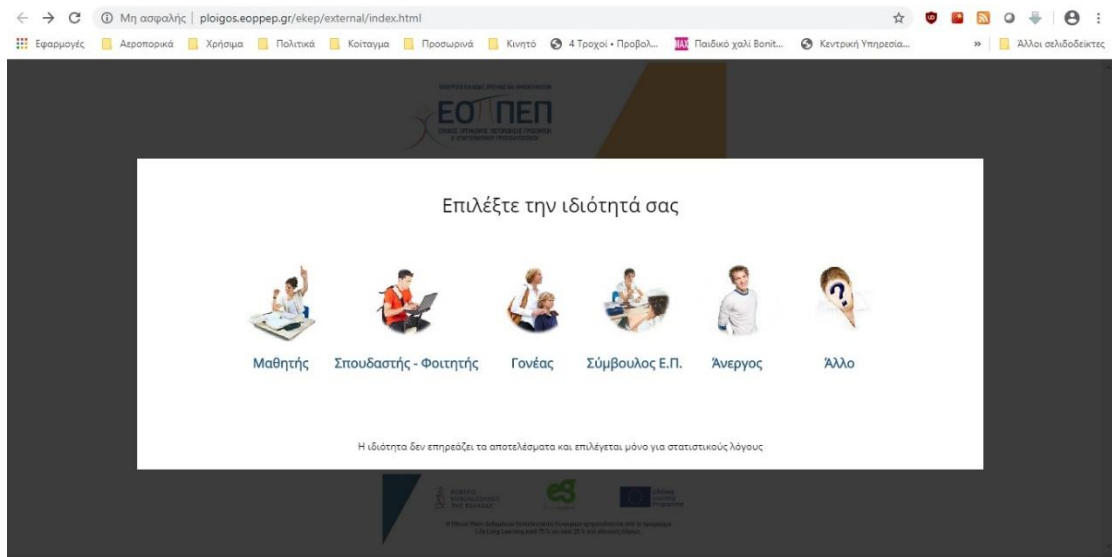
- η διάχυση των πληροφοριών
- η εύκολη πρόσβαση σ' αυτές, ανεξαρτήτως χώρου και χρόνου
- η προώθηση της κινητικότητας και της δια βίου μάθησης
- η ανταλλαγή πολιτιστικών στοιχείων
- η καλύτερη διαχείριση χρόνου του ενδιαφερόμενου
- η δυνατότητα ανανέωσης των πηγών των πληροφοριών
- η εύρεση εξειδικευμένων πληροφοριών
- η εξερεύνηση περισσότερων πηγών και η διεύρυνση των επιλογών

Ως μειονεκτήματα (σύμφωνα με τους Τάμπαση & Τούμπα, 2007) περιγράφονται:

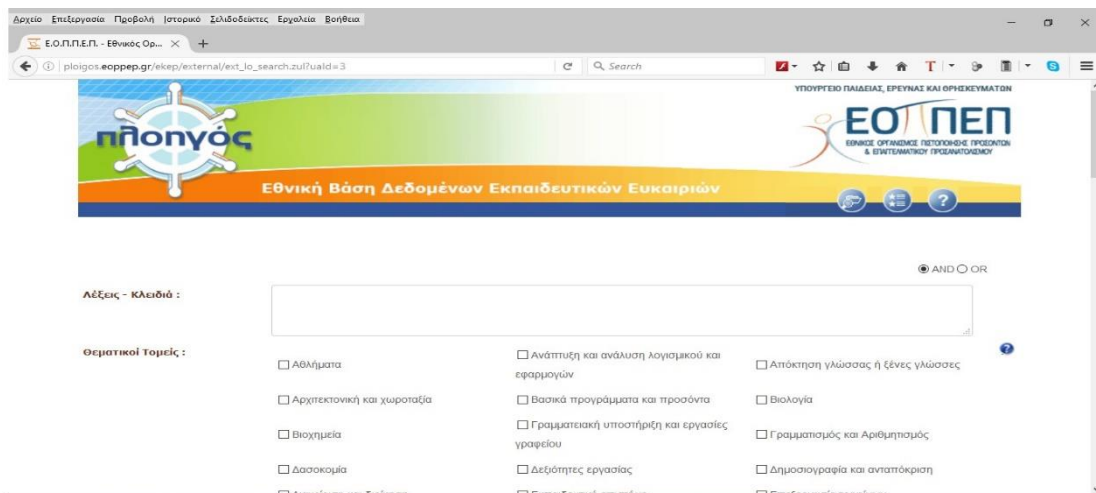
- ο τεράστιος όγκος των πληροφοριών και οι δυσκολίες στην αρχειοθέτησή τους,
- στην επίδραση στη διαπροσωπική σχέση συμβούλου και συμβουλευόμενου,
- στον κίνδυνο της ελλιπούς ανανέωσης πηγών πληροφόρησης και τη μη εξαγωγή έγκυρων αποτελεσμάτων,
- στις ελλείψεις στο σχεδιασμό των ιστοσελίδων πληροφορίας.

Τέτοια πολύ καλά οργανωμένη βάση δεδομένων με πληροφορίες σχετικά με το εκπαιδευτικό σύστημα, σπουδές και επαγγέλματα είναι ο **πλοηγός**, η εθνική βάση της Ελλάδας που συνδέεται με την Ευρωπαϊκή Πύλη Ploteus II. (<http://ploigos.eoppep.gr/ekep/external/index.html>, πρόσβαση: 23/01/2020).

Ο ΠΛΟΗΓΟΣ είναι η Ελληνική Εθνική Βάση Δεδομένων Εκπαιδευτικών Ευκαιριών του Εθνικού Οργανισμού Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π.) του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων. Στον Πλοηγό μπορεί κανείς να βρει πληροφορίες για σπουδές στην Ελλάδα σε όλα τα επίπεδα και όλους τους τύπους εκπαίδευσης (γενική, επαγγελματική εκπαίδευση, αρχική επαγγελματική κατάρτιση, εκπαίδευση ενηλίκων εξ' αποστάσεως εκπαίδευση κ.λπ.).

Σχήμα 1- Η αρχική σελίδα εισόδου στη βάση δεδομένων του πλοηγού

Σχήμα 2 - Η βάση δεδομένων του «Πλοηγού» για αναζήτηση

4.3 Έντυπα υποβολής αιτημάτων – ερωτημάτων

Σε συγκεκριμένους δικτυακούς κόμβους δίνεται η δυνατότητα να συμπληρώνονται έντυπα από χρήστες που το επιλέγουν, προκειμένου να λάβουν εξατομικευμένη πληροφόρηση. Θέτουν τα προσωπικά τους στοιχεία και τις ερωτήσεις που τους απασχολούν. Οι απαντήσεις δίνονται είτε on-line, είτε στέλνονται στους χρήστες σε ατομικό επίπεδο. Η αναφορά του ονόματος του ειδικού που απαντά, η καταλληλότητά του να το κάνει, εξασφαλίζει διαφάνεια και ποιότητα υπηρεσιών, καθώς και το πότε περίπου θα πρέπει να περιμένει ο χρήστης την απάντηση από τότε που θέτει το ερώτημα. Ανάλογα απαντήσεις σε εξατομικευμένες ερωτήσεις μπορούν να δοθούν με αποστολή ηλεκτρονικού μηνύματος, τηλεφωνικά, είτε με προσωπική συνάντηση.

Κατά τις Βλαχάκη κ.ά. (ΕΚΕΠ, 2007) είναι ένας παρωχημένος τρόπος πληροφόρησης, αλλά ως θετικό επισημαίνουν, ότι η δημοσίευση ατομικών ερωτήσεων και των απαντήσεών τους μπορούν να φανούν χρήσιμες σε άλλους, όταν τους απασχολεί κάτι ανάλογο. Σ' αυτό χρησιμεύουν συγκεκριμένες περιοχές στις ιστοσελίδες όπου συγκεντρώνονται οι Συχνά Τιθέμενες Ερωτήσεις ή (FAQ) *Frequently Asked Questions*. (Βλαχάκη κ.ά., 2007).

4.4 Θεματικές ομάδες Συζητήσεων και Φόρουμ

Οι λίστες στο ηλεκτρονικό ταχυδρομείο με διευθύνσεις χρηστών (*Thematic mailing list*), που ζητούν να ενταχθούν σ' αυτές συμπληρώνοντας αντίστοιχες φόρμες, δίνουν τη δυνατότητα, μέσα από αυτούς τους καταλόγους, να στέλνονται πληροφορίες σε όλους όσους είναι στη λίστα. Μπορεί κάθε χρήστης να βάζει το μήνυμά του, που το βλέπουν όλοι. Οργανώνοντας αυτά τα μηνύματα προκύπτουν διάφορες θεματικές ενότητες. Με τον ίδιο τρόπο λειτουργούν τα *Forum* (φόρουμ). Είναι μια υπηρεσία όπου σε μια περιοχή ενός ηλεκτρονικού, *online* πίνακα, οι χρήστες με ένα κοινό ενδιαφέρον, μπορούν να τοποθετήσουν τις απόψεις/σημειώσεις τους πάνω σε ένα θέμα. Τα φόρουμ χρησιμοποιούνται συνήθως για να υποβάλουν οι χρήστες ερωτήσεις, να μοιράζονται πληροφορίες, ή να συζητούν τις ιδέες τους (<http://www.ip.gr/el/dictionary/80-Forum.php>, πρόσβαση: 23/01/2020).

Στα θετικά τους συμπεριλαμβάνονται η συμμετοχή στην ομάδα ή κοινή λίστα, η λήψη πληροφοριών ατομικού ή ομαδικού ενδιαφέροντος, η οργάνωση των πληροφοριών σε θεματικούς καταλόγους. Στις περιπτώσεις που χρησιμοποιούνται ως μέσο ανταλλαγής μηνυμάτων μεταξύ Συμβούλου και Συμβουλευόμενων προκύπτει μια συνεχή αλληλεπίδραση που συμβάλλει στην ανάπτυξη βαθιάς γνώσης (Βλαχάκη κ.ά., ΕΚΕΠ, 2007).

4.5 Τηλεδιάσκεψη

Τηλεδιάσκεψη (*videoconference*) είναι η σύγχρονη (ταυτόχρονη, σε πραγματικό χρόνο) συνάντηση – επικοινωνία, από απόσταση μεταξύ ατόμων που βρίσκονται σε δύο ή περισσότερους απομακρυσμένους μεταξύ τους χώρους, κατά κανόνα μέσω Διαδικτύου. Η επικοινωνία μεταξύ των συμμετεχόντων περιλαμβάνει την ανταλλαγή βίντεο, ήχου και δεδομένων, παρέχοντας τη δυνατότητα πλήρους αλληλεπίδρασης και προσομοιώνοντας όσο το δυνατόν περισσότερο την επικοινωνία όπως αυτή γίνεται πρόσωπο με πρόσωπο. Για την υποστήριξη υπηρεσίας τηλεδιάσκεψης υπάρχουν πλατφόρμες ελεύθερου ανοικτού (*Big Blue Button, Skype, ooVoo...*), αλλά και

εμπορικού λογισμικού (Adobe Connect, Blackboard Eluminate, Saba Centra...).

Ορισμένες από τις πλατφόρμες τηλεδιάσκεψης διατίθενται από τους δημιουργούς τους μόνο για χρήση ως υπηρεσίας (π.χ. Skype), ενώ άλλες πλατφόρμες πωλούνται (π.χ. Saba Centra) ή διατίθενται ελεύθερα (π.χ. BBB) και προς εγκατάσταση και λειτουργία εξυπηρετητή για υπηρεσίες τηλεδιάσκεψης.

5 Οι Τ.Π.Ε. ως μέσο διερεύνησης του εαυτού στην Επαγγελματική Συμβουλευτική

5.1 Ψυχομετρική Αξιολόγηση – Επαγγελματική Αξιολόγηση

Ψυχομετρία είναι κλάδος της Ψυχολογίας που ασχολείται με το σχεδιασμό και τη χρήση των ψυχομετρικών οργάνων και των ψυχολογικών δοκιμασιών, καθώς και με την εφαρμογή μαθηματικών και στατιστικών μεθόδων στη διαδικασία της ψυχολογικής αξιολόγησης. Με τον όρο Ψυχομετρική αξιολόγηση εννοούμε τη διαδικασία για την εκτίμηση των ικανοτήτων, της ποιότητας κάποιου με τη χρήση κάποιας εξέτασης ή εργαλείου. Περιλαμβάνει τεχνικές όπως η συνέντευξη, η χορήγηση ψυχολογικών τεστ, η παρατήρηση, η νευροψυχολογική αξιολόγηση και η αξιολόγηση της συμπεριφοράς (ΥΠΕΠΘ, 2007).

Η αξιολόγηση των χαρακτηριστικών της προσωπικότητας διακρίνεται σε δύο είδη: την τυπική και τη μη τυπική. Η μη τυπική αξιοποιεί τη συνέντευξη (δομημένη, ή μη), ερωτηματολόγια (checklists), αναπαραστάσεις και καθοδηγούμενες δραστηριότητες. Η τυπική πραγματοποιείται είτε με έντυπη μορφή, είτε μέσω υπολογιστή, είτε μέσω διαδικτύου.

Η επαγγελματική αξιολόγηση αναφέρεται στη διαδικασία που χρησιμοποιεί ο σύμβουλος απασχόλησης ή σταδιοδρομίας και ο σύμβουλος επαγγελματικού προσανατολισμού, εφαρμόζοντας τις μεθόδους της ψυχομετρίας και της ψυχολογικής αξιολόγησης. Εδώ αξιολογούμε στοιχεία της επαγγελματικής προσωπικότητας, στηρίζοντας τη διαδικασία αυτογνωσίας του, προκειμένου να πάρει τις αποφάσεις σχετικές με την εργασία (Σιδηροπούλου-Δημακάκου, 2008).

5.2 Ψυχομετρικά μέσα και τεστ στην Επαγγελματική Συμβουλευτική

Ψυχομετρικά μέσα είναι μέσα που δίνουν τη δυνατότητα να κάνουμε ποσοτικές μετρήσεις σε ψυχολογικά χαρακτηριστικά των ατόμων. Βασικό μέσο είναι τα τεστ και συναντώνται με διάφορες μορφές ανάλογα με τους σκοπούς της μέτρησης (Δημητρόπουλος, 1999). Χρησιμοποιούνται για τη συγκέντρωση ανάλογων πληροφοριών που ενδιαφέρουν τον Σύμβουλο και διευκολύνουν ιδιαίτερα τη διαδικασία αυτογνωσίας και αυτοαντίληψης.

*Στη Συμβουλευτική Σταδιοδρομίας η ψυχολογική αξιολόγηση έχει τις εξής χρήσεις:
α) **διαγνωστική**, β) **προγνωστική**, γ) **συγκριτική** και δ) **αναπτυξιακή**. Με τη*

διαγνωστική επιδιώκεται να περιγραφούν χαρακτηριστικά, ιδιαίτερα επιδόσεων, ικανοτήτων, ώστε να καθοριστεί κατά πόσο κάποιος είναι έτοιμος και ικανός για κάποιου είδους εκπαίδευση ή εργασία. Με την προγνωστική επιδιώκεται η πρόβλεψη για επιτυχή επίδοση σε συγκεκριμένες εργασίες. Στη συγκριτική λειτουργία συγκρίνουμε τα χαρακτηριστικά ενός ατόμου, με τα αντίστοιχα μιας ομάδας, προκειμένου να διαπιστώσει δυνατότητες ένταξης ή όχι σ' αυτή την επαγγελματική ομάδα. Τέλος η αναπτυξιακή λειτουργία έχει ως στόχο να εντοπίσουμε δυνατά και αδύνατα σημεία, να αξιοποιήσει όσα διαθέτει ή να αποκτήσει όσα χρειάζεται (Κάντας, 2004).

Οι πιο συνηθισμένοι τύποι ψυχομετρικών τεστ είναι τα ερωτηματολόγια προσωπικότητας, αξιών, ενδιαφερόντων και τεστ ικανοτήτων, γνώσεων, δεξιοτήτων και ευφυΐας. Αξίζει, βέβαια, να επισημανθεί ότι ο ρόλος τους είναι καθαρά συμπληρωματικός, καθώς από μόνα τους δεν μπορούν να αποτελέσουν κριτήριο επιλογής. Αντίθετα, χρησιμοποιούνται σε συνδυασμό με άλλες μεθόδους. Στόχος τους είναι να δώσουν στους συμβούλους μια συνολική εικόνα του ενδιαφερόμενου. Τα τεστ σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να μετατρέπουν τις συμβουλευτικές συναντήσεις με το συμβουλευόμενο σε μια μηχανιστική διαδικασία που περιλαμβάνει τη χορήγησή τους, τη συμπλήρωσή τους, τη βαθμολόγησή τους και την απλή ανακοίνωση των αποτελεσμάτων στον/στην «πελάτη» ή συμβουλευόμενο/η. Τα τεστ ποσοτικοποιούν μεν μη μετρήσιμες κατά πολλούς, (Κοσμίδου-Hardy, 2006 και Κάντας, 2004) ανθρώπινες διαστάσεις και χαρακτηριστικά, αλλά με διαφορετική στοχοθεσία (να προβληματοποιούνται τα αποτελέσματα, να ερμηνεύονται, να αποδομούνται κριτικά τα αποτελέσματα) δεν θα παγιδεύουν όσους τα συμπληρώνουν, σε ανελαστικές διαγνώσεις (Χατζή & Χατζησταματίου., 2006-2007).

Στην επαγγελματική Συμβουλευτική τα ψυχολογικά τεστ χρησιμοποιούνται, με στόχο τη διάγνωση των κλίσεων, ικανοτήτων και δυνατοτήτων ή ακόμη και των στάσεων ή πεποιθήσεων του ατόμου με σκοπό να το βοηθήσουν να πάρει σωστές επαγγελματικές αποφάσεις. Ωστόσο, μια τέτοια χρήση των ψυχολογικών τεστ φαίνεται να είναι προβληματική και αυτό γιατί «στην εποχή των συνεχών και απρόβλεπτων αλλαγών στην επιστήμη και στην τεχνολογία και των αντίστοιχων μεταβολών στην εκπαίδευση και την αγορά εργασίας, οι προβλέψεις γίνονται επισφαλείς και οι διαγνώσεις που στηρίζονται στο σήμερα και στο χθες, πολύ λίγο βοηθούν στο «ταίριασμα» με το αύριο» (Κοσμίδου-Hardy, 2005). Το μοντέλο παιδείας και ΣΕΠ που στηρίζονται στη διάγνωση επιδόσεων και πτυχών του ατόμου, για να τις ταιριάζει με το μωσαϊκό της αγοράς εργασίας, ιδιαίτερα μάλιστα, όταν το μωσαϊκό αυτό μετατρέπεται διαρκώς σε

πολύπλοκο και ρευστό *ruzzle*, μάλλον είναι ατυχές και άκαιρο (Κοσμίδου–Hardy, 1996).

Κατά άλλους (Nathan, 2006) τα τεστ στην επαγγελματική Συμβουλευτική και γενικότερα η χρήση ψυχομετρικών εργαλείων, όταν χρησιμοποιούνται έγκαιρα και διακριτικά βοηθούν σημαντικά καθώς α) δημιουργούν ένα νέο πλαίσιο διαλόγου, δίνοντας νέες πληροφορίες για το συμβουλευόμενο, β) αυξάνουν τη σαφήνεια και την εμπιστοσύνη, όταν ο επισκέπτης εντοπίζει τις πεποιθήσεις που έχει για τον εαυτό του, γ) βελτιώνουν την αυτογνωσία του ατόμου, δ) ενισχύουν μακροχρόνιες προοπτικές, ε) μειώνουν το ρίσκο μιας τυχαίας απόφασης, στ) ερμηνεύει το άτομο παλιότερες συμπεριφορές στο χώρο εργασίας.

5.3 Εργαλεία Αξιολόγησης στην Επαγγελματική Συμβουλευτική.

Τεστ Επαγγελματικού Προσανατολισμού

Στο πλαίσιο της Συμβουλευτικής καριέρας χρησιμοποιείται πολύ πλούσια σειρά ερωτηματολογίων: ενδιαφερόντων (SDS), δεξιοτήτων, ικανοτήτων (αριθμητικών, γλωσσικών, μηχανικών κ.α.), αξιών, ευφυΐας, προσωπικότητας, κινήτρων, συναισθηματικής νοημοσύνης, τεστ επαγγελματικού προσανατολισμού (Σταλίκας, 2007).

Η διαδικτυακή χρήση σχεδόν όλων των επιστημονικών εργαλείων αξιολόγησης, προϋποθέτει την καταβολή ενός αντίτιμου. Εξάιρεση αποτελούν τα εργαλεία που έχουν αναπτυχθεί με δημόσια χρηματοδότηση, όπως τα O*Net Προφίλ Ενδιαφερόντων (O*Net Interest Profiler), O*Net Εντοπισμός Σπουδαιότητας Εργασίας (O*Net Work Importance Locator) και ASVAB Εύρεση Ενδιαφερόντων. Ο κώδικας πρόσβασης για τα εργαλεία O*Net μπορεί να ληφθεί χωρίς χρέωση από την ιστοσελίδα <http://online.onetcenter.org> (ΕΚΕΠ, 2007, πρόσβαση: 23/01/2020).

Στην επαγγελματική Συμβουλευτική και στη χώρα μας, χρησιμοποιούνται πολλά τεστ επαγγελματικού προσανατολισμού, είτε έχουν παραχθεί από ελληνικές επιστημονικές ομάδες, είτε έχουν μεταφρασθεί και προσαρμοσθεί στην ελληνική πραγματικότητα. Σχεδόν όλα από αυτά χορηγούνται με πληρωμή.

Το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο το 2006-2007 στο πλαίσιο του Έργου με τίτλο: «Επένδυση στον άνθρωπο: Ανάπτυξη Μεθοδολογίας και Εφαρμογή Σύγχρονων Εργαλείων ΣΕΠ και Υπηρεσιών Συμβουλευτικής», υπό την επιστημονική ευθύνη της κ. Κοσμίδου, προσάρμοσε την έντυπη, παλαιότερη μορφή ψυχομετρικών εργαλείων για τον ΣΕΠ, σε ηλεκτρονική μορφή, ύστερα από δύο φάσεις έρευνας για τη στάθμισή τους

και σύμφωνα με τα σύγχρονα δεδομένα. Η αναθεωρημένη αυτή έκδοση ήταν προϊόν μακρόχρονης ερευνητικής προσπάθειας και στατιστικών αναλύσεων. Προέκυψε δε ύστερα από δύο φάσεις έρευνας (πilotική και βασική), σε μεγαλύτερο και πιο αντιπροσωπευτικό δείγμα Ελλήνων μαθητών και νέα στάθμιση ώστε να τεκμηριωθεί η αξιοπιστία και η εγκυρότητά του (Χατζή & Χατζησταματίου, 2006-2007). Τα τεστ κατασκευάστηκαν από την ομάδα των Τσαούση Ι., Πανεπιστήμιο Κρήτης, Κάντα Α., Πανεπιστήμιο Πατρών και Καλκαβούρα Μ. Έτσι παρήχθησαν σε ψηφιακή μορφή (CD's) για εγκατάσταση και χρήση στον υπολογιστή: 1) τεστ επαγγελματικών ενδιαφερόντων, 2) επαγγελματικής αυτεπάρκειας, 3) αξιών, 4) λήψης απόφασης, 5) αριθμητικών και 6) μηχανικών ικανοτήτων. Τα τεστ διατέθηκαν στα Κέντρα Συμβουλευτικής Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΚΕΣΥΠ) και στα Γραφεία Σεπ (ΓΡΑΣΕΠ) και χορηγούνταν από τους υπευθύνους Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού, που ήταν επιμορφωμένοι και πιστοποιημένοι για αυτό.

5.3.1 Ψηφιοποίηση – Αυτοματοποίηση των τεστ από τον ΕΟΠΠΕΠ

Μετά από συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας & Θρησκευμάτων, Πολιτισμού & Αθλητισμού, καθώς και το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.) στο οποίο περιήλθαν αυτοδίκαια τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου μετά την κατάργησή του, τον Απρίλιο του 2012, παραχωρήθηκε η άδεια χρήσης του συγκεκριμένου τεστ στον ΕΟΠΠΕΠ, προκειμένου να αξιοποιηθεί από τη Διεύθυνση Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού στο πλαίσιο του έργου «Διαδικτυακή Διαδραστική Πύλη Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού για εφήβους (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Εκπαίδευση και Διαβίου Μάθηση», ΕΣΠΑ 2007-2013). Η αξιοποίηση του τεστ στο παρόν έργο αφορούσε στη μετατροπή του σε εφαρμογή διαδικτύου και τη σύνδεσή του στην Πύλη των εφήβων, έτσι ώστε ο κάθε μαθητής/τρια να μπορεί διαδικτυακά να συμπληρώνει το ερωτηματολόγιο και να λαμβάνει αυτοματοποιημένα αποτελέσματα. Η δομή του τεστ, οι ερωτήσεις και τα αποτελέσματα που παρουσιάζει διατηρήθηκαν αυτούσια, προκειμένου να μην επηρεαστεί η εγκυρότητα και η αξιοπιστία του. Με υπεύθυνη του έργου την κ. Βλαχάκη Φωτεινή, προϊσταμένη της Διεύθυνσης Επαγγελματικού Προσανατολισμού του ΕΟΠΠΕΠ, πραγματοποιήθηκε επιμέλεια του κειμένου των οδηγιών για τη συμπλήρωσή του και των κειμένων των αποτελεσμάτων του, κυρίως σε ό,τι αφορά τη γλωσσική μορφή / έκφρασή τους, ενώ απλοποιήθηκε και ο τρόπος παρουσίασης των αποτελεσμάτων ώστε αυτά να είναι εύληπτα και κατανοητά από τους μαθητές. Τέλος, εμπλουτίστηκε ο κατάλογος με τα

χαρακτηριστικά επαγγέλματα που προτείνονται για κάθε τύπο επαγγελματικών ενδιαφερόντων-προσωπικότητας, ώστε να ανταποκρίνεται περισσότερο στη σύγχρονη πραγματικότητα της αγοράς εργασίας. (<http://www.eoppep.gr/teens/index.php/tests>, πρόσβαση: 23/01/2020).

Τα παραπάνω τεστ διατίθενται στη Διαδικτυακή Πύλη Συμβουλευτικής Επαγγελματικού Προσανατολισμού Εφήβων και Νέων του Εθνικού Οργανισμού Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού, στη διεύθυνση <http://www.eoppep.gr/teens/index.php/tests>, εντελώς δωρεάν. Οποιοσδήποτε ενδιαφερόμενος μπορεί δημιουργώντας λογαριασμό να υλοποιήσει τα τεστ και να δει τα αποτελέσματα on line. Μπορεί να τα αποθηκεύσει σε μορφή PDF και φυσικά να απευθυνθεί σε Σύμβουλο Επαγγελματικού Προσανατολισμού στα ΚΕΣΥ για την ερμηνεία και την αξιοποίησή τους.

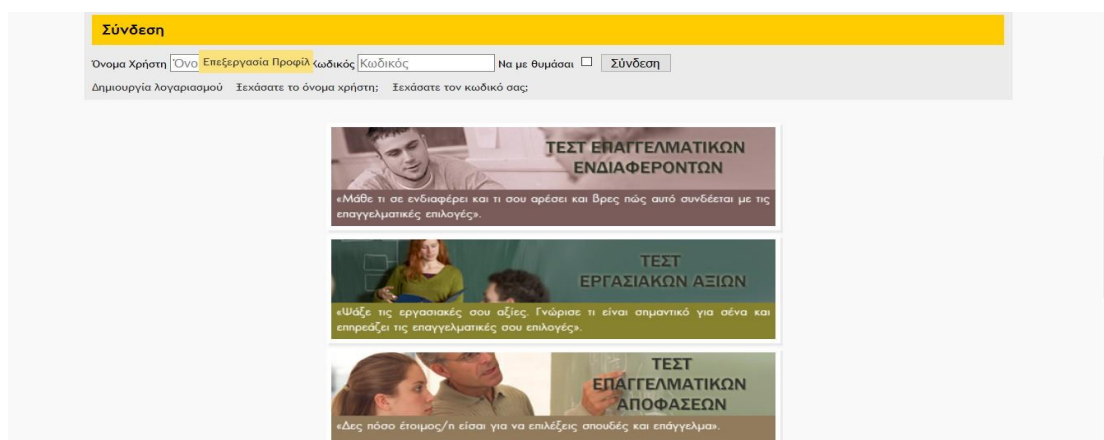
5.3.2 Άλλα ψηφιακά εργαλεία στην Πύλη του ΕΟΠΠΕΠ

Στην ίδια σελίδα στην επιλογή «Ανάδειξε τα επιτεύγματά σου. Ατομικός φάκελος δεξιοτήτων» διατίθεται ένα ακόμα ψηφιακό εργαλείο για την ανάπτυξη του ατομικού φακέλου δεξιοτήτων e-portfolio, το οποίο βοηθά στην προβολή με έναν τρόπο πρωτότυπο και δημιουργικό των δεξιοτήτων και ικανοτήτων που έχουν αποκτήσει οι έφηβοι στο σχολείο και στις δραστηριότητες του ελεύθερου χρόνου. Το e-portfolio προτείνεται να εφαρμοσθεί ατομικά ή ομαδικά μέσα από ένα πρόγραμμα αγωγής σταδιοδρομίας ή μία ερευνητική εργασία. Διατίθεται στη διεύθυνση <http://www.eoppep.gr/teens/index.php/digital-folder> (Βλαχοδήμου, 2015, πρόσβαση: 23/01/2020).

Όλα τα παραπάνω ψηφιακά εργαλεία βοηθούν στη διερεύνηση των χαρακτηριστικών, των ενδιαφερόντων, δεξιοτήτων, αξιών των ενδιαφερόμενων. Στο σημαντικό άξονα της Επαγγελματικής Συμβουλευτικής, την γνώση του εαυτού, οι παραπάνω ψηφιακές δυνατότητες συμβάλλουν παράλληλα με τις τεχνικές της διαζώσης συμβουλευτικής και υποστηρίζουν τη Συμβουλευτική διαδικασία και το έργο του Συμβούλου Επαγγελματικού Προσανατολισμού.

Σχήμα 3 - Η Πύλη εφήβων του ΕΟΠΠΕΠ

Σχήμα 4 - Τα τεστ επαγγελματικού προσανατολισμού στην πύλη Εφήβων

5.4 Πλεονεκτήματα της χρήσης των Τ.Π.Ε. στη διαδικασία διερεύνησης του εαυτού

Με τη χρήση των Τ.Π.Ε. στην επαγγελματική αξιολόγηση τα όρια των δυνατοτήτων της ψυχομετρίας διευρύνονται. Η βαθμολόγηση των τεστ επαγγελματικού προσανατολισμού με τη χρήση λογισμικού είναι απλουστευμένη. Οι διεργασίες της πρόσθεσης της βαθμολογίας των ερωτήσεων κάθε κλίμακας που αντιπροσωπεύει διαφορετικό τύπο προσωπικότητας και της διαίρεσης του αθροίσματός τους με τον αριθμό των ερωτήσεων που περιέχονται σε κάθε κλίμακα, προκειμένου να έχουμε το μέσο όρο βαθμολογίας που παίρνει κάθε μαθητής/τρια σε κάθε τύπο προσωπικότητας, γίνονται ηλεκτρονικά (Χατζή & Χατζησταματίου, 2006-2007).

Επιλέγοντας ο επαγγελματικός σύμβουλος μία αξιολόγηση μέσω υπολογιστή ή διαδικτύου σαφώς υπερτερεί ως προς την εξοικονόμηση χρόνου στην εξαγωγή και τη γνωστοποίησή των αποτελεσμάτων στον συμβουλευόμενο. Του δίνεται η δυνατότητα να παρέχει άμεσα ποσοτικές ενδείξεις, να εξάγει ευρύτερα συμπεράσματα, να ενημερώνει

άμεσα τον συμβουλευόμενο, να συζητά εκτενώς σχετικά με τα αποτελέσματα της αξιολόγησης. Έχει το πλεονέκτημα σύντομου και εύκολου ελέγχου τυχόν σφαλμάτων κατά τη βαθμολόγηση ή παραλείψεων στις απαντήσεις. Με τις ψηφιακές εφαρμογές επιτρέπονται πολύπλοκοι συνδυασμοί ερωτήσεων με ομάδες επαγγελματιών, επιμέρους επαγγέλματα και τύπους προσωπικότητας, αλλά και συνδυαστική αξιολόγηση ερωτηματολογίων που αξιολογούν διαφορετικά χαρακτηριστικά (ενδιαφέροντα, αξίες, δεξιότητες, προσωπικότητα κ.α.), συνυπολογίζοντας πολύπλοκα δεδομένα (Κατσανέβας & Καβρουλάκη, 2007).

Αν και οι θεωρητικές βάσεις παραμένουν οι ίδιες, οι Τ.Π.Ε. ως μέσο παρέχουν πολύ καλύτερα αποτελέσματα στη διερεύνηση της επαγγελματικής πλευράς της προσωπικότητας. Οι Σύμβουλοι Επαγγελματικού Προσανατολισμού οργανώνουν μεθοδικά την προσφορά των υπηρεσιών τους και μειώνουν συνολικά το χρόνο που απαιτείται στις συναντήσεις του/της με τους μαθητές, τις μαθήτριες και άλλους νέους ανθρώπους. Αν η χρήση τους αφορά την επαγγελματική αξιολόγηση σε χώρους εργασίας, βοηθάνε να αναδειχθούν κρυμμένες ικανότητες και επίσης αντιπροσωπεύουν έναν αξιοκρατικό τρόπο κατάταξης, αφού περνούν όλοι οι ενδιαφερόμενοι από την ίδια δοκιμασία και κάτω από τις ίδιες συνθήκες.

5.5 Μειονεκτήματα – κίνδυνοι χρήσης των Τ.Π.Ε. στη διαδικασία διερεύνησης του εαυτού

Βασικό βήμα της αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών στον τομέα της επαγγελματικής συμβουλευτικής είναι η οριοθέτηση των αναγκών του συμβουλευόμενου. Έτσι η αξιοποίηση των Τ.Π.Ε. στη συμβουλευτική διαδικασία δεν αποτελεί πανάκεια. Υπάρχουν παραδείγματα περιπτώσεων όπου η συμβολή του συμβούλου σταδιοδρομίας αποτελεί την πιο ενδεδειγμένη μέθοδο χειρισμού αυτών των περιπτώσεων, όπως αν η ανάγκη του συμβουλευόμενου είναι να προσδιορίσει και να ενισχύσει την αυτοαντίληψη του, γεγονός που θα αποτελέσει τη βάση για τη διαχείριση της σταδιοδρομίας του, την οριοθέτηση των προτεραιοτήτων του και τη λήψη των απαραίτητων αποφάσεων.

Ένα άλλο βασικό θέμα σε σχέση με τη χρήση των Τ.Π.Ε. στη Συμβουλευτική και στον Επαγγελματικό Προσανατολισμό είναι αυτό της μάθησης, τι μπορούν δηλαδή να μάθουν οι συμβουλευόμενοι από τη διαδικασία του επαγγελματικού προσανατολισμού: π.χ. γνώση του εαυτού και των ευκαιριών, δεξιότητες λήψης απόφασης, δεξιότητες μετάβασης, κ.λπ. και με ποιο τρόπο αποκτούν ευκολότερα τη γνώση. Στο πλαίσιο αυτό,

τόσο οι Σύμβουλοι όσο και οι συμβουλευόμενοι πρέπει να συνειδητοποιήσουν το πώς, τότε και για ποιο λόγο θέλουν να χρησιμοποιήσουν τη βοήθεια των Τ.Π.Ε. για συγκεκριμένους σκοπούς μάθησης (ΕΚΕΠ, 2007).

Επιπλέον, καμιά τυπική διαδικασία δε μπορεί να είναι κατάλληλη για όλους τους πελάτες. Όπως χαρακτηριστικά περιγράφεται στη θεωρία των Προσωπικών Δομημάτων του Kelly (ΕΚΕΠ, 2007), «κάθε άνθρωπος είναι ένας 'επιστήμονας' που έχει την προσωπική του θεωρία για τον εαυτό του, τον κόσμο και τα πράγματα, αναπτύσσει συγκεκριμένες προσδοκίες (ή «ερευνητικές υποθέσεις») για τον εαυτό του και τον κόσμο και η συμπεριφορά του είναι ένας διαρκής πειραματισμός με τα πράγματα, τις καταστάσεις και τη ζωή, καθώς προσπαθεί να επαληθεύσει τη θεωρία του -ή τον προσωπικό του τρόπο δόμησης των πραγμάτων». Κατά συνέπεια, ανεξάρτητα από τη χρήση ή μη Τ.Π.Ε. στον Επαγγελματικό Προσανατολισμό, σταθερό πυλώνα της συμβουλευτικής διαδικασίας οφείλει πάντα να αποτελεί η εξατομικευμένη, προσωποκεντρική, αναπτυξιακή προσέγγιση.

Η κοινή άποψη ότι ο υπολογιστής είναι αλάνθαστος και με μαγικές δυνάμεις μπορεί να προκαλέσει την υπερβολική εμπιστοσύνη του συμβουλευόμενου ως προς τα αποτελέσματα της αξιολόγησης και αυτό μπορεί να θεωρηθεί μειονέκτημα αυτής. Μπορεί τα αποτελέσματα των αυτοματοποιημένων, ιδιαίτερα, τεστ να θεωρηθούν ως μονόδρομος και οι σπουδές και τα επαγγέλματα που συνδέονται με τη συγκεκριμένη προσωπικότητα να εκτιμηθούν ως μοναδικές που πρέπει να ακολουθηθούν τώρα και να διατηρηθούν για πάντα. Αυτή η στάση εκφράζει παλαιότερες προσεγγίσεις επαγγελματικής συμβουλευτικής, ενώ οι σύγχρονες υποστηρίζουν μια εξελικτική, κριτική, αναπτυξιακή οπτική για τον επαγγελματικό προσανατολισμό.

Χρειάζεται οι πληροφορίες που παρέχονται από τη χρήση των ψηφιακών εργαλείων να αξιοποιούνται ως ένα πρόσθετο στοιχείο που συμβάλλει σε μια σύνθετη προσπάθεια και δεν αποτελούν αυτοσκοπό. Αν υπερεκτιμηθούν υπάρχει ο κίνδυνος η εφαρμογή τους να γίνεται αδιάκριτα, η ερμηνεία τους γρήγορα, τα αποτελέσματα να δίνονται χωρίς την κατάλληλη συμβουλευτική υποστήριξη. Αυτό μπορεί να το ζητούν οι ίδιοι οι επισκέπτες γιατί ευνόητα όλοι θα ήθελαν ξεκάθαρες και γρήγορες απαντήσεις σχετικά με τις ιδανικές για αυτούς επαγγελματικές επιλογές ή επιδιώκουν να συντομεύουν για να πληρώσουν λιγότερες συνεδρίες (αν οι υπηρεσίες είναι επί πληρωμή) ή distάζουν να εμπλακούν σε μια προσωπική σχέση με το Σύμβουλο (Παπαδοπούλου, 2007).

Αυτός ο κίνδυνος αυξάνει όταν η χρήση των εργαλείων αυτών γίνεται έξω από το πλαίσιο της επαγγελματικής Συμβουλευτικής, σε χώρους εκπαίδευσης μαθητών

(φροντιστήρια) που διαθέτουν μεν τα σύγχρονα αυτά εργαλεία, χωρίς όμως να συνοδεύουν συνήθως, τη χρήση τους από υπηρεσίες ατομικής συμβουλευτικής. Ικανοποιούν ταυτόχρονα την επιθυμία μαθητών – γονέων για άμεσες προτάσεις σχετικά με τις σπουδές των παιδιών, αλλά και την λειτουργική τους ανάγκη να γίνουν γρήγορα οι επιλογές παρακολούθησης συγκεκριμένων μαθημάτων που θα επιδιώξουν τον «διαμορφωμένο» πια σπουδαστικά και επαγγελματικά στόχο.

Φυσικά όλοι οι παραπάνω κίνδυνοι περιορίζονται όταν ο Σύμβουλος είναι επιστημονικά επαρκής, εξοικειωμένος ιδιαίτερα με τις Νέες Τεχνολογίες και ακολουθεί την επαγγελματική του δεοντολογία. Η επαγγελματική Συμβουλευτική, όπως κάθε συμβουλευτική διαδικασία είναι πρώτα από όλα μια συμβουλευτική σχέση και αυτό που κάνει επιτυχημένη μια Συμβουλευτική σχέση, κατά το Rogers, είναι η ζεστασιά και η ανταπόκριση από την πλευρά του συμβούλου, η δημιουργία κλίματος τέτοιου που να μπορούν να εκφραστούν τα συναισθήματα του πελάτη, χωρίς καμία πίεση (Rogers, 1942a).

6 Οι Τ.Π.Ε. ως μέσο Πληροφόρησης στην Επαγγελματική Συμβουλευτική

Οι Τ.Π.Ε. αλλάζουν τις δυνατότητες στο τομέα της Πληροφόρησης στο πλαίσιο του Επαγγελματικού Προσανατολισμού, καθιστώντας προσβάσιμες πληροφορίες σε πλήθος χρηστών, κυρίως για αυτούς για τους οποίους η πρόσβαση σε περισσότερο παραδοσιακές μορφές παροχής υπηρεσιών Επαγγελματικού Προσανατολισμού είναι δύσκολη. Μάλιστα η ανοικτή πρόσβαση στην πληροφορία στον επαγγελματικό προσανατολισμό είναι χαρακτηριστικό δημοκρατικό, ιδιαίτερα για τις ομάδες που λόγω κοινωνικών και οικονομικών προϋποθέσεων εκκινούν από μειονεκτική αφετηρία σε θέματα εκπαίδευσης, πληροφόρησης και επαγγελματικού προσανατολισμού.

Μέσω των Τ.Π.Ε. μπορεί να παρέχεται πληροφόρηση που αφορά θέματα γενικού ενδιαφέροντος, αλλά και να απευθύνεται σε συγκεκριμένους χρήστες. Η επιλογή των θεματικών ενοτήτων πληροφόρησης που παρουσιάζονται σε ένα δικτυακό τόπο, για παράδειγμα, γίνεται με βάση, αφενός, τους στόχους και την αποστολή του φορέα που τις παρέχει, και αφετέρου, την ανάλυση αναγκών των χρηστών, η οποία βασίζεται στις συχνές ερωτήσεις συγκεκριμένων ομάδων-στόχων (π.χ. νέων, ενηλίκων, γυναικών, ατόμων με αναπηρίες, κ.λπ.).

Μπορούν όμως μέσω των Τ.Π.Ε. να παρέχονται πιο λεπτομερείς και προσαρμοσμένες στις ανάγκες των χρηστών πληροφορίες, βάσει των ιδιαίτερων αιτημάτων-ερωτημάτων που τίθενται από μεμονωμένους χρήστες. Αυτή η παροχή πληροφόρησης έχει περισσότερο συμβουλευτικό χαρακτήρα, με την έννοια ότι λαμβάνονται υπόψη τα προσωπικά στοιχεία, αλλά και το συγκεκριμένο αίτημα του χρήστη, προκειμένου να δοθεί η καλύτερη δυνατή απάντηση για την περίπτωση του με την παροχή συγκεκριμένων και λεπτομερών πληροφοριών (Τάμπασης & Τούμπας, 2007).

6.1 Προϋποθέσεις αξιοποίησης των Τ.Π.Ε. ως μέσα Πληροφόρησης στη ΣΥ.Ε.Π.

Η αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών στη συμβουλευτική δεν μπορεί να είναι ανεξέλεγκτη. Το διαδίκτυο και διάφορα ψηφιακά εργαλεία είναι πολύ χρήσιμα στη λήψη εκπαιδευτικών και επαγγελματικών αποφάσεων και στο σχεδιασμό της σταδιοδρομίας, αρκεί οι συμβουλευόμενοι να μπορούν να αναζητούν αποτελεσματικά και να χειρίζονται κατάλληλα τις πληροφορίες. Για να επιτευχθεί αυτό επιβάλλεται μια δεοντολογική χρήση των διαδικτυακών μεθόδων που όμως στην πράξη εμφανίζει

δυσκολίες. Σημαντικό ρόλο σ' αυτό παίζει ο σύμβουλος, ο οποίος ορίζεται ως υπεύθυνος για να αποφασίσει αν η μέθοδος που προτείνεται στον συμβουλευόμενο θα έχει τα επιθυμητά αποτελέσματα προς όφελος αυτού. Η υπεύθυνη επιλογή μιας μεθόδου από τον σύμβουλο απαιτεί έναν συνδυασμό προ απαιτούμενων παραγόντων: α) το ζήτημα του συμβουλευόμενου και η δομή, περιεχόμενο ενός συγκεκριμένου συστήματος να ταυτίζονται β) εξοικείωση του συμβουλευόμενου με τον ηλεκτρονικό υπολογιστή και ικανότητα μάθησης με τη βοήθεια αυτού και γ) κατάλληλη προετοιμασία ώστε ο συμβουλευόμενος να είναι σε θέση να αξιοποιήσει αποτελεσματικά τις πληροφορίες. Ακολουθώντας τις τρεις αυτές αρχές δεοντολογίας, ένας σύμβουλος μπορεί να επιλέγει την αξιοποίηση των διαδικτυακών μεθόδων επαγγελματικής συμβουλευτικής συμφωνώντας με το δεοντολογικό πρότυπο. Ο σύμβουλος σταδιοδρομίας αποφασίζει εάν μια παρέμβαση με την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών θα είναι αποδοτική, αφού πρώτα προσδιοριστούν τα προηγούμενα δεδομένα.

Σημαντική επίσης προϋπόθεση ουσιαστικής αξιοποίησης των Τ.Π.Ε. στην επαγγελματική Συμβουλευτική είναι η διαρκής συμβουλευτική υποστήριξη του Συμβούλου στον ενδιαφερόμενο για την κριτική προσέγγιση των πληροφοριών και τη σωστή χρήση των μέσων. Δεδομένο ως προς το παραπάνω θεωρείται η καλή γνώση των εργαλείων από το Σύμβουλο και η συνεχής παρακολούθησή τους. Ο ρόλος του Συμβούλου Επαγγελματικού Προσανατολισμού είναι σήμερα ακόμα πιο σύνθετος δεδομένου ότι οφείλει να αναπτύξει ιδιαίτερα δεξιότητες σχετικές με τη διαχείριση της πληροφορίας και να γνωρίζει συνεχώς τις εξελίξεις στις Νέες Τεχνολογίες. Έτσι ο Σύμβουλος θα αξιοποιεί τα μέσα και για την ανάθεση εργασιών που θα επιλέγονται στη βάση των αναγκών των συμβουλευόμενων και για να παρακολουθεί την εξέλιξή τους. (ΕΚΕΠ, 2007).

Φυσικά με τη σειρά τους οι ιστότοποι και τα διάφορα συστήματα είναι απαραίτητο να ανταποκρίνονται και αυτά σε ένα σύνολο αρχών δεοντολογίας και καταλληλότητας. Στόχος όλων των παραπάνω είναι η ωφέλεια και η εξυπηρέτηση του συμβουλευόμενου. Εάν αυτό δεν επιτευχθεί με την αξιοποίηση της νέας τεχνολογίας, τότε προτείνεται αλλαγή κατεύθυνσης. Ο Σύμβουλος κρίνει και αποφασίζει την αντιμετώπιση του ζητήματος του συμβουλευόμενου με την εφαρμογή άλλης συμβουλευτικής παρέμβασης, όπως για παράδειγμα η ατομική συμβουλευτική, δηλαδή πρόσωπο με πρόσωπο.

6.2 Οι Τ.Π.Ε. ως μέσο Πληροφόρησης στον Σχολικό Επαγγελματικό Προσανατολισμό

Στο χώρο του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού, όπως αυτός υλοποιείται μέσα από τις δομές του ΣΕΠ στην εκπαίδευση, τα τελευταία χρόνια από τα Κέντρα Συμβουλευτικής Προσανατολισμού (ΚΕΣΥΠ) και το τελευταίο έτος μόνο από τα Κέντρα Εκπαιδευτικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης (ΚΕΣΥ), την εφαρμογή του ΣΕΠ στη Γ' Γυμνασίου ως βιωματικές δράσεις, μόνο για ένα τρίμηνο και το μάθημα «Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός Περιβάλλον Εργασίας – Ασφάλεια και Υγιεινή» στην Α' τάξη των Ημερήσιων Επαγγελματικών Λυκείων, οι Τ.Π.Ε. συμβάλλουν ποικιλοτρόπως.

Ανάλογα με τις ανάγκες των συμβουλευόμενων και των επισκεπτών γενικότερα στο χώρο των ΚΕΣΥ, αλλά και κατά την εφαρμογή του ΣΕΠ στα σχολεία, οι Σύμβουλοι ΣΕΠ και οι αρμόδιοι εκπαιδευτικοί χρησιμοποιούν διαφορετικές δυνατότητες που παρέχουν οι Τ.Π.Ε. για την υλοποίηση του συμβουλευτικού τους έργου. Επιλέγουν ανάλογα με τις ανάγκες και την εξοικείωση των χρηστών το καταλληλότερο εργαλείο ή εφαρμογή. Παράλληλα εκπαιδεύουν τους ενδιαφερόμενους στην αποδοτικότερη χρήση και στη δημιουργική, κριτική αξιοποίηση των αποτελεσμάτων (ΕΚΕΠ, 2007).

Στον τομέα της Πληροφόρησης σχετικά με επαγγέλματα και σπουδές οι Τ.Π.Ε έχουν τον κύριο ρόλο, αντικαθιστώντας σχεδόν πλήρως την έντυπη πληροφόρηση. Στις δομές ΣΕΠ, τα ΚΕΣΥ, τα ΚΕΣΥΠ, τα ΓΡΑΣΕΠ και τα ΓΡΑΣΥ από τη λειτουργία τους (2000), αλλά και πιο πριν, στα κεντρικά Γραφεία ΣΕΠ κάθε Νομού υπήρχαν πλήθος εντύπων με πληροφορίες σπουδών και επαγγελμάτων (οδηγοί σπουδών ΑΕΙ, οδηγοί εκπαιδευτικών διεξόδων μετά το Γυμνάσιο ή το Λύκειο, οδηγοί επαγγελμάτων κ.λπ.). Όλο αυτό το υλικό χαρακτηρίζονταν από το σοβαρό μειονέκτημα της επικαιροποίησης των πληροφοριών, των απαιτήσεων αρχειοθέτησης και των δυνατοτήτων διάχυσής τους. Κάθε φορά που αναθεωρούνταν τα προγράμματα σπουδών των πανεπιστημιακών τμημάτων, γίνονταν αλλαγές στο εκπαιδευτικό σύστημα, θεσπίζονταν νέα προγράμματα σπουδών, έπρεπε να εκδίδονται νέοι οδηγοί με πληροφορίες πρόσβασης στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση ή/και νέοι οδηγοί σπουδών και επαγγελμάτων. Η μελέτη και η σύγκριση πληροφοριών ήταν δυσχερής και απαιτούνταν η φυσική παρουσία του ενδιαφερόμενου για την αξιοποίησή τους.

Σταδιακά και πλέον σχεδόν συνολικά η πληροφόρηση στον ΣΕΠ περνά μέσα από τις Νέες Τεχνολογίες. Ο εξοπλισμός και η διαδικτυακή σύνδεση όλων των Σχολικών μονάδων και των δομών ΣΕΠ του Υπουργείου Παιδείας, αλλά και η διαδεδομένη ιδιωτική χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών και πρόσβαση στο διαδίκτυο, σύμφωνα με την Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ, Νοέμβριος 2019), 8 στα 10 νοικοκυριά έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο από την κατοικία τους που αντιστοιχεί σε ποσοστό 78,5% (αύξηση 2,6% σε σχέση με το 2018), συνέβαλλε καθοριστικά στη χρήση τους για την αναζήτηση και αξιοποίηση εκπαιδευτικών και επαγγελματικών πληροφοριών.

Σήμερα πια όλα τα ιδρύματα που παρέχουν εκπαίδευση, τμήματα Πανεπιστημιακά, Στρατιωτικές Σχολές, Αστυνομικές Σχολές, Πυροσβεστική Ακαδημία, Σχολή Λιμενοφυλάκων, Ακαδημία Εμπορικού Ναυτικού, ΙΕΚ δημόσια και ιδιωτικά, κ.λπ. διαθέτουν τη δική τους ιστοσελίδα. Επαγγελματικές πληροφορίες μπορούν οι ενδιαφερόμενοι να αναζητήσουν σε ιστοσελίδες των επιμελητηρίων π.χ. Τ.Ε.Ε, Γεωτεχνικό Επιμελητήριο κ.λπ., επαγγελματικών ενώσεων και συλλόγων π.χ. Σύλλογος Ελλήνων Ψυχολόγων, Δικηγορικός Σύλλογος κ.α. Πλούσιες επαγγελματικές μονογραφίες διαθέτει η ιστοσελίδα του Ο.Α.Ε.Δ. <http://epagelmata.oaed.gr/list.php>, (πρόσβαση: 23/01/2020) με δυνατότητα διαφορετικών αναζητήσεων.

Σημαντική θέση ανάμεσα στις ιστοσελίδες που παρέχουν εκπαιδευτικές και επαγγελματικές πληροφορίες κατέχει η ιστοσελίδα του Εθνικού Οργανισμού Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π) <http://www.eoppep.gr/teens/index.php>, που δημιουργήθηκε γι' αυτόν ακριβώς το σκοπό, τη στήριξη, δηλαδή, των νέων στο σχεδιασμό της σταδιοδρομίας τους. Παρέχει τη δυνατότητα υλοποίησης τεστ επαγγελματικού προσανατολισμού και εκτός των άλλων περιέχει έγκυρες πληροφορίες για το εκπαιδευτικό σύστημα, τις επιλογές μετά το Λύκειο, αλλά και την αγορά εργασίας, τα επαγγέλματα, τα επαγγελματικά δικαιώματα κ.α.

Πληροφορίες και έρευνες σχετικές με τα επαγγέλματα και την εκπαίδευση μπορούν να αναζητούν οι ενδιαφερόμενοι σε ιστοσελίδες ενώσεων όπως η Γ.Σ.Ε.Ε. και η Ο.Α.Μ.Ε. που διαθέτουν και ερευνητικά κέντρα, όπως το Ινστιτούτο Εργασίας (ΙΝ.Ε.), το Κέντρο Ανάπτυξης Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΚΑΝΕΠ) και το Κέντρο Εκπαιδευτικών Μελετών και Τεκμηρίωσης (ΚΕΜΕΤΕ) και άλλες (Δράκος, 2011).

Πολλά Κέντρα Συμβουλευτικής και Εκπαιδευτικής Υποστήριξης (ΚΕΣΥ) διαθέτουν ιστοσελίδες περίπου το 1/3 αυτών, σύμφωνα με τους Δράκο και Κουράκλη, (2008) και

σήμερα πλέον περισσότερες. Σ' αυτές που ενημερώνονται τακτικά καλύπτονται πλήθος πληροφοριών, για νομοθεσία, έρευνες, αρθρογραφία, προκηρύξεις κ.α. σχετικά με εκπαίδευση, επαγγέλματα και εργασία. Ενδεικτικά αναφέρονται οι ακόλουθοι ιστότοποι: (Πρόσβαση: 23/01/2020)

- <http://sep4u.gr/> Επαγγελματικός Προσανατολισμός
- <http://blogs.sch.gr/sep10a/> Κ.Ε.Σ.Υ. Ιωαννίνων και
- <http://kesynaxou.mysch.gr/> Κ.Ε.Σ.Υ. Νάξου

6.3 Πλεονεκτήματα της χρήσης των Τ.Π.Ε. στην πληροφόρηση.

Για το Σύμβουλο Επαγγελματικού Προσανατολισμού, η χρήση των συστημάτων πληροφόρησης αποτελεί ένα ιδιαίτερα χρήσιμο εργαλείο, καθώς τον βοηθάει στην παρακολούθηση των αλλαγών που συμβαίνουν στα επίπεδα της δράσης του, καθώς και στην πολύπλευρη ενημέρωση του ενδιαφερομένου. Συγκεντρωτικά, τα πλεονεκτήματα που παρουσιάζονται στη χρήση των συστημάτων πληροφόρησης είναι (Τάμπασης & Τούμπας, 2007):

- ✓ *Η διάχυση της πληροφορίας.*
- ✓ *Η ευρύτερη προσβασιμότητα, ανεξαρτήτως χώρου και χρόνου.*
- ✓ *Η προώθηση της κινητικότητας και της δια βίου μάθησης.*
- ✓ *Η άμεση ανταλλαγή πολιτισμικών στοιχείων.*
- ✓ *Η καλύτερη διαχείριση του χρόνου του ενδιαφερομένου.*
- ✓ *Η δυνατότητα συνεχούς ανανέωσης των πηγών πληροφόρησης.*
- ✓ *Η εξερεύνηση περισσότερων πηγών πληροφόρησης και διεύρυνση των επιλογών.*

Παρέχει τη δυνατότητα στον καθένα να αντλεί πάσης φύσεως πληροφορίες, σε όλους τους τομείς παγκοσμίως και σε ελάχιστο χρόνο. Αυτή τη δυνατότητα την αξιοποιούν και τα άτομα που αντιμετωπίζουν δυσκολίες πρόσβασης σε κέντρα πληροφοριών λόγω γεωγραφικού αποκλεισμού, της κατάστασης της υγείας τους ή από άλλους ψυχολογικούς και προσωπικούς λόγους (Τάμπασης & Τούμπας, 2007). Παρέχει εύκολη και γρήγορη πρόσβαση στη γνώση, η διαδικασία της οποίας διευρύνει τον πνευματικό ορίζοντα του χρήστη, αναδεικνύει τον πλουραλισμό των απόψεων και τις διαφορετικές αντιλήψεις, ενώ ταυτόχρονα λειτουργεί ως κίνητρο για συνεχή ερευνητική δραστηριότητα. Ο χρήστης λοιπόν ξεκινάει ως μαθητής και στην πορεία εξελίσσεται σε ερευνητή, αποκτά γνώση και ταυτόχρονα μέσα από την έρευνα και τη σύνθεση νέων στοιχείων, μπορεί και να παράγει νέα γνώση (Τάμπασης & Τούμπας, 2007).

Ο συμβουλευόμενος επωφελείται από τη χρήση των Τ.Π.Ε. αξιοποιώντας μεγάλες βάσεις δεδομένων για την αποκόμιση της απαιτούμενης πληροφόρησης και τον εντοπισμό εργαλείων με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, για παράδειγμα, σε βάσεις δεδομένων επαγγελματικών σχολών, κολεγίων ή θέσεων εργασίας. Σε περίπτωση που η πληροφόρηση ενός συμβουλευόμενου άπτεται θεμάτων εκπαιδευτικού και επαγγελματικού σχεδιασμού, τότε ανατρέχει σε επιλεγμένες πηγές που οδηγούν σε πολύ εστιασμένες και έγκυρες ιστοσελίδες. Παρόμοια ενημέρωση ενός συμβουλευόμενου για ανάλογα θέματα μέσω έντυπου υλικού μπορεί να μην είναι εύκολα προσβάσιμη και επαρκής. Μέσω ηλεκτρονικού υπολογιστή και Διαδικτύου υπάρχει το πλεονέκτημα συνεχούς, έγκυρης, έγκαιρης και πλήρους ενημέρωσης, συνδυαζόμενη με οπτικοακουστικό υλικό (χρήσης βίντεο), καθώς και δυνατότητα πολλαπλών συνδέσεων με άλλες πηγές πληροφοριών.

Από την πλευρά του Συμβούλου, όπως αναφέρεται στο ΕΚΕΠ (2007), εκείνος μπορεί να κατασκευάσει και να δημοσιεύσει στο διαδίκτυο την προσωπική ιστοσελίδα του ή το προσωπικό του ιστολόγιο. Επίσης, μπορεί να χρησιμοποιήσει το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο για την αλληλογραφία του και για να παρέχει σε ανώνυμους ανθρώπους την υποστήριξη του, όχι μόνο αποστέλλοντας κείμενα, αλλά οποιαδήποτε πληροφορία μπορεί να γίνει ψηφιακή. Μπορεί να χρησιμοποιήσει τη σελίδα του στο δίκτυο για να διαφημιστεί μέσω ενός κειμένου, μιας φωτογραφίας του ή ενός βίντεο αλλά και να διανείμει ποικίλο πληροφοριακό υλικό. Η πολύπλευρη αυτή πληροφόρηση που μπορεί να παρέχει ένας Σύμβουλος είναι ουσιαστικά μια απλή διάσταση της αναπτυξιακής συμβουλευτικής, αφού παροτρύνει το συμβουλευόμενο στην ενεργό έρευνα (Πατεστή-Παπαδοπούλου, 1997).

6.4 Μειονεκτήματα της χρήσης των Τ.Π.Ε. στην πληροφόρηση.

Υπάρχουν, ωστόσο, και κάποια θέματα σχετικά με τη χρήση των Τ.Π.Ε. στη Συμβουλευτική και τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό που δημιουργούν προβληματισμό και σκεπτικισμό, γι' αυτό και επιβάλλουν ορισμένες προϋποθέσεις ή/και περιορισμούς στη χρήση τους από το Σύμβουλο.

Τα μειονεκτήματα αναφέρονται:

- στον τεράστιο όγκο των πληροφοριών και στις δυσκολίες για την αρχειοθέτησή τους,
- στην επίδραση στη διαπροσωπική επικοινωνία μεταξύ Συμβούλου και ενδιαφερόμενου,

- στον κίνδυνο της ελλιπούς ανανέωσης των πηγών πληροφόρησης και την εξαγωγή μη έγκυρων αποτελεσμάτων,
- στις ελλείψεις στο σχεδιασμό των ιστοσελίδων πληροφορίας (Τάμπασης & Τούμπας, 2007).

Η ενημέρωση η οποία παρέχεται και ειδικότερα από το διαδίκτυο, εμπεριέχει πληθώρα πληροφοριών στις οποίες συνυπάρχουν χρήσιμες και άχρηστες, εποικοδομητικές και παραπλανητικές έως και επικίνδυνες. Η διαφήμιση και η προσφορά δελεαστικών προτάσεων στο χώρο της εργασίας βρίσκει αποδέκτες άτομα ανυποψίαστα, επαγγελματικά ανώριμα και ευάλωτα, όπως είναι οι άνεργοι κ.τ.λ. (Τάμπασης & Τούμπας, 2007). Όπως αναφέρουν και οι Κασσωτάκης και Μάνος (2004), «η επαγγελματική πληροφόρηση δεν πρέπει να είναι ποτέ πολιτική ή άλλου είδους προπαγάνδα, αλλά ενημέρωση αντικειμενική, πλήρης, ακριβής και να προσφέρει μια ολοκληρωμένη και πραγματική εικόνα των διαφορών επαγγελμάτων, με όλα τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματά τους».

Επειδή το διαδίκτυο διέπεται σε μεγάλο βαθμό από ανωνυμία και απουσία ελέγχου, μπορούν να κυκλοφορούν ανενόχλητοι «αυτοαποκαλούμενοι σύμβουλοι», που θα υπόσχονται θαύματα και θα είναι επικίνδυνοι για το κοινό εκείνο που δε θα είναι έτοιμο να αξιολογήσει και να διαβάσει κριτικά τις πληροφορίες που θα λαμβάνει. Επιπλέον, υπάρχει ελλιπής, ελάχιστος ή ακόμη και ανύπαρκτος, δυστυχώς, έλεγχος του περιεχομένου ή της ποιότητας των ιστοσελίδων (ΕΚΕΠ, 2007). Πολλές ιστοσελίδες που φαίνονται πολύ επαγγελματικές, μπορούν να κατασκευαστούν με ελάχιστους οικονομικούς πόρους. Το ότι είναι πιθανό να δημιουργήσει κάποιος ένα δικτυακό κόμβο με ελάχιστα χρήματα έχει συμβάλει στη μαζική παραγωγή τους, γεγονός που με τη σειρά του προκαλεί ερωτηματικά σχετικά με την εγκυρότητα, τις αρχές δεοντολογίας και τους κανόνες που διέπουν τη δημιουργία τους, αλλά και τον ίδιο το σκοπό για τον οποίο δημιουργούνται (Ariadne project, 2004).

Σύμφωνα επίσης με τον Plant (2002), όπως αναφέρεται στο ΕΚΕΠ (2007), ο μεγάλος όγκος του ευρωπαϊκού λογισμικού που έχει αναπτυχθεί για τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό ως σήμερα, πέρα από τις βάσεις δεδομένων και τα προγράμματα λήψης απόφασης, βασίζεται σε καλά θεμελιωμένες αλλά ξεπερασμένες πια θεωρίες Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (κυρίως θεωρίες χαρακτηριστικών και παραγόντων) που στηρίζονται στην αντίληψη του ταιριάσματος ατόμων και ευκαιριών. Ο στόχος τους παραμένει ο ίδιος, το ταιρίασμα δηλαδή του ατόμου με τις υπάρχουσες δυνατότητες στην αγορά εργασίας, πλέον όμως αμφισβητείται

στο πλαίσιο της αναπτυξιακής προσέγγισης της σταδιοδρομίας και του δια βίου επαγγελματικού προσανατολισμού. Το κατασκευασμένο πρόγραμμα (λογισμικό), για να δώσει νόημα σ' αυτήν την προσέγγιση, πρέπει να έχει τροφοδοτηθεί με μερικά πολύ σίγουρα δεδομένα σχετικά με τον κόσμο της εργασίας και της εκπαίδευσης. Ωστόσο, στο σύγχρονο κόσμο που χαρακτηρίζεται από ρευστότητα και ευελιξία, σ' ένα περιβάλλον πολύπλευρο και απρόβλεπτο, τέτοια σιγουριά δεν είναι εύκολα διαθέσιμη. Ακόμη και τα προσωπικά χαρακτηριστικά του ατόμου, είναι πολυσύνθετα και υποκείμενα σε διαρκή εξέλιξη και αλλαγή. Παρόλα αυτά, ένας αριθμός εργαλείων αυτοαξιολόγησης τέτοιου τύπου, είναι διαθέσιμα στο διαδίκτυο (Plant, 2002).

Οι Krumboltz (1991) και Sampson et al. (1996) μας υπενθυμίζουν ότι οι συμβουλευόμενοι ενδεχομένως να μην μπορούν ή να μην είναι έτοιμοι να χρησιμοποιήσουν τις πληροφορίες αυτές εξαιτίας παράλογων πεποιθήσεων που λειτουργούν ανασταλτικά στην αποτελεσματική τους χρήση. Ο Krumboltz (1991) προσδιόρισε τις παράλογες πεποιθήσεις σε σχέση με την τρέχουσα επαγγελματική κατάσταση ενός συμβουλευόμενου, το τι χρειάζεται για να νοιώσει ευτυχισμένος, τους παράγοντες που θα πρέπει να επηρεάζουν τις αποφάσεις του, τις αλλαγές που μπορούν να γίνουν και την προσπάθεια που μπορεί να καταβάλει. Οι Sampson et al. (1996) περιγράφουν παράλογες σκέψεις, όπως την ιδέα ότι απαιτείται απόλυτη βεβαιότητα πριν από την ανάληψη δράσης σχετικά με τη σταδιοδρομία ή ότι μια απόφαση για τη σταδιοδρομία πρέπει να μας δεσμεύει για μια ζωή. Σε μια εισαγωγική συνέντευξη, ένας σύμβουλος θα μπορεί πιθανώς να εντοπίσει τέτοια εμπόδια ή να επιλέξει ένα σύντομο ερωτηματολόγιο, όπως το Ερωτηματολόγιο Πεποιθήσεων για τη Σταδιοδρομία (Career Beliefs Inventory, Krumboltz, 1991) ή το Ερωτηματολόγιο Σκέψεων για τη Σταδιοδρομία (Career Thoughts Inventory, Sampson et al., 1996). Η άρση του εμποδίου των παράλογων πεποιθήσεων θα βελτιώσει την απόδοση της διαδικασίας αξιολόγησης, της αναζήτησης σε βάσεις δεδομένων και της συγκέντρωσης πληροφοριών ανεξάρτητα από το μέσο που θα χρησιμοποιηθεί.

Ένα άλλο ιδιαίτερο χαρακτηριστικό στοιχείο του συμβουλευόμενου το οποίο πρέπει να ληφθεί υπόψη είναι ο τρόπος μάθησης που του αρμόζει. Ένα σύνολο ατόμων είναι οπτικοακουστικοί τύποι, στους οποίους ταιριάζει μια μελέτη συνοδευόμενη με εικόνες, ήχο και κίνηση (βίντεο). Αυτό επιτυγχάνεται με την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών. Στον αντίποδα, μια ομάδα ατόμων θεωρούν πιο σημαντική και αποτελεσματική την κοινωνική επαφή και την άμεση αλληλεπίδραση με άλλα άτομα. Γι' αυτούς πιο ωφέλιμες θεωρούνται οι μέθοδοι που τους προσφέρουν τα πιο πάνω στοιχεία και αυτές

είναι η ατομική συμβουλευτική με ειδικό σύμβουλο, η ομαδική συμβουλευτική μέσα στα πλαίσια μιας ομάδας, συνεδρίες σε οικείο χώρο, π.χ. αίθουσα διδασκαλίας ή επίσκεψη εργασίας και ενημερωτική συνέντευξη (Amundson et al., 2009).

7 Θέματα Δεοντολογίας στη χρήση των Τ.Π.Ε. στη Συμβουλευτική

Είναι πολύ βασικό οι επαγγελματίες του χώρου της ψυχολογίας να είναι διακριτικοί και επιφυλακτικοί όταν χρησιμοποιούν το Διαδίκτυο, καθώς αφθονούν οι ηθικής φύσεως κίνδυνοι (Σιδηροπούλου-Δημακάκου, 2008). Κατά την άσκηση του έργου των συμβούλων προκύπτουν ζητήματα δεοντολογίας σχετικά με τη λειτουργία των ιδίων και των κανόνων για την ορθή εφαρμογή της επαγγελματικής συμβουλευτικής μέσω του Διαδικτύου. Τα κριτήρια για την ορθή αυτή εφαρμογή πρέπει να χρησιμοποιούνται από τους συμβούλους, τους πελάτες, τους εκπαιδευτές συμβούλων και τους οργανισμούς που μελετούν ή προσφέρουν συμβουλευτική μέσω του Διαδικτύου (National Board for Certified Counsellors, 2007). Τα κριτήρια αυτά αφορούν ειδικά τη συμβουλευτική μέσω Διαδικτύου και δεν αποτελούν επανάληψη των παραδοσιακών αρχών δεοντολογίας της εφαρμογής της συμβουλευτικής. Η ταχύτατη ανάπτυξη της νέας τεχνολογίας επιβάλλει τη συχνή αναθεώρηση αυτών των κριτηρίων.

Κανόνες και κώδικες δεοντολογίας που έχουν καθιερωθεί από επαγγελματικούς οργανισμούς παρέχουν στους συμβούλους παραμέτρους, σύμφωνα με τις οποίες μπορούν να προσφέρουν κατάλληλες υπηρεσίες διατηρώντας ένα υψηλό επίπεδο ποιότητας της δουλειάς τους. Οι κανόνες δεοντολογίας οδηγούν τους συμβούλους προς τη σωστή επαγγελματική συμπεριφορά και τους παρέχουν τις βασικές αρχές που πρέπει να ακολουθούν, προκειμένου να εξασφαλίζεται η ασφάλεια του πελάτη τους καθώς και η νομιμότητα του επαγγέλματος του συμβούλου. Ωστόσο, και οι πιο κατανοητοί ηθικοί κώδικες δεν μπορούν να καλύψουν κάθε συναφές ζήτημα που εξασφαλίζει τις ασφαλείς, κατάλληλες και αποτελεσματικές υπηρεσίες ψυχικής υγείας (Robson & Robson, 2000).

Οι οργανισμοί ψυχικής υγείας, παγκοσμίως, υιοθετούν ηθικούς κώδικες, δηλώσεις ορθής εφαρμογής του επαγγέλματος ή τυπικές συστάσεις που αφορούν στη συμβουλευτική μέσω Διαδικτύου. Τέτοιοι οργανισμοί είναι π.χ. η Διεθνής Εταιρεία Ψυχικής Υγείας, το Εθνικό Συμβούλιο για Πιστοποιημένους Συμβούλους των Η.Π.Α., η Αμερικανική Εθνική Εταιρεία Επαγγελματικής Συμβουλευτικής, η Βρετανική Εταιρεία Συμβουλευτικής και Ψυχοθεραπείας, η Αυστραλιανή Ψυχολογική Εταιρεία, η Καναδική Εταιρεία Συμβουλευτικής, η Διεθνής Εταιρεία Ψυχικής Υγείας Online κλπ. (Σιδηροπούλου-Δημακάκου, 2008).

Μολονότι υπάρχουν συγκεκριμένες διαφορές σε αρκετούς από αυτούς τους κώδικες ηθικής των εταιρειών, υπάρχουν επίσης μεταξύ τους και πολλές σταθερές ηθικής

φύσεως πεποιθήσεις, ασχέτως των επαγγελματικών οργανισμών που καθιερώνουν τους κώδικες και ασχέτως της χώρας προέλευσης του οργανισμού (Σιδηροπούλου-Δημακάκου, 2008). Συγκεκριμένες ηθικές αρχές όπως το **απόρρητο**, η **δυνατότητα πιστοποίησης της ταυτότητας του πελάτη και του συμβούλου**, η **συναίνεση του πελάτη μετά από πληροφόρηση**, το **καθήκον να προειδοποιείς και να προστατεύεις τον πελάτη**, η **κατάλληλη συμβουλευτική σχέση**, και η **επάρκεια του συμβούλου** είναι ζητήματα που προβάλλονται παγκοσμίως από τους επαγγελματικούς αυτούς οργανισμούς (American Counseling Association, 2005; American Psychological Association, 1997; American Psychological Association, 2003; International Society for Mental Health Online, 2000; International Society for Mental Health Online, 2001; National Board for Certified Counsellors, 2005) .

Ο Gladding (2001) στο Σιδηροπούλου-Δημακάκου, (2008) ορίζει το **απόρρητο** ως την ηθική ευθύνη του επαγγελματία να διατηρεί τις πληροφορίες που αφορούν τον πελάτη ως κάτι ιερό και απαραβίαστο. Λόγω της φύσης της επικοινωνίας μέσω *Internet* είναι πιθανό οι πληροφορίες που διαβιβάζονται να υποκλαπούν από τρίτα μέρη, εκτός κι αν οι επαγγελματίες λάβουν τα κατάλληλα μέτρα για να διασφαλίσουν τη μεταφορά της πληροφορίας μέσα στη συμβουλευτική σχέση με κρυπτογραφικές μεθόδους, όπως π.χ. τοποθέτηση κωδικού πρόσβασης. Ο διαδικτυακός σύμβουλος πληροφορεί τους συμβουλευόμενους σχετικά με τις μεθόδους κρυπτογράφησης που χρησιμοποιούνται με σκοπό τη διασφάλιση των επικοινωνιών μεταξύ συμβουλευόμενου / συμβούλου / επόπτη (National Board for Certified Counsellors, 2007).

Οι συμβουλευόμενοι που ζητούν υπηρεσίες συμβουλευτικής έχουν το δικαίωμα στο απόρρητο. Οι ηθικοί κανόνες υπαγορεύουν την υποχρέωση των συμβούλων να καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε να διατηρούνται με ασφάλεια οι πληροφορίες των συμβουλευόμενων. Επίσης, έχουν την υποχρέωση να ενημερώνουν τους συμβουλευόμενους για τους πιθανούς περιορισμούς στο απόρρητο, όπως επιβάλλει η πραγματικότητα του Διαδικτύου. Οι σύμβουλοι οφείλουν να πληροφορούν τους συμβουλευόμενους για τους συναδέλφους, επόπτες, εργαζομένους στον φορέα παροχής συμβουλευτικής κλπ., οι οποίοι μπορεί να έχουν πρόσβαση, εξουσιοδοτημένη ή μη, στην ηλεκτρονική επικοινωνία. (American Psychological Association, 2003· International Society for Mental Health Online, 2000· International Society for Mental Health Online, 2001· National Board for Certified Counsellors, 2005). Ακόμη, πρέπει να ωθούν τους συμβουλευόμενους να μάθουν όλους τους εξουσιοδοτημένους ή μη χρήστες, συμπεριλαμβανομένων των μελών της οικογενείας τους, των εργοδοτών και των

συναδέλφων στη δουλειά, οι οποίοι έχουν πρόσβαση σε κάποιο μέσο τεχνολογίας που μπορεί να χρησιμοποιούν οι συμβουλευόμενοι στη συμβουλευτική διαδικασία (Σιδηροπούλου-Δημακάκου, 2008).

Ένα άλλο ζήτημα δεοντολογίας αφορά στην **πιστοποίηση της ταυτότητας του συμβουλευόμενου**, γεγονός που θα βοηθήσει τον σύμβουλο να καθορίσει εάν η συμβουλευτική μέσω Διαδικτύου ενδείκνυται ή όχι (Manhal-Baugus, 2001, Σιδηροπούλου-Δημακάκου, 2008). Τα άτομα μπορεί να επιθυμούν να διατηρήσουν την ανωνυμία τους στο Διαδίκτυο, όμως οι σύμβουλοι πρέπει να είναι βέβαιοι ότι γνωρίζουν και είναι σε θέση να πιστοποιήσουν την ταυτότητα του πελάτη τους και να έχουν πληροφορίες γι' αυτόν. Σε περιπτώσεις στις οποίες είναι δύσκολο να επαληθευτεί η ταυτότητα του συμβουλευόμενου μέσω διαδικτύου, λαμβάνει μέτρα για την εξέταση πιθανών περιπτώσεων εξαπάτησης, όπως η χρήση κωδικών λέξεων ή αριθμών (National Board for Certified Counsellors, 2007). Στην περίπτωση που ο συμβουλευόμενος είναι ανήλικος πρέπει να ζητείται η συναίνεση του κηδεμόνα και ο σύμβουλος να βεβαιώνεται για την ταυτότητά του. Όταν παρέχουν υπηρεσίες συμβουλευτικής με τη βοήθεια της υψηλής τεχνολογίας οι σύμβουλοι πρέπει, επίσης, να είναι βέβαιοι ότι οι πελάτες τους είναι διανοητικά, συναισθηματικά και σωματικά ικανοί να χρησιμοποιήσουν αυτού του είδους την υπηρεσία και ότι η υπηρεσία αυτή είναι κατάλληλη για τις ανάγκες τους (American Psychological Association, 2003· International Society for Mental Health Online, 2000· National Board for Certified Counsellors, 2005).

Ο κώδικας δεοντολογίας επιβάλλει στον σύμβουλο την υποχρέωση να παρέχει στους συμβουλευόμενους πληροφορίες για το άτομό του. Οι συμβουλευόμενοι πρέπει να είναι βέβαιοι για την **ταυτότητα του συμβούλου** και την ικανότητά του ως επαγγελματία να προσφέρει υπηρεσίες μέσω Διαδικτύου, ώστε να μην πέφτουν θύματα απατεώνων (Σιδηροπούλου-Δημακάκου, 2008). Ο σύμβουλος που προσφέρει τις υπηρεσίες του μέσω του Διαδικτύου θα πρέπει να δηλώνει με σαφήνεια την ταυτότητα και τα προσόντα του, δηλαδή τα πτυχία του, την άδεια άσκησης επαγγέλματος και τους επαγγελματικούς συλλόγους στους οποίους ανήκει (Shaw & Shaw, 2006). Οφείλει να παρέχει συνδέσεις με ιστότοπους όλων των εγκεκριμένων φορέων πιστοποίησης και των επιτροπών χορήγησης επαγγελματικών αδειών για τη διευκόλυνση της προστασίας των καταναλωτών (National Board for Certified Counsellors, 2007).

Η «**πληροφορημένη**» συναίνεση αναφέρεται στο δικαίωμα του πελάτη να είναι πληροφορημένος προτού συναινέσει να δεχτεί υπηρεσίες συμβουλευτικής μέσω

διαδικτύου. Ειδικότερα, ο πελάτης πρέπει να έχει πληροφορίες για τη διαδικασία, τον σύμβουλο, τους πιθανούς κινδύνους καθώς και τα οφέλη της μέσω Διαδικτύου επαγγελματικής συμβουλευτικής, τα μέτρα που έχουν ληφθεί για τη μείωση των κινδύνων, καθώς και τις πιθανές εναλλακτικές υπηρεσίες που μπορεί να επιθυμεί να του προσφερθούν αντί των υπηρεσιών μέσω Διαδικτύου. (International Society for Mental Health Online, 2001· National Board for Certified Counsellors, 2005).

Άλλα θέματα δεοντολογίας που αφορούν στη **σχέση συμβούλου-συμβουλευόμενου** είναι τα εξής (National Board for Certified Counsellors, 2005):

- Ως μέρος της συμβουλευτικής διαδικασίας, ο σύμβουλος που παρέχει υπηρεσίες μέσω Διαδικτύου, εξηγεί στον συμβουλευόμενο πώς μπορεί να επικοινωνήσει με τον σύμβουλο όταν δεν βρίσκεται συνδεδεμένος με το Διαδίκτυο και, σε περίπτωση ασύγχρονης συμβουλευτικής, πόσο συχνά θα εξετάζονται τα ηλεκτρονικά μηνύματα από τον σύμβουλο.
- Ακόμη, ο σύμβουλος εξηγεί στον συμβουλευόμενο την πιθανότητα αποτυχίας της τεχνολογίας και συζητά εναλλακτικές οδούς επικοινωνίας.
- Εντός των ορίων των δυνατοτήτων που παρέχει η τεχνολογία, ο σύμβουλος πρέπει να καθιστά την ιστοσελίδα του ένα περιβάλλον απαλλαγμένο από εμπόδια για τους συμβουλευόμενους που είναι άτομα με ειδικές ανάγκες.
- Οι σύμβουλοι που εργάζονται μέσω Διαδικτύου πρέπει, ακόμη, να λαμβάνουν υπόψη τους ότι κάποιοι συμβουλευόμενοι μπορεί να επικοινωνούν σε άλλες γλώσσες, να ζουν σε διαφορετικές ζώνες ώρας και να έχουν διαφορετικές πολιτισμικές αντιλήψεις.

Στις αρμοδιότητες του συμβούλου περιλαμβάνονται επίσης τα παρακάτω:

- Να αναπτύσσει μια κατάλληλη εισαγωγική ενημέρωση η οποία θα βοηθήσει τους πιθανούς συμβουλευόμενους να αποφασίσουν αν η online συμβουλευτική είναι κατάλληλη για τις ανάγκες τους (American Counseling Association, 2005).
- Να διαμορφώνει για τους συμβουλευόμενους ένα χρονοδιάγραμμα, στη διάρκεια του οποίου θα τους διατίθενται οι υπηρεσίες online συμβουλευτικής, αναφέροντας τους εύλογους προβλεπόμενους χρόνους ανταπόκρισης, και, επιπλέον, να τους παρέχει ένα εναλλακτικό μέσο επικοινωνίας με τον σύμβουλο σε άλλες χρονικές στιγμές, όπως στην περίπτωση έκτακτης ανάγκης (American Counseling Association, 2005).

- Να προσδιορίζει γραπτώς αρκετά στοιχεία (πιστοποιητικά, στόχους συμβουλευτικής, συμφωνημένο κόστος υπηρεσιών, τρόπο αντιμετώπισης αντιεπαγγελματικής συμπεριφοράς κτλ.) στον συμβουλευόμενο σε ένα έγγραφο το οποίο θα μπορεί να ληφθεί από το ίντερνετ ή να του αποσταλεί με φαξ (National Career Development Association, 1997).
- Να αναπτύσσει ατομικά online σχέδια συμβουλευτικής, τα οποία εναρμονίζονται τόσο με την προσωπική κατάσταση του συμβουλευόμενου όσο και με τους περιορισμούς της online συμβουλευτικής (American Counseling Association, 2005).
- Να βεβαιώνεται ότι ο συμβουλευόμενος ο οποίος ζητάει βοήθεια μπορεί να ωφεληθεί από αυτή τη μορφή παρέμβασης (National Career Development Association, 1997).
- Να παρακολουθεί κατά περιόδους την πρόοδο του συμβουλευόμενου μέσω τηλεφώνου ή με τηλεδιάσκεψη μέσω εικονοτηλεφώνου (National Career Development Association, 1997).
- Να παραπέμπει τους συμβουλευόμενους σε έναν ή περισσότερους ειδικευμένους συμβούλους στη γεωγραφική περιοχή τους για την παροχή υπηρεσιών πρόσωπο με πρόσωπο, σε περίπτωση που δεν πραγματοποιείται πρόοδος με την ηλεκτρονική διαδικασία (National Career Development Association, 1997).

Άλλα κριτήρια για την ηθική εφαρμογή της μέσω Διαδικτύου συμβουλευτικής σχετίζονται με **νομικά ζητήματα**, όπως π.χ. ότι οι σύμβουλοι πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους κάθε τοπική ή εθνική νομοθεσία που διέπει τη χρήση του Διαδικτύου και την προστασία των συμβουλευόμενων, ιδιαιτέρως των ανηλίκων, καθώς και ότι οι σύμβουλοι πρέπει να παρέχουν μέσα από τις ιστοσελίδες τους συνδέσεις με τους κατάλληλους φορείς πιστοποίησης και χορήγησης άδειας επαγγέλματος, ώστε να εξασφαλίζουν την πληροφόρηση και την προστασία των συμβουλευόμενων (National Board for Certified Counsellors, 2007).

Στα ζητήματα δεοντολογίας εντάσσεται και η **αξιολόγηση της επαγγελματικής δεινότητας του συμβούλου** που παρέχει υπηρεσίες μέσω Διαδικτύου (McCrickard & Butler, 2005 στο Σιδηροπούλου-Δημακάκου, 2008). Παράλληλα με την ανάπτυξη γνώσεων στις διάφορες θεωρίες συμβουλευτικής και την εφαρμογή της, οι επαγγελματίες πρέπει συνεχώς να βελτιώνουν τις πρακτικές τους δεξιότητες στη χρήση του Η/Υ και στη χρήση του κειμένου και να διατηρούν τεχνολογική επιδεξιότητα

προκειμένου να συμβαδίζουν με εξελίξεις της υψηλής τεχνολογίας στον τομέα των Η/Υ. Επίσης, να αναπτύσσουν τις ικανότητές τους για αποτελεσματική συνεργασία με πελάτες διαφορετικών πολιτισμικών αντιλήψεων, καθώς ο Παγκόσμιος Ιστός λειτουργεί ως ένας αγωγός για τους επαγγελματίες και τους πελάτες από διαφορετικές κουλτούρες και μέρη του κόσμου, για να αλληλοεπιδρούν και να αναζητούν καλύτερη κατανόηση στη μοναδικότητά τους.

Επισημαίνεται ακόμη (National Board for Certified Counsellors, 2007· International Society for Mental Health Online, 2000· American Counseling Association, 2005) ότι ο σύμβουλος που διατηρεί ιστοσελίδα στο Διαδίκτυο πρέπει να φροντίζει να:

- ελέγχει συχνά ότι οι ηλεκτρονικοί σύνδεσμοι λειτουργούν.
- παρέχει στον συμβουλευόμενο μεθόδους επαλήθευσης της ταυτότητάς του.
- προσπαθεί να έχει μια σελίδα προσβάσιμη σε συμβουλευόμενους με ειδικές ανάγκες.
- προσπαθεί να παρέχει δυνατότητες μετάφρασης σε συμβουλευόμενους που έχουν διαφορετική μητρική γλώσσα.
- βοηθά τους συμβουλευόμενους να καθορίζουν το κύρος και την αξιοπιστία των πληροφοριών που βρίσκουν στο Διαδίκτυο και σε άλλες τεχνολογικές εφαρμογές.
- ενημερώνει τους συμβουλευόμενους για τη δυνατότητα, τον τρόπο και τη διάρκεια διατήρησης των δεδομένων των συνεδριών.
- συνεργάζεται με τον συμβουλευόμενο για να εντοπίσουν έναν κατάλληλα καταρτισμένο επαγγελματία ο οποίος μπορεί να προσφέρει υποστήριξη σε τοπικό επίπεδο, όπως παρέμβαση σε κρίσεις, αν χρειαστεί. Επίσης, ο διαδικτυακός σύμβουλος και ο συμβουλευόμενος πρέπει να έχουν στη διάθεσή τους έναν τηλεφωνικό αριθμό, ο οποίος θα καλείται σε περιπτώσεις κρίσης ή έκτακτης ανάγκης.

Οι αλλαγές στο Διαδίκτυο μπορεί να σημαίνουν αλλαγές στους τρόπους με τους οποίους οι σύμβουλοι παρέχουν υπηρεσίες συμβουλευτικής μέσω Διαδικτύου. Ως συνέπεια, οι διάφοροι επαγγελματικοί οργανισμοί διαχειρίζονται αυτές τις αλλαγές και μεταβάλλουν τους κώδικες ηθικής, για να εξασφαλίζεται ότι οι επαγγελματίες ασκούν το έργο τους με την απαραίτητη για τον συμβουλευόμενο φροντίδα (Σιδηροπούλου-Δημακάκου, 2008).

8 Προβληματική της Έρευνας

Η ραγδαία ανάπτυξη και η χρήση του Διαδικτύου στην παροχή πληροφοριών και στην ενδυνάμωση της επικοινωνίας έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία νέων μορφών άσκησης συμβουλευτικής που σχετίζονται άμεσα με τη χρήση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας ως μέσο στήριξης της Συμβουλευτικής Επαγγελματικού Προσανατολισμού. Η νέα αυτή μορφή διέπεται από τα βασικά χαρακτηριστικά της παραδοσιακής Συμβουλευτικής, όπως είναι η δημιουργία σχέσης εμπιστοσύνης, συναισθηματικής ασφάλειας και υποστήριξης προς το συμβουλευόμενο, ρέουσα επικοινωνία και σωστή πληροφόρηση, σαφή όρια των παραμέτρων της συμβουλευτικής σχέσης.

Ο Σύμβουλος προκειμένου να χρησιμοποιήσει τις νέες τεχνολογίες είναι απαραίτητο, πρωτίστως, να τις βλέπει θετικά και όχι «με δέος, αλλά ως ένα ακόμα καινούργιο «εργαλείο» για τη δουλειά του, ένα νέο πεδίο δράσης και μια γοητευτική πρόκληση». Να κατανοήσει τα εργαλεία, να τα αξιολογήσει και να αποφασίσει τον τρόπο με τον οποίο θα τα χρησιμοποιήσει (Δημητρόπουλος, 2006). Στη συνέχεια, πρέπει να αποκτήσει τις απαραίτητες γενικές δεξιότητες (βασική χρήση του Η/Υ) αλλά και τις πιο εξειδικευμένες (γνώση συγκεκριμένων εφαρμογών) προκειμένου να τις αξιοποιεί αποτελεσματικά στη δουλειά του (ΕΚΠΑ, 2008).

Η χρήση της ψηφιακής τεχνολογίας και των διαδικτυακών μέσων από τον σύμβουλο αλλά και τον συμβουλευόμενο μπορεί να προκαλέσει ανασφάλεια και άγχος και για τον λόγο αυτό απροθυμία χρήσης του. Επομένως, απαιτείται εκπαίδευση και εξάσκηση. Η εργασία μέσα σε ένα εικονικό περιβάλλον δεν είναι οικεία σε όλους. Επομένως απαιτείται αλλαγή στάσης, συνεχής ενασχόληση και εξοικείωση με τη χρήση των νέων τεχνολογιών για περεταίρω εξέλιξη στο εργασιακό περιβάλλον (ΕΚΕΠ, 2007). Παρόλο που βρισκόμαστε στην εποχή των νέων τεχνολογιών, δεν είναι αυτονόητη η δυνατότητα αξιοποίησής τους από όλους. Συχνά αισθήματα ανικανότητας και απογοήτευσης συνοδεύουν αποτυχημένες προσπάθειες ή προσπάθειες με προβλήματα στη λειτουργία των συστημάτων και των συσκευών. Το γεγονός αυτό δεν πρέπει να γίνεται τροχοπέδη στη συνέχεια της προσπάθειας. Ο Σύμβουλος οφείλει να συνυπολογίζει αυτές τις δυσκολίες, να μάθει να τις διαχειρίζεται και να τις υπερπηδά κατά τη διάρκεια μιας Συμβουλευτικής διαδικασίας.

Όλα τα παραπάνω αφορούν τεχνικές γνώσεις και δεξιότητες χειρισμού των Τ.Π.Ε. Υπάρχουν όμως και άλλα στοιχεία που έχουν να κάνουν με την ειδική φύση αυτή καθ'

αυτή της παρεχόμενης Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού προσανατολισμού που προσφέρεται μέσω των νέων τεχνολογιών. Οι Τ.Π.Ε. παρέχουν ένα εντελώς ιδιαίτερο περιβάλλον επικοινωνίας του οποίου η κατανόηση και η εμπέδωση είναι πρωταρχική για την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών στον τομέα της Συμβουλευτικής. Η επικοινωνία μέσω των Τ.Π.Ε. πολύ συχνά στηρίζεται στον γραπτό λόγο, π.χ. e-mail, γραπτές συνομιλίες, ιστοσελίδες κ.ά., είναι ασύγχρονη, οπτική επαφή μεταξύ συμβούλου και συμβουλευόμενου δεν υπάρχει, καθώς επίσης απουσία οπτικής ανατροφοδότησης με τον Σύμβουλο να μην είναι σε θέση να αντιληφθεί εάν ο συνομιλητής του έχει κάποια δυσκολία ή όχι. Η πολύ καλή κατανόηση λοιπόν του γραπτού λόγου από τον Σύμβουλο είναι ένα πολύ σημαντικό βήμα καθώς και η πολυποίκιλη έκφραση μέσω αυτού.

Το Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο είναι ένα από τα σημαντικότερα και περισσότερο χρησιμοποιούμενα μέσα στη Συμβουλευτική. Η γραπτή διατύπωση των αιτημάτων μέσω μηνυμάτων εγκυμονεί κάποιους κινδύνους. Ο Σύμβουλος πρέπει να έχει την ικανότητα κατανόησης αυτών και επικέντρωσης στο συγκεκριμένο αίτημα χωρίς τη δημιουργία υποθέσεων και σύγχυσης. Ο Σύμβουλος πρέπει να γνωρίζει ότι η ανάγνωση σε μια οθόνη υπολογιστή είναι πιο χρονοβόρα αλλά και δυσκολότερη σε σύγκριση από τον γραπτό λόγο σε μια σελίδα χαρτί. Όταν υπάρχουν ασάφειες στο γραπτό μήνυμα από την πλευρά του Συμβουλευόμενου, ο Σύμβουλος ζητά επεξηγήσεις για να μπορέσει με τη σειρά του να δώσει αποτελεσματικές απαντήσεις. Η γραφή πρέπει να είναι σαφής και κατανοητή, χρησιμοποιώντας απλές γλωσσικές δομές και να δίνει έμφαση στα κύρια μηνύματα (Ariadne project, 2004).

Η αξιοποίηση των Τ.Π.Ε. και πιο συγκεκριμένα το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο ή οι ηλεκτρονικές συνομιλίες στα πλαίσια της Συμβουλευτικής και του Επαγγελματικού Προσανατολισμού σε καμία περίπτωση δεν ακυρώνουν την όλη εκπαίδευση του Συμβούλου και τις αρχές που αυτός εφαρμόζει στην ατομική (πρόσωπο με πρόσωπο) Συμβουλευτική. Παράλληλα με τη χρήση των Τ.Π.Ε. ο Σύμβουλος εξακολουθεί να λαμβάνει υπόψη του τις ανάγκες του ενδιαφερόμενου και να συνάπτει συμβόλαιο μαζί του, το οποίο διασφαλίζει το είδος της υποστήριξης και της βοήθειας που απαιτείται αλλά και αυτή που δύναται να παρασχεθεί (ΕΚΕΠ, 2007). Συνεχίζοντας, εξακολουθούν να ισχύουν οι παρακάτω αρχές: δημιουργία ενός περιβάλλοντος εμπιστοσύνης, κατανόησης και ενσυναίσθησης, ανατροφοδότηση, εκμείευση επιπλέον στοιχείων από τον συμβουλευόμενο και χρήση αυτών προς όφελός του καθώς και προγραμματισμός ενός σχεδίου δράσης. Όλες οι πιο πάνω αρχές όχι μόνο δεν παραγκωνίζονται στην αξιοποίηση της γραπτής επικοινωνίας αλλά εξακολουθούν να αποτελούν τη βάση αυτής.

Επομένως για την αξιοποίηση των Τ.Π.Ε. στην εφαρμογή της Συμβουλευτικής με στόχο τη μέγιστη δυνατή υποστήριξη του συμβουλευόμενου απαιτείται η πολύ καλή σχέση του Συμβούλου με την τεχνολογία και τα προγράμματα (ΕΚΕΠ, 2007). Πρέπει να είναι εξοικειωμένος με τα διαθέσιμα λογισμικά, ιστοσελίδες, τα μέσα πληροφόρησης, να γνωρίζει καλά τι αυτά περιλαμβάνουν και ποιο είναι το εύρος χρήσης τους.

Οι Τ.Π.Ε. επιτρέπουν μια διαφορετική σχέση μεταξύ Συμβούλου και συμβουλευόμενου, μια σχέση που δεν είναι απαραίτητως περιοριστική, αλλά που προσφέρει νέες δυνατότητες και πολλούς λόγους που την κάνουν κάποιες φορές απαραίτητη στο πλαίσιο της σύγχρονης πραγματικότητας (ΕΚΕΠ, 2007). Παράλληλα, η διαφορετική αυτή σχέση, εξαιτίας των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της, οφείλει να διέπεται από συγκεκριμένους κανόνες και προϋποθέσεις εφαρμογής και να αντιμετωπίζεται όχι ως πρακτική εναλλακτική της Συμβουλευτικής, αλλά ως μια πρακτική της Συμβουλευτικής με εφαρμογή σε συγκεκριμένες περιπτώσεις και με σαφείς περιορισμούς (Δημητρόπουλος, 2006).

Χωρίς καμιά αμφιβολία, ένας από τους βασικότερους λόγους που κάνουν σημαντική τη χρήση των Τ.Π.Ε. στη Συμβουλευτική και τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό είναι η ευρύτερη προσβασιμότητα στις υπηρεσίες για έναν αυξανόμενο αριθμό ανθρώπων και η ευελιξία ως προς τις συνθήκες, το χώρο και το χρόνο της παροχής υπηρεσιών Συμβουλευτικής (ΕΚΕΠ, 2007). Οι Stevens & Lundberg (1998) και οι Gilbride, Brethaupt & Hoehle (1996), στο McCrickard & Butler (2005) αναφέρουν ότι «η συμβουλευτική μέσω Διαδικτύου παρέχει τη δυνατότητα στους συμβούλους να προσεγγίζουν όλο και περισσότερους συμβουλευόμενους, που διαφορετικά δεν θα μπορούσαν να εξυπηρετηθούν λόγω οικονομικών ή γεωγραφικών περιορισμών». Πράγματι, τα υψηλής ποιότητας τηλεπικοινωνιακά συστήματα που υπάρχουν σήμερα επιτρέπουν στον καθένα να έχει πρόσβαση στο Διαδίκτυο σχεδόν κάθε στιγμή και από οποιοδήποτε μέρος του κόσμου. Οι συμβουλευόμενοι μπορούν να γίνουν αποδέκτες υπηρεσιών συμβουλευτικής σε χρόνο που δεν επηρεάζει το καθημερινό τους πρόγραμμα, έχοντας έτσι τη δυνατότητα να διαθέτουν περισσότερο χρόνο για το σπίτι, την εργασία τους και τις άλλες δραστηριότητές τους. Άνθρωποι, που ζουν σε γεωγραφικά απομονωμένες περιοχές και άτομα με σοβαρές αναπηρίες ή ασθένειες, μπορούν να έχουν εύκολη πρόσβαση σε τέτοιες υπηρεσίες, καθώς για τις ομάδες των ανθρώπων αυτών η πρόσβαση σε υπηρεσίες που προσφέρουν παραδοσιακή συμβουλευτική είναι δύσκολη έως αδύνατη (Shaw & Shaw, 2006; Murphy & Mitchell, 1998; Sampson et al 1997; Sussman, 1998).

Επιπλέον, ο επαγγελματικός προσανατολισμός μέσω Τ.Π.Ε. μας επιτρέπει να φθάνουμε ανθρώπους που μπορεί να μην αισθάνονται άνετα να επισκεφθούν κάποιο Κέντρο ή μια Υπηρεσία Επαγγελματικού Προσανατολισμού προσωπικά, όπως συχνά συμβαίνει με ανήλικους ενδιαφερόμενους. Σε αυτήν τη συγκεκριμένη περίπτωση, η τεχνολογική μεσολάβηση και η απουσία μιας άμεσης επαφής μεταξύ του Συμβούλου και του συμβουλευόμενου έχουν ως αποτέλεσμα τη διεύρυνση της προσβασιμότητας των υπηρεσιών και την ενθάρρυνση της επαφής με το Σύμβουλο (Ariadne project, 2004). Παράλληλα, μπορεί να μειώσει τον αριθμό των συμβουλευόμενων που επισκέπτονται προσωπικά ένα Κέντρο ή μια Υπηρεσία Επαγγελματικού Προσανατολισμού, επιτρέποντας στο Σύμβουλο να στρέψει την προσοχή του περισσότερο στους συμβουλευόμενους εκείνους που προτιμούν ή/και που έχουν ανάγκη μία πρόσωπο με πρόσωπο σχέση (ΕΚΕΠ, 2007).

Με τη βοήθεια των Τ.Π.Ε., το βασικό στοιχείο της απόστασης δεν αποτελεί εμπόδιο για την επικοινωνία Συμβούλου-συμβουλευόμενου καθώς, στην πραγματικότητα, προσφέρουν το αγαθό της επικοινωνίας, της δημιουργίας δεσμών κοινωνικότητας και συνεργασίας, της διευκόλυνσης ανάπτυξης σχέσεων και αλληλεπιδράσεων μεταξύ ανθρώπων με διαφορετικό τρόπο. Έτσι, ο υποψήφιος συμβουλευόμενος έχει τη δυνατότητα να επιλύσει το πρόβλημα του άμεσα, να έχει επαφή με περισσότερους από έναν Συμβούλους, να έχει επικοινωνία με άλλα άτομα που αντιμετωπίζουν το ίδιο πρόβλημα, να επιλέξει το δικό του Σύμβουλο (ΕΚΕΠ, 2007). Σε πιο προχωρημένο στάδιο, Σύμβουλος και συμβουλευόμενος μπορούν να έχουν ζωντανές συνεδρίες μέσω της τηλεδιάσκεψης (Πατεστή & Παπαδοπούλου, 1997).

Στην επαγγελματική Συμβουλευτική τα ψυχολογικά τεστ-ψυχομετρικά εργαλεία με χρήση ηλεκτρονικού υπολογιστή ή/και χρήση Διαδικτύου χρησιμοποιούνται με στόχο τη διάγνωση των κλίσεων, ικανοτήτων και δυνατοτήτων ή ακόμη και των στάσεων ή πεποιθήσεων του ατόμου με σκοπό να το βοηθήσουν να λάβει σωστές επαγγελματικές αποφάσεις. Ωστόσο, μια τέτοια χρήση των ψυχομετρικών εργαλείων ενδέχεται να αποβεί προβληματική και αυτό διότι «στην εποχή των συνεχών και απρόβλεπτων αλλαγών στην επιστήμη και στην τεχνολογία και των αντίστοιχων μεταβολών στην εκπαίδευση και στην αγορά εργασίας, οι προβλέψεις γίνονται επισφαλείς και οι διαγνώσεις που στηρίζονται στο σήμερα και στο χθες, πολύ λίγο βοηθούν στο «ταίριασμα» με το αύριο» (Κοσμίδου-Hardy, 2005).

Κατά άλλους (Nathan, 2006), τα ψυχολογικά τεστ στην επαγγελματική Συμβουλευτική και γενικότερα η χρήση ψυχομετρικών εργαλείων, όταν

χρησιμοποιούνται έγκαιρα και διακριτικά βοηθούν σημαντικά καθώς α) δημιουργούν ένα πλαίσιο διαλόγου, δίνοντας νέες πληροφορίες για το συμβουλευόμενο, β) αυξάνουν τη σαφήνεια και την εμπιστοσύνη, όταν ο συμβουλευόμενος εντοπίζει τις πεποιθήσεις που έχει για τον εαυτό του γ) βελτιώνουν την αυτογνωσία του ατόμου δ) ενισχύουν μακροχρόνιες προοπτικές, ε) μειώνουν το ρίσκο μιας τυχαίας απόφασης στ) ερμηνεύει το άτομο παλιότερες συμπεριφορές στο χώρο εργασίας.

Φαίνεται, ότι στο άμεσο μέλλον οι Τ.Π.Ε. μέσω της προσομοίωσης, που αναδεικνύεται σταδιακά σε εργαλείο του 21ου αιώνα, θα παίζουν όλο και πιο δυναμικό και ουσιαστικό ρόλο κατά τη συμβουλευτική διαδικασία. Η προσομοιωτική τεχνική, εφαρμοζόμενη στον εκπαιδευτικό χώρο, αξιοποιείται από τον κλάδο της συμβουλευτικής βοηθώντας μας να προβούμε σε μια δυναμική αναπαράσταση της πραγματικότητας, μέσω της οποίας ο συμβουλευόμενος «βιώνει φαντασιακά» τη μελλοντική εργασιακή του ιστορία, προσμετρά τις απαντήσεις του στα επαγγελματικά ζητούμενα, εντοπίζοντας τις ικανότητες, τις κλίσεις, τα ενδιαφέροντα, τις εργασιακές του αξίες και συνθέτει το μελλοντικό εργασιακό του γίνεσθαι μέσα από αυτοαναφορές, από αυτοκαθοδήγηση και από την προβολή του εαυτού του σε εργασιακές καταστάσεις με παράλληλη αξιολόγηση των πιθανοτήτων επιτυχίας του σε αυτές (ΕΚΕΠ, 2007). Τα διάφορα ερωτηματολόγια επαγγελματικής αξιολόγησης ενέχουν εφαρμογές από την προσομοιωτική διαδικασία και συγγενεύουν με την ανάληψη και παίξιμο ρόλων (simulation) από τον συμβουλευόμενο (Μάνος, 1991). Οι Τ.Π.Ε. και η χρήση τους στην συμβουλευτική διαδικασία, στο βαθμό που υποστηρίζουν την «προσομοιωτική λογική και τεχνική», ενδέχεται να υποβοηθήσουν λειτουργικά την συμβουλευτική συνέντευξη παρέχοντας στον συμβουλευόμενο την δυνατότητα να βιώσει ποικίλα εργασιακά περιβάλλοντα και να εξετάσει τις πιθανότητες εργασίας του σε αυτά.

Εκτός από τα θετικά που αναφέρθηκαν στην χρήση των Τ.Π.Ε. στην επαγγελματική συμβουλευτική, διατυπώνονται και διάφοροι προβληματισμοί. Όπως αναφέρουν οι Σιδηροπούλου-Δημακάκου κ.ά., (2008), ορισμένοι συμβουλευόμενοι προτιμούν και ωφελούνται περισσότερο από την προσωπική επαφή και αλληλεπίδραση. Ένα φυσικό κέντρο επαγγελματικής συμβουλευτικής τους προσφέρει την ευκαιρία να θέσουν ερωτήσεις πρόσωπο με πρόσωπο σε ένα έμπειρο άτομο και να ωφεληθούν από τις δεξιότητες διευκόλυνσης που θα εφαρμόσει ο σύμβουλος. Επιπλέον, ένα φυσικό κέντρο παρέχει τη δυνατότητα και τις εγκαταστάσεις για την πρόσκληση επισκεπτών, όπως πιθανοί εργοδότες και εκπρόσωποι σχολών τις οποίες εξετάζουν οι μαθητές για το μέλλον. Ένα τέτοιο κέντρο παρέχει, επίσης, το φυσικό χώρο και την ευκαιρία για

παροχή διδασκαλίας και εργασίας μικρών ομάδων σε θέματα όπως η σύνταξη βιογραφικού και η συνέντευξη εργασίας.

Άλλοι σημαντικοί προβληματισμοί είναι η απουσία λεκτικών στοιχείων που δυσχεραίνει τον σύμβουλο στην δημιουργία μιας θεραπευτικής σχέσης (Harper, 1999; Shaw & Shaw, 2006), η πιθανότητα παρεξηγήσεων και παρερμηνειών όταν η επικοινωνία γίνεται μέσω γραπτού κειμένου (Harper, 1999), η πιθανότητα τα μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου να φαίνονται ψυχρά και απρόσωπα (King et al., 1998), η απουσία αμεσότητας, ο περιορισμός μη λεκτικών στοιχείων, η δημιουργία παρερμηνειών που προκαλεί πολλές φορές ο γραπτός λόγος, η ύπαρξη δυσκολιών που σχετίζονται με την χρήση των εργαλείων και σε διάφορα τεχνικά προβλήματα (κακή σύνδεση, κακός ήχος, θολή εικόνα κλπ.) (Σιδηροπούλου-Δημακάκου κ.ά., 2008), καθώς και η αδυναμία ορισμένων ομάδων πληθυσμού να έχουν πρόσβαση στο Διαδίκτυο, όπως φυλακισμένοι, άτομα με ψυχιατρικά προβλήματα ή έγχρωμοι (Sanchez-Page, 2005). Ακόμα και από οικονομικής άποψης, η πρόσβαση στο διαδίκτυο δεν παύει να απαιτεί ένα σημαντικό κόστος (αγορά υπολογιστή και πρόσθετου εξοπλισμού, συνδρομή σύνδεσης στο διαδίκτυο, κ.λπ.), στο οποίο πολλοί δε μπορούν να ανταπεξέλθουν. Το γεγονός αυτό δημιουργεί κατάσταση ανισότητας μεταξύ των δυνατικών χρηστών-συμβουλευόμενων, εφόσον δε μπορούν όλοι να έχουν πρόσβαση και να αξιοποιήσουν με τον ίδιο τρόπο τις δυνατότητες του (ΕΚΕΠ, 2007).

Επίσης, προβληματισμοί έντονοι που μπορούν να ανακύψουν σε καταστάσεις επαγγελματικής συμβουλευτικής με χρήση νέων τεχνολογιών είναι ζητήματα διασφάλισης απορρήτου (δυστυχώς, δε μπορεί να διασφαλιστεί απόλυτα ότι δε μπορούν να γίνουν παράνομες πράξεις υποκλοπής-αλλοίωσης δεδομένων), πιθανά προβλήματα, όπως, μη ορισμός χρόνου για την επόμενη επικοινωνία και δυσχέρειες των Συμβούλων να ανταποκριθούν εγκαίρως σε αιτήματα των συμβουλευόμενων, μεγαλύτερες πιθανότητες διάσπασης της προσοχής των συμμετεχόντων από την παρεμβολή διάφορων εξωτερικών ερεθισμάτων.

Όσον αφορά ειδικά στην επαγγελματική συμβουλευτική, συζητείται και το σοβαρό θέμα ότι οι πελάτες που χρησιμοποιούν το Διαδίκτυο μπορεί να κατακλυσθούν από όγκο εκπαιδευτικών ή επαγγελματικών πληροφοριών ή να απογοητευτούν από την πιθανή αδυναμία τους να χρησιμοποιήσουν σωστά ή αποτελεσματικά το μέσον, μέχρι να συνηθίσουν να εργάζονται με μηχανές αναζήτησης, να χρησιμοποιούν την ονοματολογία των υπολογιστών και να εξοικειωθούν με το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο (Stevens & Lundberg, 1998).

9 Ερευνητικό πρόβλημα – Σκοπός της Έρευνας

Το ερευνητικό πρόβλημα που προέκυψε από τη μελέτη της βιβλιογραφίας, έγκειται στην εξακρίβωση και μελέτη των στάσεων και των απόψεων των συμβουλευόμενων-μαθητών Λυκείων σχετικά με τη χρήση των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας ως μέσο στήριξης της Συμβουλευτικής διαδικασίας Επαγγελματικού Προσανατολισμού που παρέχεται από τα Κέντρα Εκπαιδευτικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης.

Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (Τ.Π.Ε.) ανοίγουν νέους ορίζοντες για τη βελτίωση της παροχής υπηρεσιών Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού, τόσο από την πλευρά του ειδικού που ασκεί Συμβουλευτική, όσο και από την πλευρά του χρήστη του συμβουλευόμενου. Λαμβάνοντας υπόψη την τεράστια εξέλιξη στα ηλεκτρονικά και διαδικτυακά συστήματα σήμερα, οι σύμβουλοι σταδιοδρομίας, έχουν αξιοποιήσει τις Τ.Π.Ε. στην εργασία τους αξιολογώντας όμως σε κάθε περίπτωση αν θα ενσωματώσουν τις Τ.Π.Ε. στη συμβουλευτική διαδικασία, τι είδους παρέμβαση θα χρησιμοποιήσουν, ποιες ακριβώς τεχνολογίες θα επιλέξουν και με ποιο τρόπο και κατά πόσο αυτή η επιλογή θα καταστεί ωφέλιμη απέναντι στο συμβουλευόμενο. Στη διεθνή βιβλιογραφία συναντώνται κυρίως μελέτες που αφορούν στις στάσεις και αντιλήψεις των Συμβούλων Σταδιοδρομίας σχετικά με την ενσωμάτωση των Τ.Π.Ε. στη Συμβουλευτική διαδικασία Επαγγελματικού Προσανατολισμού. Η απουσία μιας αντίστοιχης μελέτης από την πλευρά των συμβουλευόμενων-Ελλήνων μαθητών ήταν φανερή και αποτέλεσε το πρώτο έναυσμα για τη διεξαγωγή αυτής της έρευνας.

Οι στόχοι της Συμβουλευτικής Επαγγελματικού Προσανατολισμού εστιάζονται σε τρεις διαδικασίες που μπορεί να επαναληφθούν για όσο απαιτηθεί: (Δημητρόπουλος, 2004)

- ✓ *Καλλιέργεια αυτογνωσίας στον συμβουλευόμενο. Η διαπίστωση από το συμβουλευόμενο του «Ποιός είμαι;» εστιάζεται σε τέσσερις άξονες: Αναγνώριση δεξιοτήτων δηλ. πράγματα που έχει μάθει να κάνει, Αναγνώριση επαγγελματικών αξιών δηλ. τι είναι σημαντικό για αυτόν στον επαγγελματικό χώρο, Αναγνώριση ενδιαφερόντων δηλ. πράγματα που του αρέσει να κάνει και τέλος Αναγνώριση χαρακτηριστικών του γνωρισμάτων δηλ. ποια είναι τα στοιχεία της προσωπικότητάς του. Η προσέγγιση αυτή επιτυγχάνεται μέσω συζήτησης και χρήσης ψυχομετρικών εργαλείων που είναι κατάλληλα και ελεγμένα για το σκοπό αυτό.*

- ✓ *Παροχή πληροφόρησης κάνοντας εκτεταμένη χρήση του Διαδικτύου μέσω αξιόπιστων ιστοσελίδων ασφαλούς πλοήγησης.*
 - ✓ *Υποστήριξη στη λήψη απόφασης σχετικά με το επάγγελμα που θα ασκήσει ο συμβουλευόμενος και τις σπουδές που θα τον οδηγήσουν σε αυτό. (Πηγή: Βιωματικές Ασκήσεις, https://www.eoppep.gr/images/SYEP/2_NEETs_exercises.pdf, ΕΟΠΠΕΠ, 2016, Πρόσβαση: 23/01/2020)*
- Προκειμένου να μελετηθεί καλύτερα το ερευνητικό πρόβλημα, δημιουργήθηκαν τα ακόλουθα ερευνητικά ερωτήματα
- vi. Πιστεύουν οι συμβουλευόμενοι ότι η χρήση ψυχομετρικών εργαλείων βοηθάει στην καλλιέργεια και ενίσχυση της αυτογνωσίας τους;
 - vii. Πιστεύουν οι συμβουλευόμενοι ότι η εκτεταμένη χρήση του Διαδικτύου μέσω πλοήγησης σε ιστοσελίδες τους παρέχει την απαραίτητη πληροφόρηση στη λήψη και υποστήριξη απόφασης για σπουδές ή/και επαγγέλματα;
 - viii. Πιστεύουν οι συμβουλευόμενοι ότι μπορούν να αξιολογήσουν ή/και να αξιοποιήσουν αποτελεσματικά τον όγκο εκπαιδευτικών ή επαγγελματικών πληροφοριών που τους παρέχει η χρήση Τ.Π.Ε. και κυρίως η χρήση του Διαδικτύου;
 - ix. Ποιος είναι ο ρόλος του συμβούλου επαγγελματικού προσανατολισμού στην ερμηνεία, ανάλυση και περαιτέρω διερεύνηση των αποτελεσμάτων των ψυχομετρικών εργαλείων και στην αξιοποίηση των πληροφοριών μέσω Διαδικτύου;
 - x. Οι συμβουλευόμενοι πιστεύουν ότι η απουσία λεκτικής επικοινωνίας που τους διατηρεί σε απόσταση από το σύμβουλο ενδέχεται να εμποδίσει την ανάπτυξη μιας πιο προσωπικής και δημιουργικής σχέσης;

10 Μεθοδολογία Υλοποίησης της Έρευνας

Προκειμένου να υποστηριχθούν ο σκοπός και οι στόχοι της εργασίας χρησιμοποιήθηκαν τα στοιχεία που έχουν συλλεχθεί μετά την ολοκλήρωση επαγγελματικής συμβουλευτικής διαδικασίας που έχει πραγματοποιηθεί με μαθητές/τριες Λυκείων του Ν. Ιωαννίνων την τελευταία σχολική χρονιά (2018-2019) στους χώρους του ΚΕΣΥΠ Ιωαννίνων και πλέον ΚΕΣΥ Ιωαννίνων. (επεξεργασία ατομικών φακέλων τουλάχιστον 130 μαθητών/συμβουλευόμενων). Δεδομένου ότι πρόκειται για ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα δεν θα γίνει καμία αναφορά σε προσωπικά στοιχεία ή πρόσωπα.

Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν τελικά 132 μαθητές Λυκείων του νομού Ιωαννίνων. Έγινε προσπάθεια στο δείγμα να εκπροσωπηθούν όσο το δυνατόν περισσότερες αστικές και περιφερειακές σχολικές μονάδες καθώς και διαφορετικού μεγέθους Λύκεια και των δύο τύπων είτε Γενικά Λύκεια είτε Επαγγελματικά Λύκεια.

Οι συμμετέχοντες για την επίτευξη των στόχων της παρούσας έρευνας κλήθηκαν να συμπληρώσουν ένα ανώνυμο γραπτό ερωτηματολόγιο λίγο μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας επαγγελματικής συμβουλευτικής καθώς θεωρείται ότι πλέον έχουν μία ολοκληρωμένη εικόνα των στόχων και σκοπών αυτής. *Το ερωτηματολόγιο κρίνεται ως το καταλληλότερο μεθοδολογικό εργαλείο για τη συλλογή των ερευνητικών δεδομένων εφόσον πρόκειται για ποσοτικές έρευνες, στις οποίες εντάσσεται και η παρούσα έρευνα. Προτιμήθηκε και επιλέχθηκε το ερωτηματολόγιο γιατί μπορούν να συγκεντρώνονται σε σύντομο χρονικό διάστημα πολλές πληροφορίες και να υπόκεινται σε εύκολη επεξεργασία λόγω της ύπαρξης προγραμμάτων στατιστικής επεξεργασίας (Παρασκευόπουλος, 1993).*

Οι ερωτήσεις του ερωτηματολογίου είναι στην πλειοψηφία τους κλειστού τύπου (τουλάχιστον αυτές που θεωρούνται σημαντικές διότι δίνουν απαντήσεις στα ερευνητικά ερωτήματα και στο σκοπό της έρευνας) ώστε η συλλογή των πληροφοριών να είναι ενιαία και ομοιόμορφη από όλους τους ερωτώμενους και έτσι οι πληροφορίες να είναι συγκρίσιμες. Οι ερωτήσεις κλειστού τύπου απαιτούν λιγότερη προσπάθεια με αποτέλεσμα να αυξάνονται οι πιθανότητες να απαντηθούν όλες. Παρουσιάζουν λιγότερες δυσκολίες ταξινόμησης σε σχέση με τις ερωτήσεις ανοικτού τύπου. ώστε ο ερευνητής να προβεί σε εξαγωγή συμπερασμάτων. Οι ερωτήσεις κλειστού τύπου απαιτούν λιγότερη προσπάθεια με επομένως διεξήχθη μία ποσοτική έρευνα (επεξεργασία δεδομένων με στατιστικές μεθόδους και αριθμητική

παρουσίαση αποτελεσμάτων μέσω πινάκων, διαγραμμάτων/γραφημάτων κ.λπ., ώστε να προβεί ο ερευνητής σε συγκρίσεις μεταξύ των διαφόρων μεταβλητών και να εξάγει συμπεράσματα),

Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από τρία μέρη. Στο πρώτο μέρος συλλέγονται δημογραφικά στοιχεία των συμμετεχόντων (όπως φύλο, τάξη φοίτησης, γεωγραφική θέση σχολικής μονάδας). Στο δεύτερο μέρος συλλέγονται στοιχεία που αφορούν στην προσδοκία/στόχο της συμβουλευτικής διαδικασίας, στην εμπειρία και εξοικείωση με τις ΤΠΕ πριν την έναρξη αυτής, στο βαθμό αυτογνωσίας των συμβουλευόμενων εστιάζοντας σε ικανότητες-δεξιότητες, προσωπικές αξίες, χαρακτηριστικά προσωπικότητας, επαγγελματικές αξίες. Στο τρίτο μέρος συλλέγονται στοιχεία που αφορούν σε αξιολόγηση εργασιών-μεθόδων, δηλ. στοιχεία που σχετίζονται με το περιεχόμενο της συμβουλευτικής διαδικασίας, την πληροφόρηση για σπουδές/επαγγέλματα, τη δυσκολία υλοποίησης, τη σαφήνεια και την αποτελεσματικότητα του συμβούλου και απαντώνται τα ερευνητικά ερωτήματα. Το ερωτηματολόγιο είναι διαθέσιμο στο Παράρτημα – Ερωτηματολόγιο Έρευνας.

Στην παρούσα έρευνα όλες οι αναλύσεις διεξήχθησαν χρησιμοποιώντας το SPSS 25.0. Το SPSS Statistics (Statistical Package for Social Sciences) είναι ένα πακέτο λογισμικού που χρησιμοποιείται για στατιστική ανάλυση. Παραχθέν από την SPSS Inc., αποκτήθηκε από την IBM το 2009. Οι τρέχουσες εκδόσεις ονομάζονται IBM SPSS Statistics. *Το όνομα του λογισμικού ήταν αρχικά για το στατιστικό πακέτο για τις κοινωνικές επιστήμες (SPSS), που αντικατοπτρίζει την αρχική αγορά, αν και το λογισμικό είναι πλέον δημοφιλές και σε άλλους τομείς, συμπεριλαμβανομένων των επιστημών υγείας και του μάρκετινγκ (Argyrous, 2005).*

Το SPSS είναι ένα ευρέως χρησιμοποιούμενο πρόγραμμα στατιστικής ανάλυσης στην κοινωνική επιστήμη. Το αρχικό εγχειρίδιο του SPSS έχει περιγραφεί ως ένα από τα "πιο σημαντικά βιβλία της κοινωνιολογίας", επιτρέποντας στους συνηθισμένους ερευνητές να κάνουν τη δική τους στατιστική ανάλυση. Εκτός από τη στατιστική ανάλυση, τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του λογισμικού βάσης είναι η διαχείριση δεδομένων (επιλογή περιπτώσεων, αναδιαμόρφωση αρχείων, δημιουργία παράγωγων δεδομένων) και τεκμηρίωση δεδομένων (ένα λεξικό μεταδεδομένων αποθηκεύεται στο αρχείο δεδομένων) (Bryman & Cramer, 2011).

11 Αποτελέσματα

Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 132 μαθητές/τριες Λυκείων του νομού Ιωαννίνων οι οποίοι/ες ολοκλήρωσαν τη διαδικασία επαγγελματικής συμβουλευτικής την τελευταία σχολική χρονιά (2018-2019) στους χώρους του ΚΕΣΥΠ Ιωαννίνων και πλέον ΚΕΣΥ Ιωαννίνων, που αποτελεί την επίσημη δομή του Υπουργείου Παιδείας για δωρεάν υπηρεσίες συμβουλευτικής επαγγελματικού προσανατολισμού σε μαθητές της Δ/θμιας Εκπαίδευσης. Η έρευνα διεξήχθη μέσω ερωτηματολογίου, το οποίο διατίθεται στο Παράρτημα – Ερωτηματολόγιο Έρευνας. Τα ερωτήματα ανά μέρος του ερωτηματολογίου και τα αποτελέσματα αυτών παρουσιάζονται στη συνέχεια:

A. Δημογραφικά στοιχεία

A1. Φύλο (132 απαντήσεις)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Αγόρι	58	43,9	43,9	43,9
	Κορίτσι	74	56,1	56,1	100,0
	Total	132	100,0	100,0	

Πίνακας 1 – Φύλο των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων

A2. Τάξη Φοίτησης (132 απαντήσεις)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	A' ΓΕΛ	40	30,3	30,3	30,3
	B' ΓΕΛ	36	27,3	27,3	57,6
	B' ΕΠΑΛ	4	3,0	3,0	60,6
	Γ' ΓΕΛ	50	37,9	37,9	98,5
	Γ' ΕΠΑΛ	2	1,5	1,5	100,0
	Total	132	100,0	100,0	

Πίνακας 2 – Τάξη φοίτησης των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων

A3. Σχολική Μονάδα (132 απαντήσεις)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Αστική	108	81,8	81,8	81,8
	Περιφερειακή	24	18,2	18,2	100,0
	Total	132	100,0	100,0	

Πίνακας 3 – Τύπος σχολικής μονάδας από την οποία προέρχονται οι συμβουλευόμενοι/ερωτώμενοι

B. Στοιχεία πριν την έναρξη της επαγγελματικής συμβουλευτικής διαδικασίας

B1. Για ποιο θέμα θα ήθελες να μιλήσουμε; Τι περιμένεις από τη συμβουλευτική διαδικασία; (132 απαντήσεις)

	Percent
Ανίχνευση επαγγελματικών ενδιαφερόντων	43,9
Ενδιαφέρον για Παιδιατρική	1,5
Ενημέρωση για ΕΠΑ.Λ.	3,0
Έντονο ενδιαφέρον για ένστολα επαγγέλματα	9,0
Αποσαφήνιση επαγγελματικών ενδιαφερόντων	16,6
Ενημέρωση για σπουδές και επαγγέλματα	37,9

Πίνακας 4 – Θέμα συζήτησης συμβουλευτικής διαδικασίας και προσδοκίες από αυτήν των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων

B2. Ποιες είναι οι ιδιαίτερες ικανότητές σου; (αισθητηριακές, κινητικές, μηχανικές, νοητικές, καλλιτεχνικές). Σε τι είσαι καλός/η ή καλύτερος/η από άλλους ή κάτι που έκανες με επιτυχία και σε γέμισε χαρά; (132 απαντήσεις)

	Percent
Αθλητικές ικανότητες	24,6
Κινητικές ικανότητες	16,5
Μηχανικές ικανότητες	4,5
Νοητικές ικανότητες	31,6
Καλλιτεχνικές ικανότητες	25,6
Επικοινωνιακές ικανότητες	9,0
Ηγετικές ικανότητες	1,5
Πολυγλωσσία	1,5
Διαισθητικές ικανότητες	1,5
Κοινωνικές ικανότητες	10,6
Οργανωτικές ικανότητες	1,5
Τεχνικές ικανότητες	3,0

Πίνακας 5 – Ικανότητες/Δεξιότητες των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων

B3. Προσωπικότητα - Πώς θα περιέγραφες τον εαυτό σου; Ποια είναι τα χαρακτηριστικά σου, τα προτερήματά σου; Ανέφερε κάποια επίθετα που σε χαρακτηρίζουν. (132 απαντήσεις)

	Percent
--	---------

Αγωνιστικός	1,5
Δυναμικός	4,5
Υπομονετικός	15,0
Με αυτοπεποίθηση	4,5
Αισιόδοξος	9,0
Αγχώδης	6,0
Εσωστρεφής	24,0
Κοινωνικός	16,5
Δημιουργικός	6,0
Αναλυτικός	3,0
Ακριβής	1,5
Λογικός	10,5
Παρατηρητικός	1,5
Με νοητική εμπιστοσύνη	1,5
Αναποφάσιτος	1,5
Τελειομανής	3,0
Επίμονος	7,5
Οργανωτικός	7,5
Ανυπόμονος	3,0
Συμπονετικός	6,0
Με ενσυναίσθηση	4,5
Απαισιόδοξος	1,5
Ανταγωνιστικός	1,5
Παρορμητικός	1,5
Εξωστρεφής	12,0
Ευαίσθητος	4,5
Βιαστικός	1,5
Απρόσεκτος	1,5
Έξυπνος	3,0
Εκφραστικός	7,5
Σίγουρος για τον εαυτό του	1,5
Με φαντασία	6,0
Ανεξάρτητος	12,0
Δημοφιλής	1,5

Συναισθηματικός	3,0
Πρωτότυπος	1,5
Περιπετειώδης	1,5
Επιμελής	9,0
Οξύθυμη	1,5
Τακτικός	9,0
Υπεύθυνος	12,0
Μεθοδικός	9,0
Επιφυλακτικός	1,5
Ακατάστατος	1,5
Αντικοινωνικός	1,5
Ντροπαλός	4,5
Φιλικός	3,0
Ήσυχος	7,5

Πίνακας 6 – Στοιχεία προσωπικότητας των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων

B4. Προσωπικές Αξίες - Τι είναι σημαντικό για σένα στην προσωπική σου ζωή; (αναγνώριση, φήμη, επιτυχία, επίλυση προβλημάτων, φίλοι, παρέες, δράση, ασφάλεια, βοήθεια σε άλλους, έκφραση, γνώσεις, επιβολή, δύναμη, ανεξαρτησία ή οτιδήποτε άλλο); (132 απαντήσεις)

	Percent
Αναγνώριση	6,0
Ανεξαρτησία	21,0
Επιτυχία	15,0
Γνώσεις	19,5
Δημιουργικότητα	1,5
Έκφραση	13,5
Συντροφιά	1,5
Ασφάλεια	30,2
Δράση	7,5
Οικογένεια	10,5
Φίλοι	6,0
Βοήθεια σε άλλους	16,6
Κοινωνική Αναγνώριση	1,5
Συνεργασία	1,5

Αυτονομία	3,0
Επαφή με άλλους	1,5
Επίλυση προβλημάτων με οικείους	1,5
Πειθαρχία	1,5
Υπευθυνότητα	1,5
Αποτελεσματικότητα	1,5
Οικειότητα	1,5

Πίνακας 7 - Προσωπικές αξίες των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων

B5. Ποιες είναι οι επαγγελματικές σου αξίες; Τι θεωρείς ότι πρέπει να κερδίζεις από μια εργασία; (132 απαντήσεις)

	Percent
Αναγνώριση	13,5
Ηγεσία	3,0
Ανάληψη πρωτοβουλιών	1,5
Ανεξαρτησία	12,0
Μετακινήσεις	7,5
Φήμη	3,0
Ποικιλία Δραστηριοτήτων	10,5
Ταξίδια	7,5
Ανάληψη ευθυνών	4,5
Κοινωνική προσφορά	18,0
Δημιουργικότητα	24,0
Καινοτομία	4,5
Πνευματική δραστηριότητα	1,5
Απόκτηση Γνώσεων	6,0
Πνευματική ασχολία	1,5
Αξιοποίηση ικανοτήτων	1,5
Ασφάλεια	19,5
Επαγγελματική Αποκατάσταση	7,5
Ευχάριστο Εργασιακό Περιβάλλον	10,5
Επαγγελματική σταθερότητα	28,5
Καλές σχέσεις με συνεργάτες	6,0
Οικονομικές απολαβές	18,0
Αυτοέκφραση	4,5

Υπευθυνότητα	7,5
Ευχάριστες Συνθήκες Εργασίας	4,5
Δυνατότητα σωματικής δραστηριότητας	6,0
Επαφή με ανθρώπους	22,5
Πνευματική δραστηριότητα	7,5

Πίνακας 8 - Επαγγελματικές αξίες των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων

B6. Πριν την έναρξη της συμβουλευτικής διαδικασίας πόσο συχνά ασχολήθηκες με κάποια από τις παρακάτω εργασίες; [Χρήση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail)] (132 απαντήσεις)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1-2 φορές την εβδομάδα	48	36,4	36,4	36,4
	1-2 φορές το μήνα	30	22,7	22,7	59,1
	Σχεδόν καθημερινά	44	33,3	33,3	92,4
	Σχεδόν ποτέ	10	7,6	7,6	100,0
	Total	132	100,0	100,0	

Πίνακας 9 - Βαθμός εξοικείωσης των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων με τις ΤΠΕ πριν την έναρξη της συμβουλευτικής διαδικασίας (χρήση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου)

B6. Πριν την έναρξη της συμβουλευτικής διαδικασίας πόσο συχνά ασχολήθηκες με κάποια από τις παρακάτω εργασίες; [Αναζήτηση πληροφοριών στο διαδίκτυο] (132 απαντήσεις)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1-2 φορές την εβδομάδα	46	34,8	34,8	34,8
	1-2 φορές το μήνα	30	22,7	22,7	57,6
	Σχεδόν καθημερινά	46	34,8	34,8	92,4
	Σχεδόν ποτέ	10	7,6	7,6	100,0
	Total	132	100,0	100,0	

Πίνακας 10 - Βαθμός εξοικείωσης των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων με τις ΤΠΕ πριν την έναρξη της συμβουλευτικής διαδικασίας (αναζήτηση πληροφοριών στο Διαδίκτυο)

B6. Πριν την έναρξη της συμβουλευτικής διαδικασίας πόσο συχνά ασχολήθηκες με κάποια από τις παρακάτω εργασίες; [Δημιουργία προφίλ σε online εφαρμογές] (132 απαντήσεις)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1-2 φορές την εβδομάδα	6	4,5	4,5	4,5
	1-2 φορές το μήνα	46	34,8	34,8	39,4
	Σχεδόν ποτέ	80	60,6	60,6	100,0
	Total	132	100,0	100,0	

Πίνακας 11 - Βαθμός εξοικείωσης των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων με τις ΤΠΕ πριν την έναρξη της συμβουλευτικής διαδικασίας (δημιουργία προφίλ σε online εφαρμογές)

B6. Πριν την έναρξη της συμβουλευτικής διαδικασίας πόσο συχνά ασχολήθηκες με κάποια από τις παρακάτω εργασίες; [Χρήση online εφαρμογών] (132 απαντήσεις)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1-2 φορές την εβδομάδα	40	30,3	30,3	30,3
	1-2 φορές το μήνα	36	27,3	27,3	57,6
	Σχεδόν καθημερινά	14	10,6	10,6	68,2
	Σχεδόν ποτέ	42	31,8	31,8	100,0
	Total	132	100,0	100,0	

Πίνακας 12 - Βαθμός εξοικείωσης των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων με τις ΤΠΕ πριν την έναρξη της συμβουλευτικής διαδικασίας (χρήση online εφαρμογών)

B6. Πριν την έναρξη της συμβουλευτικής διαδικασίας πόσο συχνά ασχολήθηκες με κάποια από τις παρακάτω εργασίες; [Χρήση εφαρμογών αυτοματισμού γραφείου] (132 απαντήσεις)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1-2 φορές την εβδομάδα	58	43,9	43,9	43,9
	1-2 φορές το μήνα	46	34,8	34,8	78,8
	Σχεδόν καθημερινά	10	7,6	7,6	86,4
	Σχεδόν ποτέ	18	13,6	13,6	100,0
	Total	132	100,0	100,0	

Πίνακας 13 - Βαθμός εξοικείωσης των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων με τις ΤΠΕ πριν την έναρξη της συμβουλευτικής διαδικασίας (χρήση εφαρμογών αυτοματισμού γραφείου)

Γ. Μετά την ολοκλήρωση της επαγγελματικής συμβουλευτικής διαδικασίας

Γ1. Η χρήση ψυχομετρικού εργαλείου (τεστ ΕΟΠΠΕΠ) σου έδωσε απαντήσεις για τον εαυτό σου; (132 απαντήσεις)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Αρκετά	40	30,3	30,3	30,3
	Ελάχιστα	2	1,5	1,5	31,8
	Παρα πολύ	16	12,1	12,1	43,9
	Πολύ	74	56,1	56,1	100,0
	Total	132	100,0	100,0	

Πίνακας 14 - Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με τη συμβολή του ψυχομετρικού εργαλείου στη λήψη απαντήσεων για τον εαυτό τους

Γ2. Η χρήση ψυχομετρικού εργαλείου (τεστ ΕΟΠΠΕΠ) σε βοήθησε να γνωρίσεις/κατανοήσεις καλύτερα τον εαυτό σου; (132 απαντήσεις)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Αρκετά	34	25,8	25,8	25,8
	Ελάχιστα	4	3,0	3,0	28,8
	Παρα πολύ	24	18,2	18,2	47,0
	Πολύ	70	53,0	53,0	100,0
	Total	132	100,0	100,0	

Πίνακας 15 - Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με τη συμβολή του ψυχομετρικού εργαλείου στην καλλιέργεια αυτογνωσίας/καλύτερη κατανόηση του εαυτού

Γ3. Ο Σύμβουλος Επαγγελματικού Προσανατολισμού σε υποστήριξε επαρκώς πριν τη χρήση του ψυχομετρικού εργαλείου; (132 απαντήσεις)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Αρκετά	68	51,5	51,5	51,5
	Ελάχιστα	2	1,5	1,5	53,0
	Παρα πολύ	6	4,5	4,5	57,6
	Πολύ	56	42,4	42,4	100,0
	Total	132	100,0	100,0	

Πίνακας 16 - Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με το βαθμό υποστήριξης από το Σύμβουλο Επαγγελματικού Προσανατολισμού πριν τη χρήση του ψυχομετρικού εργαλείου

Γ4. Ήταν ικανοποιητική η ερμηνεία των αποτελεσμάτων του ψυχομετρικού εργαλείου από το Σύμβουλο; (132 απαντήσεις)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Αρκετά	48	36,4	36,4	36,4
	Παρα πολύ	6	4,5	4,5	40,9
	Πολύ	78	59,1	59,1	100,0
	Total	132	100,0	100,0	

Πίνακας 17 - Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με το βαθμό ικανοποίησης της ερμηνείας των αποτελεσμάτων του ψυχομετρικού εργαλείου από το Σύμβουλο Επαγγελματικού Προσανατολισμού

Γ5. Η περαιτέρω διερεύνηση των αποτελεσμάτων του ψυχομετρικού εργαλείου σε βοήθησε να κατανοήσεις καλύτερα τον εαυτό σου; (132 απαντήσεις)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Αρκετά	44	33,3	33,3	33,3
	Ελάχιστα	10	7,6	7,6	40,9
	Παρα πολύ	22	16,7	16,7	57,6
	Πολύ	56	42,4	42,4	100,0
	Total	132	100,0	100,0	

Πίνακας 18 - Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με τη συμβολή της περαιτέρω διερεύνησης των αποτελεσμάτων του ψυχομετρικού εργαλείου στην καλύτερη κατανόηση του εαυτού τους

Γ6. Πόσο σημαντική ήταν η συμβολή του Συμβούλου Επαγγελματικού Προσανατολισμού στη διερεύνηση των αποτελεσμάτων του ψυχομετρικού εργαλείου; (132 απαντήσεις)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Αρκετά	64	48,5	48,5	48,5
	Ελάχιστα	6	4,5	4,5	53,0
	Παρα πολύ	6	4,5	4,5	57,6
	Πολύ	56	42,4	42,4	100,0
	Total	132	100,0	100,0	

Πίνακας 19 - Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με τη συμβολή του Συμβούλου Επαγγελματικού Προσανατολισμού στη διερεύνηση των αποτελεσμάτων του ψυχομετρικού εργαλείου

Γ7. Η αναζήτηση πληροφοριών στο Διαδίκτυο για σπουδές/επαγγέλματα σου προκάλεσε άγχος/ανασφάλεια; (132 απαντήσεις)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Αρκετά	38	28,8	28,8	28,8
	Ελάχιστα	40	30,3	30,3	59,1
	Καθόλου	18	13,6	13,6	72,7
	Παρα πολύ	10	7,6	7,6	80,3
	Πολύ	26	19,7	19,7	100,0
	Total	132	100,0	100,0	

Πίνακας 20 - Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με το βαθμό άγχους/ανασφάλειας λόγω αναζήτησης πληροφοριών στο Διαδίκτυο για σπουδές/επαγγέλματα

Γ8. Η αναζήτηση πληροφοριών στο Διαδίκτυο για σπουδές/επαγγέλματα σε δυσκόλεψε: [Λόγω έλλειψης χρόνου]; (132 απαντήσεις)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Αρκετά	30	22,7	22,7	22,7
	Ελάχιστα	74	56,1	56,1	78,8
	Καθόλου	26	19,7	19,7	98,5
	Πολύ	2	1,5	1,5	100,0
	Total	132	100,0	100,0	

Πίνακας 21- Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με το βαθμό δυσκολίας αναζήτησης πληροφοριών στο Διαδίκτυο για σπουδές/επαγγέλματα (λόγω έλλειψης χρόνου)

Γ8. Η αναζήτηση πληροφοριών στο Διαδίκτυο για σπουδές/επαγγέλματα σε δυσκόλεψε: [Λόγω έλλειψης κατάλληλου εξοπλισμού ή αστοχία αυτού]; (132 απαντήσεις)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Αρκετά	22	16,7	16,7	16,7
	Ελάχιστα	56	42,4	42,4	59,1
	Καθόλου	28	21,2	21,2	80,3
	Παρα πολύ	10	7,6	7,6	87,9
	Πολύ	16	12,1	12,1	100,0
	Total	132	100,0	100,0	

Πίνακας 22 - Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με το βαθμό δυσκολίας αναζήτησης πληροφοριών στο Διαδίκτυο για σπουδές/επαγγέλματα (λόγω έλλειψης κατάλληλου εξοπλισμού ή αστοχία αυτού)

Γ8. Η αναζήτηση πληροφοριών στο Διαδίκτυο για σπουδές/επαγγέλματα σε δυσκόλεψε: [Λόγω μεγάλου όγκου πληροφοριών που συνάντησες]; (132 απαντήσεις)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Αρκετά	36	27,3	27,3	27,3
	Ελάχιστα	30	22,7	22,7	50,0
	Καθόλου	4	3,0	3,0	53,0
	Παρα πολύ	26	19,7	19,7	72,7
	Πολύ	36	27,3	27,3	100,0
	Total	132	100,0	100,0	

Πίνακας 23 - Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με το βαθμό δυσκολίας αναζήτησης πληροφοριών στο Διαδίκτυο για σπουδές/επαγγέλματα (λόγω μεγάλου όγκου πληροφοριών)

Γ8. Η αναζήτηση πληροφοριών στο Διαδίκτυο για σπουδές/επαγγέλματα σε δυσκόλεψε: [Λόγω πληροφοριών που δεν ήταν επαρκώς ενημερωμένες]; (132 απαντήσεις)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Αρκετά	36	27,3	27,3	27,3
	Ελάχιστα	68	51,5	51,5	78,8
	Καθόλου	20	15,2	15,2	93,9
	Παρα πολύ	2	1,5	1,5	95,5
	Πολύ	6	4,5	4,5	100,0
	Total	132	100,0	100,0	

Πίνακας 24 – Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με το βαθμό δυσκολίας αναζήτησης πληροφοριών στο Διαδίκτυο για σπουδές/επαγγέλματα (λόγω πληροφοριών που δεν ήταν επαρκώς ενημερωμένες)

Γ8. Η αναζήτηση πληροφοριών στο Διαδίκτυο για σπουδές/επαγγέλματα σε δυσκόλεψε: [Λόγω φυσικής απουσίας του Συμβούλου Επαγγελματικού Προσανατολισμού]; (132 απαντήσεις)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Αρκετά	50	37,9	37,9	37,9
	Ελάχιστα	38	28,8	28,8	66,7

Καθόλου	8	6,1	6,1	72,7
Παρα πολύ	2	1,5	1,5	74,2
Πολύ	34	25,8	25,8	100,0
Total	132	100,0	100,0	

Πίνακας 25- Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με το βαθμό δυσκολίας αναζήτησης πληροφοριών στο Διαδίκτυο για σπουδές/επαγγέλματα (λόγω φυσικής απουσίας του Συμβούλου Επαγγελματικού Προσανατολισμού)

Γ9. Ο Σύμβουλος Επαγγελματικού Προσανατολισμού ήταν υποστηρικτικός ως προς την αξιοποίηση πληροφοριών από το Διαδίκτυο; (132 απαντήσεις)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Αρκετά	76	57,6	57,6	57,6
	Ελάχιστα	8	6,1	6,1	63,6
	Παρα πολύ	6	4,5	4,5	68,2
	Πολύ	42	31,8	31,8	100,0
	Total	132	100,0	100,0	

Πίνακας 26 – Άποψη ερωτώμενων/συμβουλευόμενων σχετικά με το βαθμό υποστήριξης από το Σύμβουλο Επαγγελματικού Προσανατολισμού ως προς την αξιοποίηση πληροφοριών από το Διαδίκτυο

Γ10. Η μη λεκτική επικοινωνία με το Σύμβουλο Επαγγελματικού Προσανατολισμού σε δυσκόλεψε στη διαδικασία; (132 απαντήσεις)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Αρκετά	40	30,3	30,3	30,3
	Ελάχιστα	44	33,3	33,3	63,6
	Καθόλου	16	12,1	12,1	75,8
	Παρα πολύ	2	1,5	1,5	77,3
	Πολύ	30	22,7	22,7	100,0
	Total	132	100,0	100,0	

Πίνακας 27 – Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με το βαθμό δυσκολίας στη συμβουλευτική διαδικασία λόγω έλλειψης λεκτική επικοινωνίας με το Σύμβουλο Επαγγελματικού Προσανατολισμού

Γ11. Πιστεύεις ότι οι διά ζώσης συναντήσεις με το Σύμβουλο θα σε βοηθούσαν/εξυπηρετούσαν περισσότερο; (132 απαντήσεις)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Αρκετά	26	19,7	19,7	19,7

Ελάχιστα	36	27,3	27,3	47,0
Καθόλου	4	3,0	3,0	50,0
Παρα πολύ	18	13,6	13,6	63,6
Πολύ	48	36,4	36,4	100,0
Total	132	100,0	100,0	

Πίνακας 28 - Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με τη σημασία των διά ζώσης συναντήσεων

Γ12. Η διαδικασία επαγγελματικής συμβουλευτικής (συναντήσεις και χρήση τεχνολογίας) σου ήταν ευχάριστη; (132 απαντήσεις)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Αρκετά	90	68,2	68,2	68,2
	Ελάχιστα	12	9,1	9,1	77,3
	Παρα πολύ	6	4,5	4,5	81,8
	Πολύ	24	18,2	18,2	100,0
	Total	132	100,0	100,0	

Πίνακας 29 - Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με το βαθμό ευχαρίστησης από τη διαδικασία επαγγελματικής συμβουλευτικής (συναντήσεις και χρήση τεχνολογίας)

Γ13. Η διαδικασία επαγγελματικής συμβουλευτικής (συναντήσεις και χρήση τεχνολογίας) ανταποκρίθηκε στις προσδοκίες σου; (132 απαντήσεις)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Αρκετά	74	56,1	56,1	56,1
	Ελάχιστα	6	4,5	4,5	60,6
	Παρα πολύ	4	3,0	3,0	63,6
	Πολύ	48	36,4	36,4	100,0
	Total	132	100,0	100,0	

Πίνακας 30 - Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με το βαθμό που η διαδικασία επαγγελματικής συμβουλευτικής (συναντήσεις και χρήση τεχνολογίας) ανταποκρίθηκε στις προσδοκίες τους

12 Ανάλυση και Σχολιασμός Αποτελεσμάτων

Ακολουθεί η ανάλυση των δεδομένων της ποσοτικής αυτής έρευνας (όπως παρουσιάστηκαν στην πρωτογενή τους μορφή μέσω πινάκων στο προηγούμενο κεφάλαιο) με τη βοήθεια γραφημάτων που αποτελούν διαδικασίες και μεθοδολογίες με τις οποίες προσπαθεί να καταλήξει ο ερευνητής σε κάποια συμπερασματολογία με τη χρήση πολλών και διάφορων μεταβλητών. Η πολυμεταβλητή τεχνική χρησιμοποιείται διότι αφενός υπάρχει διαθέσιμη πολλή πληροφορία και αφετέρου δίνεται η δυνατότητα μελέτης συσχετίσεων που ενδέχεται να οδηγήσουν σε νέες ερμηνείες.

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζονται αρχικά τα συμπεράσματα που προκύπτουν από την ανάλυση των αποτελεσμάτων/ευρημάτων στο Α' και Β' μέρος του ερωτηματολογίου και στη συνέχεια τα κυριότερα συμπεράσματα ανά ερευνητικό ερώτημα τα οποία προκύπτουν από την ανάλυση των αποτελεσμάτων/ευρημάτων του Γ' μέρους του ερωτηματολογίου. Επιχειρείται μία σύγκριση με το θεωρητικό μας πλαίσιο ώστε να ενσωματωθούν με κριτικό τρόπο στη θεωρία και να την ενημερώσουν. Στο τέλος παρουσιάζονται και οι περιορισμοί της παρούσας έρευνας.

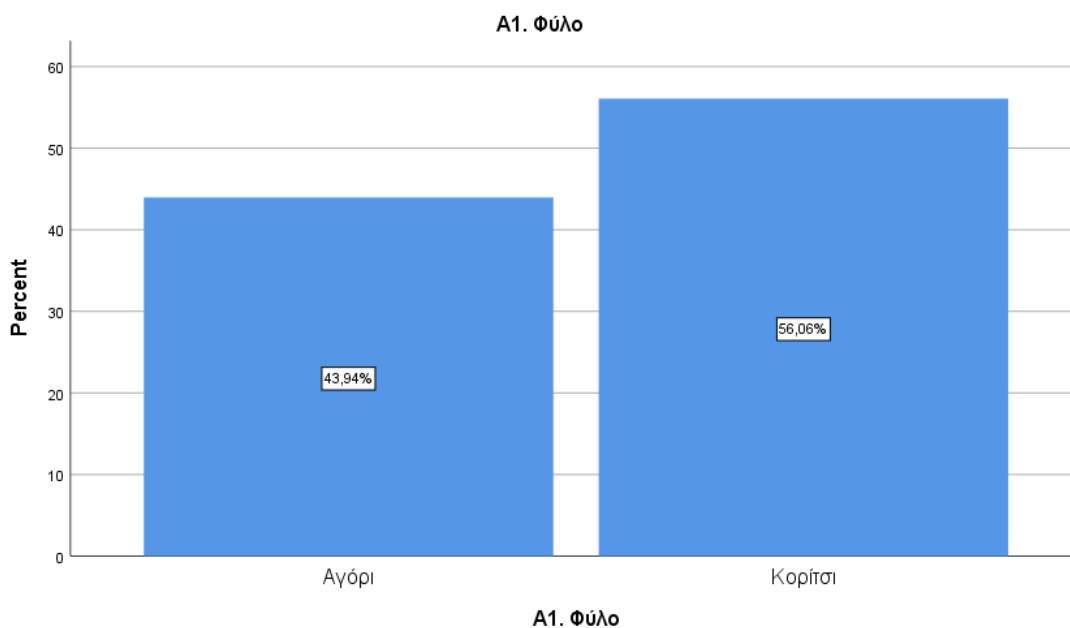
Η παρούσα έρευνα εστιάζει στη σχέση ανάμεσα στις Τ.Π.Ε. και τη διαδικασία επαγγελματικής συμβουλευτικής. Το ερευνητικό πρόβλημα είναι η χρήση των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας ως μέσο στήριξης της Συμβουλευτικής διαδικασίας Επαγγελματικού Προσανατολισμού για μαθητές/τριες Λυκείων σε σχολικές μονάδες του Νομού Ιωαννίνων. Σκοπός της έρευνας είναι η μελέτη των στάσεων και των απόψεων των συμβουλευόμενων/μαθητών-τριών σχετικά με την ενσωμάτωση των Τ.Π.Ε. στη διαδικασία επαγγελματικής συμβουλευτικής που παρέχεται από τα Κέντρα Εκπαιδευτικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης (συγκεκριμένα το ΚΕΣΥ Ιωαννίνων).

Τα συμπεράσματα που εξήχθησαν από την παρούσα έρευνα είναι τα ακόλουθα:

A. Δημογραφικά στοιχεία

A1. Φύλο

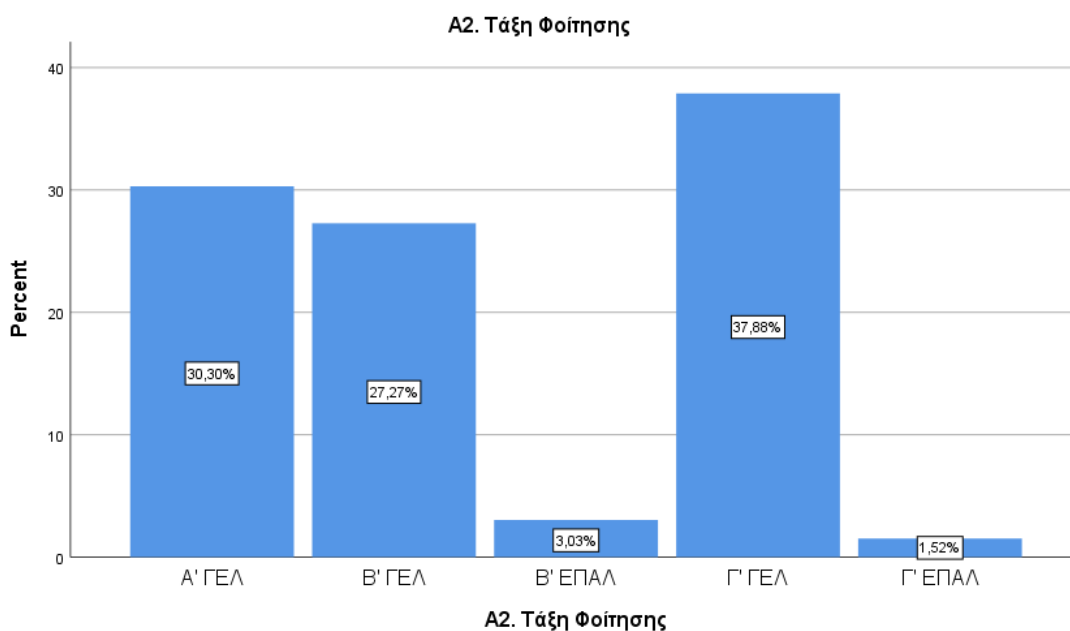
Στην έρευνα συμμετείχαν 132 συμβουλευόμενοι/ερωτώμενοι εκ των οποίων τα 74 (56,1%) ήταν κορίτσια και τα 58 (43,9%) αγόρια (Γράφημα 3 και Πίνακας 1). *Ενδεχομένως το γεγονός ότι τα κορίτσια ωριμάζουν γρηγορότερα από τα αγόρια τους δίνει προβάδισα και στην επαγγελματική ωριμότητα καθώς και στη γνωστική διάσταση και ενδυνάμωση αυτής.* (Omviq & Thomas, 1977).

Γράφημα 3 – Φύλο των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων

A2. Τάξη Φοίτησης

Όσον αφορά στα ευρήματα σχετικά με την τάξη φοίτησης των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων προκύπτει ότι το 37,9% φοιτούσαν στην Γ΄ ΓΕΛ, το 30,3% στην Α΄ ΓΕΛ, το 27,3% στη Β΄ ΓΕΛ, το 3% στη Β΄ ΕΠΑΛ και το 1,5% στη Γ΄ ΕΠΑΛ. (Γράφημα 4 και Πίνακας 2).

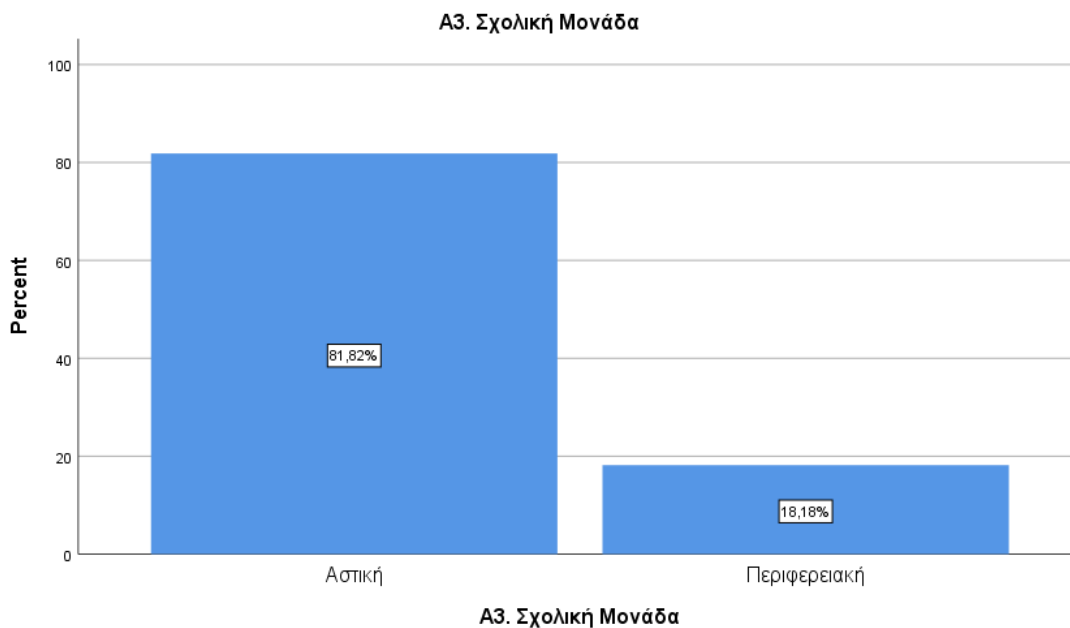
Γράφημα 4 – Τάξη φοίτησης των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων

Η τάξη φοίτησης των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων ποικίλει με φανερό προβάδισμα σε μαθητές Γ΄ και Α΄ Λυκείου που προέρχονται από Γενικά Λύκεια. Ο

αριθμός των μαθητών που φοιτούν στα Γενικά Λύκεια είναι σαφώς πολύ υψηλότερος σε σχέση με τον αριθμό των μαθητών που φοιτούν στα Επαγγελματικά Λύκεια καθώς και ο αριθμός των δύο τύπων Λυκείων διαφέρει σημαντικά με τα Γενικά Λύκεια να υπερτερούν σε σχέση με τα Επαγγελματικά. Οι συμβουλευόμενοι/ερωτώμενοι που φοιτούν σε Γ' ΓΕΛ λόγω της φοίτησης σε τάξη που τους προετοιμάζει για εισαγωγή στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση ή για την αγορά εργασίας ενδιαφέρονται εντόνως και επιχειρούν τη διαδικασία επαγγελματικής συμβουλευτικής. Οι συμβουλευόμενοι/ερωτώμενοι που φοιτούν σε Α' ΓΕΛ επίσης ενδιαφέρονται για τη διαδικασία επαγγελματικής συμβουλευτικής έντονα, με στόχο κυρίως την ανίχνευση επαγγελματικών ενδιαφερόντων και κλίσεων, λόγω του ότι η Β' Λυκείου αποτελεί μία τάξη που ο συμβουλευόμενος οφείλει να επιλέξει προσανατολισμό (επιλογή συγκεκριμένης ομάδας μαθημάτων) που θα τον οδηγήσει επιτυχώς προς την Γ' Λυκείου και τους στόχους που αυτή εξυπηρετεί. Οι συμβουλευόμενοι/ερωτώμενοι που φοιτούν σε Επαγγελματικά Λύκεια αποτελούν πολύ μικρό ποσοστό μαθητών/τριών που επιχειρούν τη διαδικασία επαγγελματικής συμβουλευτικής ενδεχομένως και λόγω του γεγονότος ότι στην Α' ΕΠΑΛ διδάσκεται δίωρο μάθημα Επαγγελματικού Προσανατολισμού (με ενότητες «Γνωρίζω τον εαυτό μου» και «Υγιεινή και ασφάλεια στο χώρο εργασίας») καθώς και του γεγονότος ότι στη Β' ΕΠΑΛ οι μαθητές/τριες καλούνται να επιλέξουν τομέα επαγγελματικό και ειδικότητα με εργασιακά δικαιώματα.

A3. Σχολική Μονάδα

Τα ευρήματα αναφορικά με την περιοχή όπου βρίσκεται η σχολική μονάδα των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων, δηλαδή αν πρόκειται για αστική ή περιφερειακή μονάδα, δεν αποτελούν έκπληξη καθώς το 81,8% βρίσκεται σε αστική περιοχή και το 18,2% αφορά σε περιφερειακή σχολική μονάδα (Γράφημα 5 και Πίνακας 3). Πράγματι τα αστικά σχολεία υπερτερούν σε φυσικό αριθμό και σε αριθμό μαθητών σε σχέση με τα περιφερειακά και επιπλέον επιβάλλεται η φυσική παρουσία του συμβουλευόμενου στις διά ζώσης συναντήσεις γεγονός που καθιστά απαγορευτική σχεδόν τη διαδικασία συμβουλευτικής επαγγελματικού προσανατολισμού για συμβουλευόμενους που φοιτούν σε περιφερειακά σχολεία.

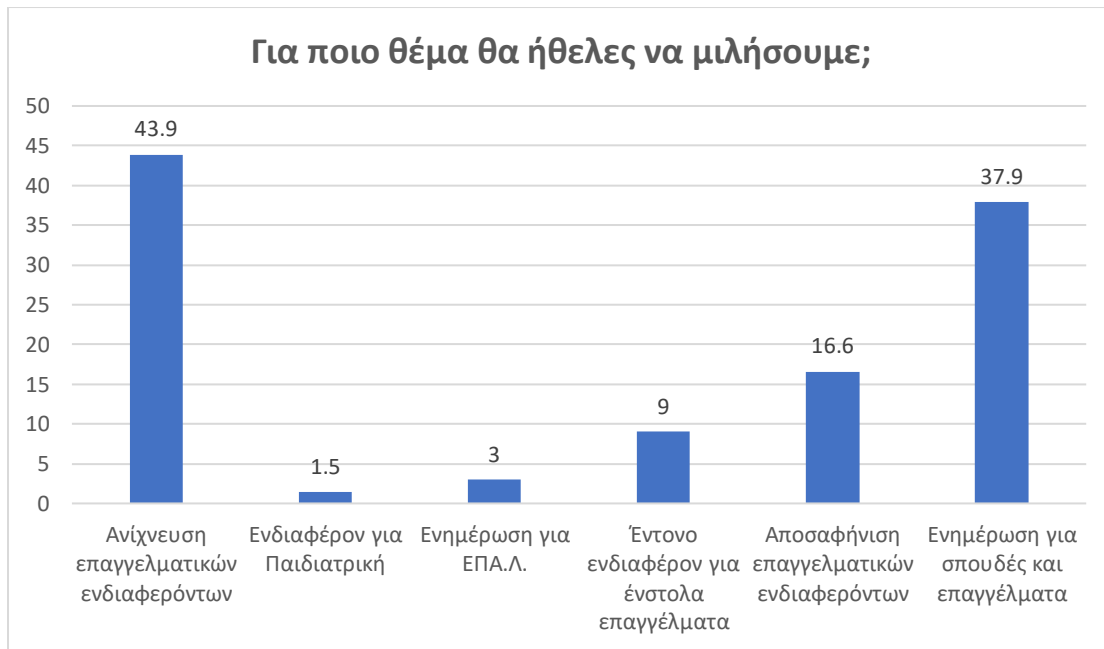

Γράφημα 5– Τύπος σχολικής μονάδας από την οποία προέρχονται οι συμβουλευόμενοι/ερωτώμενοι

B. Στοιχεία πριν την έναρξη της επαγγελματικής συμβουλευτικής διαδικασίας

B1. Για ποιο θέμα θα ήθελες να μιλήσουμε; Τι περιμένεις από τη συμβουλευτική διαδικασία;

Σχετικά με το θέμα για το οποίο θα ήθελαν να μιλήσουν κατά τη συμβουλευτική διαδικασία, το 43,9% των συμβουλευόμενων απάντησαν πως απευθύνθηκαν σε Σύμβουλο Επαγγελματικού Προσανατολισμού προκειμένου να ανιχνεύσουν τα επαγγελματικά τους ενδιαφέροντα, το 37,9% προκειμένου να ενημερωθούν για σπουδές και επαγγέλματα, το 16,6% προκειμένου να αποσαφηνίσουν τα επαγγελματικά τους ενδιαφέροντα, το 9% διότι ενδιαφέρονται για ένστολα επαγγέλματα (σταδιοδρομία σε στρατιωτικές σχολές, Αστυνομία, Πυροσβεστική, Λιμενικό), το 3% διότι ενδιαφέρονται για το Επαγγελματικό Λύκειο και το 1,5% διότι ενδιαφέρονται για την Παιδιατρική. (Γράφημα 6 και Πίνακας 4)

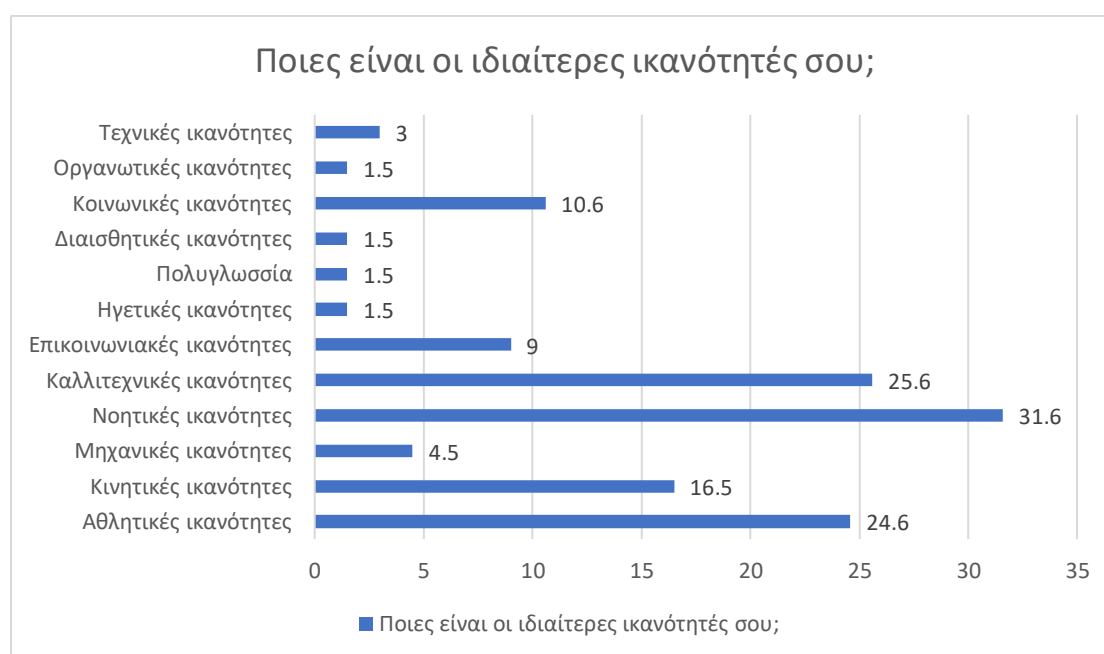
Γράφημα 6– Θέμα συζήτησης συμβουλευτικής διαδικασίας και προσδοκίες από αυτήν των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων

Σχετικά με το θέμα για το οποίο θα ήθελαν να μιλήσουν κατά τη συμβουλευτική διαδικασία που αποτελεί και το βασικό λόγο επίσκεψης στο Κέντρο Εκπαιδευτικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης, οι περισσότεροι ερωτώμενοι απάντησαν πως θα ήθελαν να ασχοληθούν με την ανίχνευση επαγγελματικών ενδιαφερόντων και να ενημερωθούν για σπουδές και επαγγέλματα. Η ανίχνευση και η αποσαφήνιση επαγγελματικών ενδιαφερόντων και κλίσεων αποτελεί προτεραιότητα των μαθητών των Α' και Β' τάξεων του Λυκείου ενώ στη Γ' Λυκείου, που αποτελεί τάξη προπαρασκευής για την εισαγωγή στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση μέσω Πανελλαδικών Εξετάσεων, οι συμβουλευόμενοι αναζητούν στοχευμένα ενημέρωση για σπουδές που θα τους οδηγήσουν προς το επιθυμητό επάγγελμα (επαγγελματικά δικαιώματα, συνθήκες εργασίες, δυνατότητες επαγγελματικής αποκατάστασης). Υπάρχει και ένα μικρό ποσοστό 9% που ενδιαφέρεται για ένστολα επαγγέλματα τα οποία παρέχουν εξασφαλισμένη επαγγελματική αποκατάσταση.

Τα ευρήματα του Γραφήματος 6 συμφωνούν με τα ευρήματα του Γραφήματος 4 καθώς το 37,9% επιθυμεί να ενημερωθεί στοχευμένα για σπουδές και επαγγέλματα (ίδιο ποσοστό μαθητών Γ' Λυκείου που συμμετέχουν στην έρευνα στο Γράφημα 4) και το 60% περίπου επιθυμεί να ανιχνεύσει και να αποσαφηνίσει τα επαγγελματικά του ενδιαφέροντα (ποσοστό αντίστοιχο με το άθροισμα μαθητών Α' και Β' Λυκείου που συμμετέχουν στην έρευνα σύμφωνα με το Γράφημα 4).

B2. Ποιες είναι οι ιδιαίτερες ικανότητές σου; (αισθητηριακές, κινητικές, μηχανικές, νοητικές, καλλιτεχνικές). Σε τι είσαι καλός/η ή καλύτερος/η από άλλους ή κάτι που έκανες με επιτυχία και σε γέμισε χαρά;

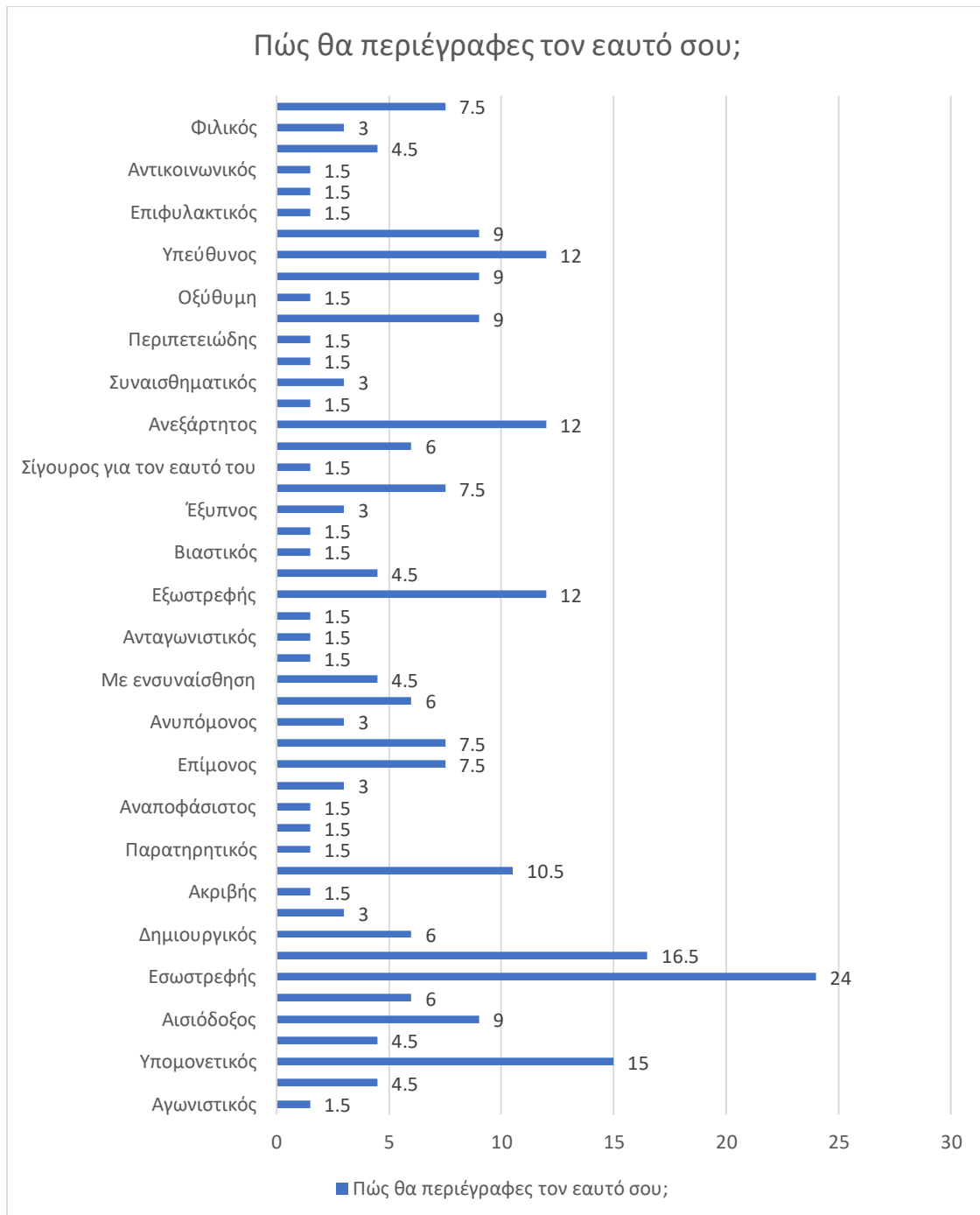
Όσον αφορά τις ιδιαίτερες ικανότητες των συμμετεχόντων, το 31,6% είπαν πως έχουν νοητικές ικανότητες, το 25,6% καλλιτεχνικές ικανότητες, το 24,6% αθλητικές ικανότητες, το 16,5% κινητικές ικανότητες, το 10,6% κοινωνικές ικανότητες και μικρότερα ποσοστά άλλου είδους ικανότητες, όπως επικοινωνιακές, μηχανικές, τεχνικές κ.λπ. (Γράφημα 7 και Πίνακας 5).

Γράφημα 7– Ικανότητες/Δεξιότητες των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων

B3. Προσωπικότητα - Πώς θα περιέγραφες τον εαυτό σου; Ποια είναι τα χαρακτηριστικά σου, τα προτερήματά σου; Ανέφερε κάποια επίθετα που σε χαρακτηρίζουν.

Ζητώντας τους να περιγράψουν τον εαυτό τους με διάφορα επίθετα, το 24% είπαν πως είναι εσωστρεφείς, το 16,5% κοινωνικοί, το 15% υπομονετικοί, το 12% εξωστρεφείς, ανεξάρτητοι και υπεύθυνοι, το 10,5% λογικοί και μικρότερα ποσοστά αυτοχαρακτηρίστηκαν ως αισιόδοξοι, επιμελείς, τακτικοί κ.λπ. (Γράφημα 8 και Πίνακας 6).

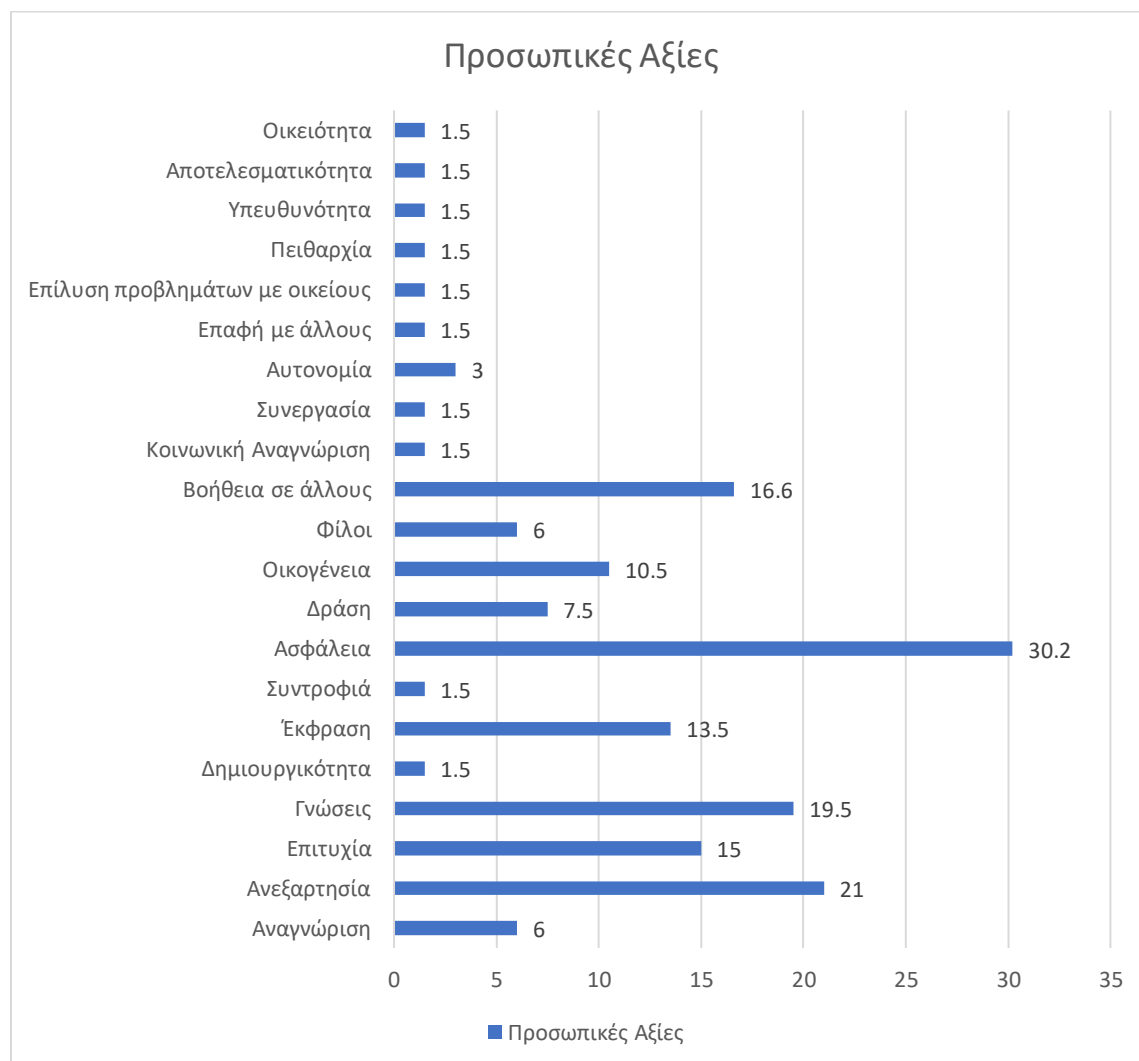

Γράφημα 8– Στοιχεία προσωπικότητας των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων

B4. Προσωπικές Αξίες - Τι είναι σημαντικό για σένα στην προσωπική σου ζωή; (αναγνώριση, φήμη, επιτυχία, επίλυση προβλημάτων, φίλοι, παρέες, δράση, ασφάλεια, βοήθεια σε άλλους, έκφραση, γνώσεις, επιβολή, δύναμη, ανεξαρτησία ή οτιδήποτε άλλο)

Στη συνέχεια, το 30,2% είπαν πως γι' αυτούς είναι σημαντική η ασφάλεια, για το 21% η ανεξαρτησία, για το 19,5% οι γνώσεις, για το 16,6% το να βοηθούν άλλους, για το 15% η επιτυχία, για το 13,5% η έκφραση και για το 10,5% η οικογένεια, ενώ

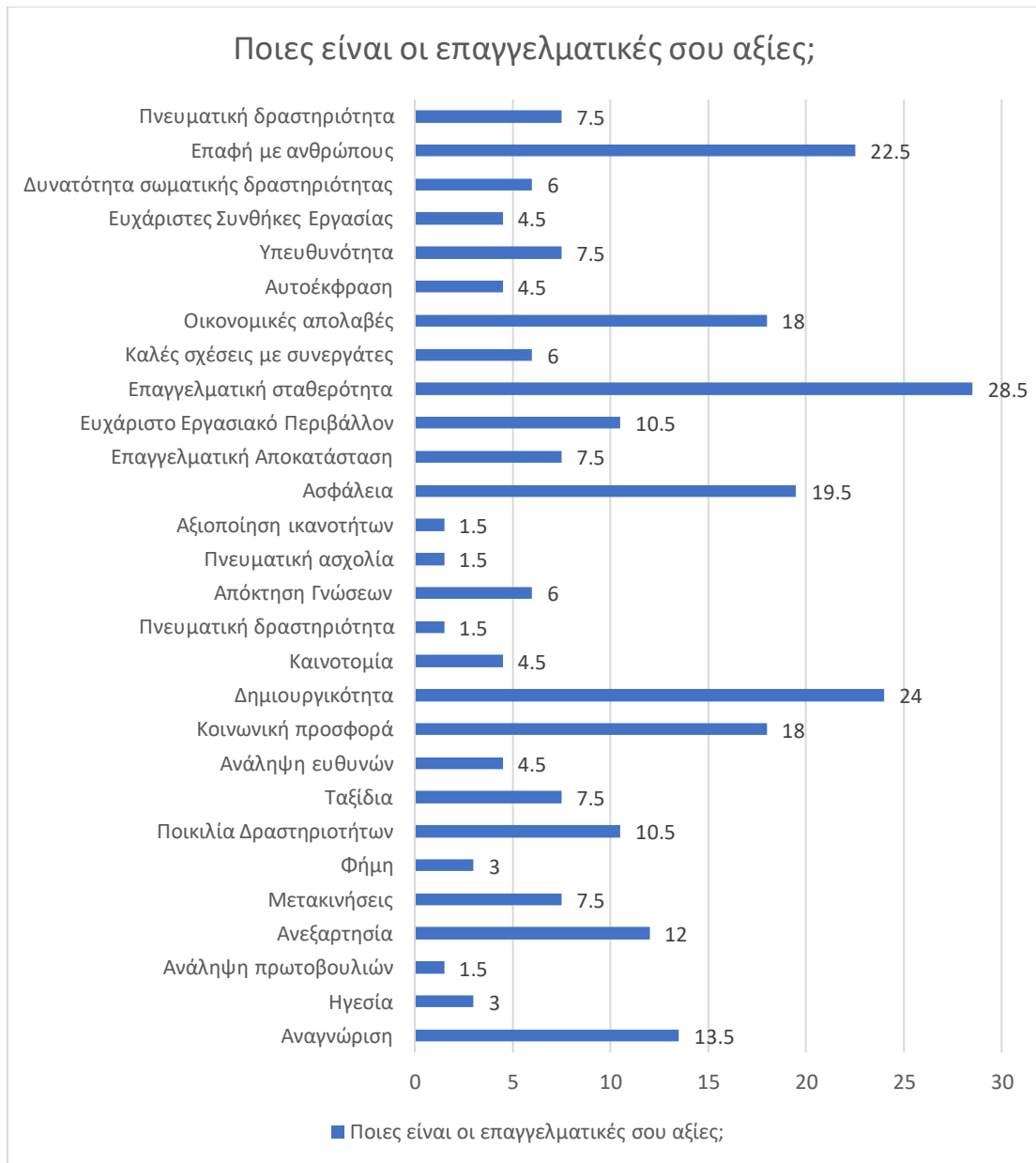
προσωπικές αξίες όπως η αναγνώριση, η δράση, η φιλία, η αυτονομία κ.λπ. κατέλαβαν χαμηλότερες θέσεις (Γράφημα 9 και Πίνακας 7).

Γράφημα 9– Προσωπικές αξίες των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων

B5. Ποιες είναι οι επαγγελματικές σου αξίες; Τι θεωρείς ότι πρέπει να κερδίζεις από μια εργασία

Αντίστοιχα, στον επαγγελματικό τομέα, η επαγγελματική σταθερότητα κατέλαβε το 28,5%, η δημιουργικότητα κατέλαβε το 24%, η επαφή με ανθρώπους το 22,5%, η ασφάλεια το 19,5%, οι οικονομικές απολαβές και η κοινωνική προσφορά το 18%, η αναγνώριση το 13,5%, η ανεξαρτησία το 12%, η ποικιλία δραστηριοτήτων και το ευχάριστο εργασιακό περιβάλλον το 10,5% και επαγγελματικές αξίες όπως η ηγεσία, η φήμη, η επαγγελματική αποκατάσταση κ.λπ. κατέλαβαν μικρότερα ποσοστά . (Γράφημα 10 και Πίνακας 8)

Γράφημα 10– Επαγγελματικές αξίες των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων

Η Επαγγελματική Συμβουλευτική στοχεύει, με ενεργοποίηση του ίδιου του ατόμου, στη δημιουργία επαγγελματικού και εκπαιδευτικού σχεδίου με τρόπο εποικοδομητικό, ο οποίος να διευκολύνει την αλλαγή στην εσωτερική όσο και στην εξωτερική του πραγματικότητα, στη βελτίωση της σχέσης του συμβουλευόμενου με το περιβάλλον και με τον εαυτό του, στην προσωπική του δραστηριοποίηση για τη σχεδίαση της σταδιοδρομίας του και τέλος στην εκπαίδευση και άσκησή του στις τεχνικές έρευνας και διαχείρισης της εκπαιδευτικής και επαγγελματικής πληροφορίας. Οι απαντήσεις από το δεύτερο μέρος του ερωτηματολογίου και συγκεκριμένα στα ερωτήματα B2, B3, B4 και B5, αφορούν στη διαπίστωση του βαθμού αυτογνωσίας των συμβουλευόμενων εστιάζοντας σε ικανότητες-δεξιότητες,

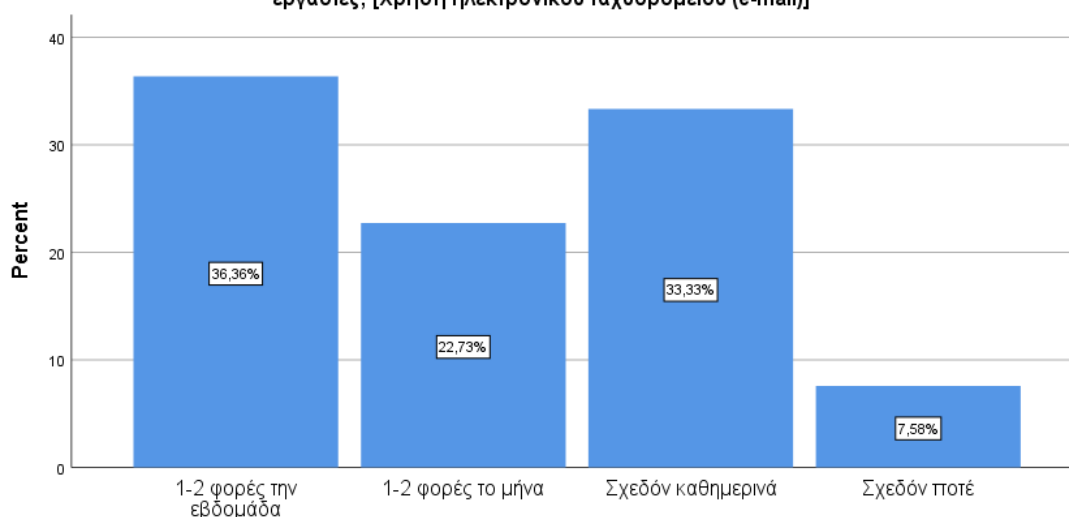
προσωπικές αξίες, χαρακτηριστικά προσωπικότητας, επαγγελματικές αξίες με απώτερο στόχο βασικά την ανάπτυξη και την καλλιέργεια /και ενίσχυση αυτογνωσίας, σε περίπτωση που διαπιστωθεί έλλειψη αυτής, και κυρίως τη δημιουργία κλίματος εμπιστοσύνης για την ανάπτυξη μιας προσωπικής και δημιουργικής σχέσης του συμβουλευόμενου/ης με το Σύμβουλο Επαγγελματικού Προσανατολισμού.

Τα ευρήματα του Γραφήματος 9 συμφωνούν με τα ευρήματα του Γραφήματος 10 καθώς η ασφάλεια ως προσωπική αξία σχετίζεται άμεσα με την σταθερότητα ως επαγγελματική αξία, η ανεξαρτησία ως προσωπική αξία σχετίζεται επίσης άμεσα με τη δημιουργικότητα ως επαγγελματική αξία, η βοήθεια προς τους συνανθρώπους ως προσωπική αξία είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την κοινωνική προσφορά ως επαγγελματική αξία και ούτω καθεξής.

B6. Πριν την έναρξη της συμβουλευτικής διαδικασίας πόσο συχνά ασχολήθηκες με κάποια από τις παρακάτω εργασίες; [Χρήση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail)]

Πριν την έναρξη της συμβουλευτικής διαδικασίας το 36,4% ασχολήθηκαν με τη χρήση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail) 1-2 φορές την εβδομάδα, το 33,3% σχεδόν καθημερινά, το 22,7% 1-2 φορές το μήνα και το 7,6% σχεδόν ποτέ. (Γράφημα 11 και Πίνακας 9)

B6. Πριν την έναρξη της συμβουλευτικής διαδικασίας πόσο συχνά ασχολήθηκες με κάποια από τις παρακάτω εργασίες; [Χρήση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail)]

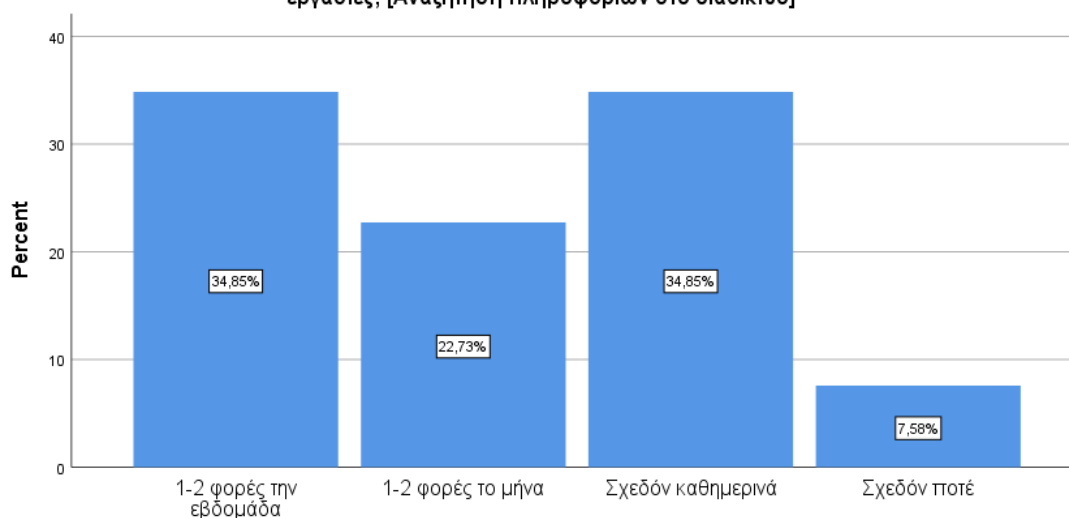
B6. Πριν την έναρξη της συμβουλευτικής διαδικασίας πόσο συχνά ασχολήθηκες με κάποια από τις παρακάτω εργασίες; [Χρήση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail)]

Γράφημα 11– Βαθμός εξοικείωσης των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων με τις ΤΠΕ πριν την έναρξη της συμβουλευτικής διαδικασίας (χρήση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου))

B6. Πριν την έναρξη της συμβουλευτικής διαδικασίας πόσο συχνά ασχολήθηκες με κάποια από τις παρακάτω εργασίες; [Αναζήτηση πληροφοριών στο διαδίκτυο]

Πριν την έναρξη της συμβουλευτικής διαδικασίας το 34,8% ασχολήθηκαν με την αναζήτηση πληροφοριών στο διαδίκτυο 1-2 φορές την εβδομάδα, ένα ίδιο ποσοστό σχεδόν καθημερινά, το 22,7% 1-2 φορές το μήνα και το 7,6% σχεδόν ποτέ. (Γράφημα 12 και Πίνακας 10)

B6. Πριν την έναρξη της συμβουλευτικής διαδικασίας πόσο συχνά ασχολήθηκες με κάποια από τις παρακάτω εργασίες; [Αναζήτηση πληροφοριών στο διαδίκτυο]

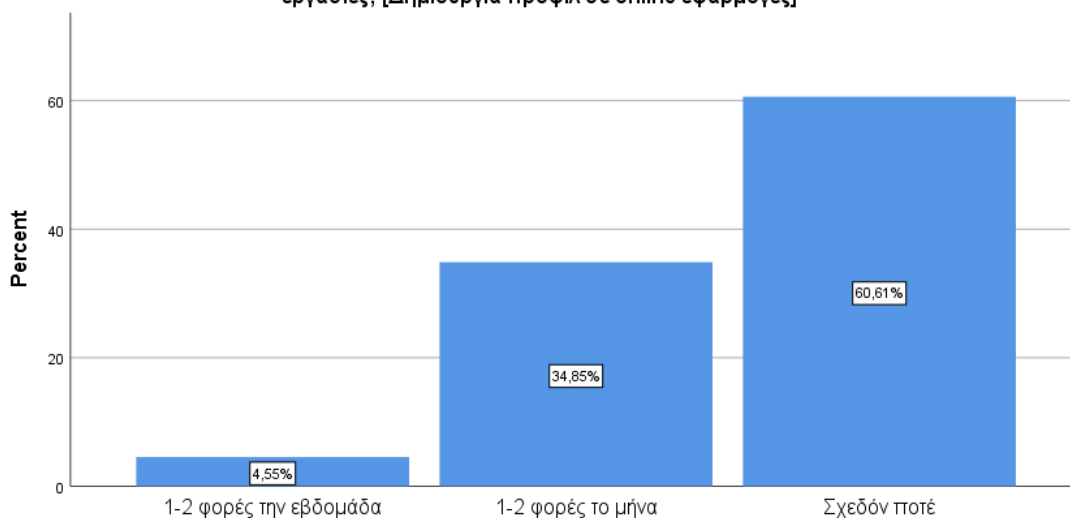
B6. Πριν την έναρξη της συμβουλευτικής διαδικασίας πόσο συχνά ασχολήθηκες με κάποια από τις παρακάτω εργασίες; [Αναζήτηση πληροφοριών στο διαδίκτυο]

Γράφημα 12 - Βαθμός εξοικείωσης των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων με τις ΤΠΕ πριν την έναρξη της συμβουλευτικής διαδικασίας (αναζήτηση πληροφοριών στο Διαδίκτυο)

B6. Πριν την έναρξη της συμβουλευτικής διαδικασίας πόσο συχνά ασχολήθηκες με κάποια από τις παρακάτω εργασίες; [Δημιουργία προφίλ σε online εφαρμογές]

Πριν την έναρξη της συμβουλευτικής διαδικασίας το 34,8% ασχολήθηκαν με τη δημιουργία προφίλ σε online εφαρμογές 1-2 φορές το μήνα, το 4,5% 1-2 φορές την εβδομάδα και το 60,6% σχεδόν ποτέ. (Γράφημα 13 και Πίνακας 11)

B6. Πριν την έναρξη της συμβουλευτικής διαδικασίας πόσο συχνά ασχολήθηκες με κάποια από τις παρακάτω εργασίες; [Δημιουργία προφίλ σε online εφαρμογές]

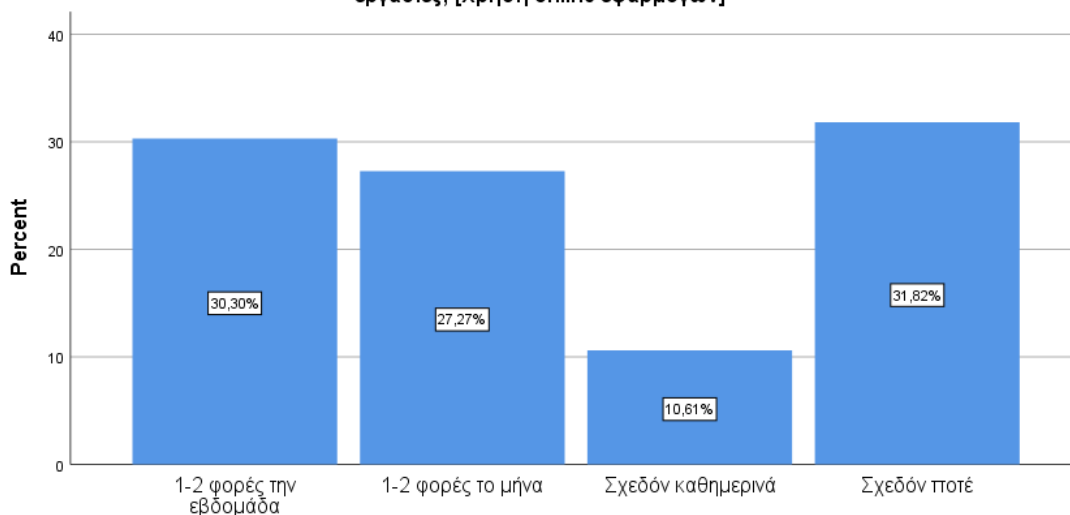
B6. Πριν την έναρξη της συμβουλευτικής διαδικασίας πόσο συχνά ασχολήθηκες με κάποια από τις παρακάτω εργασίες; [Δημιουργία προφίλ σε online εφαρμογές]

Γράφημα 13 - Βαθμός εξοικείωσης των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων με τις ΤΠΕ πριν την έναρξη της συμβουλευτικής διαδικασίας (δημιουργία προφίλ σε online εφαρμογές)

B6. Πριν την έναρξη της συμβουλευτικής διαδικασίας πόσο συχνά ασχολήθηκες με κάποια από τις παρακάτω εργασίες; [Χρήση online εφαρμογών]

Πριν την έναρξη της συμβουλευτικής διαδικασίας το 30,3% ασχολήθηκαν με τη χρήση online εφαρμογών 1-2 φορές την εβδομάδα, το 10,6% σχεδόν καθημερινά, το 27,3% 1-2 φορές το μήνα και το 31,8% σχεδόν ποτέ. (Γράφημα 14 και Πίνακας 12)

B6. Πριν την έναρξη της συμβουλευτικής διαδικασίας πόσο συχνά ασχολήθηκες με κάποια από τις παρακάτω εργασίες; [Χρήση online εφαρμογών]

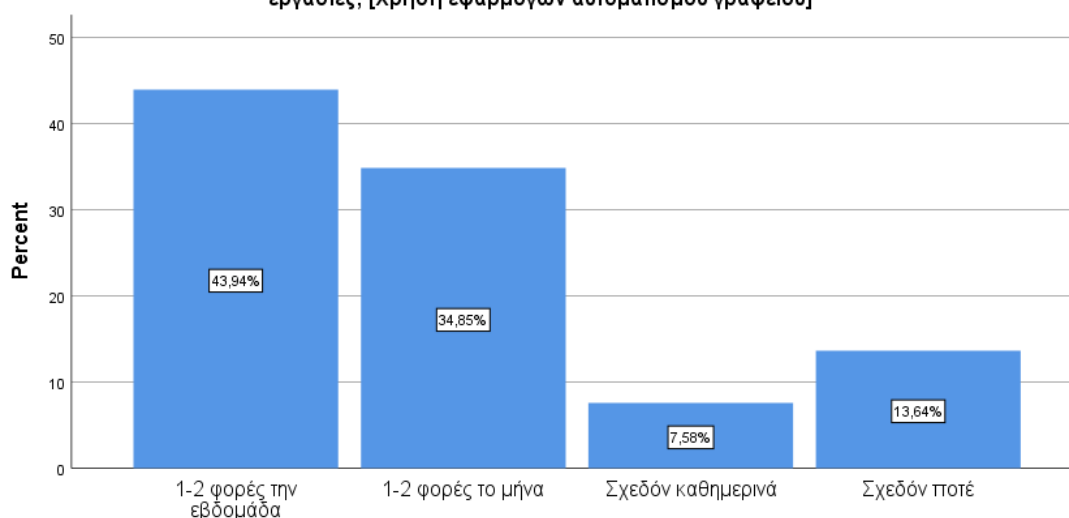
B6. Πριν την έναρξη της συμβουλευτικής διαδικασίας πόσο συχνά ασχολήθηκες με κάποια από τις παρακάτω εργασίες; [Χρήση online εφαρμογών]

Γράφημα 14 - Βαθμός εξοικείωσης των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων με τις ΤΠΕ πριν την έναρξη της συμβουλευτικής διαδικασίας (χρήση online εφαρμογών)

B6. Πριν την έναρξη της συμβουλευτικής διαδικασίας πόσο συχνά ασχολήθηκες με κάποια από τις παρακάτω εργασίες; [Χρήση εφαρμογών αυτοματισμού γραφείου]

Πριν την έναρξη της συμβουλευτικής διαδικασίας το 43,9% ασχολήθηκαν με τη χρήση εφαρμογών αυτοματισμού γραφείου 1-2 φορές την εβδομάδα, το 7,6% σχεδόν καθημερινά, το 34,8% 1-2 φορές το μήνα και το 13,6% σχεδόν ποτέ. (Γράφημα 15 και Πίνακας 13)

B6. Πριν την έναρξη της συμβουλευτικής διαδικασίας πόσο συχνά ασχολήθηκες με κάποια από τις παρακάτω εργασίες; [Χρήση εφαρμογών αυτοματισμού γραφείου]

B6. Πριν την έναρξη της συμβουλευτικής διαδικασίας πόσο συχνά ασχολήθηκες με κάποια από τις παρακάτω εργασίες; [Χρήση εφαρμογών αυτοματισμού γραφείου]

Γράφημα 15 - Βαθμός εξοικείωσης των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων με τις ΤΠΕ πριν την έναρξη της συμβουλευτικής διαδικασίας (χρήση εφαρμογών αυτοματισμού γραφείου)

Στη διαδικασία σχεδιασμού σταδιοδρομίας ιδιαίτερη κρισιμότητα έχει η χρήση διαδικτυακών συστημάτων επαγγελματικού προσανατολισμού και ιστότοπων και ιδιαίτερα στην περίπτωση συμβουλευόμενων οι οποίοι καθίστανται ικανοί να χειριστούν πληροφορίες και έχουν την ευκαιρία να μάθουν μέσω της νέας τεχνολογίας. Προκειμένου να ολοκληρωθεί επιτυχώς η διαδικασία επαγγελματικής συμβουλευτικής απαιτείται ένας συνδυασμός χρήσης του Διαδικτύου κυρίως και μεθόδων παραδοσιακής συμβουλευτικής (διά ζώσης συναντήσεις) καθώς και επικοινωνία ηλεκτρονική (μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου) που προσδίδει στην παραδοσιακή διαπροσωπική αλληλεπίδραση μια προοπτική προς μια επαφή και συνεργασία με τελείως διαφορετικούς και αναβαθμισμένους ορίζοντες

Για το λόγο αυτό ενσωματώθηκε στο ερωτηματολόγιο της έρευνας το ερώτημα B6 το οποίο εξετάζει το βαθμό εμπειρίας και εξοικείωσης των

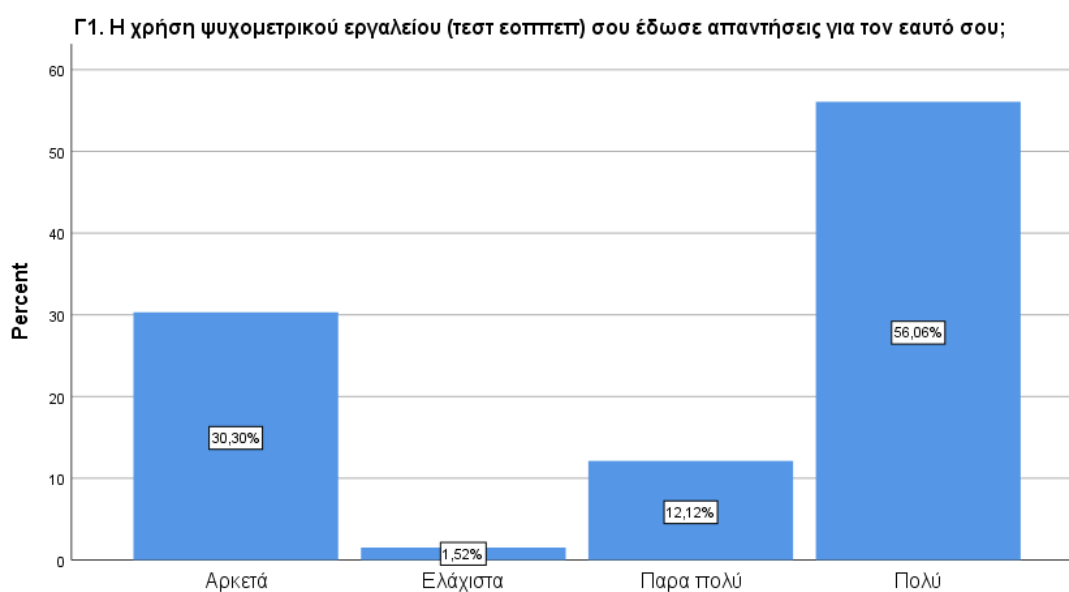
συμβουλευόμενων/ερωτώμενων με τη χρήση των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας πριν την έναρξη της συμβουλευτικής διαδικασίας. Οι περισσότεροι ασχολήθηκαν με τη χρήση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail) και με την αναζήτηση πληροφοριών στο διαδίκτυο 1-2 φορές την εβδομάδα και συχνότερα, με τη δημιουργία προφίλ σε online εφαρμογές σχεδόν ποτέ, με τη χρήση online εφαρμογών και με τη χρήση εφαρμογών αυτοματισμού γραφείου 1-2 φορές το μήνα και σπανιότερα.

Το μεγαλύτερο ποσοστό των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων απάντησε ότι χρησιμοποιεί σχεδόν καθημερινά και σε συχνή εβδομαδιαία βάση την υπηρεσία ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, καθώς και την υπηρεσία αναζήτησης πληροφοριών στο Διαδίκτυο μέσω των προγραμμάτων περιήγησης. Τα αποτελέσματα αυτά δεν αποτελούν έκπληξη εφόσον οι δύο αυτές υπηρεσίες θεωρούνται οι δημοφιλέστερες του Διαδικτύου και συγκεντρώνουν καθημερινά την προτίμηση εκατομμυρίων χρηστών.

Γ. Μετά την ολοκλήρωση της επαγγελματικής συμβουλευτικής διαδικασίας

Γ1. Η χρήση ψυχομετρικού εργαλείου (τεστ ΕΟΠΠΕΠ) σου έδωσε απαντήσεις για τον εαυτό σου;

Το 68,2% είπαν πως η χρήση ψυχομετρικού εργαλείου (τεστ ΕΟΠΠΕΠ) τους έδωσε απαντήσεις για τον εαυτό τους σε σημαντικό βαθμό (πολύ και πάρα πολύ). (Γράφημα 16 και Πίνακας 14)

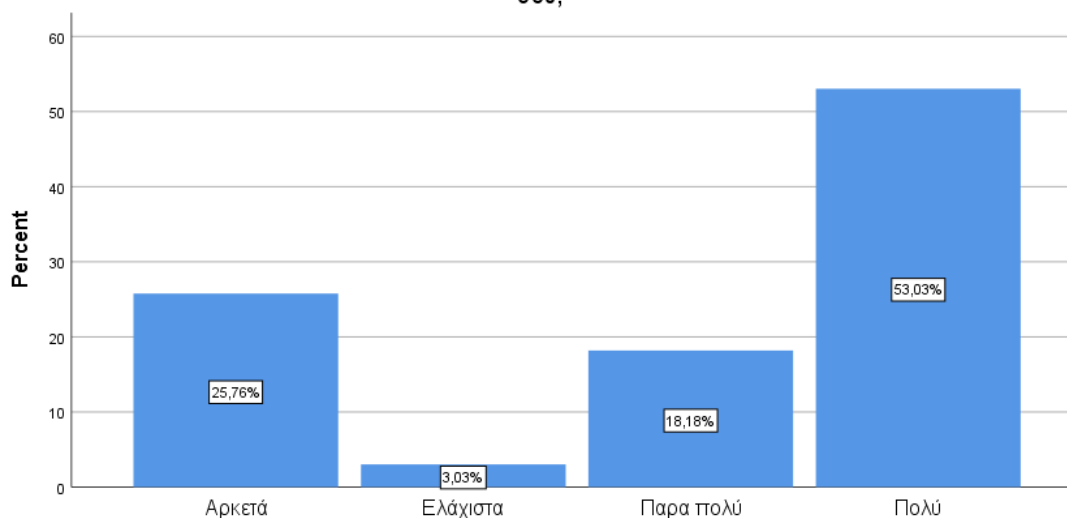
Γ1. Η χρήση ψυχομετρικού εργαλείου (τεστ εοππεπ) σου έδωσε απαντήσεις για τον εαυτό σου;

Γράφημα 16 - Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με τη συμβολή του ψυχομετρικού εργαλείου στη λήψη απαντήσεων για τον εαυτό τους

Γ2. Η χρήση ψυχομετρικού εργαλείου (τεστ ΕΟΠΠΕΠ) σε βοήθησε να γνωρίσεις/κατανοήσεις καλύτερα τον εαυτό σου;

Το 71,2% είπαν πως η χρήση ψυχομετρικού εργαλείου (τεστ ΕΟΠΠΕΠ) τους βοήθησε να γνωρίσουν/κατανοήσουν καλύτερα τον εαυτό τους σε σημαντικό βαθμό (πολύ και πάρα πολύ). (Γράφημα 17 και Πίνακας 15)

Γ2. Η χρήση ψυχομετρικού εργαλείου (τεστ εοππεπ) σε βοήθησε να γνωρίσεις/κατανοήσεις καλύτερα τον εαυτό σου;

Γ2. Η χρήση ψυχομετρικού εργαλείου (τεστ εοππεπ) σε βοήθησε να γνωρίσεις/κατανοήσεις καλύτερα τον εαυτό σου;

Γράφημα 17 - Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με τη συμβολή του ψυχομετρικού εργαλείου στην καλλιέργεια αυτογνωσίας/καλύτερη κατανόηση του εαυτού

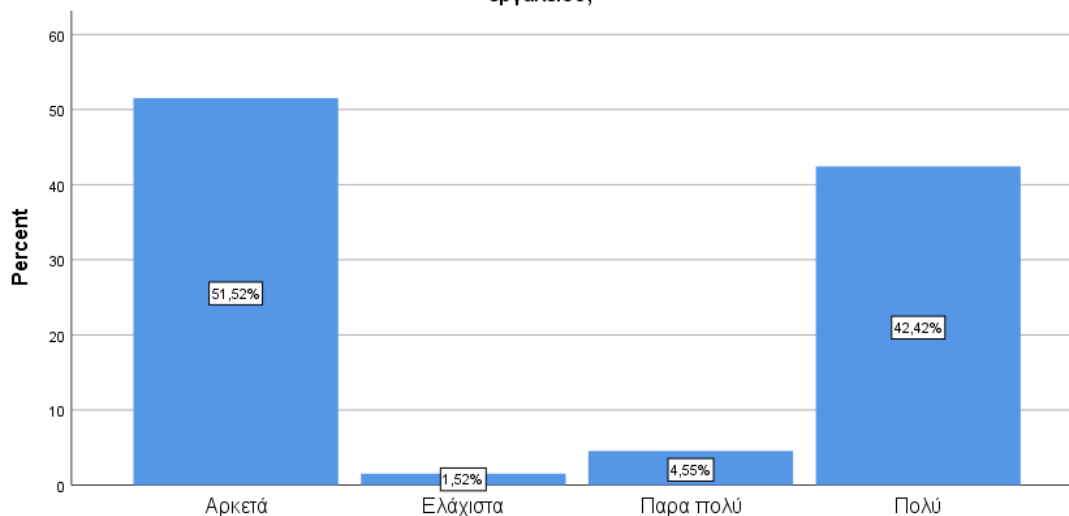
Τα ευρήματα του Γραφήματος 16 συμφωνούν με τα ευρήματα του Γραφήματος 17 καθώς η συντριπτική πλειοψηφία των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων απάντησε ότι τα ψυχομετρικά εργαλεία (τεστ ΕΟΠΠΕΠ), που χρησιμοποιήθηκαν κατά τη συμβουλευτική επαγγελματικού προσανατολισμού, συνέβαλαν σε πολύ σημαντικό βαθμό στην λήψη απαντήσεων για τον εαυτό τους και στην καλλιέργεια της αυτογνωσίας τους.

Γ3. Ο Σύμβουλος Επαγγελματικού Προσανατολισμού σε υποστήριξε επαρκώς πριν τη χρήση του ψυχομετρικού εργαλείου;

Το 47% των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων απάντησαν πως ο Σύμβουλος Επαγγελματικού Προσανατολισμού τους υποστήριξε επαρκώς πριν τη χρήση του ψυχομετρικού εργαλείου σε σημαντικό βαθμό (πολύ και πάρα πολύ) ενώ ένα

σημαντικό ποσοστό (51,5%) απάντησαν πως η υποστήριξη ήταν αρκετά επαρκής .
(Γράφημα 18 και Πίνακας 16)

Γ3. Ο Σύμβουλος Επαγγελματικού Προσανατολισμού σε υποστήριξε επαρκώς πριν τη χρήση του ψυχομετρικού εργαλείου;

Γ3. Ο Σύμβουλος Επαγγελματικού Προσανατολισμού σε υποστήριξε επαρκώς πριν τη χρήση του ψυχομετρικού εργαλείου;

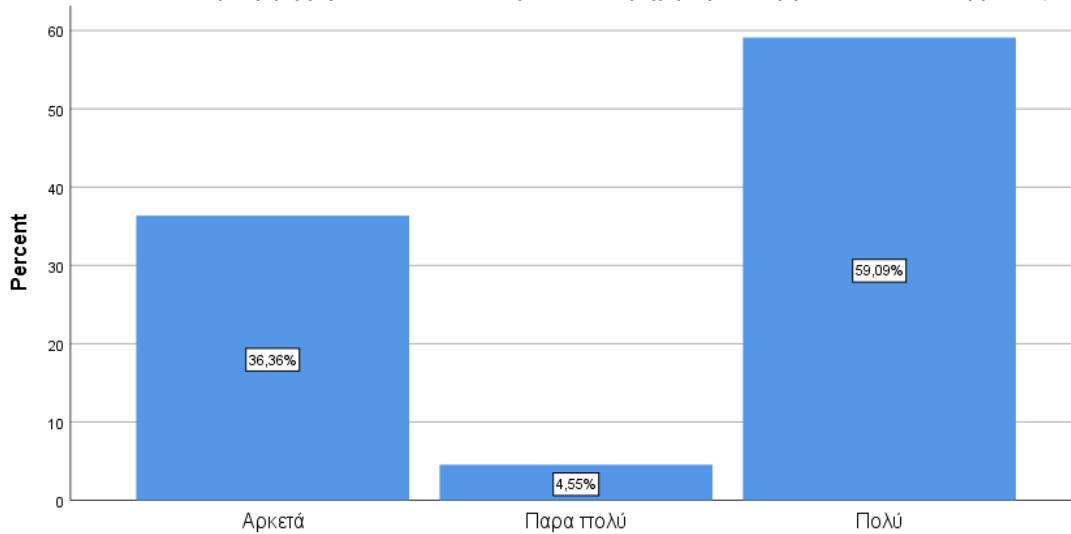
Γράφημα 18 - Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με το βαθμό υποστήριξης από το Σύμβουλο Επαγγελματικού Προσανατολισμού πριν τη χρήση του ψυχομετρικού εργαλείου

Γ4. Ήταν ικανοποιητική η ερμηνεία των αποτελεσμάτων του ψυχομετρικού εργαλείου από το Σύμβουλο;

Το 63,6% είπαν πως η ερμηνεία των αποτελεσμάτων του ψυχομετρικού εργαλείου από το Σύμβουλο ήταν ικανοποιητική σε σημαντικό βαθμό (πολύ και πάρα πολύ).
(Γράφημα 19 και Πίνακας 17)

Τα ευρήματα του Γραφήματος 18 συμφωνούν σε μεγάλο βαθμό με τα ευρήματα του Γραφήματος 19 ως προς τις απαντήσεις που έδωσαν οι συμβουλευόμενοι/ερωτώμενοι σχετικά με το βαθμό υποστήριξης από το Σύμβουλο Επαγγελματικού Προσανατολισμού πριν τη χρήση του ψυχομετρικού εργαλείου και την ερμηνεία των αποτελεσμάτων αυτού μετά τη χρήση του.

Γ4. Ήταν ικανοποιητική η ερμηνεία των αποτελεσμάτων του ψυχομετρικού εργαλείου από το Σύμβουλο;

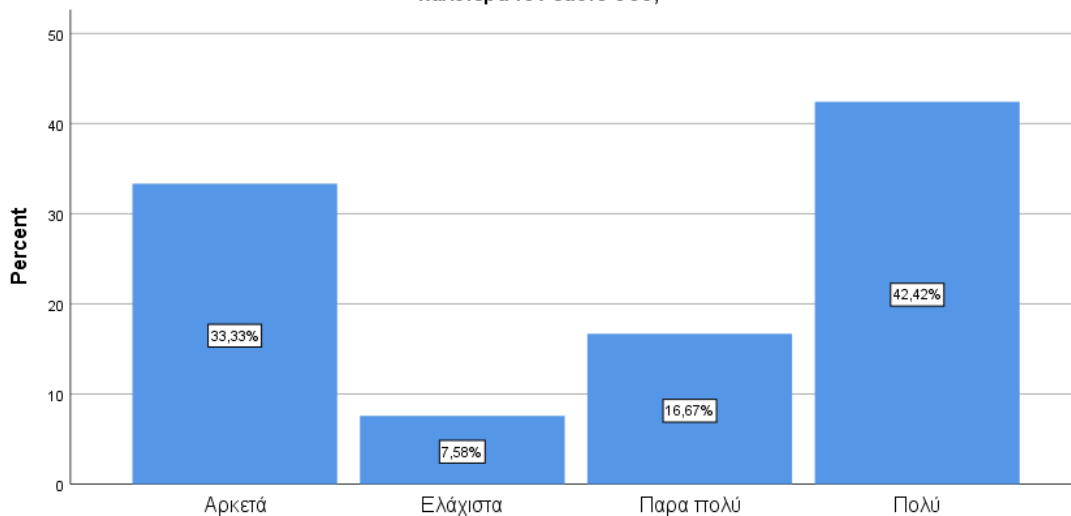
Γ4. Ήταν ικανοποιητική η ερμηνεία των αποτελεσμάτων του ψυχομετρικού εργαλείου από το Σύμβουλο;

Γράφημα 19 - Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με το βαθμό ικανοποίησης της ερμηνείας των αποτελεσμάτων του ψυχομετρικού εργαλείου από το Σύμβουλο Επαγγελματικού Προσανατολισμού

Γ5. Η περαιτέρω διερεύνηση των αποτελεσμάτων του ψυχομετρικού εργαλείου σε βοήθησε να κατανοήσεις καλύτερα τον εαυτό σου;

Το 71,2% των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων είπαν πως η διερεύνηση των αποτελεσμάτων του ψυχομετρικού εργαλείου (τεστ ΕΟΠΠΕΠ) τους βοήθησε να γνωρίσουν/κατανοήσουν καλύτερα τον εαυτό τους σε σημαντικό βαθμό (πολύ και πάρα πολύ). (Γράφημα 20 και Πίνακας 18)

Γ5. Η περαιτέρω διερεύνηση των αποτελεσμάτων του ψυχομετρικού εργαλείου σε βοήθησε να κατανοήσεις καλύτερα τον εαυτό σου;

Γ5. Η περαιτέρω διερεύνηση των αποτελεσμάτων του ψυχομετρικού εργαλείου σε βοήθησε να κατανοήσεις καλύτερα τον εαυτό σου;

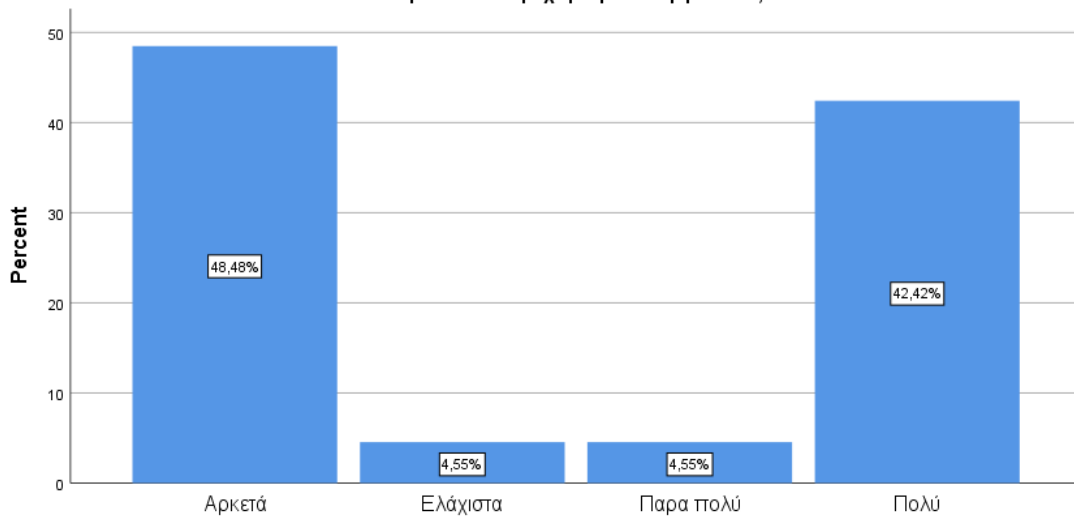
Γράφημα 20 - Αποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με τη συμβολή της περαιτέρω διερεύνησης των αποτελεσμάτων του ψυχομετρικού εργαλείου στην καλύτερη κατανόηση του εαυτού τους

Τα ευρήματα του Γραφήματος 20 συμφωνούν απόλυτα με τα ευρήματα των Γραφημάτων 16 και 17 καθώς η συντριπτική πλειοψηφία των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων απάντησε ότι και η περαιτέρω διερεύνηση των αποτελεσμάτων του ψυχομετρικού εργαλείου συνέβαλε σε πολύ σημαντικό βαθμό στην καλύτερη κατανόηση του εαυτού τους.

Γ6. Πόσο σημαντική ήταν η συμβολή του Συμβούλου Επαγγελματικού Προσανατολισμού στη διερεύνηση των αποτελεσμάτων του ψυχομετρικού εργαλείου;

Το 47% είπαν πως η συμβολή του Συμβούλου Επαγγελματικού Προσανατολισμού στη διερεύνηση των αποτελεσμάτων του ψυχομετρικού εργαλείου ήταν ιδιαίτερα σημαντική (πολύ και πάρα πολύ). (Γράφημα 21 και Πίνακας 19)

Γ6. Πόσο σημαντική ήταν η συμβολή του Συμβούλου Επαγγελματικού Προσανατολισμού στη διερεύνηση των αποτελεσμάτων του ψυχομετρικού εργαλείου;

Γ6. Πόσο σημαντική ήταν η συμβολή του Συμβούλου Επαγγελματικού Προσανατολισμού στη διερεύνηση των αποτελεσμάτων του ψυχομετρικού εργαλείου;

Γράφημα 21 - Αποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με τη συμβολή του Συμβούλου Επαγγελματικού Προσανατολισμού στη διερεύνηση των αποτελεσμάτων του ψυχομετρικού εργαλείου

Τα ευρήματα του Γραφήματος 21 συμφωνούν σε μεγάλο βαθμό με τα ευρήματα του Γραφήματος 18 και σε μικρότερο βαθμό, αλλά αρκετά συσχετισμένα με τα ευρήματα του Γραφήματος 19.

Γ7. Η αναζήτηση πληροφοριών στο Διαδίκτυο για σπουδές/επαγγέλματα σου προκάλεσε άγχος/ανασφάλεια;

Το 27,3% είπαν πως η αναζήτηση πληροφοριών στο Διαδίκτυο για σπουδές/επαγγέλματα τους προκάλεσε άγχος/ανασφάλεια σε σημαντικό βαθμό (πολύ και πάρα πολύ). (Γράφημα 22 και Πίνακας 20)

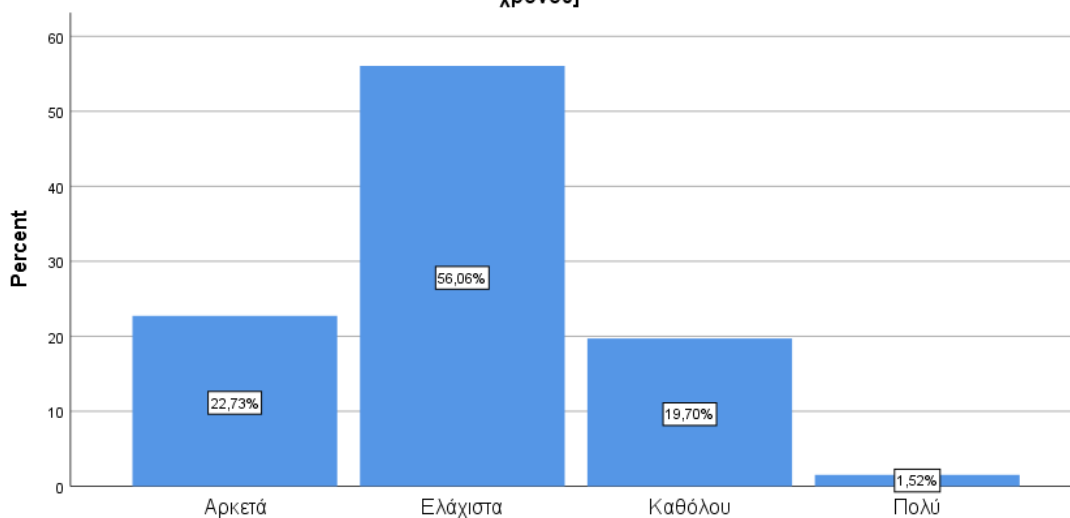

Γράφημα 22 - Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με το βαθμό άγχους/ανασφάλειας λόγω αναζήτησης πληροφοριών στο Διαδίκτυο για σπουδές/επαγγέλματα

Γ8. Η αναζήτηση πληροφοριών στο Διαδίκτυο για σπουδές/επαγγέλματα σε δυσκόλεψε: [Λόγω έλλειψης χρόνου];

Το 1,5% των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων είπαν πως η αναζήτηση πληροφοριών στο Διαδίκτυο για σπουδές/επαγγέλματα τους δυσκόλεψε πολύ λόγω έλλειψης χρόνου, το 19,7% λόγω έλλειψης κατάλληλου εξοπλισμού ή αστοχία αυτού, το 47% λόγω μεγάλου όγκου πληροφοριών που συνάντησαν, το 6,1% λόγω πληροφοριών που δεν ήταν επαρκώς ενημερωμένες και το 27,3% λόγω φυσικής απουσίας του Συμβούλου Επαγγελματικού Προσανατολισμού. (Γραφήματα 23, 24, 25, 26 και 27 και Πίνακες 21, 22, 23, 24 και 25)

Γ8. Η αναζήτηση πληροφοριών στο Διαδίκτυο για σπουδές/επαγγέλματα σε δυσκόλεψε: [Λόγω έλλειψης χρόνου]

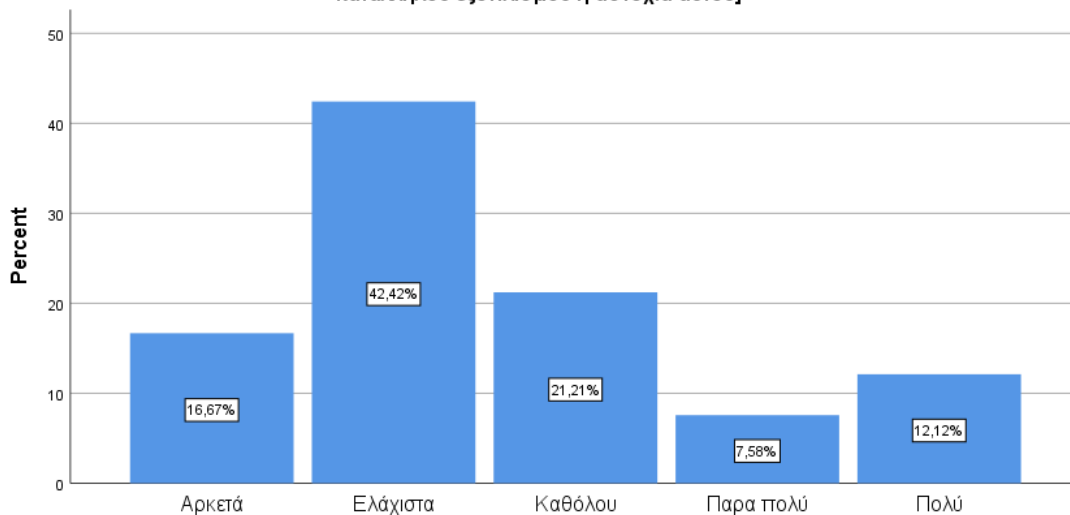

Γ8. Η αναζήτηση πληροφοριών στο Διαδίκτυο για σπουδές/επαγγέλματα σε δυσκόλεψε: [Λόγω έλλειψης χρόνου]

Γράφημα 23 - Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με το βαθμό δυσκολίας αναζήτησης πληροφοριών στο Διαδίκτυο για σπουδές/επαγγέλματα (λόγω έλλειψης χρόνου)

Γ8. Η αναζήτηση πληροφοριών στο Διαδίκτυο για σπουδές/επαγγέλματα σε δυσκόλεψε: [Λόγω έλλειψης κατάλληλου εξοπλισμού ή αστοχία αυτού];

Γ8. Η αναζήτηση πληροφοριών στο Διαδίκτυο για σπουδές/επαγγέλματα σε δυσκόλεψε: [Λόγω έλλειψης κατάλληλου εξοπλισμού ή αστοχία αυτού]

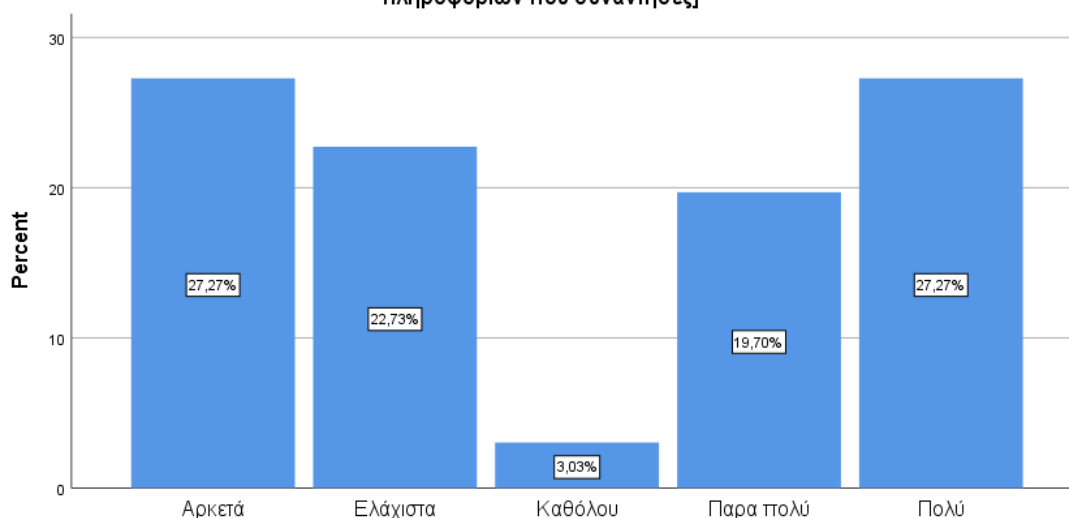

Γ8. Η αναζήτηση πληροφοριών στο Διαδίκτυο για σπουδές/επαγγέλματα σε δυσκόλεψε: [Λόγω έλλειψης κατάλληλου εξοπλισμού ή αστοχία αυτού]

Γράφημα 24 - Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με το βαθμό δυσκολίας αναζήτησης πληροφοριών στο Διαδίκτυο για σπουδές/επαγγέλματα (λόγω έλλειψης κατάλληλου εξοπλισμού ή αστοχία αυτού)

Γ8. Η αναζήτηση πληροφοριών στο Διαδίκτυο για σπουδές/επαγγέλματα σε δυσκόλεψε: [Λόγω μεγάλου όγκου πληροφοριών που συνάντησες];

Γ8. Η αναζήτηση πληροφοριών στο Διαδίκτυο για σπουδές/επαγγέλματα σε δυσκόλεψε: [Λόγω μεγάλου όγκου πληροφοριών που συνάντησες]

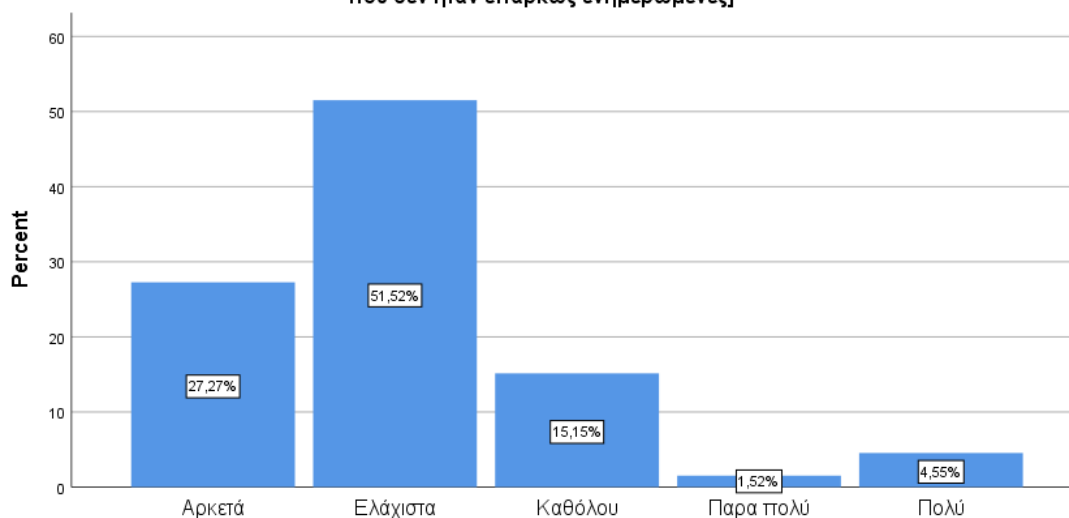

Γ8. Η αναζήτηση πληροφοριών στο Διαδίκτυο για σπουδές/επαγγέλματα σε δυσκόλεψε: [Λόγω μεγάλου όγκου πληροφοριών που συνάντησες]

Γράφημα 25 - Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με το βαθμό δυσκολίας αναζήτησης πληροφοριών στο Διαδίκτυο για σπουδές/επαγγέλματα (λόγω μεγάλου όγκου πληροφοριών)

Γ8. Η αναζήτηση πληροφοριών στο Διαδίκτυο για σπουδές/επαγγέλματα σε δυσκόλεψε: [Λόγω πληροφοριών που δεν ήταν επαρκώς ενημερωμένες];

Γ8. Η αναζήτηση πληροφοριών στο Διαδίκτυο για σπουδές/επαγγέλματα σε δυσκόλεψε: [Λόγω πληροφοριών που δεν ήταν επαρκώς ενημερωμένες]

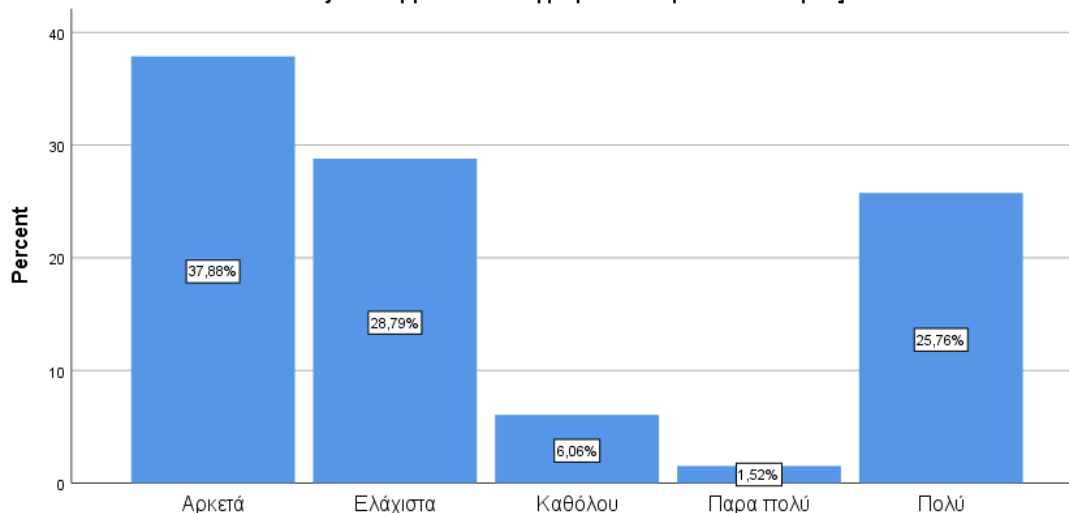

Γ8. Η αναζήτηση πληροφοριών στο Διαδίκτυο για σπουδές/επαγγέλματα σε δυσκόλεψε: [Λόγω πληροφοριών που δεν ήταν επαρκώς ενημερωμένες]

Γράφημα 26 - Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με το βαθμό δυσκολίας αναζήτησης πληροφοριών στο Διαδίκτυο για σπουδές/επαγγέλματα (λόγω πληροφοριών που δεν ήταν επαρκώς ενημερωμένες)

Γ8. Η αναζήτηση πληροφοριών στο Διαδίκτυο για σπουδές/επαγγέλματα σε δυσκόλεψε: [Λόγω φυσικής απουσίας του Συμβούλου Επαγγελματικού Προσανατολισμού];

Γ8. Η αναζήτηση πληροφοριών στο Διαδίκτυο για σπουδές/επαγγέλματα σε δυσκόλεψε: [Λόγω φυσικής απουσίας του Συμβούλου Επαγγελματικού Προσανατολισμού]

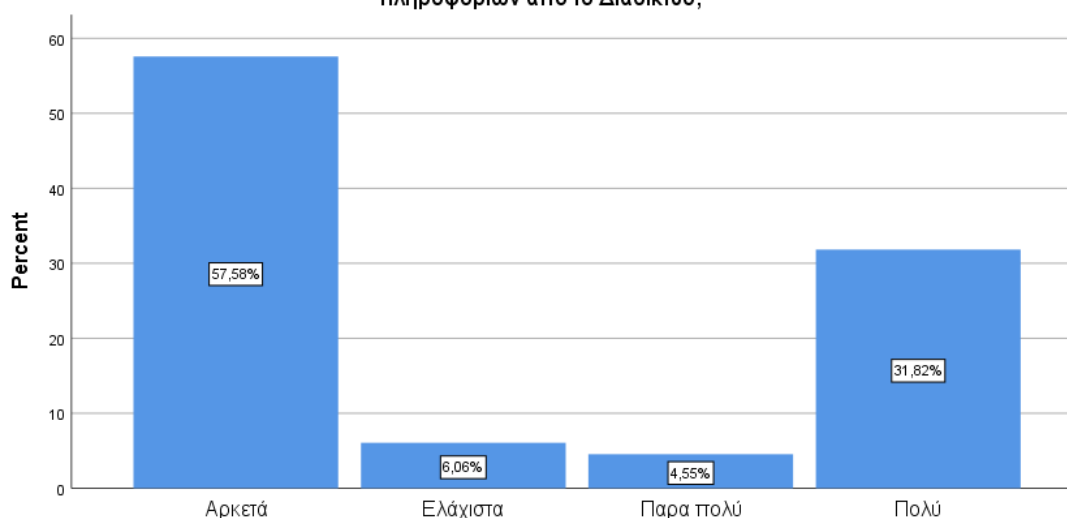
Γ8. Η αναζήτηση πληροφοριών στο Διαδίκτυο για σπουδές/επαγγέλματα σε δυσκόλεψε: [Λόγω φυσικής απουσίας του Συμβούλου Επαγγελματικού Προσανατολισμού]

Γράφημα 27 - Αποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με το βαθμό δυσκολίας αναζήτησης πληροφοριών στο Διαδίκτυο για σπουδές/επαγγέλματα (λόγω φυσικής απουσίας του Συμβούλου Επαγγελματικού Προσανατολισμού)

Γ9. Ο Σύμβουλος Επαγγελματικού Προσανατολισμού ήταν υποστηρικτικός ως προς την αξιοποίηση πληροφοριών από το Διαδίκτυο;

Το 57,6% είπαν πως ο Σύμβουλος Επαγγελματικού Προσανατολισμού ήταν αρκετά υποστηρικτικός ως προς την αξιοποίηση πληροφοριών από το Διαδίκτυο, το 31,8% πως ήταν πολύ υποστηρικτικός, το 6,1% ελάχιστα και το 4,5% πάρα πολύ υποστηρικτικός. (Γράφημα 28 και Πίνακας 26)

Γ9. Ο Σύμβουλος Επαγγελματικού Προσανατολισμού ήταν υποστηρικτικός ως προς την αξιοποίηση πληροφοριών από το Διαδίκτυο;

Γ9. Ο Σύμβουλος Επαγγελματικού Προσανατολισμού ήταν υποστηρικτικός ως προς την αξιοποίηση πληροφοριών από το Διαδίκτυο;

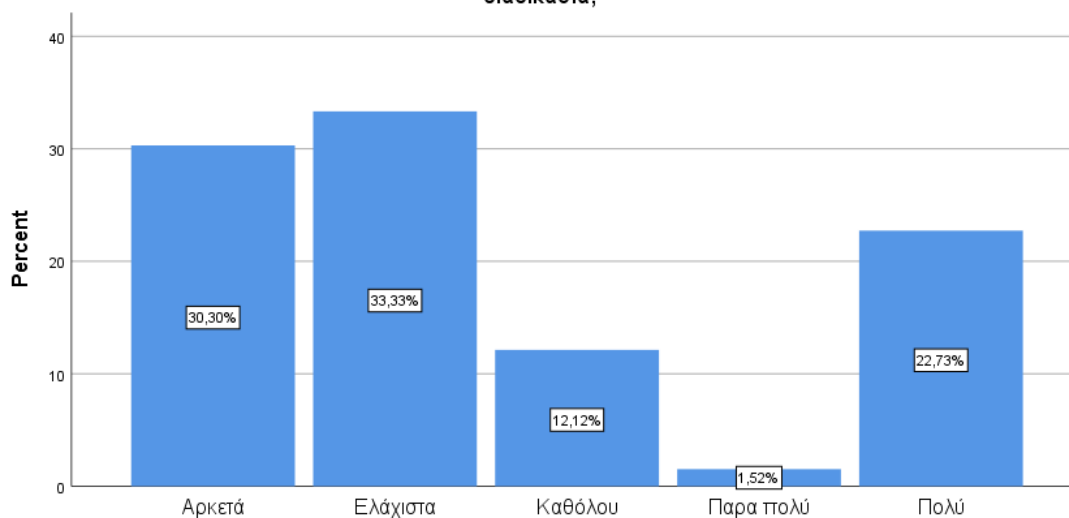
Γράφημα 28 - Άποψη ερωτώμενων/συμβουλευόμενων σχετικά με το βαθμό υποστήριξης από το Σύμβουλο Επαγγελματικού Προσανατολισμού ως προς την αξιοποίηση πληροφοριών από το Διαδίκτυο

Τα ευρήματα του Γραφήματος 28 συμφωνούν με τα ευρήματα του Γραφήματος 22, που αφορούν στο βαθμό που η αναζήτηση πληροφοριών από το Διαδίκτυο προκάλεσε άγχος/ανασφάλεια στους συμβουλευόμενους/ερωτώμενους. Πράγματι ο κατακλυσμός των συμβουλευόμενων από πλήθος πληροφοριών στο Διαδίκτυο μπορεί να μετριασθεί λόγω ουσιαστικής υποστήριξης και καθοδήγησης από το Σύμβουλο Επαγγελματικού προσανατολισμού για ορθή αξιοποίηση αυτών.

Γ10. Η μη λεκτική επικοινωνία με το Σύμβουλο Επαγγελματικού Προσανατολισμού σε δυσκόλεψε στη διαδικασία;

Το 33,3% των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων είπαν πως η μη λεκτική επικοινωνία με το Σύμβουλο Επαγγελματικού Προσανατολισμού τους δυσκόλεψε ελάχιστα στη διαδικασία, το 30,3% πως τους δυσκόλεψε αρκετά, το 22,7% πολύ, το 12,1% καθόλου και το 1,5% πάρα πολύ. (Γράφημα 29 και Πίνακας 27)

Γ10. Η μη λεκτική επικοινωνία με το Σύμβουλο Επαγγελματικού Προσανατολισμού σε δυσκόλεψε στη διαδικασία;

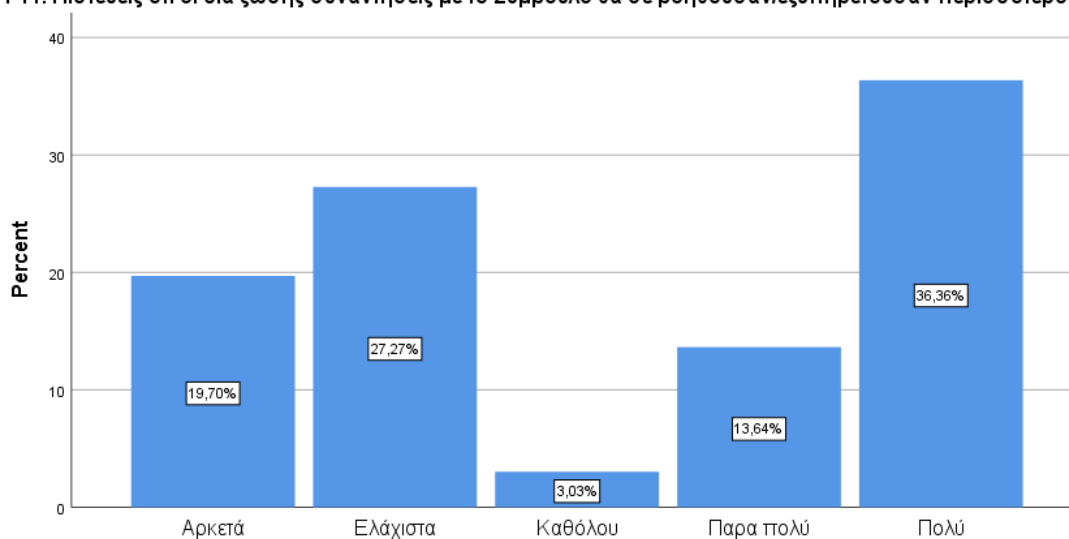
Γ10. Η μη λεκτική επικοινωνία με το Σύμβουλο Επαγγελματικού Προσανατολισμού σε δυσκόλεψε στη διαδικασία;

***Γράφημα 29** - Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με το βαθμό δυσκολίας στη συμβουλευτική διαδικασία λόγω έλλειψης λεκτική επικοινωνίας με το Σύμβουλο Επαγγελματικού Προσανατολισμού*

Γ11. Πιστεύεις ότι οι διά ζώσης συναντήσεις με το Σύμβουλο θα σε βοηθούσαν/εξυπηρετούσαν περισσότερο;

Το 36,4% των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων πιστεύουν πως οι διά ζώσης συναντήσεις με το Σύμβουλο θα τους βοηθούσαν/εξυπηρετούσαν περισσότερο, το 27,3% πως θα τους βοηθούσαν πολύ, το 19,7% αρκετά, το 13,6% πάρα πολύ και το 3% καθόλου. (Γράφημα 30 και Πίνακας 28)

Γ11. Πιστεύεις ότι οι διά ζώσης συναντήσεις με το Σύμβουλο θα σε βοηθούσαν/εξυπηρετούσαν περισσότερο;

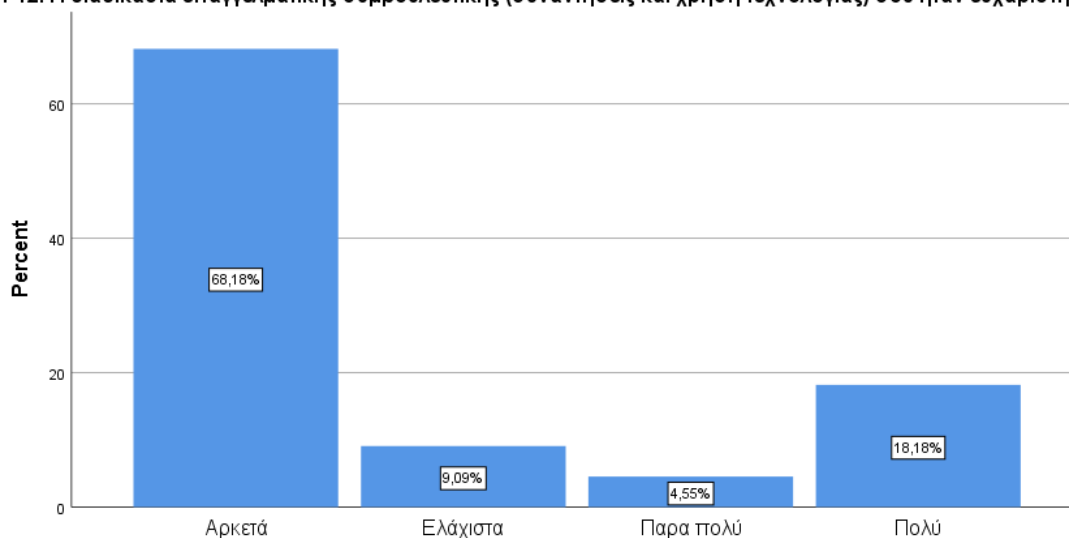
Γ11. Πιστεύεις ότι οι διά ζώσης συναντήσεις με το Σύμβουλο θα σε βοηθούσαν/εξυπηρετούσαν περισσότερο;

Γράφημα 30 - Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με τη σημασία των διά ζώσης συναντήσεων

Γ12. Η διαδικασία επαγγελματικής συμβουλευτικής (συναντήσεις και χρήση τεχνολογίας) σου ήταν ευχάριστη;

Το 68,2% των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων είπαν πως η διαδικασία επαγγελματικής συμβουλευτικής (συναντήσεις και χρήση τεχνολογίας) ήταν αρκετά ευχάριστη, το 18,2% πως ήταν πολύ ευχάριστη, το 9,1% ελάχιστα και το 4,5% πάρα πολύ ευχάριστη. (Γράφημα 31 και Πίνακας 29)

Γ12. Η διαδικασία επαγγελματικής συμβουλευτικής (συναντήσεις και χρήση τεχνολογίας) σου ήταν ευχάριστη;

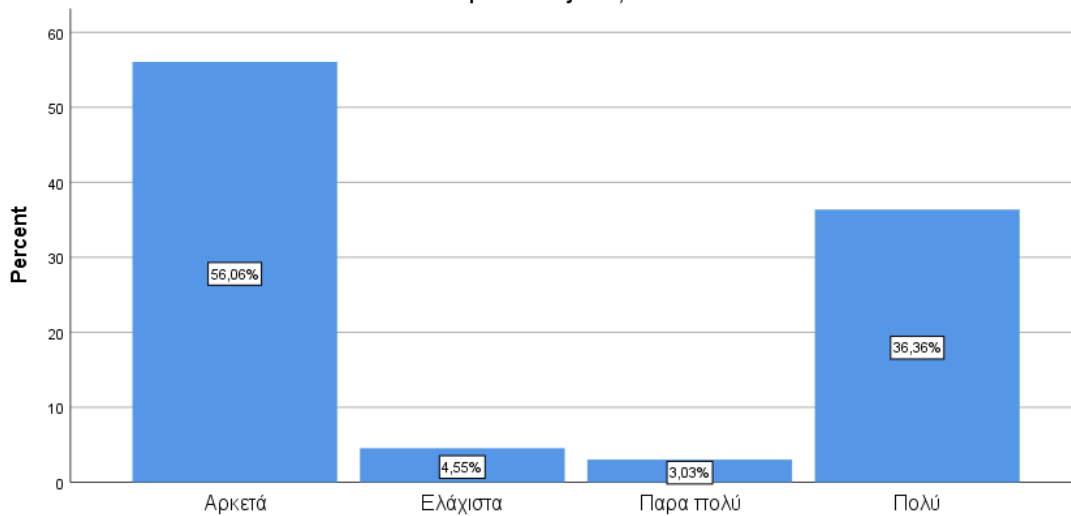
Γ12. Η διαδικασία επαγγελματικής συμβουλευτικής (συναντήσεις και χρήση τεχνολογίας) σου ήταν ευχάριστη;

Γράφημα 31 – Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με το βαθμό ευχαρίστησης από τη διαδικασία επαγγελματικής συμβουλευτικής (συναντήσεις και χρήση τεχνολογίας)

Γ13. Η διαδικασία επαγγελματικής συμβουλευτικής (συναντήσεις και χρήση τεχνολογίας) ανταποκρίθηκε στις προσδοκίες σου;

Το 56,1% των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων είπαν πως η διαδικασία επαγγελματικής συμβουλευτικής (συναντήσεις και χρήση τεχνολογίας) ανταποκρίθηκε αρκετά στις προσδοκίες τους, το 36,4% πως ανταποκρίθηκε πολύ, το 4,5% ελάχιστα και το 3% πάρα πολύ. (Γράφημα 32 και Πίνακας 30)

Γ13. Η διαδικασία επαγγελματικής συμβουλευτικής (συναντήσεις και χρήση τεχνολογίας) ανταποκρίθηκε στις προσδοκίες σου;

Γ13. Η διαδικασία επαγγελματικής συμβουλευτικής (συναντήσεις και χρήση τεχνολογίας) ανταποκρίθηκε στις προσδοκίες σου;

Γράφημα 32 – Άποψη συμβουλευόμενων/ερωτώμενων σχετικά με το βαθμό που η διαδικασία επαγγελματικής συμβουλευτικής (συναντήσεις και χρήση τεχνολογίας) ανταποκρίθηκε στις προσδοκίες τους

Μετά την παρουσίαση και ανάλυση των ευρημάτων από τα αποτελέσματα της έρευνας ακολουθεί ο συσχετισμός αυτών προκειμένου να απαντηθούν τα ερευνητικά ερωτήματα που έχουν τεθεί:

- Το πρώτο ερευνητικό ερώτημα αφορούσε στην άποψη των συμβουλευόμενων σχετικά με τη συμβολή των ψυχομετρικών εργαλείων, που κλήθηκαν να χρησιμοποιήσουν κατά τη διάρκεια της διαδικασίας επαγγελματικής συμβουλευτικής, στην καλλιέργεια και ενίσχυση της αυτογνωσίας τους.

Στόχος της Επαγγελματικής Συμβουλευτικής είναι **να στηρίξει το άτομο να αναπτυχθεί, να ολοκληρωθεί, να αυτοπραγματωθεί και έτσι να επιτύχει καλύτερη προσαρμογή.** Το άτομο υποστηρίζεται για να γνωρίσει τον εαυτό του, το δυναμικό του, να αναπτυχθεί επαγγελματικά, να αξιοποιήσει κατάλληλα πληροφορίες σχετικές με τις σπουδές και το επάγγελμα, να προσαρμοστεί στο περιβάλλον εργασίας, να πάρει τις κατάλληλες αποφάσεις. Όσον αφορά το **Σχολικό Προσανατολισμό**, στόχος είναι η ανάπτυξη της προσωπικότητας των μαθητών, η πληροφόρησή τους για εκπαιδευτικές και επαγγελματικές διεξόδους, η παροχή βοήθειας σ' αυτούς ώστε να αποκρυσταλλώσουν τα επαγγελματικά τους ενδιαφέροντα και τις αξίες, με βάση τις οποίες θα προσδιορίζουν τις επιλογές τους. Η Συμβουλευτική διαδικασία στους μαθητές εστιάζει στην ανάπτυξη θετικής αυτοαντίληψης και ενδυνάμωση της αυτογνωσίας, στην άσκηση στη λήψη απόφασης, στην κριτική προσέγγιση της πληροφορίας και στη μετάβαση. (ΕΚΕΠ, 2007).

Φαίνεται, λοιπόν, πως σύμφωνα με τα ευρήματα των ερωτημάτων Γ1, Γ2 και Γ5, που απαντούν στο πρώτο ερευνητικό ερώτημα, η χρήση ψυχομετρικών εργαλείων (τεστ ΕΟΠΠΕΠ) επιτέλεσε το σκοπό της καθώς η πλειοψηφία των συμμετεχόντων ανέφερε πως τους έδωσε απαντήσεις για τον εαυτό τους και τους βοήθησε να γνωρίσουν/κατανοήσουν καλύτερα τον εαυτό τους πάρα πολύ. Επίσης σημαντικό ποσοστό των συμβουλευόμενων/ερωτώμενων ωφελήθηκε ουσιαστικά στην καλύτερη κατανόηση του εαυτού από την περαιτέρω διερεύνηση των αποτελεσμάτων του ψυχομετρικού εργαλείου.

Στη Συμβουλευτική Σταδιοδρομίας η ψυχολογική αξιολόγηση έχει τις εξής χρήσεις: α) διαγνωστική, β) προγνωστική, γ) συγκριτική και δ) αναπτυξιακή. Με τη διαγνωστική επιδιώκεται να περιγραφούν χαρακτηριστικά, ιδιαίτερα επιδόσεων, ικανοτήτων, ώστε να καθοριστεί κατά πόσο κάποιος είναι έτοιμος και ικανός για κάποιου είδους εκπαίδευση ή εργασία. Με την προγνωστική επιδιώκεται η πρόβλεψη για επιτυχή επίδοση σε συγκεκριμένες εργασίες. Στη συγκριτική λειτουργία συγκρίνουμε τα χαρακτηριστικά ενός ατόμου, με τα αντίστοιχα μιας ομάδας, προκειμένου να διαπιστώσει δυνατότητες ένταξης ή όχι σ' αυτή την επαγγελματική ομάδα. Τέλος η αναπτυξιακή λειτουργία έχει ως στόχο να εντοπίσουμε δυνατά και αδύνατα σημεία, να αξιολογήσει όσα διαθέτει ή να αποκτήσει όσα χρειάζεται (Κάντας, 2004). Στην επαγγελματική Συμβουλευτική τα ψυχολογικά τεστ χρησιμοποιούνται, με στόχο τη διάγνωση των κλίσεων, ικανοτήτων και δυνατοτήτων ή ακόμη και των στάσεων ή πεποιθήσεων του ατόμου με σκοπό να το βοηθήσουν να πάρει σωστές επαγγελματικές αποφάσεις. Με άλλα λόγια, συμπληρώνοντας τα τεστ (ερωτηματολόγια) μπορεί ο συμβουλευόμενος να αποκτήσει μια καλύτερη εικόνα του εαυτού του και να δει πώς αυτή ταιριάζει καλύτερα με τα χαρακτηριστικά των επαγγελμάτων και της αγοράς εργασίας.

Ωστόσο, μια τέτοια χρήση των ψυχολογικών τεστ φαίνεται να είναι προβληματική και αυτό γιατί «στην εποχή των συνεχών και απρόβλεπτων αλλαγών στην επιστήμη και στην τεχνολογία και των αντίστοιχων μεταβολών στην εκπαίδευση και την αγορά εργασίας, οι προβλέψεις γίνονται επισφαλείς και οι διαγνώσεις που στηρίζονται στο σήμερα και στο χθες, πολύ λίγο βοηθούν στο «ταίριασμα» με το αύριο» (Κοσμίδου-Hardy, 2005). Τα αποτελέσματα, από ένα ψυχομετρικό εργαλείο δεν αποτελούν την «απόλυτη» διάγνωση που θα ισχύσει για όλη τη ζωή του συμβουλευόμενου και θα δώσει το κλειδί της επιτυχίας. Ωστόσο, αποτελούν ενδείξεις τις οποίες μπορείς να αξιολογήσει, ακόμα καλύτερα, με τη βοήθεια ενός Συμβούλου επαγγελματικού

προσανατολισμού, για να διερευνήσει ακόμα περισσότερο ό,τι κρίνει αναγκαίο, να διευρύνει τους ορίζοντες και τις προοπτικές του και να λάβει τις σωστές αποφάσεις.

Τα ψυχομετρικά εργαλεία (τεστ) που χρησιμοποιήθηκαν για τη διεξαγωγή της έρευνας είναι εγκεκριμένα από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων και διατίθενται στην εφηβική πύλη του ΕΟΠΠΕΠ (Εθνικός Οργανισμός Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού). Για τη χρήση των ψυχομετρικών εργαλείων αρκεί η δημιουργία ενός λογαριασμού στην Ενότητα «Γνώρισε τον Εαυτό Σου! ΤΕΣΤ Επαγγελματικού Προσανατολισμού». Το βασικό ψυχομετρικό εργαλείο αποτελεί το «Τεστ Επαγγελματικών Ενδιαφερόντων» που στηρίζεται στη θεωρία του John Holland (1959) ή αλλιώς τη θεωρία του ταιριάσματος του ατόμου με το περιβάλλον του. Σύμφωνα με τη θεωρία αυτή, κάθε άτομο μοιάζει με κάποιον από τους έξι βασικούς τύπους προσωπικότητας-ενδιαφερόντων τους οποίους προτείνει: **πρακτικό, ερευνητικό, καλλιτεχνικό, κοινωνικό, επιχειρηματικό και οργανωτικό-διοικητικό τύπο.** Αντίστοιχα υπάρχουν και έξι τύποι περιβαλλόντων, οι οποίοι αντιστοιχούν σε έξι τύπους επαγγελμάτων (πρακτικά, ερευνητικά, καλλιτεχνικά, κοινωνικά, επιχειρηματικά και οργανωτικά-διοικητικά επαγγέλματα). Η επαγγελματική ικανοποίηση του εργαζομένου εξαρτάται από το βαθμό στον οποίο το εργασιακό του περιβάλλον ταιριάζει με την προσωπικότητά του. Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από 53 προτάσεις που περιγράφουν διαφορετικά είδη δραστηριοτήτων που αντιστοιχούν σε συγκεκριμένα επαγγέλματα. Ο ερωτώμενος οφείλει να διαβάσει προσεκτικά κάθε πρόταση και να αποφασίσει κατά πόσο θα του άρεσε (ή όχι) να ασχοληθεί με τη δραστηριότητα που περιγράφεται σαν να πρόκειται για το κύριο επάγγελμά του (άσχετα με το αν νιώθει ότι μπορεί ή δεν μπορεί να την ασκήσει με επιτυχία). Είναι σημαντικό να δοθούν αυθόρμητες απαντήσεις με **ειλικρίνεια και συνέπεια**, καθώς δεν υπάρχουν σωστές και λανθασμένες απαντήσεις. Για κάθε πρόταση, προτείνονται 4 διαφορετικές εκδοχές (1-Δε μου αρέσει καθόλου, 2-Μου αρέσει λίγο, 3-Μου αρέσει αρκετά και 4-Μου αρέσει πάρα πολύ) από τις οποίες μπορεί να επιλεγεί μόνο μία. (Πηγή: <https://www.eoppep.gr/teens/index.php/tests>, Πρόσβαση: 23/01/2020)

Επικουρικά χρησιμοποιήθηκαν για τις ανάγκες της έρευνας και τα άλλα δύο ψυχομετρικά εργαλεία της ενότητας: Το «Τεστ Εργασιακών Αξιών» και το «Τεστ Επαγγελματικών Αποφάσεων». Το πρώτο άμεσα συνυφασμένο με τη θεωρία του John Holland (1959), στην οποία βασίζεται και το βασικό ψυχομετρικό τεστ επαγγελματικών ενδιαφερόντων, περιλαμβάνει εννέα βασικές κλίμακες **εργασιακών αξιών** και από τα αποτελέσματα που εξάγονται από αυτό ο συμβουλευόμενος αντιλαμβάνεται ποιες είναι

οι πιο σημαντικές εργασιακές αξίες που κατευθύνουν τις επιλογές του. Το τελευταίο τεστ απαντά στο κατά πόσο ο συμβουλευόμενος είναι έτοιμος να επιλέξει σπουδές και επάγγελμα. **Η λήψη αποφάσεων** που αφορούν στις εκπαιδευτικές και επαγγελματικές επιλογές είναι ιδιαίτερα καθοριστικής σημασίας για την περαιτέρω πορεία του συμβουλευόμενου, αφού επιλέγοντας επάγγελμα, επιλέγει παράλληλα και τρόπο ζωής. Στόχος της διαδικασίας λήψης επαγγελματικών αποφάσεων είναι να μπορεί ο συμβουλευόμενος να παίρνει αποφάσεις σχετικά με την επαγγελματική του εξέλιξη, οι οποίες να εναρμονίζονται με τις αξίες, τους στόχους, τα ενδιαφέροντα, τις ικανότητες, τα προσωπικά χαρακτηριστικά και τις προσδοκίες του, με το μικρότερο δυνατό κόστος. (Πηγή: <https://www.eoppep.gr/teens/index.php/tests>, Πρόσβαση: 23/01/2020)

Τα ψυχομετρικά εργαλεία της εφηβικής πύλης του ΕΟΠΠΕΠ είναι προϊόντα μακρόχρονης ερευνητικής προσπάθειας και στατιστικών αναλύσεων. Προέκυψαν ύστερα από δύο φάσεις έρευνας (πilotική και βασική), σε μεγάλο και αντιπροσωπευτικό δείγμα Ελλήνων μαθητών, και είναι προσαρμοσμένα, σταθμισμένα, όπως συνήθως λέγεται, στην ελληνική επαγγελματική πραγματικότητα ώστε να είναι τεκμηριωμένη η αξιοπιστία και η εγκυρότητά τους. (Πηγή: <https://www.eoppep.gr/teens/index.php/tests>, Πρόσβαση: 23/01/2020)

- Το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα αφορούσε στην άποψη των συμβουλευόμενων σχετικά με το βαθμό στον οποίο η εκτεταμένη χρήση του Διαδικτύου μέσω πλοήγησης σε ιστοσελίδες τους παρέχει την απαραίτητη πληροφόρηση στη λήψη και υποστήριξη απόφασης για σπουδές ή/και επαγγέλματα.

Οι ΤΠΕ συμβάλλουν τα μέγιστα στη Συμβουλευτική και τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό, ωστόσο υπάρχουν και κάποια θέματα σχετικά με τη χρήση τους που δημιουργούν προβληματισμό και σκεπτικισμό, γι' αυτό και επιβάλλουν ορισμένες προϋποθέσεις ή/και περιορισμούς στη χρήση τους από το Σύμβουλο. Αυτά είναι, ο κίνδυνος της ελλιπούς ανανέωσης των πηγών πληροφόρησης και η εξαγωγή μη έγκυρων αποτελεσμάτων και οι ελλείψεις στο σχεδιασμό των ιστοσελίδων πληροφορίας (Τάμπασης & Τούμπας, 2007).

Η ενημέρωση η οποία παρέχεται και ειδικότερα από το διαδίκτυο, εμπεριέχει πληθώρα πληροφοριών στις οποίες συνυπάρχουν χρήσιμες και άχρηστες, εποικοδομητικές και παραπλανητικές έως και επικίνδυνες. Η διαφήμιση και η προσφορά δελεαστικών προτάσεων στο χώρο της εργασίας βρίσκει αποδέκτες άτομα ανυποψίαστα, επαγγελματικά ανώριμα και ευάλωτα, όπως είναι οι άνεργοι κ.λπ. (Τάμπασης & Τούμπας, 2007). Όπως αναφέρουν και οι Κασσωτάκης & Μάνος

(2004), «η επαγγελματική πληροφόρηση δεν πρέπει να είναι ποτέ πολιτική ή άλλου είδους προπαγάνδα, αλλά ενημέρωση αντικειμενική, πλήρης, ακριβής και να προσφέρει μια ολοκληρωμένη και πραγματική εικόνα των διαφόρων επαγγελμάτων, με όλα τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματά τους».

Όσον αφορά ειδικά στην επαγγελματική συμβουλευτική, συζητείται και το σοβαρό θέμα ότι οι συμβουλευόμενοι που χρησιμοποιούν το Διαδίκτυο μπορεί να κατακλυσθούν από όγκο εκπαιδευτικών ή επαγγελματικών πληροφοριών ή να απογοητευτούν από την πιθανή αδυναμία τους να χρησιμοποιήσουν σωστά ή αποτελεσματικά το μέσον, μέχρι να συνηθίσουν να εργάζονται με μηχανές αναζήτησης, να χρησιμοποιούν την ονοματολογία των υπολογιστών και να εξοικειωθούν με το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο (Stevens & Lundberg, 1998).

Σύμφωνα με τα ευρήματα του υποερωτήματος iv του ερωτήματος Γ8, που απαντούν στο δεύτερο ερευνητικό ερώτημα στην παρούσα έρευνα, η αναζήτηση πληροφοριών στο Διαδίκτυο για σπουδές/επαγγέλματα δυσκόλεψε ελάχιστα την πλειοψηφία λόγω πληροφοριών που δεν ήταν επαρκώς ενημερωμένες.

- Το τρίτο ερευνητικό ερώτημα αφορούσε στην άποψη των συμβουλευόμενων σχετικά με τη δυνατότητα αξιολόγησης ή/και αποτελεσματικής αξιοποίησης του όγκου εκπαιδευτικών ή επαγγελματικών πληροφοριών που τους παρέχει η χρήση της Τεχνολογίας Πληροφορίας και Επικοινωνίας και κυρίως η χρήση του Διαδικτύου.

Η χρήση της ψηφιακής τεχνολογίας και των διαδικτυακών μέσων από τον σύμβουλο αλλά και τον συμβουλευόμενο μπορεί να προκαλέσει ανασφάλεια και άγχος και για τον λόγο αυτό απροθυμία χρήσης του. Επομένως, απαιτείται εκπαίδευση και εξάσκηση. Η εργασία μέσα σε ένα εικονικό περιβάλλον δεν είναι οικεία σε όλους. Επομένως απαιτείται αλλαγή στάσης, συνεχής ενασχόληση και εξοικείωση με τη χρήση των νέων τεχνολογιών για περεταίρω εξέλιξη στο εργασιακό περιβάλλον (ΕΚΕΠ, 2007). Παρόλο που βρισκόμαστε στην εποχή των νέων τεχνολογιών, δεν είναι αυτονόητη η δυνατότητα αξιοποίησής τους από όλους. Συχνά αισθήματα ανικανότητας και απογοήτευσης συνοδεύουν αποτυχημένες προσπάθειες ή προσπάθειες με προβλήματα στη λειτουργία των συστημάτων και των συσκευών. Το γεγονός αυτό δεν πρέπει να γίνεται τροχοπέδη στη συνέχεια της προσπάθειας. Ο Σύμβουλος οφείλει να συνυπολογίζει αυτές τις δυσκολίες, να μάθει να τις διαχειρίζεται και να τις υπερπηδά κατά τη διάρκεια μιας Συμβουλευτικής διαδικασίας.

Οι ΤΠΕ συμβάλλουν τα μέγιστα στη Συμβουλευτική και τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό, ωστόσο υπάρχουν και κάποια θέματα σχετικά με τη χρήση τους που

δημιουργούν προβληματισμό και σκεπτικισμό, γι' αυτό και επιβάλλουν ορισμένες προϋποθέσεις ή/και περιορισμούς στη χρήση τους από το Σύμβουλο. Αυτά είναι ο τεράστιος όγκος των πληροφοριών και οι δυσκολίες για την αρχειοθέτησή τους και η επίδραση στη διαπροσωπική επικοινωνία μεταξύ Συμβούλου και ενδιαφερόμενου (Τάμπασης & Τούμπας, 2007).

Άλλοι σημαντικοί προβληματισμοί είναι η πιθανότητα παρεξηγήσεων και παρερμηνειών όταν η επικοινωνία γίνεται μέσω γραπτού κειμένου (Harper, 1999), η πιθανότητα τα μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου να φαίνονται ψυχρά και απρόσωπα (King et al., 1998), η απουσία αμεσότητας, ο περιορισμός μη λεκτικών στοιχείων, η δημιουργία παρερμηνειών που προκαλεί πολλές φορές ο γραπτός λόγος, η ύπαρξη δυσκολιών που σχετίζονται με την χρήση των εργαλείων και σε διάφορα τεχνικά προβλήματα (κακή σύνδεση, κακός ήχος, θολή εικόνα κλπ.) (Σιδηροπούλου-Δημακάκου κ.ά., 2008), καθώς και η αδυναμία ορισμένων ομάδων πληθυσμού να έχουν πρόσβαση στο Διαδίκτυο, όπως φυλακισμένοι, άτομα με ψυχιατρικά προβλήματα ή έγχρωμοι (Sanchez-Page, 2005). Ακόμα και από οικονομικής άποψης, η πρόσβαση στο διαδίκτυο δεν παύει να απαιτεί ένα σημαντικό κόστος (αγορά υπολογιστή και πρόσθετου εξοπλισμού, συνδρομή σύνδεσης στο διαδίκτυο, κ.λπ.), στο οποίο πολλοί δε μπορούν να ανταπεξέλθουν. Το γεγονός αυτό δημιουργεί κατάσταση ανισότητας μεταξύ των δυνητικών χρηστών, εφόσον δε μπορούν όλοι να έχουν πρόσβαση και να αξιοποιήσουν με τον ίδιο τρόπο τις δυνατότητες του (ΕΚΕΠ, 2007).

Οι Krumboltz (1991) και Sampson et. al (1996) μας υπενθυμίζουν ότι οι συμβουλευόμενοι ενδεχομένως να μην μπορούν ή να μην είναι έτοιμοι να χρησιμοποιήσουν τις πληροφορίες αυτές εξαιτίας παράλογων πεποιθήσεων που λειτουργούν ανασταλτικά στην αποτελεσματική τους χρήση. Ο Krumboltz (1991) προσδιόρισε τις παράλογες πεποιθήσεις σε σχέση με την τρέχουσα επαγγελματική κατάσταση ενός συμβουλευόμενου, το τι χρειάζεται για να νοιώσει ευτυχισμένος, τους παράγοντες που θα πρέπει να επηρεάζουν τις αποφάσεις του, τις αλλαγές που μπορούν να γίνουν και την προσπάθεια που μπορεί να καταβάλει. Οι Sampson et al. (1996) περιγράφουν παράλογες σκέψεις, όπως την ιδέα ότι απαιτείται απόλυτη βεβαιότητα πριν από την ανάληψη δράσης σχετικά με τη σταδιοδρομία ή ότι μια απόφαση για τη σταδιοδρομία πρέπει να μας δεσμεύει για μια ζωή. Σε μια εισαγωγική συνέντευξη, ένας σύμβουλος θα μπορεί πιθανώς να εντοπίσει τέτοια εμπόδια ή να επιλέξει ένα σύντομο ερωτηματολόγιο, όπως το Ερωτηματολόγιο Πεποιθήσεων για τη Σταδιοδρομία (Career Beliefs Inventory, Krumboltz, 1991) ή το Ερωτηματολόγιο Σκέψεων για τη

Σταδιοδρομία (Career Thoughts Inventory, Sampson et al., 1996). Η άρση του εμποδίου των παράλογων πεποιθήσεων θα βελτιώσει την απόδοση της διαδικασίας αξιολόγησης, της αναζήτησης σε βάσεις δεδομένων και της συγκέντρωσης πληροφοριών ανεξάρτητα από το μέσο που θα χρησιμοποιηθεί.

Σύμφωνα με τα ευρήματα του ερωτήματος Γ7, των υποερωτημάτων i, ii, iii και ν του ερωτήματος Γ8 και του ερωτήματος Γ11, που απαντούν στο τρίτο ερευνητικό ερώτημα, η αναζήτηση πληροφοριών στο Διαδίκτυο για σπουδές/επαγγέλματα δεν προκάλεσε άγχος/ανασφάλεια στους περισσότερους συμμετέχοντες, ωστόσο ο μεγάλος όγκος πληροφοριών που συνάντησαν τους δυσκόλεψε σημαντικά. Επιπλέον ανέφεραν ότι η αναζήτηση πληροφοριών στο Διαδίκτυο για σπουδές/επαγγέλματα τους δυσκόλεψε πολύ λόγω έλλειψης χρόνου και λόγω έλλειψης κατάλληλου εξοπλισμού ή αστοχία αυτού, αλλά οι περισσότεροι πιστεύουν πως οι διά ζώσης συναντήσεις με το Σύμβουλο θα τους βοηθούσαν/εξυπηρετούσαν περισσότερο.

- *Το τέταρτο ερευνητικό ερώτημα αφορούσε στην άποψη των συμβουλευόμενων σχετικά με το ρόλο του συμβούλου επαγγελματικού προσανατολισμού στην ερμηνεία, ανάλυση και περαιτέρω διερεύνηση των αποτελεσμάτων των ψυχομετρικών εργαλείων και στην αξιοποίηση των πληροφοριών μέσω Διαδικτύου.*

Η Επαγγελματική Συμβουλευτική, η οποία στηρίζεται στην αμφίδρομη επικοινωνία μεταξύ του συμβούλου και του συμβουλευόμενου, εστιάζει σε τρεις αλληλεξαρτώμενους άξονες: την αυτογνωσία, την πληροφόρηση και τη λήψη απόφασης (Δημητρόπουλος, 2004). Ο ρόλος του εκπαιδευτικού-συμβούλου είναι να βοηθήσει τους μαθητές-συμβουλευόμενους να γνωρίσουν όσο το δυνατόν καλύτερα τον εαυτό τους, τα ατομικά τους χαρακτηριστικά, τις κλίσεις και τις ικανότητές τους, δηλαδή να μπορέσουν να πετύχουν την αυτογνωσία (Μπρούζος, 2003). Ειδικότερα, τέτοιου είδους συνεδρίες δύναται να αφιερωθούν στη διερεύνηση και επέκταση των ατομικών ενδιαφερόντων, των κλίσεων, των δυνατοτήτων, των κινήτρων ή των αξιών, των στοιχείων αυτών δηλαδή που συγκροτούν τη γνώση του εαυτού, αλλά και στην ανάπτυξη ικανοτήτων αναγκαίων για την επικράτηση του ατόμου στην αγορά εργασίας. Συγχρόνως, σκόπιμο είναι να ερευνώνται πληροφορίες που εξαρτώνται από το εκπαιδευτικό και εργασιακό περιβάλλον, όπως ο προσανατολισμός σπουδών, οι προοπτικές των ποικίλων επαγγελματικών κλάδων, οι καινούργιοι τύποι εργασιακών σχέσεων, οι πολιτικές μεταβάσεις, κ.λπ. Ο Συμβουλευόμενος αναζητά πληροφορίες για τον εαυτό του, αλλά και για τα επαγγέλματα και την αγορά εργασίας. Όλες αυτές οι συγκεκριμένες πληροφορίες, είτε σκιαγραφούν το προφίλ του συμβουλευόμενου

(εαυτογνωσία), είτε προέρχονται από το περιβάλλον στο οποίο αυτός ενεργεί (περιβαλλοντογνωσία), συνυπολογίζονται και αξιολογούνται με σκοπό να οδηγήσουν σε απόφαση. Η αναζήτηση είναι κυρίως του ενδιαφερόμενου και η καθοδήγηση προς τις κατάλληλες πηγές, η κριτική προσέγγιση, η ερμηνεία των πληροφοριών γίνεται και με τη στήριξη του Συμβούλου. Η χάραξη και η επιλογή της εκπαιδευτικής και επαγγελματικής πορείας αποτελεί το ζητούμενο κατά τη σύμπραξη του συμβούλου με τον συμβουλευόμενο.

Σύμφωνα με την Κοσμίδου-Hardy (2007), ο Σύμβουλος Επαγγελματικής Συμβουλευτικής εκτός από την επιστημονική γνώση που οφείλει να διαθέτει, χρειάζεται να αναπτύξει και ειδικές δεξιότητες όπως **γνωστικές** (ενεργό αναζήτηση πληροφοριών, κριτική ανάγνωση πληροφορίας, συσχετισμός & οργάνωση πληροφοριών), **διαπροσωπικές** (ενεργός ακρόαση, ενσυναίσθηση, θετικό ενδιαφέρον για τους άλλους, γνησιότητα), **αποτελεσματικότητας** (ανάληψη ρίσκου για νέους προσανατολισμούς, οργάνωση στρατηγικού σχεδίου ενεργειών) και **δικτύωσης** (εντοπισμού και χρήσης σύγχρονων πληροφοριακών δικτύων, εντοπισμός δικτύων διαπροσωπικής επιρροής).

Αυτά όλα φαίνεται να έχουν επιτευχθεί κατά τη συμβουλευτική διαδικασία, που πραγματοποιήθηκε και εξυπηρέτησε τους σκοπούς της παρούσας έρευνας, σύμφωνα με τα ευρήματα των ερωτημάτων Γ3, Γ4, Γ6 και Γ9, που απαντούν στο τέταρτο ερευνητικό ερώτημα. καθώς οι περισσότεροι συμμετέχοντες ανέφεραν πως ο Σύμβουλος Επαγγελματικού Προσανατολισμού τους υποστήριξε επαρκώς πριν τη χρήση του ψυχομετρικού εργαλείου, η ερμηνεία των αποτελεσμάτων του ψυχομετρικού εργαλείου από το Σύμβουλο ήταν ικανοποιητική και η συμβολή του Συμβούλου Επαγγελματικού Προσανατολισμού στη διερεύνηση των αποτελεσμάτων του ψυχομετρικού εργαλείου ήταν ιδιαίτερα σημαντική. Επιπρόσθετα, οι περισσότεροι είναι της άποψης πως ο Σύμβουλος Επαγγελματικού Προσανατολισμού ήταν αρκετά υποστηρικτικός ως προς την αξιοποίηση πληροφοριών από το Διαδίκτυο.

- Το πέμπτο ερευνητικό ερώτημα αφορούσε στην άποψη των συμβουλευόμενων σχετικά με την απουσία λεκτικής επικοινωνίας που τους διατηρεί σε απόσταση από το Σύμβουλο Επαγγελματικού Προσανατολισμού και το ενδεχόμενο δημιουργίας εμποδίων στην ανάπτυξη μιας πιο προσωπικής και δημιουργικής σχέσης.

Σύμφωνα με τον Watts (1986 και 2002), όπως αναφέρει ο Τσεργάς (2008) οι Τ.Π.Ε. μπορούν να αποτελέσουν υποστηρικτικό εργαλείο σε μια πρόσωπο με πρόσωπο συμβουλευτική παρέμβαση, ή μια εναλλακτική μορφή συμβουλευτικής σε περίπτωση

που η άμεση σχέση και επικοινωνία με το Σύμβουλο ή η πρόσβαση σε αντίστοιχες υπηρεσίες είναι αδύνατη. Η έρευνα όλα αυτά τα χρόνια (Taber & Luzzo, 1999) έχει δείξει ότι η πιο αποτελεσματική βοήθεια για τους συμβουλευόμενους είναι ο συνδυασμός της παροχής στήριξης από συμβούλους και της χρήσης της τεχνολογίας. Ακόμα και το πιο πλήρες σύστημα υπολείπεται σε αποτελεσματικότητα εάν χρησιμοποιείται χωρίς την υποστήριξη ενός έμπειρου συμβούλου σταδιοδρομίας.

Εν αντιθέσει σύμφωνα με τους Σιδηροπούλου-Δημακάκου κ.ά. (2008), ορισμένοι συμβουλευόμενοι προτιμούν και ωφελούνται περισσότερο από την προσωπική επαφή και αλληλεπίδραση. Ένα φυσικό κέντρο επαγγελματικής συμβουλευτικής τους προσφέρει την ευκαιρία να θέσουν ερωτήσεις πρόσωπο με πρόσωπο σε ένα έμπειρο άτομο και να ωφεληθούν από τις δεξιότητες διευκόλυνσης που θα εφαρμόσει ο σύμβουλος. Επιπλέον, ένα φυσικό κέντρο παρέχει τη δυνατότητα και τις εγκαταστάσεις για την πρόσκληση επισκεπτών, όπως πιθανοί εργοδότες και εκπρόσωποι σχολών τις οποίες εξετάζουν οι μαθητές για το μέλλον. Ένα τέτοιο κέντρο παρέχει, επίσης, το φυσικό χώρο και την ευκαιρία για παροχή διδασκαλίας και εργασίας μικρών ομάδων σε θέματα όπως η σύνταξη βιογραφικού και η συνέντευξη εργασίας.

Με τη βοήθεια των Τ.Π.Ε., το βασικό στοιχείο της απόστασης δεν αποτελεί εμπόδιο για την επικοινωνία Συμβούλου-συμβουλευόμενου καθώς, στην πραγματικότητα, προσφέρουν το αγαθό της επικοινωνίας, της δημιουργίας δεσμών κοινωνικότητας και συνεργασίας, της διευκόλυνσης ανάπτυξης σχέσεων και αλληλεπιδράσεων μεταξύ ανθρώπων με διαφορετικό τρόπο. Έτσι, ο υποψήφιος συμβουλευόμενος έχει τη δυνατότητα να επιλύσει το πρόβλημα του άμεσα, να έχει επαφή με περισσότερους από έναν Συμβούλους, να έχει επικοινωνία με άλλα άτομα που αντιμετωπίζουν το ίδιο πρόβλημα, να επιλέξει το δικό του Σύμβουλο (ΕΚΕΠ, 2007). Σε πιο προχωρημένο στάδιο, Σύμβουλος και συμβουλευόμενος μπορούν να έχουν ζωντανές συνεδρίες μέσω της τηλεδιάσκεψης (Πατεστή-Παπαδοπούλου, 1997).

Επιπλέον, ο επαγγελματικός προσανατολισμός μέσω Τ.Π.Ε. μας επιτρέπει να φθάνουμε ανθρώπους που μπορεί να μην αισθάνονται άνετα να επισκεφθούν κάποιο Κέντρο ή μια Υπηρεσία Επαγγελματικού Προσανατολισμού προσωπικά, όπως συχνά συμβαίνει με ανήλικους ενδιαφερόμενους-συμβουλευόμενους. Σε αυτήν τη συγκεκριμένη περίπτωση, η τεχνολογική μεσολάβηση και η απουσία μιας άμεσης επαφής μεταξύ του Συμβούλου και του συμβουλευόμενου έχουν ως αποτέλεσμα τη διεύρυνση της προσβασιμότητας των υπηρεσιών και την ενθάρρυνση της επαφής με το Σύμβουλο (Ariadne project, 2004). Παράλληλα, μπορεί να μειώσει τον αριθμό των

χρηστών που επισκέπτονται προσωπικά ένα Κέντρο ή μια Υπηρεσία Επαγγελματικού Προσανατολισμού, επιτρέποντας στο Σύμβουλο να στρέψει την προσοχή του περισσότερο στους συμβουλευόμενους εκείνους που προτιμούν ή/και που έχουν ανάγκη μία πρόσωπο με πρόσωπο σχέση (ΕΚΕΠ, 2007).

Τα ευρήματα από τα ερωτήματα Γ10, Γ12 και Γ13, που απαντούν στο πέμπτο ερευνητικό ερώτημα, συμφωνούν με τα παραπάνω καθώς αναφέρουν ότι η μη λεκτική επικοινωνία με το Σύμβουλο Επαγγελματικού Προσανατολισμού δε δυσκόλεψε ιδιαίτερα την πλειοψηφία στη διαδικασία. Τέλος, η μεγάλη πλειοψηφία είναι της άποψης πως η διαδικασία επαγγελματικής συμβουλευτικής (συναντήσεις και χρήση τεχνολογίας) ήταν αρκετά ευχάριστη και ανταποκρίθηκε αρκετά στις προσδοκίες τους.

12.1 Περιορισμοί της έρευνας

Τόσο το μέγεθος του δείγματος (132 μαθητές/τριες), όσο ο γεωγραφικός περιορισμός του αλλά και ο τρόπος επιλογής του δείγματος, εμποδίζουν τη δυνατότητα γενίκευσης των αποτελεσμάτων της παρούσας έρευνας πέραν του συγκεκριμένου στόχου: τους μαθητές/τριες που φοιτούν σε Λύκεια του Νομού Ιωαννίνων και οι οποίοι/ες επισκέφθηκαν, με δική τους πρωτοβουλία ή των κηδεμόνων τους, το Κέντρο Εκπαιδευτικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης Ιωαννίνων προκειμένου να αξιολογήσουν τις υπηρεσίες συμβουλευτικής επαγγελματικού προσανατολισμού που παρέχονται δωρεάν από αυτό. Το μέγεθος του προαναφερόμενου πληθυσμού-στόχου που απάντησε στο ερωτηματολόγιο της έρευνας, ήταν 132 μαθητές/τριες σε σύνολο 1.500 περίπου μαθητών/τριων που φοιτούν σε Λύκεια του Νομού Ιωαννίνων

Για το λόγο αυτό, η παρούσα έρευνα σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να βγάλει ασφαλή συμπεράσματα ως προς τις στάσεις και τις απόψεις των συμβουλευόμενων-μαθητών Λυκείων του Νομού Ιωαννίνων σχετικά με την χρήση των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας ως μέσο στήριξης της Συμβουλευτικής διαδικασίας Επαγγελματικού Προσανατολισμού (που παρέχεται δωρεάν από τις επίσημες δομές του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, δηλαδή τα Κέντρα Εκπαιδευτικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης) περιορίζεται στο σχηματισμό υποθέσεων προς διερεύνηση, κριτική έρευνα και αξιολόγηση από τους συμβούλους επαγγελματικού προσανατολισμού.

13 Συμπεράσματα - Προτάσεις

Η εποχή μας χαρακτηρίζεται από τη μεγάλη εξέλιξη της Πληροφορικής και των Νέων Τεχνολογιών καθώς και την ευρεία εισχώρηση των ηλεκτρονικών υπολογιστών σε όλους τους τομείς της επιστήμης και σε κάθε μορφή της παραγωγικής διαδικασίας, δίνοντας έτσι μεγάλη ώθηση στην εξέλιξή τους. Οι επιπτώσεις της μεγάλης αυτής διείσδυσης είναι ιδιαίτερα σημαντικές σε κάθε μορφή της κοινωνικής μας ζωής. Η ποιότητα της ζωής μας, οι κοινωνικές μας σχέσεις καθώς και ο τρόπος διαμόρφωσης του χαρακτήρα μας έχουν δεχτεί επιρροές.

Το διαδίκτυο με τη μορφή μιας εξελιγμένης τεχνολογίας, προσιτό στον σύγχρονο και εξοικειωμένο με τα νέα μέσα άνθρωπο πρόσφερε νέους ορίζοντες και δυνατότητες στην ανθρώπινη επικοινωνία και πρόσβαση σε έναν τεράστιο όγκο πληροφοριών. Όλα τα παραπάνω δεν άφησαν ανεπηρέαστο τον τομέα Συμβουλευτικής Επαγγελματικού Προσανατολισμού. Αξίζει όμως να σημειώσουμε πως η αξιοποίηση του Διαδικτύου στον παραπάνω τομέα δεν έχει απαξιώσει ή αντικαταστήσει την προσωπική συμβουλευτική, απεναντίας λειτουργεί συμπληρωματικά, υποστηρικτικά, δίνοντας ορίζοντες στην ήδη υπάρχουσα παροχή υπηρεσιών.

Κύρια αρμοδιότητα ενός Συμβούλου Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού είναι η ποιότητα της προσφερόμενης υπηρεσίας Συμβουλευτικής, ανεξάρτητα από τα μέσα ή τις τεχνικές που ενδείκνυνται ή/και χρησιμοποιούνται. Η ενσωμάτωση των ΤΠΕ στη Συμβουλευτική Επαγγελματικού Προσανατολισμού δεν συνεπάγεται αυτομάτως και άριστη ποιότητα συμβουλευτικών υπηρεσιών, μία σύγχρονη όμως και επιτυχημένη εφαρμογή της συμπεριλαμβάνει και κυρίως αξιοποιεί τις νέες τεχνολογίες, προσφέροντας ευελιξία, αποτελεσματικότητα, αμεσότητα και πολυμορφία σε όσο το δυνατόν περισσότερους συμβουλευόμενους. Σε καμία περίπτωση δεν υποκαθιστά την άμεση επαφή η οποία εξακολουθεί να υφίσταται και να αποτελεί πολύ ισχυρή υποστήριξη στη λήψη επαγγελματικής απόφασης. Σε κάθε περίπτωση ακόμη και η χρήση ψυχομετρικών εργαλείων και η παροχή πληροφόρησης από το Διαδίκτυο μπορούν να αξιοποιηθούν μόνο από ένα Σύμβουλο με ιδιαίτερες επικοινωνιακές δεξιότητες.

Τα όσα αναφέρθηκαν ωθούν στην περαιτέρω διερεύνηση χρήσης και αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών στη Συμβουλευτική. Θα πρέπει όμως να ληφθούν σοβαρά

υπόψη και κάποιοι προβληματισμοί που προκύπτουν. Αυτοί οι προβληματισμοί έχουν σχέση με την απουσία λεκτικής επικοινωνίας, η οποία διατηρεί σε απόσταση τον σύμβουλο από τον συμβουλευόμενο και εμποδίζει την ανάπτυξη μιας πιο προσωπικής και δημιουργικής σχέσης. Επίσης, η προσφορά ενός τεράστιου και όχι ορθά κατανοημένου όγκου πληροφοριών, τόσο εκπαιδευτικών όσο και επαγγελματικών, περισσότερο απογοητεύει και αποθαρρύνει τον ενδιαφερόμενο. Από την πλευρά του ο σύμβουλος επαγγελματικού προσανατολισμού οφείλει να προσθέσει στα προσόντα του ειδικές γνώσεις και δεξιότητες που αφορούν τη χρήση των νέων τεχνολογιών. Οι ειδικές αυτές γνώσεις και δεξιότητες δεν περιορίζονται μόνο σε θεωρητικό επίπεδο, αλλά επεκτείνονται κυρίως σε πρακτικό. Πιο συγκεκριμένα στο χειρισμό και στην ουσιαστική αξιοποίηση όλων των δυνατοτήτων που προσφέρονται, όπως την εξοικείωση με τα διάφορα προγράμματα και την τεχνολογία με στόχο την αποτελεσματική υποστήριξη του συμβουλευόμενου.

Διαθέσιμοι τύποι λογισμικών, συγκεκριμένες ιστοσελίδες και μέσα πληροφόρησης, το περιεχόμενο και οι δυνατότητές τους αξιοποιούνται από τον σύμβουλο για την κάλυψη των αναγκών των συμβουλευόμενων. Για παράδειγμα, ο σύμβουλος πρέπει να γνωρίζει πώς ένα συγκεκριμένο ψυχομετρικό εργαλείο, μία ιστοσελίδα ή μία βάση δεδομένων, που αφορά τη συγγραφή ενός βιογραφικού σημειώματος, μπορεί να αξιοποιηθεί και να ωφελήσει ένα συγκεκριμένο συμβουλευόμενο.

Γίνεται κατανοητό πως όλα τα παραπάνω απαιτούν κριτική έρευνα και αξιολόγηση για μια προσεκτικά επιλεγμένη ποικιλία εργαλείων και υλικού. Η ανάγκη προσαρμογής της κατάρτισης των συμβούλων σε νέα δεδομένα, οι αυξημένες προσωπικές ευθύνες, η ανάπτυξη συγκεκριμένων δεξιοτήτων, η τήρηση των κανόνων δεοντολογίας και η δια βίου μάθηση αποτελούν στοιχεία προσαρμογής στη σύγχρονη πραγματικότητα. Τέλος, αξίζει να επισημανθεί ότι η χρήση των Τ.Π.Ε. στην Επαγγελματική Συμβουλευτική αξιοποιείται κυρίως στους ακόλουθους τομείς: α) πληροφόρηση για σπουδές και επαγγέλματα, β) δημιουργία δικτύων και γ) ψυχομετρικά εργαλεία και τεστ επαγγελματικής αξιολόγησης.

Ακολουθώντας τις δύο βασικές προϋποθέσεις, α) την εξασφάλιση της ποιότητας και της αξιοπιστίας της παρεχόμενης από το Διαδίκτυο πληροφορίας και β) το συνδυασμό του Διαδικτύου με παραδοσιακές μεθόδους συμβουλευτικής, προκύπτει συμπερασματικά ότι η χρήση των νέων τεχνολογιών αποτελούν χρήσιμο εργαλείο τόσο για τον συμβουλευόμενο όσο και για τον σύμβουλο της επαγγελματικής

συμβουλευτικής. Ο επαγγελματίας σύμβουλος οφείλει επίσης να ενημερώνεται και να αξιολογεί τους κανόνες δεοντολογίας που διέπουν τη συμβουλευτική με τη χρήση των νέων τεχνολογιών, ώστε να είναι βέβαιος για την αποτελεσματικότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών με τη χρήση αυτού του μέσου.

Εν κατακλείδι, στη σημερινή εποχή η αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών στον τομέα της επαγγελματικής συμβουλευτικής αποτελεί μονόδρομο, καθώς προσδίδει στην παραδοσιακή διαπροσωπική αλληλεπίδραση μια μοναδική ώθηση προς μία επικοινωνία με τελείως διαφορετικούς και αναβαθμισμένους ορίζοντες.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική Βιβλιογραφία

- Βλαχάκη, Φ. και Σγουράκη, Ρ. (2007). *Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στη Συμβουλευτική και τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό στο πλαίσιο της Εκπαίδευσης*, Οδηγός Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού στον Τομέα της Εκπαίδευσης, ΕΚΕΠ, σελ., 161-192, Αθήνα.
- Βλαχοδήμου, Ε. (2015). Ένταξη και Χρήση των ΤΠΕ στην Εκπαιδευτική Διαδικασία: Η Περίπτωση της Συμβουλευτικής, *Πρακτικά Εργασιών 4^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου «Ένταξη των ΤΠΕ στην Εκπαιδευτική Διαδικασία» της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης ΤΠΕ στην Εκπαίδευση (ΕΤΠΕ)*, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης & Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.
- Γκάστας, Ι., Δημητρόπουλος, Ε., Ρέππα, Ειρ. και Τσεργάς Ν. (2000). *Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός, Γ' Γυμνασίου, Σχεδιάζοντας το επαγγελματικό μου μέλλον*, ΥΠΕΠΘ, Π.Ι. Ο.Ε.Δ.Β., Αθήνα.
- Δαγδιλέλης, Β. & συν (2013). Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών για την Αξιοποίηση και Εφαρμογή των ΤΠΕ στη Διδακτική Πράξη. Επιμορφωτικό υλικό για την εκπαίδευση των εκπαιδευτικών στα Κέντρα Στήριξης Επιμόρφωσης. Τεύχος 1: Γενικό Μέρος. Γ' έκδοση. Αναθεωρημένη και εμπλουτισμένη. Πάτρα: ΥΠ.Ε.Π.Θ., Π.Ι., Ε.Α.Ι.Τ.Υ.
- Δημητρόπουλος, Ε. (1999). *Συμβουλευτική Προσανατολισμός, Τόμος Α' Συμβουλευτική και Συμβουλευτική Ψυχολογία*, Εκδόσεις Γρηγόρη, Γ' έκδοση, Αθήνα.
- Δημητρόπουλος, Ε. (2000). *Συμβουλευτική Προσανατολισμός, Τόμος Β' Συμβουλευτική Σταδιοδρομίας, Εκπαιδευτικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός*, Εκδόσεις Γρηγόρη, Η' έκδοση, Αθήνα.
- Δημητρόπουλος, Ε. (2004). *Συμβουλευτική – Προσανατολισμός, Τόμος Β': Συμβουλευτική Σταδιοδρομίας Εκπαιδευτικός και Επαγγελματικός Προσανατολισμός*. Αθήνα: Γρηγόρη.
- Δράκος, Λ. (2008). Εκπαιδευτικές Χρήσεις του Διαδικτύου στον Σχολικό Επαγγελματικό Προσανατολισμό. *Πρακτικά Πανελληνίου Συνεδρίου της ΕΛΕΣΥΠ*, Αθήνα.
- Δράκος, Λ. και Κουράκλης, Ι. (2008). Διασφάλιση Ποιότητας στις Δομές Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού - Υποδομή και περιβάλλον εργασίας στα Κέντρα Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού προσανατολισμού (ΚΕ.ΣΥ.Π.), *Πρακτικά Πανελληνίου Συνεδρίου της ΕΛΕΣΥΠ*, Αθήνα.
- Δρόσος, Δ., Βουγιούκας, Δ., Καλλίγερος, Ε., Κοκολάκης, Σ., και Σκιάνης, Χ. (2015). *Εισαγωγή στην επιστήμη των υπολογιστών & επικοινωνιών*. [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Διαθέσιμο στο: <http://hdl.handle.net/11419/4582>

- ΕΚΕΠ (2007). *Οδηγός Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού στον τομέα της Απασχόλησης*, Εκδόσεις Επτάλοφος Α.Β.Ε.Ε., Αθήνα.
- ΕΚΠΑ, (2008). *Συμβουλευτική Ένωση εταιρειών: Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (Συντονιστής - ΜΕΝΤΩΡ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ Α.Ε. - ΔΕΛΤΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ Α.Ε. – ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ Α.Ε. - INTEGRATION ΚΕΝΤΡΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ Α.Ε., Εκδόσεις Ανάδοχος, Αθήνα, Πρόσβαση: 23/1/2020, <http://repository.edulll.gr/1369>.*
- Κάντας, Α. (2004). *Ψυχολογική Διάγνωση των Επαγγελματικών Ενδιαφερόντων, κλίσεων και ικανοτήτων*, στο Συμβουλευτική & Επαγγελματικός Προσανατολισμός, Θεωρία και Πράξη, Κασσωτάκης, Μ., Εκδόσεις Τυπωθήτω – Δάρδανος, Αθήνα.
- Καπογιαννόπουλος, Γ., Καρλής, Κ. και Σκίκος, Ν. (2009). *Σχολική Επαγγελματική Συμβουλευτική και χρήση των Τ.Π.Ε.* 1ο Εκπαιδευτικό Συνέδριο, «Ένταξη και Χρήση των ΤΠΕ στην Εκπαιδευτική Διαδικασία», Βόλος.
- Κασσωτάκης, Μ. και Μάνος, Κ. (2004). *Η κατάρτιση και ο ρόλος των λειτουργών Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού*, στο Συμβουλευτική και Προσανατολισμός, Θεωρία και πράξη, Εκδόσεις Δάρδανος, Αθήνα.
- Κατσανέβας, Θ. και Καβρουλάκη, Τ. (2007). Η χρήση της Πληροφορικής στα τεστ Συμβουλευτικής Επαγγελματικού Προσανατολισμού. *Πρακτικά Πανελληνίου Συνεδρίου, Επιθεώρηση Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού ΕΛΕΣΥΠ*, **82-83**, 118 – 140, Αθήνα.
- Καυάλης, Α., και Παπασταμάτης, Α. (2013). *Εκπαίδευση Ενηλίκων. Γενικά εισαγωγικά θέματα*, Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Αθήνα.
- Κόμης, Β. (2004). *Εισαγωγή στις εκπαιδευτικές εφαρμογές των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών*, Εκδόσεις Νέων Τεχνολογιών, Αθήνα.
- Κοσμίδου-Hardy X. (1996). Ένα Κριτικό Αναπτυξιακό Μοντέλο για τον Εκπαιδευτικό και Επαγγελματικό Προσανατολισμό: Πολυτέλεια ή Αναγκαιότητα, *Επιθεώρηση Συμβουλευτικής – Προσανατολισμού*, **38-39**.
- Κοσμίδου-Hardy, X. (2005). «Το Αναπτυξιακό Μοντέλο του ΣΕΠ στην Ελλάδα και η επικαιρότητα των σκοπών του στην εποχή μας: Από τη στατική διάγνωση ενδιαφερόντων, στη Συνειδητοποίηση, την Ανάπτυξη και την Αυτομόρφωση». Στο: *Επένδυση στον Άνθρωπο: Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός για την Εκπαίδευση και την Εργασία*. Επιμέλεια: Κοσμίδου-Hardy, ΑΛΦΑ ΕΚΔΟΤΙΚΗ, Β' Έκδοση, Αθήνα.
- Κοσμίδου-Hardy, X. (2008). *Θεωρητικά ζητήματα για τη Συμβουλευτική και τον επαγγελματικό προσανατολισμό* στο Συμβουλευτικοί Ορίζοντες για το Σχολικό Επαγγελματικό Προσανατολισμό, ΣΟΣ Προσανατολισμός, Πάντειο, Αθήνα.
- Μαλικιώση – Λοΐζου, Μ. (1999). *Συμβουλευτική Ψυχολογία 2*, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα.

- Μαλικιώση – Λοΐζου, Μ. (2001). *Η Συμβουλευτική Ψυχολογία στην Εκπαίδευση, Από τη θεωρία στην πράξη*, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα.
- Μάνος, Κ. (1991), *Ψυχοπαιδαγωγική Συμβουλευτική*, Εκδόσεις Χατζηπερη και Σία.
- Μικρόπουλος, Τ.Α. (2006). *Ο υπολογιστής ως γνωστικό εργαλείο*, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.
- Μπρούζος, Α. (2003). *Η συμβουλευτική σχέση στο σχολείο ως αίτημα των σύγχρονων κοινωνικών μεταβολών*, Εκδόσεις Ψηφίδα, Αθήνα.1
- Οδηγός Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού στον τομέα της Εκπαίδευσης, ΕΚΕΠ, Αθήνα, 2007.
- Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου (2010). Επικοινωνία (Σύγχρονη/Ασύγχρονη), 13/4/2016, http://www.pi.ac.cy/InternetSafety/diadiktio_epikoinonia.html.
- Παπαδάκης, Σ. και Χατζηπέρης, Ν. (2005). *Βασικές δεξιότητες στις Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας*, Π.Ι.
- Παπαδοπούλου, Α. (2007). Η επιστημονικά ορθή χρήση της Νέας Τεχνολογίας στην Άσκηση της Συμβουλευτικής και του Προσανατολισμού στο σύγχρονο κόσμο – Ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός ως επαγγελματικός μονόδρομος. *Πρακτικά Πανελληνίου Συνεδρίου, Επιθεώρηση Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού ΕΛΕΣΥΠ*, **82-83**, 189 – 192, Αθήνα.
- Παρασκευόπουλος, Ι.(1993). *Μεθοδολογία Επιστημονικής Έρευνας*, τόμος Β', Αθήνα
- Πατεστή, Α. και Παπαδοπούλου, Ο. (1997). Η χρήση της σύγχρονης τεχνολογίας στο χώρο της συμβουλευτικής. *Πρακτικά Πανελληνίου Συνεδρίου, Επιθεώρηση Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού*, **42-43**, 90-100, ΕΛΕΣΥΠ, Αθήνα.
- Σαβρανίδης, Χ., Παλαιολόγου, Ά. Μ. και Γερονυμάκη, Ε. (2003). «Τηλεμέτορες»: Υπηρεσίες Τηλεσυμβουλευτικής για Ιδρύματα που παρέχουν εξ αποστάσεως εκπαίδευση μέσω της e-Learning μεθόδου, *2ο Πανελλήνιο Συνέδριο για την «Ανοικτή και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση»*, Πάτρα
- Σιδηροπούλου – Δημακάκου, Δ. (2008). *Συμβουλευτική και Προσανατολισμός, Παιδαγωγική επιμόρφωση εκπαιδευτικών του ΟΑΕΔ*, ΕΚΠΑ – ΑΣΠΑΙΤΕ.
- Σιδηροπούλου – Δημακάκου, Δ. (2008). *Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός*, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τομέας Ψυχολογίας, Αθήνα.
- Σιδηροπούλου-Δημακάκου, Δ. (2008). Η Εφαρμογή της Επαγγελματικής Συμβουλευτικής μέσω Διαδικτύου: Βασικές Αρχές Δεοντολογίας, *Πρακτικά Πανελληνίου Συνεδρίου, Επιθεώρηση Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού ΕΛΕΣΥΠ*, **82-83**, 163-174, Αθήνα.
- Σταλίκας, Α. (2007). *Συμβουλευτική Καριέρας. Διαδικασία εξέυρεσης εργασίας και χρήση τεστ στη Συμβουλευτική καριέρας*, στο Συμβουλευτικοί Ορίζοντες για το Σχολικό Επαγγελματικό Προσανατολισμό, ΣΟΣ Προσανατολισμός, Πάντειο, Αθήνα.

- Τάμπασης, Γρ. και Τούμπας, Λ. (2007). Συστήματα Πληροφόρησης ΕΚΕΠ, *Πρακτικά Πανελληνίου Συνεδρίου, Επιθεώρηση Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού ΕΛΕΣΥΠ*, **82-83**, 48 – 49, Αθήνα.
- Τσέργας, Ν. (2007). Ο ρόλος των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών στη Συμβουλευτική Σταδιοδρομίας, *Πρακτικά Πανελληνίου Συνεδρίου: «Η χρήση των Νέων Τεχνολογιών στην Επαγγελματική Συμβουλευτική, Επιθεώρηση Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού ΕΛΕΣΥΠ*, **82-83**, Αθήνα.
- ΥΠΕΠΘ, Ειδική Υπηρεσία Εφαρμογής Προγραμμάτων Κ.Π.Σ., Μονάδα Α1, *Χρήση ψυχομετρικού Υλικού*, Γ' ΚΠΣ, ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ, Μέτρο 2.3, Ενέργεια 2.3.2, 2007.
- Χαροκοπάκη, Α., Βλαχάκη, Φ. και Τετραδάκου, Στ. (2007). *Προετοιμασία για την προσέγγιση της αγοράς εργασίας στην Εκπαίδευση – Σχεδιασμός Σταδιοδρομίας και Τεχνικές Αναζήτησης Εργασίας*, Οδηγός Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού στον Τομέα της Εκπαίδευσης, ΕΚΕΠ.
- Χατζή, Σ. και Χατζησταματίου, Μ. (2006-2007). *Ψυχομετρικά Εργαλεία- Τεστ Επαγγελματικού Προσανατολισμού, Εγχειρίδιο Χρήσης*, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Αθήνα.

Ξενόγλωσσα Βιβλιογραφία

- American Counseling Association, (2005). Code of ethics, Πρόσβαση: 23/01/2020, <http://www.counseling.org/Resources/CodeOfEthics/TP/Home/CT2.aspx>.
- American Psychological Association, (1997). APA Statement on services by telephone, teleconference, and Internet - A statement by the Ethics Committee of the American Psychological Association, Πρόσβαση: 23/01/2020, <http://www.apa.org/ethics/stmnt01.html>.
- American Psychological Association, (2003). Ethical principles of psychologists and code of conduct, Πρόσβαση: 23/01/2020, <http://www.apa.org/ethics/code2002.html>.
- Amundson, N., Harris Bowsbey, J. and Niles, S. (2009). *Βασικές Αρχές Επαγγελματικής Συμβουλευτικής, Διαδικασίες και Τεχνικές*, ΕΚΕΠ.
- Argyrous, G. (2005). *Statistics for Research: With a Guide to SPSS*. London: SAGE.
- Bischoff, R. (2004). Considerations in the use of telecommunications as a primary treatment medium: The application of behavioural telehealth to marriage and family therapy. *The American Journal of Family Therapy*, **32 (3)**, 173-187.
- Bryman, A.; Cramer, D (2011), *Quantitative Data Analysis with IBM SPSS 17, 18 and 19: A Guide for Social Scientist*. New York: Routledge
- European Commission, (2004). Ariadne: Guidelines for Web-based Guidance. GRUNDTVIG-European Cooperation Projects in Adult Education, Directorate General for Education and Culture, Πρόσβαση: 23/01/2020, <https://www.ariadne-eu.org/>.
- Harper, S. G. (1999). Counseling and the Internet. *Counseling and Human Development*, **19(2)**, 167-178.

- Hughes, R. S. (2000). Ethics and Regulations of Cybercounseling. ERIC/CASS Digest. Greensboro NC: ERIC Clearinghouse on Counseling and Student Services (ERIC Identifier: ED446326).
- International Society for Mental Health Online – ISMHO, (2000). Suggested principles for the online provision of mental health services (Version 3.11), Πρόσβαση: 23/01/2020, www.ismho.org/suggestions.html.
- International Society for Mental Health Online – ISMHO, (2001). Myths and realities of online clinical work (Report), Πρόσβαση: 23/01/2020, www.ismho.org/casestudy/myths.html.
- King, S. A., Engi, S. and Poulos, S. T. (1998). The role of affect in attitude formation: A classical conditioning approach. *Journal of the Academy of marketing Science*, **26** (2), 143-152.
- Krumboltz, J. D. (1991). *The career beliefs inventory*. Palo Alto, CA: Consulting Psychologists Press.
- McCrickard, M. P., and Butler, L. T. (2005). Cybercounseling: A new modality for counsellor training and practice. *International Journal for the advancement of Counselling*, **27**(1), 101-110.
- Murphy, L. J. and Mitchell, D. L. (1998). When writing helps to heal: e-mail as therapy. *British Journal of Guidance and Counselling*, **26**(1), 21-32.
- Nathan, R. and Hill L. (2006). *Επαγγελματική Συμβουλευτική, Η Συμβουλευτική Προσέγγιση της Επαγγελματικής Επιλογής και Σταδιοδρομίας*, Εισαγωγή Σιδηροπούλου – Δημακάκου, Δ. Μεταίχμιο.
- National Board for Certified Counsellors –NBCC, (2005). Code of Ethics, Πρόσβαση: 23/01/2020, <http://www.nbcc.org/extras/pdfs/ethics/nbcc-codeofethics.pdf>.
- National Board for Certified Counsellors – NBCC, (2007). The practice of internet Counseling, Πρόσβαση: 23/01/2020, <http://www.nbcc.org/webethics2>.
- National Career Development Association – NCDA, (1997). Career counseling competencies, 23/01/2020, <http://associationdatabase.com/asw/NCDA/pt/sp/guidelines>.
- Offer, M. (2003). ICT Skills for guidance counselors and guidance teachers: a discussion paper. A working paper of the Leonardo da Vinci project “ICT Skills for Guidance Counselors”, Πρόσβαση: 23/01/2020, www.ictskills.org/inglese/map_ict.htm.
- Omvig, C. and Thomas, E. (1977). Relationship between career education, sex, and career maturity of sixth and eighth grade pupils. *Journal of Vocational Behavior*, **7**, 265-273.
- Pier, C., Klein, B., Mitchell, J., Kiropoulos, L. and Ryan, P. (2006). Reflections on internet therapy: Past, present and beyond, Πρόσβαση: 23/01/2020, <http://www.psychology.org.au/publications/inpsych/internet>.

- Plant, P. (2002). "IT in Careers Guidance: Constructs and Learning. Computer-Assisted Careers Guidance: Some European Perspectives". Πρόσβαση: 23/01/2020, www.guidanceforum.net.
- Robson, D., and Robson, M. (2000). Ethical issues in Internet counselling. *Counseling Psychology Quarterly*, **13(3)**, 249-257.
- Rogers, C. (1942a). *Counseling and psychotherapy*. Boston, Houghton Mifflin Co.
- Rogers, C. and Stevens (1967). *Person to person. The problem of being human: A new trend in Psychology*. Real People Press.
- Sampson, J. P. Jr., Peterson, G. W., Lenz, J. G., Reardon, R. C. and Saunders, D. E. (1996). *Career thoughts inventory*. Odessa, FL: Psychological Assessment Resources.
- Sampson, I. P., Kolodinsky, R. W. and Greeno, B. P. (1997). Counseling on the information high way: Future possibilities-and potential problems. *Journal of Counseling and Development*, **75**, 203-212.
- Sanchez-Page, D. (2005). The online counselling debate: A view toward the underserved. *The Counseling Psychologist*, **33 (6)**, 891-899.
- Sanders, M. (2010). Απόδοση στα Ελληνικά, Παλαιοκρασά Σ. & Ηλιάδη Ν., *Τεχνολογία Επικοινωνιών*, Β' Τάξη Ενιαίου Λυκείου, Ίδρυμα Ευγενίδου, Αθήνα.
- Shaw, H. E., and Shaw, S. F. (2006). Critical ethical issues in online counselling: assessing current practices with an ethical intent checklist. *Journal of Counseling and Development*, **84**, 41-53.
- Stevens, D. T., and Lundberg, D. J. (1998). The emergence of the Internet: Enhancing career counseling education and services. *Journal of Career Development*, **24**, 195-208.
- Super, D. E. (1970). *Computer-assisted counseling*. New York: Teachers College, Columbia University.
- Sussman, R. I. (1998). Counseling on line. Counseling today, Πρόσβαση: 23/01/2020, <http://www.counseling.org/ctonline/sr598/sussman.htm>.
- Taber, B. J., and Luzzo, D. A. (1999). ACT Research Report 99-3: *A comprehensive review of research evaluating the effectiveness of DISCOVER in promoting career development*. Iowa City, IA: ACT, Inc.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ – ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ

Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας ως Μέσο Στήριξης της Συμβουλευτικής Διαδικασίας Επαγγελματικού Προσανατολισμού σε Μαθητές/τριες Λυκείων Ν. Ιωαννίνων

Αγαπητέ συμμετέχοντα:

Στα πλαίσια της διπλωματικής μου εργασίας για το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών "Διοίκηση και Οργάνωση Εκπαιδευτικών Μονάδων" του Διεθνούς Πανεπιστημίου της Ελλάδος διεξάγεται μελέτη των στάσεων και των απόψεων των συμβουλευόμενων σχετικά με την ενσωμάτωση των Τ.Π.Ε. στη διαδικασία επαγγελματικής συμβουλευτικής.

Θα μου ήταν ιδιαίτερα χρήσιμο εάν αφιέρωνες λίγο χρόνο ώστε να συμπληρώσεις το παρακάτω ερωτηματολόγιο αναφορικά με τη διαδικασία επαγγελματικής συμβουλευτικής που μόλις ολοκλήρωσες. Οι απαντήσεις σου θα αξιοποιηθούν αποκλειστικά για ερευνητικούς σκοπούς, είναι απόλυτα εμπιστευτικές και απόρρητες και δεν θα διανεμηθούν σε τρίτους. Η συμμετοχή σου σε αυτή την έρευνα είναι εθελοντική και μπορείς να τη διακόψεις όποτε επιθυμείς.

Εάν ολοκληρώσεις την έρευνα συνεπάγεται αυτόματα ότι συμφωνείς με την μελλοντική δημοσίευση των αποτελεσμάτων της, με την προϋπόθεση πάντα ότι οι πληροφορίες θα παραμείνουν ανώνυμες και δε θα αποκαλυφθούν σε καμία περίπτωση τα ονόματα των συμμετεχόντων. Οι συμμετέχοντες στην διαδικασία με την υποβολή της αίτησης τους δηλώνουν υπεύθυνα ότι συναινούν στη συλλογή και στην επεξεργασία των προσωπικών τους δεδομένων για τους σκοπούς της παρούσας έρευνας κατά τα οριζόμενα στον Νέο Ευρωπαϊκό Κανονισμό Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων GDPR.

Σε ευχαριστώ εκ των προτέρων για το χρόνο σου!

Βασιλική Μαυροσκούφη

Σύμβουλος Επαγγελματικού Προσανατολισμού

Κ.Ε.Σ.Υ. Ιωαννίνων

e-mail: vmavr@sch.gr

* Απαιτείται

Συμβόλαιο με το Σύμβουλο: Δε δίνονται, δεν προτείνονται από το Σύμβουλο έτοιμες λύσεις, η σχέση στηρίζεται σε εμπιστοσύνη, εχεμύθεια, ελευθερία έκφρασης, ειλικρίνεια, αλήθεια.

A. Δημογραφικά στοιχεία / Φύλο - Τάξη - Σχολική Μονάδα

A1. Φύλο *

Επιλογή μιας απάντησης μόνο

☐	Αγόρι
☐	Κορίτσι

A2. Τάξη Φοίτησης *

Επιλογή μιας απάντησης μόνο

☐	A' ΓΕΛ
☐	B' ΓΕΛ
☐	Γ' ΓΕΛ
☐	A' ΕΠΑΛ
☐	B' ΕΠΑΛ
☐	Γ' ΕΠΑΛ

A3. Σχολική Μονάδα *

Επιλογή μιας απάντησης μόνο

☐	Αστική
☐	Περιφερειακή

B. Στοιχεία κατά την έναρξη της επαγγελματικής συμβουλευτικής διαδικασίας

B1. Για ποιο θέμα θα ήθελες να μιλήσουμε; Τι περιμένεις από τη συμβουλευτική διαδικασία; *

.....

.....

.....

.....

B2. Ποιες είναι οι ιδιαίτερες ικανότητές σου; (αισθητηριακές, κινητικές, μηχανικές, νοητικές, καλλιτεχνικές). Σε τι είσαι καλός/η ή καλύτερος/η από άλλους ή κάτι που έκανες με επιτυχία και σε γέμισε χαρά; *

.....

.....

.....

.....

B3. Προσωπικότητα - Πώς θα περιέγραφες τον εαυτό σου; Ποια είναι τα χαρακτηριστικά σου, τα προτερήματά σου; Ανέφερε κάποια επίθετα που σε χαρακτηρίζουν. *

.....

.....

.....

.....

B4. Προσωπικές Αξίες - Τι είναι σημαντικό για σένα στην προσωπική σου ζωή; (αναγνώριση, φήμη, επιτυχία, επίλυση προβλημάτων, φίλοι, παρές, δράση, ασφάλεια, βοήθεια σε άλλους, έκφραση, γνώσεις, επιβολή, δύναμη, ανεξαρτησία ή οτιδήποτε άλλο) *

.....

.....

.....

.....

B5. Ποιες είναι οι επαγγελματικές σου αξίες; Τι θεωρείς ότι πρέπει να κερδίζεις από μια εργασία (Δόξα, Φήμη, Κύρος, Γόητρο, Αναγνώριση, Ανάλυση ευθυνών, Ελεύθερος Χρόνος, Ευχάριστο Εργασιακό Περιβάλλον, Επαφή με ανθρώπους, Δυνατότητα βοήθειας σε συναθρώπους, Κοινωνική προσφορά, Υψηλές Οικονομικές Απολαβές, Δημιουργικότητα, Καινοτομία, Ποικιλία Δραστηριοτήτων, Επαναλαμβανόμενη Δραστηριότητα, Δυνατότητα επαγγελματικής εξέλιξης, Ανεξαρτησία, Ανάλυση πρωτοβουλιών, Συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων, Μετακινήσεις, Ταξίδια, Ηγεσία, Διοίκηση, Επαγγελματική σταθερότητα, Δυνατότητα σωματικής δραστηριότητας) *

.....

.....

.....

.....

B6. Πριν την έναρξη της συμβουλευτικής διαδικασίας πόσο συχνά ασχολήθηκες με κάποια από τις παρακάτω εργασίες; *

Επιλογή μιας απάντησης μόνο ανά γραμμή

	Σχεδόν ποτέ	1-2 φορές το μήνα	1-2 φορές την εβδομάδα	Σχεδόν καθημερινά
Χρήση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail)				
Αναζήτηση πληροφοριών στο διαδίκτυο				
Δημιουργία προφίλ σε online εφαρμογές				
Χρήση online εφαρμογών				
Χρήση εφαρμογών αυτοματισμού γραφείου				

Γ. Μετά την ολοκλήρωση της επαγγελματικής συμβουλευτικής διαδικασίας

Γ1. Η χρήση ψυχομετρικού εργαλείου (τεστ Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π.) σου έδωσε απαντήσεις για τον εαυτό σου; *

Επιλογή μιας απάντησης μόνο

☐	Καθόλου
☐	Ελάχιστα
☐	Αρκετά
☐	Πολύ
☐	Πάρα πολύ

Γ2. Η χρήση ψυχομετρικού εργαλείου (τεστ Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π.) σε βοήθησε να γνωρίσεις/κατανοήσεις καλύτερα τον εαυτό σου; *

Επιλογή μιας απάντησης μόνο

☐	Καθόλου
☐	Ελάχιστα
☐	Αρκετά
☐	Πολύ
☐	Πάρα πολύ

Γ3. Ο Σύμβουλος Επαγγελματικού Προσανατολισμού σε υποστήριξε επαρκώς πριν τη χρήση του ψυχομετρικού εργαλείου; *

Επιλογή μιας απάντησης μόνο

☐	Καθόλου
☐	Ελάχιστα
☐	Αρκετά
☐	Πολύ
☐	Πάρα πολύ

Γ4. Ήταν ικανοποιητική η ερμηνεία των αποτελεσμάτων του ψυχομετρικού εργαλείου από το Σύμβουλο; *

Επιλογή μιας απάντησης μόνο

☐	Καθόλου
☐	Ελάχιστα
☐	Αρκετά
☐	Πολύ
☐	Πάρα πολύ

Γ5. Η περαιτέρω διερεύνηση των αποτελεσμάτων του ψυχομετρικού εργαλείου σε βοήθησε να κατανοήσεις καλύτερα τον εαυτό σου; *

Επιλογή μιας απάντησης μόνο

☐	Καθόλου
☐	Ελάχιστα
☐	Αρκετά
☐	Πολύ
☐	Πάρα πολύ

Γ6. Πόσο σημαντική ήταν η συμβολή του Συμβούλου Επαγγελματικού Προσανατολισμού στη διερεύνηση των αποτελεσμάτων του ψυχομετρικού εργαλείου; *

Επιλογή μιας απάντησης μόνο

☐	Καθόλου
☐	Ελάχιστα
☐	Αρκετά
☐	Πολύ
☐	Πάρα πολύ

Γ7. Η αναζήτηση πληροφοριών στο Διαδίκτυο για σπουδές/επαγγέλματα σου προκάλεσε άγχος/ανασφάλεια; *

Επιλογή μιας απάντησης μόνο

	Καθόλου
	Ελάχιστα
	Αρκετά
	Πολύ
	Πάρα πολύ

Γ8. Η αναζήτηση πληροφοριών στο Διαδίκτυο για σπουδές/επαγγέλματα σε δυσκόλεψε: *

Επιλογή μιας απάντησης μόνο ανά γραμμή

	Καθόλου	Ελάχιστα	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Λόγω έλλειψης χρόνου					
Λόγω έλλειψης κατάλληλου εξοπλισμού ή αστοχία αυτού					
Λόγω μεγάλου όγκου πληροφοριών που συνάντησες					
Λόγω πληροφοριών που δεν ήταν επαρκώς ενημερωμένες					
Λόγω φυσικής απουσίας του Συμβούλου Επαγγελματικού Προσανατολισμού					

Γ9. Ο Σύμβουλος Επαγγελματικού Προσανατολισμού ήταν υποστηρικτικός ως προς την αξιοποίηση πληροφοριών από το Διαδίκτυο; *

Επιλογή μιας απάντησης μόνο

	Καθόλου
	Ελάχιστα
	Αρκετά
	Πολύ
	Πάρα πολύ

Γ10. Η μη λεκτική επικοινωνία με το Σύμβουλο Επαγγελματικού Προσανατολισμού σε δυσκόλεψε στη διαδικασία; *

Επιλογή μιας απάντησης μόνο

	Καθόλου
	Ελάχιστα
	Αρκετά
	Πολύ
	Πάρα πολύ

Γ11. Πιστεύεις ότι οι διά ζώσης συναντήσεις με το Σύμβουλο θα σε βοηθούσαν/εξυπηρετούσαν περισσότερο; *

Επιλογή μιας απάντησης μόνο

	Καθόλου
	Ελάχιστα
	Αρκετά
	Πολύ
	Πάρα πολύ

Γ12. Η διαδικασία επαγγελματικής συμβουλευτικής (συναντήσεις και χρήση τεχνολογίας) σου ήταν ευχάριστη; *

Επιλογή μιας απάντησης μόνο

	Καθόλου
	Ελάχιστα
	Αρκετά
	Πολύ

Πάρα πολύ

Γ13. Η διαδικασία επαγγελματικής συμβουλευτικής (συναντήσεις και χρήση τεχνολογίας) ανταποκρίθηκε στις προσδοκίες σου; *

Επιλογή μιας απάντησης μόνο

☐
☐
☐
☐
☐

Καθόλου

Ελάχιστα

Αρκετά

Πολύ

Πάρα πολύ